

Lagrådsremiss

Ökat skydd för hotade och förföljda personer samt några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 15 februari 2018

Magdalena Andersson

Maria Åhrling
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Lagrådsremissen innehåller förslag som syftar till att förbättra och öka skyddet för hotade och förföljda personer. Regeringen föreslår att kvarskrivning ska ersättas av skyddad folkbokföring. Skyddad folkbokföring ska vara ett mer flexibelt institut än kvarskrivning. Skyddad folkbokföring ska bl.a. få ske på annan ort än den gamla folkbokföringsorten, utan att personen flyttar och kunna ges för obestämd tid. Förslaget gör det möjligt att i större utsträckning ge ett skydd som är bättre anpassat efter vars och ens specifika situation.

Vidare föreslås att socialnämnden under vissa förhållanden ska kunna ansöka om skyddad folkbokföring för barn under arton år.

I lagrådsremissen föreslås även att Skatteverket ska lämna stöd till den som har medgetts skyddad folkbokföring så att skyddet kan upprätthållas. Stödet kommer öka tryggheten för personerna och bidra till att åtgärden får önskvärd effekt.

Regeringen lämnar också förslag om en förstärkt sekretess för uppgifter om personer med skyddad folkbokföring som är parter i mål och ärenden hos alla myndigheter och domstolar.

Lagrådsremissen innehåller även förslag till vissa mindre ändringar när det gäller fingerade personuppgifter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

I lagrådsremissen föreslås också några åtgärder som syftar till att förbättra kvaliteten i folkbokföringen. Regeringen föreslår att Skatteverket ska få möjlighet att kunna avregistrera uppgifter om falska identiteter från folkbokföringen samt kunna göra kontrollbesök för att

kontrollera en persons bosättning om det är nödvändigt för beslut om folkbokföring. I lagrådsremissen föreslås även att folkbokföringsbrott införs på nytt. Straffansvar föreslås inträda när någon uppsåtligen lämnar oriktig uppgift till grund för beslut om folkbokföring eller låter bli att fullgöra sin anmälningsskyldighet enligt lagen. Vidare riktar sig den föreslagna bestämmelsen endast mot åtgärder som innebär fara i bevishänseende. Om brottsligheten är att anse som grov ska det också vara möjligt att dömas till ansvar för grovt folkbokföringsbrott. Ansvaret omfattar dock inte gärningar som måste anses som ringa.

Dessa lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Innehållsförteckning

1	Beslut	7
2	Lagtext	8
2.1	Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)	8
2.2	Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)	14
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	15
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter	16
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet	18
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet	19
2.7	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	21
2.8	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	22
2.9	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	26
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet	27
2.11	Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)	28
3	Ärendet och dess beredning	29
4	Ökat skydd för hotade och förföljda personer	30
4.1	Skydd för personuppgifter	30
4.1.1	Huvuddragen i gällande reglering och behovet av ett förstärkt skydd	30
4.2	Fingerade personuppgifter	36
4.2.1	Fingerade personuppgifter bör inte medges i större utsträckning än i dag	36
4.2.2	Allvarlig brottslighet riktad mot personens frid	38
4.2.3	Fingerade personuppgifter kan antas tillgodose behovet av skydd	39
4.2.4	Fingerade personuppgifter ska kunna kombineras med andra skyddsåtgärder som inte syftar till att skydda personuppgifter	40
4.2.5	Upphörande av fingerade personuppgifter	41

	4.2.6	Rättsligt förvärv av namn och personnummer när de fingerade personuppgifterna upphör.....	42
	4.2.7	Andra myndigheters bistånd till Polismyndigheten	44
4.3		Skyddad folkbokföring	45
	4.3.1	Ett nytt skyddsinstitut – skyddad folkbokföring.....	45
	4.3.2	Skyddad folkbokföring på en annan ort och utan att personen flyttar	49
	4.3.3	Skyddad folkbokföring i förhållande till sekretessmarkering och kontaktförbud	53
	4.3.4	Skyddad folkbokföring ska kunna antas tillgodose behovet av skydd	54
	4.3.5	Skyddad folkbokföring ska kunna ges tills vidare	56
	4.3.6	Ansökan om skyddad folkbokföring ska göras skriftligen.....	58
	4.3.7	Socialnämnden ska få ansöka om skyddad folkbokföring för barn i vissa fall.....	59
	4.3.8	En skyldighet för Skatteverket att begära biträde av Polismyndigheten	65
	4.3.9	Uppgiftsskyldighet för socialnämnden	67
	4.3.10	Personer med skyddad folkbokföring ska få stöd av Skatteverket.....	69
	4.3.11	Skatteverkets stöd till andra myndigheter och organisationer	74
	4.3.12	Upphörande av skyddad folkbokföring	76
4.4		Sekretess för hotade och förföljda personer	77
	4.4.1	Sekretessmarkeringar i folkbokföringsdatabasen.....	77
	4.4.2	Uppgift om beteckning på fastighet och tomträtt	81
	4.4.3	Stark sekretess för personer med skyddad folkbokföring.....	86
4.5		Särskilda forumregler	97
5		Några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen.....	102
	5.1	Folkbokföringens uppgift och betydelse idag	102
	5.1.1	Grunder för folkbokföring.....	102
	5.1.2	Behovet av åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen.....	103
	5.2	Motverka falska identiteter.....	104
	5.2.1	Utökade möjligheter att avregistrera personer från folkbokföringen	104
	5.3	Bättre förutsättningar för kontroll	109
	5.3.1	Folkbokföringsverksamheten ges möjlighet att göra kontrollbesök.....	109
	5.4	Straffbestämmelser	114
6		Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	121
	6.1	Ökat skydd för hotade och förföljda personer	121

6.2	Några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen	123
7	Konsekvensanalys	123
7.1	Ökat skydd för hotade och förföljda personer	123
7.1.1	Konsekvenser för enskilda.....	123
7.1.2	Konsekvenser för Skatteverket, Polismyndigheten, socialnämnderna och Sveriges Domstolar	125
7.1.3	Övriga konsekvenser för den offentliga förvaltningen.....	126
7.1.4	Konsekvenser i övrigt.....	127
7.2	Några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen	128
7.2.1	Konsekvenser för enskilda.....	128
7.2.2	Konsekvenser för den offentliga förvaltningen.....	128
7.2.3	Konsekvenser i övrigt.....	129
8	Författningskommentar	129
8.1	Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)	129
8.2	Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)	136
8.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	136
8.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter	136
8.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet	138
8.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet	138
8.7	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	138
8.8	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	139
8.9	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	141
8.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet.....	142
8.11	Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)	142
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Ökad trygghet för hotade och förföljda personer (SOU 2015:69)	143
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag.....	152
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	188
Bilaga 4	Sammanfattning av betänkandet Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37).....	189

Bilaga 5	Betänkandets lagförslag	193
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna	197

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481),
2. lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125),
3. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
4. lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter,
5. lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet,
6. lag om ändring i lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet,
7. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
8. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
9. lag om ändring i skollagen (2010:800),
10. lag om ändring i lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet,
11. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

Häri genom föreskrivs i fråga om folkbokföringslagen (1991:481) dels att 16–17 a, 23, 30, 39 och 40 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas sju nya paragrafer, 17 b, 22, 32 a–32 c, 42 och 43 §§ samt närmast före 16 och 42 §§ nya rubriker av följande lydelse, dels att det närmast före 31 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Utredning och kontroll”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Skyddad folkbokföring

16 §¹

En person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt, får vid flyttning medges att vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten (*kvarskrivning*). *Kvarskrivning* kan ske endast efter ansökan från den enskilde.

Kvarskrivning får medges endast om den enskildes behov av skydd inte kan tillgodoses genom kontaktförbud eller på annat sätt.

Kvarskrivning får även avse den

En person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt, får vid flyttning medges att vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten (*skyddad folkbokföring*). *Skyddad folkbokföring* kan ske endast efter ansökan från den enskilde.

Skyddad folkbokföring får medges på en annan ort än den gamla folkbokföringsorten om det bedöms ge ett bättre skydd. *Skyddad folkbokföring* får även medges på en annan folkbokföringsort utan att personen flyttar om det ändå kan antas ge tillräckligt skydd.

Vid bedömningen av om *skyddad folkbokföring* får medges ska det beaktas om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt kan antas tillgodose behovet av skydd.

Skyddad folkbokföring får även

¹ Senaste lydelse 2011:489.

utsatte personens medflyttande avse den *utsatta* personens familj. medflyttande familj.

17 §²

Kvarskrivning får medges för högst tre år i taget.

När det inte längre finns skäl för kvarskrivning ska den upphöra.

Skyddad folkbokföring får begränsas till en viss tid.

Om den som har medgetts skyddad folkbokföring anmäler hos Skatteverket att skyddad folkbokföring inte längre behövs eller om det finns särskilda skäl för det, ska Skatteverket besluta att den skyddade folkbokföringen ska upphöra att gälla.

Om ett barn har medgetts skyddad folkbokföring efter ansökan av socialnämnden enligt 30 § tredje stycket, upphör den skyddade folkbokföringen att gälla

1. om socialnämnden anmäler hos Skatteverket att den inte längre behövs,

2. om det finns särskilda skäl för det, eller

3. senast när vården enligt 2 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga upphör.

17 a §³

Skatteverket ska begära biträde av Polismyndigheten vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring om det inte är obehövligt.

Polismyndigheten och socialnämnden ska på Skatteverkets begäran lämna biträde vid utredning av frågor om *kvarskrivning* eller sekretessmarkering i folkbokföringen.

Polismyndigheten och socialnämnden ska på Skatteverkets begäran lämna biträde vid utredning av frågor om *skyddad folkbokföring* eller sekretessmarkering i folkbokföringen.

17 b §

Skatteverket ska lämna stöd till den som har medgetts skyddad folkbokföring så att skyddet kan

² Senaste lydelse 2014:305.

³ Senaste lydelse 2014:305.

upprätthållas.

22 §⁴

Den som har lämnat falska uppgifter om sin identitet för att folkbokföras ska avregistreras från folkbokföringen när det gäller den identiteten.

23 §⁵

Anmälan enligt denna lag skall göras skriftligen, om inte annat anges.

Om det finns särskilda skäl får Skatteverket begära att anmälan eller uppgift skall lämnas vid personlig inställelse.

En anmälan eller ansökan enligt denna lag ska göras skriftligen, om inte annat anges.

Om det finns särskilda skäl får Skatteverket begära att en anmälan, ansökan eller uppgift ska lämnas vid personlig inställelse.

30 §⁶

För barn under 18 år ska anmälan enligt 25, 26 första eller andra stycket eller 27 § göras av barnets vårdnadshavare. Barn som har fyllt 16 år har dock rätt att själv göra sådan anmälan.

För barn under 18 år får ansökan enligt 16 § göras av endast en vårdnadshavare, om syftet med ansökningen är att skydda mot den andre vårdnadshavaren.

För barn under 18 år får ansökan enligt 16 § göras av socialnämnden, om barnet vårdas med stöd av ett lagakraftvunnet beslut enligt 2 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och syftet med ansökningen är att skydda barnet

1. mot båda vårdnadshavarna eller, om barnet endast har en vårdnadshavare, mot vårdnadshavaren,

2. mot den ena vårdnadshavaren när den andre vårdnadshavaren inte vill eller förmår skydda barnet, eller

3. mot en annan person än vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna när vårdnadshavaren inte vill eller förmår skydda barnet.

⁴ Tidigare 22 § upphävd genom 2005:267.

⁵ Senaste lydelse 2003:657.

⁶ Senaste lydelse 2010:1843.

32 a §

Skatteverket får besluta om kontrollbesök för att kontrollera en persons bosättning, om det är nödvändigt för bedömningen av frågan om folkbokföring.

Kontrollbesöket får bara genomföras där den enskilde är folkbokförd, har uppgett sig vara bosatt eller där det annars finns anledning att anta att han eller hon är bosatt.

Skatteverket får vid kontrollbesöket begära att den person besöket avser lämnar uppgift om sin identitet.

32 b §

Den som enligt ett beslut om kontrollbesök ska kontrolleras behöver inte underrättas om beslutet före besöket.

32 c §

Kontrollbesök ska genomföras på ett sådant sätt att det innebär så litet intrång för den enskilde som möjligt.

39 §⁷

Vitesföreläggande enligt 37 § får inte överklagas.

Skatteverkets beslut om fastställande av födelsenummer och kontrollsiffra i personnummer samt tilldelning av samordningsnummer får inte överklagas.

Beslut om kontrollbesök får inte överklagas.

40 §⁸

Andra beslut av Skatteverket än som anges i 39 § får överklagas av den person vars folkbokföring beslutet gäller och av det allmänna ombudet hos Skatteverket. Om ett barn står under vårdnad av två vårdnadshavare, får ett beslut om barnets folkbokföring även över-

Andra beslut av Skatteverket än som anges i 39 § får överklagas av den person vars folkbokföring beslutet gäller och av det allmänna ombudet hos Skatteverket. Om ett barn står under vårdnad av två vårdnadshavare, får ett beslut om barnets folkbokföring även över-

⁷ Senaste lydelse 2003:657.

⁸ Senaste lydelse 2013:380.

klagas av en av dem ensam. Ett beslut om en persons bosättning får även överklagas av en kommun som berörs av beslutet.

En enskilds överklagande av ett beslut om folkbokföring enligt 3–17, 20 och 21 §§ ska ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag den klagande fick del av beslutet. Beslut i en annan fråga får överklagas av en enskild utan begränsning till viss tid.

Det allmänna ombudets eller en kommuns överklagande ska ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag beslutet meddelades.

klagas av en av dem ensam. *Om en socialnämnd har ansökt om skyddad folkbokföring enligt 30 § tredje stycket får beslutet även överklagas av nämnden.* Ett beslut om en persons bosättning får även överklagas av en kommun som berörs av beslutet.

En enskilds överklagande av ett beslut om folkbokföring enligt 3–17, 20, 21 och 22 §§ ska ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag den klagande fick del av beslutet. Beslut i en annan fråga får överklagas av en enskild utan begränsning till *en* viss tid.

Straff

42 §⁹

Den som lämnar oriktig uppgift till grund för beslut om folkbokföring döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för folkbokföringsbrott till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 25–27 §§.

Är brottet med hänsyn till att brottsligheten utövats systematiskt eller i större omfattning eller annars att anse som grovt, döms för grovt folkbokföringsbrott till fängelse i högst två år.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

43 §¹⁰

En fråga om ansvar enligt 42 § för en gärning får inte prövas om samma gärning omfattas av ett

⁹ Tidigare 42 § upphävd genom 2003:657.

¹⁰ Tidigare 43 § upphävd genom 2013:380.

*föreläggande om vite som ligger
till grund för en ansökan om
utdömande av vitet.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018 i fråga om 22, 32 a–32 c, 39, 40, 42 och 43 §§ och i övrigt den 1 januari 2019.

2. Bestämmelsen i 40 § första stycket i den nya lydelsen ska dock tillämpas från och med den 1 januari 2019.

3. Den som har medgetts kvarskrivning enligt 16 § i den äldre lydelsen ska från och med den 1 januari 2019 anses ha medgetts skyddad folkbokföring för den tid som återstår av beslutet om kvarskrivning.

4. Bestämmelserna i 16 och 17 §§ i den äldre lydelsen gäller fortfarande när en domstol prövar ett överklagande av ett beslut om kvarskrivning.

2.2 Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)

Härigenom föreskrivs att 5 § tandvårdslagen (1985:125) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Varje landsting ska erbjuda en god tandvård åt dem som är bosatta inom landstinget. Det samma gäller dem som *är kvarskrivna* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas inom landstinget. Även i övrigt ska landstinget verka för en god tandhälsa hos befolkningen. Tandvård som landstinget självt bedriver benämns i denna lag folktandvård.

Varje landsting ska erbjuda en god tandvård åt dem som är bosatta inom landstinget. Det samma gäller dem som *har skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas inom landstinget. Även i övrigt ska landstinget verka för en god tandhälsa hos befolkningen. Tandvård som landstinget självt bedriver benämns i denna lag folktandvård.

Vad som i denna lag sägs om landsting gäller också kommuner som inte ingår i ett landsting.

Ett landsting får sluta avtal med någon annan om att utföra de uppgifter som landstinget och dess folktandvård ansvarar för enligt denna lag. Uppgifter som innefattar myndighetsutövning får dock inte med stöd av denna bestämmelse överlämnas till en juridisk person eller en enskild individ.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2014:575.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Häriigenom föreskrivs att 14 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Socialnämnden har ett ansvar för att den unges behov av umgänge med föräldrar och vårdnadshavare så långt möjligt tillgodoses.

Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vård enligt denna lag, får socialnämnden

1. besluta hur den unges umgänge med vårdnadshavare och med föräldrar som har umgängesrätt reglerad genom dom eller beslut av domstol eller genom avtal *skall* utövas, eller

2. besluta att den unges vistelseort inte *skall* röjas för föräldrar eller vårdnadshavare.

Socialnämnden *skall* minst en gång var tredje månad överväga om ett sådant beslut som avses i andra stycket fortfarande behövs.

1. besluta hur den unges umgänge med vårdnadshavare och med föräldrar som har umgängesrätt reglerad genom dom eller beslut av domstol eller genom avtal *ska* utövas, eller

2. besluta att den unges vistelseort inte *ska* röjas för föräldrar eller vårdnadshavare.

Socialnämnden *ska* minst en gång var tredje månad överväga om ett sådant beslut som avses i andra stycket fortfarande behövs.

Av 30 § tredje stycket folkbokföringslagen (1991:481) framgår när socialnämnden får ansöka om skyddad folkbokföring för barn som vårdas enligt 2 § denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2003:406.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter

Härigenom föreskrivs att 1, 8 och 9 §§ lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

En folkbokförd person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa eller frihet kan få medgivande att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga (fingerade personuppgifter). Ett medgivande får begränsas till viss tid.

En folkbokförd person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa, frihet eller *frid* kan få medgivande att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga (fingerade personuppgifter). Ett medgivande får begränsas till viss tid.

Vid bedömningen av om medgivande att använda fingerade personuppgifter får lämnas ska det beaktas om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt kan antas tillgodose behovet av skydd.

Medgivande att använda fingerade personuppgifter får inte lämnas om personen kan beredas tillräckligt skydd genom *kvarskrivning* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) eller på annat sätt.

Medgivande att använda fingerade personuppgifter får inte lämnas om personen kan beredas tillräckligt skydd av *personuppgifter* genom *skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får även ges åt en familjemedlem till en person som avses i första stycket, om personerna varaktigt bor tillsammans.

8 §²

Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Polismyndigheten att medgivandet inte längre behövs eller om det finns *synnerliga* skäl för det, ska Polismyndigheten besluta att medgivandet att använda fingerade personuppgifter

Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Polismyndigheten att medgivandet inte längre behövs eller om det finns *särskilda* skäl för det, ska Polismyndigheten besluta att medgivandet att använda fingerade personuppgifter

¹ Senaste lydelse 1997:988.

² Senaste lydelse 2014:672.

ska upphöra att gälla.

ska upphöra att gälla.

9 §³

När ett medgivande att använda fingerade personuppgifter har upphört att gälla ska Polismyndigheten underrätta Skatteverket om detta. Verket ska skyndsamt se till att de fingerade uppgifterna inte längre används inom folkbokföringen. Verket ska göra de ändringar i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet som krävs.

Sedan Polismyndigheten har underrättat Skatteverket om *den enskildes anmälan enligt 8 §* får han eller hon använda de fingerade uppgifterna fram till dess verket har registrerat ändringarna i folkbokföringsdatabasen men inte för tid därefter.

Sedan Polismyndigheten har underrättat Skatteverket om *att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter har upphört* får han eller hon använda de fingerade uppgifterna fram till dess verket har registrerat ändringarna i folkbokföringsdatabasen men inte för tid därefter.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. För den som medgetts fingerade personuppgifter före den 1 januari 2019 gäller 8 § i den äldre lydelsen.

³ Senaste lydelse 2014:672.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Skatteverkets verksamhet enligt denna lag omfattar brott enligt

1. skattebrottslagen (1971:69),	
2. 30 kap. 1 § första stycket 4 aktiebolagslagen (2005:551),	
3. 11 § tredje stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,	
4. 9 kap. 1–3 och 11 §§ brottsbalken, om gärningen har samband med Skatteverkets verksamhet enligt lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete,	
5. 11 kap. 5 § brottsbalken, <i>samt</i>	5. 11 kap. 5 § brottsbalken,
6. lagen (2014:836) om näringsförbud.	6. lagen (2014:836) om näringsförbud, <i>samt</i>
	7. <i>folkbokföringslagen (1991:481).</i>

Skatteverket får medverka vid undersökning också i fråga om annat brott än som anges i första stycket, om åklagaren finner att det finns särskilda skäl för detta.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2017:453.

² Senaste lydelse 2017:453.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §²

För de ändamål som anges i 1 kap. 4 § får följande uppgifter behandlas i databasen:

1. person- eller samordningsnummer,
2. namn,
3. födelsetid,
4. födelsehemort,
5. födelseort,
6. adress,
7. folkbokföringsfastighet, lägenhetsnummer, folkbokföringsort, distrikt och folkbokföring under särskild rubrik,
8. medborgarskap,
9. civilstånd,
10. make, barn, föräldrar, vårdnadshavare och annan person som den registrerade har samband med inom folkbokföringen,
11. samband enligt 10 som är grundat på adoption,
12. inflyttning från utlandet,
13. avregistrering enligt 19–21 §§ folkbokföringslagen (1991:481),
13. avregistrering enligt 19–22 §§ folkbokföringslagen (1991:481),
14. anmälan enligt 5 kap. 2 § vallagen (2005:837),
15. gravsättning,
16. personnummer som personen har tilldelats i ett annat nordiskt land, och
17. uppehållsrätt för en person som är folkbokförd.

I databasen får uppgifter behandlas som den 30 juni 1991 enligt särskilda bestämmelser var antecknade i sådan personakt som avses i 16 § i den upphävda folkbokföringskungörelsen (1967:495), oavsett om uppgifterna är sådana som avses i 1 kap. 6 §.

I ärenden om tilldelning av personnummer enligt 18 b § folkbokföringslagen eller samordningsnummer får även anges grunden för tilldelningen och de handlingar som har legat till grund för identifiering. I ärenden om tilldelning av samordningsnummer får även anges uppgift om att det råder osäkerhet om personens identitet.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2003:671

² Senaste lydelse 2013:382.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

2.7 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

10 §¹

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt tjuogoett år lämnas till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.

Från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, stödboende eller familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter till Skatteverket som behövs i ett ärende om skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481),

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning eller polisprogrammet.

3. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning eller polisprogrammet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2015:982.

2.8 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 11 kap. 8 §, 21 kap. 4, 4 a och 8 §§, 22 kap. 2 §, 43 kap. 2 och 9 §§ och rubriken närmaste före 22 kap. 2 §, ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 21 kap. 3 a §, och närmast före 21 kap. 3 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

8 §

De sekretessbestämmelser som avses i 1–7 §§ ska, med undantag från vad som anges i 7 kap. 3 §, inte tillämpas på en uppgift när det finns en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten.

De sekretessbestämmelser som avses i 1–7 §§ ska, med undantag från vad som anges i 7 kap. 3 §, inte tillämpas på en uppgift när det finns en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 3 a, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten.

21 kap.

Skyddad folkbokföring

3 a §

Sekretess gäller i mål eller ärende vid domstol eller annan myndighet där en part har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) för uppgift som lämnar upplysning om var den parten bor stadigvarande eller tillfälligt, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men. Detsamma gäller om uppgiften tillsammans med annan uppgift i målet eller ärendet bidrar till sådan upplysning.

Sekretessen gäller inte för uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt.

För uppgift i en allmän handling

gäller sekretessen i högst sjuttio år.

4 §

Sekretessen enligt 3 § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskild lämnas till förvaltaren i den enskildes konkurs. Sekretessen enligt 3 § första stycket och 3 a § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskild lämnas till förvaltaren i den enskildes konkurs.

Om en myndighet med stöd av första stycket lämnar uppgift till en konkursförvaltare, får myndigheten vid utlämnandet göra ett förbehåll som inskränker konkursförvaltarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den. Ett sådant förbehåll får inte innebära ett förbud att utnyttja uppgiften om den behövs för att förvaltaren ska kunna fullgöra sina skyldigheter med anledning av konkursen.

4 a §¹

Sekretessen enligt 3 § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskild lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, om den mottagande myndigheten behöver uppgiften i sin brottsbekämpande verksamhet. Sekretessen enligt 3 § första stycket och 3 a § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskild lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, om den mottagande myndigheten behöver uppgiften i sin brottsbekämpande verksamhet.

8 §

Den tystnadsplikt som följer av 1, 3 och 5 §§ och den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som gjorts med stöd av 4 § andra stycket inskränker rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter. Den tystnadsplikt som följer av 1, 3, 3 a och 5 §§ och den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som gjorts med stöd av 4 § andra stycket inskränker rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

22 kap.

Kvarskrivning och fingerade Skyddad folkbokföring och personuppgifter fingerade personuppgifter

2 §²

Sekretess gäller i ärende om *quaracription* enligt folkbok- *quaracription* enligt *quaracription* enligt *quaracription* enligt

¹ Senaste lydelse 2014:633.

² Senaste lydelse 2014:304.

föringslagen (1991:481) och i ärende enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

folkbokföringslagen (1991:481) och i ärende enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

43 kap.

2 §

Får en domstol i sin rättskipande eller rättsvårdande verksamhet från en domstol eller en annan myndighet en sekretessreglerad uppgift, blir sekretessbestämmelsen, om inte annat följer av 3 §, tillämplig på uppgiften även hos den mottagande domstolen.

Den sekretessbestämmelse som avses i första stycket ska, med undantag från vad som anges i 7 kap. 3 §, inte tillämpas om det finns en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos domstolen.

Den sekretessbestämmelse som avses i första stycket ska, med undantag från vad som anges i 7 kap. 3 §, inte tillämpas om det finns en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 3 a, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos domstolen.

9 §³

Får en domstol eller en annan myndighet del av ett avgörande som innefattar ett beslut enligt 8 § andra stycket, blir den sekretessbestämmelse som beslutet avser tillämplig på uppgiften även hos den mottagande myndigheten. Detta gäller dock inte om en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten.

Får en domstol eller en annan myndighet del av ett avgörande som innefattar ett beslut enligt 8 § andra stycket, blir den sekretessbestämmelse som beslutet avser tillämplig på uppgiften även hos den mottagande myndigheten. Detta gäller dock inte om en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 3 a, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Bestämmelsen i 22 kap. 2 § i den äldre lydelsen gäller fortfarande i ärenden om kvarskrivning enligt folkbokföringslagen (1991:481).

³ Senaste lydelse 2016:501.

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter i sådana ärenden och i sådan verksamhet där handlingarna omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet.

2.9 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 29 kap. 6 § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap.

6 §

Med en persons hemkommun avses i denna lag den kommun som personen är folkbokförd i.

För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Det samma gäller den som *är kvarskriven i en kommun* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Det samma gäller den som *har skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Med hemlandsting avses det landsting som hemkommunen hör till.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Ett landsting har, om inget annat sägs i denna lag, kostnadsansvar för ersättningar som har bestämts enligt

1. 7, 8 eller 9 § lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Första stycket gäller endast ersättningar som har betalats ut till en patient som vid tiden för den vård ersättningen avser *var*

Första stycket gäller endast ersättningar som har betalats ut till en patient som vid tiden för den vård ersättningen avser

1. bosatt inom landstinget, eller

1. *var* bosatt inom landstinget, eller

2. *kvarskrivnen* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistades i landstinget.

2. *hade skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistades i landstinget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.11 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

1 §

Landstinget ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som är bosatt inom landstinget. Detsamma gäller i fråga om den som *är kvarskrivnen* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och som stadigvarande vistas inom landstinget. Även i övrigt ska landstinget verka för en god hälsa hos befolkningen.

Landstinget ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som är bosatt inom landstinget. Detsamma gäller i fråga om den som *har skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och som stadigvarande vistas inom landstinget. Även i övrigt ska landstinget verka för en god hälsa hos befolkningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

3 Ärendet och dess beredning

Ökat skydd för hotade och förföljda personer

Som svar på ett tillkännagivande från riksdagen (bet. 2013/14:SkU34, rskr. 2013/14:251) gav den dåvarande regeringen den 26 juni 2014 en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder som ger ett förstärkt skydd för hotade och förföljda personers personuppgifter. I uppdraget ingick bland annat att lämna förslag på hur personer som lever under hot eller förföljelse eller som i övrigt har behov av skydd kan få ett starkare skydd för sina personuppgifter i folkbokföringsdatabasen, hur det kan skapas en mer sammanhållen ordning för hot- och riskbedömningar och för olika skyddsåtgärder samt hur reglerna om fingerade personuppgifter kan förändras så att skyddsåtgärden kan medges i något större omfattning än idag (dir. 2014:98).

Utredningen, som antog namnet Trygghetsutredningen, överlämnade i juni 2015 betänkandet *Ökad trygghet för hotade och förföljda personer* (SOU 2015:69).

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Fi2015/03601/S3).

Några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen

Regeringen beslutade den 24 september 2015 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av välfärdsstatens förmåga att stå emot organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet (dir. 2015:96).

Utredningen, som antog namnet Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden, överlämnade i maj 2017 betänkandet *Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra* (SOU 2017:37).

En sammanfattning av relevanta delar av betänkandet finns i *bilaga 4*. Relevanta delar av betänkandets lagförslag finns i *bilaga 5*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet hos Justitiedepartementet (dnr JU2017/04129/KRIM).

I denna lagrådsremiss behandlar regeringen utredningens förslag såvitt avser utökade möjligheter för avregistrering från folkbokföringen, möjlighet att göra hembesök och införandet av straffbestämmelser. Övriga delar av betänkandet är föremål för fortsatt beredning inom Regeringskansliet.

Under beredningen av betänkandet har det bedömts nödvändigt att närmare reglera förfarandet kring Skatteverkets besök. Synpunkter på ett utkast till lagförslag har i denna del inhämtats från Skatteverket. Utkastet och Skatteverkets synpunkter finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Fi2018/00180/S3).

4 Ökat skydd för hotade och förföljda personer

4.1 Skydd för personuppgifter

4.1.1 Huvuddragen i gällande reglering och behovet av ett förstärkt skydd

Uppgifter om enskilda personers namn, personnummer, adress, civilstånd och andra familjeförhållanden används hos ett stort antal myndigheter som ett underlag i myndigheternas verksamhet. Den grundläggande insamlingen och registreringen av de personuppgifter som används i samhället sker till stor del inom folkbokföringen hos Skatteverket och överförs sedan till samhället i övrigt på olika sätt. Uppgifter från folkbokföringen sprids elektroniskt genom Navet (Skatteverkets system för spridning av folkbokföringsuppgifter) till främst myndigheter och genom Statens personadressregister (SPAR) till övriga delar av samhället. Uppgifter om personer lämnas också mellan andra myndigheter, mellan privata organisationer samt mellan myndigheter och privata organisationer.

Uppgifterna som registreras i folkbokföringen anses normalt sett vara harmlösa och är därför som huvudregel offentliga. I vissa fall kan det dock orsaka stora besvär för en person att uppgifter om denne sprids. Personer som är utsatta för hot och förföljelse kan vara i behov av att skydda sina personuppgifter och det är i sådana situationer viktigt att det finns effektiva åtgärder att vidta för att göra det möjligt.

Skyddade personuppgifter är ett samlingsbegrepp inom folkbokföringen för de olika skyddsåtgärderna sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter. Därutöver finns även bestämmelser om sekretess som kan komma att bli aktuella för hotade och förföljda personer. Nedan följer en övergripande redogörelse för nämnda skyddsåtgärder och viss övrig reglering av sekretess för hotade och förföljda personer samt i förekommande fall de huvudsakliga brister som är förknippade med dessa.

Folkbokföringssekretess

Den s.k. folkbokföringssekretessen regleras i 22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Av bestämmelsen följer bl.a. att sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i annan verksamhet som avser registrering av en betydande del av befolkningen.

Folkbokföringsuppgifter har en stor spridning till betydande delar av samhället vilket har bidragit till att uppgifterna kan ha en stor betydelse för den enskildes möjlighet att kunna utöva sina rättigheter. Detta är delvis möjligt genom att folkbokföringssekretessen är försedd med ett

rakt kvalificerat skaderekvisit vilket innebär att det gäller en stark presumtion för att uppgifterna är offentliga. Huvudregeln är att uppgifter om namn, adress, personnummer, civilstånd och nationalitet ska vara offentliga. I vissa undantagsfall kan det dock vara påkallat att hindra att uppgift som regelmässigt antecknas inom folkbokföringen lämnas ut. Skatteverket har då möjlighet att föra in en s.k. sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen. Markeringen anger att särskild försiktighet bör iakttas vid bedömningen av om uppgifter om personen bör lämnas ut, eftersom uppgifter kan omfattas av sekretess. Det kan finnas särskild anledning att vägra utlämnande i fall då enstaka uppgift av harmlöst slag begärs utlämnad, såsom exempelvis då en adress har sekretessmarkerats på grund av befarad personförföljelse (prop. 1979/80:2 Del A Förslag till sekretesslag m.m. s. 211). Mer om sekretessmarkering följer i nästa avsnitt.

Folkbokföringssekretessen avser i första hand den egentliga folkbokföringen som regleras i folkbokföringslagen (1991:481). Sekretessen inom denna bör dock inte kunna kringgås genom att uppgifterna får en vidsträcktare offentlighet i andra register som omfattar befolkningen. Sekretessen gäller därför också annan liknande registrering av befolkningen vilken exempelvis görs i SPAR som är ett offentligt register som baseras på uppgifter från den egentliga folkbokföringen (prop. 1979/80:2 Del A s. 211).

Regeringen har även förordnat att sekretess gäller för vissa andra register som avser en betydande del av befolkningen. För närvarande omfattas ett antal register som t.ex. fastighetsregistret (22 kap. 1 § första stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen och 6 § offentlighets- och sekretessförordningen [2009:641]). Tanken bakom regleringen där uppgifter om en persons adress och liknande kan hållas hemlig i vissa register men inte i andra torde varit att ett sådant sekretesskydd bör ges bara i undantagsfall och för de register där det i praktiken ligger närmast till hands att försöka få reda på en sådan uppgift. Ju större del av befolkningen i hela landet eller en del av detta registreringen avser, desto mera närliggande är det att söka uppgiften där. Det skulle förefalla inkonsekvent att de myndigheters register som omfattar uppgifter om så stora grupper av befolkningen inte omfattades av samma sekretess som uppgifter i befolkningsregistren (prop. 1987/88:41 Om sekretesskyddet för vissa myndighetsregister m.m. s. 11).

Sekretessmarkering

Sekretessmarkering är den minst ingripande formen av skyddade personuppgifter. En enskild som anser att dennes personuppgifter bör omfattas av sekretess kan ansöka om att Skatteverket ska införa en s.k. sekretessmarkering för dessa uppgifter i folkbokföringen. Det finns ingen skyldighet att göra en sekretessmarkering och markeringen innebär inte något bindande avgörande av sekretessfrågan utan tjänar endast som en påminnelse om behovet av en noggrann sekretessprövning om handlingen begärs ut (JO 1993/94 s. 509).

Förfarandet med sekretessmarkering inom folkbokföringen är inte närmare lagreglerat utan grundar sig i stället på grundläggande bestämmelser om sekretessmarkering. Av 2 kap. 16 § tryckfrihets-

förordningen framgår att en anteckning om hinder mot att lämna ut en allmän handling bara får göras på en handling som omfattas av en sekretessbestämmelse. Tillämplig sekretessbestämmelse ska också anges i anteckningen. Kompletterande bestämmelser finns i 5 kap 5 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen som anger att om det kan antas att en uppgift i en allmän handling inte får lämnas ut på grund av en bestämmelse om sekretess, får myndigheten markera detta genom att en särskild anteckning (sekretessmarkering) görs på handlingen eller, om handlingen är elektronisk, införs i handlingen eller i det datasystem där den elektroniska handlingen hanteras. Anteckningen ska ange tillämplig sekretessbestämmelse, datum då anteckningen gjordes, och den myndighet som har gjort anteckningen. Den generella regleringen om sekretessmarkering gäller för alla myndigheter och syftar till att påminna om behovet av en noggrann sekretessprövning om någon begär ut uppgifterna. Förfarandet med sekretessmarkering inom folkbokföringen är även allmänt accepterat i tillämpningen (jfr JO 1987/88 s. 195 och 1990/91 s. 387).

En sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen är en indikation på att folkbokföringssekretess kan gälla för uppgifterna. Förfarandet med sekretessmarkeringar har bl.a. behandlats i prop. 1997/98:9 Skydd för förföljda personer, samordningsnummer m.m. Dåvarande regeringen konstaterade där att de skäl som ligger till grund för införandet av en sekretessmarkering normalt ska vara tillräckliga för att vägra ett utlämnande av uppgifterna med stöd av folkbokföringssekretessen när uppgifterna begärs ut. Av detta följer att det bör vara fråga om ett konkret hot. Det räcker alltså inte att en person känner fruktan och anser sig vara förföljd. Det måste också objektivt föreligga en risk för förföljelse. Ett blankt påstående om förföljelse från den som begär markeringen torde knappast godtas. Om det inte finns någon dom som stöder ett påstående om förföljelse kan annan utredning förebringas, t.ex. en utredning eller utlåtande från polis- eller socialmyndigheter som styrker den enskildes uppgifter. Ett annat exempel är handlingar eller upplysningar från sjukvården. Uppgifter från myndigheter som bekräftar påståenden om förföljelse torde allmänt tillmätas stor betydelse. Detsamma kan gälla intyg m.m. från olika slag av ideell verksamhet som syftar till att ge hjälp åt personer som utsatts för brott eller andra särskilt utsatta (s. 35).

Sekretessmarkering har använts inom folkbokföringen under lång tid och för hotade och förföljda personer har det inom Skatteverket utvecklats en särskild ordning för sekretessmarkering (mer om detta under avsnitt 4.4.1). Syftet med Skatteverkets rutiner är att förhindra att en hotande eller förföljande person med hjälp av personuppgifter lokaliserar en person och utsätter denne för brott, förföljelse eller trakasserier. Folkbokföringssekretessen hindrar dock inte att en adressuppgift sprids till ett stort antal myndigheter. Skyddet består i att Skatteverket aviserar den registrerade sekretessmarkeringen tillsammans med personuppgifterna till alla myndigheter som får grundläggande personuppgifter från Skatteverkets folkbokföringsverksamhet. Sekretessmarkeringen innebär att uppgifterna inte kan lämnas ut utan en noggrann sekretessprövning. Den mottagande myndigheten har dock att självständigt avgöra om sekretess föreligger för uppgifterna.

Kvarskrivning

Kvarskrivning är ett skydd för personuppgifter som till skillnad från sekretessmarkering utgör ett formaliserat skyddsinstitut. Konsekvenserna av kvarskrivning är även mer ingripande, om än inte lika ingripande som fingerade personuppgifter.

Det är Skatteverket som beslutar om kvarskrivning som i praktiken innebär att vid flyttning tas adressen bort ur folkbokföringsdatabasen och personen registreras som ”på kommunen skriven”. Den riktiga bostadsadressen förvaras i ett manuellt register som endast särskilda handläggare vid Skatteverket har tillgång till. I folkbokföringsdatabasen registreras en särskild postadress som går till Skatteverket. Skatteverket vidareänder därefter posten till personens bostadsadress. Den adress som aviseras till andra myndigheter är därmed endast en neutral boxadress.

Kvarskrivning kan ske endast efter ansökan från den enskilde. För barn under 18 år får ansökan göras av endast en vårdnadshavare, om syftet med ansökan är att skydda mot den andre vårdnadshavaren (16 § första stycket och 30 § andra stycket folkbokföringslagen).

En person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt, får vid flyttning medges att vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten (kvarskrivning). För kvarskrivning krävs att den enskildes behov av skydd inte kan tillgodoses genom kontaktförbud eller på annat sätt. Kvarskrivning får även avse den utsatte personens medflyttande familj. Åtgärden kan endast ges till folkbokförda personer och får medges för högst tre år i taget. När det inte längre finns skäl för kvarskrivning ska den upphöra (16 och 17 §§ folkbokföringslagen). Om skyddsperioden närmar sig sitt slut måste personen ansöka om förnyad kvarskrivning om det fortfarande finns behov av skyddet. Det kan vara en påfrestning för den enskilde som på nytt måste visa att det finns ett skyddsbehov. Om det inte har inträffat något hot eller våld under tiden är det svårt att veta om åtgärden har fungerat eller om hotet har upphört.

Polismyndighetens bedömning av den hotsituation som en enskild åberopar kan många gånger vara av värde för Skatteverket. Skatteverket bör därför genomgående hämta in Polismyndighetens yttrande innan kvarskrivning beslutas (prop. 1997/98:9 s. 47). Även uppgifter från socialnämnderna är ofta av betydelse. Polismyndigheten och socialnämnden ska därför på Skatteverkets begäran lämna biträde vid utredning av frågor om kvarskrivning, liksom sekretessmarkering, i folkbokföringen (17 a § folkbokföringslagen).

Skatteverkets beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Om ett barn står under vårdnad av två vårdnadshavare, får ett beslut om barnets folkbokföring även överklagas av en av dem ensam (38, 40 och 41 §§ folkbokföringslagen).

I ärende om kvarskrivning gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (22 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen). Sekretessen överförs även till andra myndigheter (22 kap. 3 § samma lag). Detta innebär att om en myndighet

som får en uppgift om enskilds personliga förhållanden som är sekretessreglerad i ett ärende om kvarskrivning från Skatteverket, blir sekretessen tillämplig på uppgiften även hos den mottagande myndigheten. Det kan exempelvis vara fråga om en myndighet som behöver få tillgång till det underlag som finns hos Skatteverket för att kunna göra en sekretessprövning.

Fingerade personuppgifter

Fingerade personuppgifter är den starkaste och mest ingripande formen av skyddade personuppgifter och regleras i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter. Personer som har fingerade personuppgifter använder, och är i folkbokföringen registrerad under, en fingerad identitet i stället för den verkliga identiteten. Det medför dock inte någon rättslig förändring av personens namn eller andra förhållanden. Kopplingen mellan den verkliga och den fingerade identiteten är normalt sett sekretessbelagd. Det är detta som ger ett skydd för en person som använder fingerade personuppgifter, men samtidigt innebär det också problem för andra som har ett legitimt intresse av att komma i kontakt med personen.

Polismyndigheten prövar ansökan om fingerade personuppgifter. En folkbokförd person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa eller frihet kan få medgivande att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga (fingerade personuppgifter). Ansökan om medgivande görs av den som vill använda fingerade personuppgifter. En person som ansöker om eller har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter för egen del, får ansöka om medgivande även för ett barn som personen är vårdnadshavare för och varaktigt bor tillsammans med, om syftet är att ge skydd mot den andre vårdnadshavaren. Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får även ges åt en familjemedlem om personerna varaktigt bor tillsammans. Ett medgivande får begränsas till viss tid, men kan också ges tills vidare (1, 2 och 4 §§ lagen om fingerade personuppgifter).

Medgivande att använda fingerade personuppgifter får inte lämnas om personen kan beredas tillräckligt skydd genom kvarskrivning eller på annat sätt (1 § lagen om fingerade personuppgifter). Det finns dock en praxis som innebär att fingerade personuppgifter kan kombineras med olika delar inom brottsoffer- och personsäkerhetsarbetet. Regeringen ser ett behov av att förtydliga bestämmelsen och återkommer till det under avsnitt 4.2.4.

Polismyndigheten ska bistå den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter vid kontakter med andra myndigheter och i övrigt lämna den hjälp som krävs, om den enskildes hjälpbehov inte kan tillgodoses på annat sätt. Alla myndigheter – med undantag för Säkerhetspolisen – ska på begäran lämna Polismyndigheten upplysning om en person som förekommer i ett ärende om fingerade personuppgifter (5 och 7 §§ lagen om fingerade personuppgifter).

När det hot som lett till beslutet om fingerade personuppgifter inte längre finns ska personen återta sin rätta identitet. Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler

hos Polismyndigheten att medgivandet inte längre behövs eller om det finns synnerliga skäl för det, ska Polismyndigheten besluta att medgivandet att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla (8 § lagen om fingerade personuppgifter).

Polismyndighetens beslut får överklagas till Stockholms tingsrätt. Ett beslut om registrering av fingerade personuppgifter inom folkbokföringen får dock inte överklagas (10 § lagen om fingerade personuppgifter).

Sekretess gäller i ärende om fingerade personuppgifter för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. För en myndighet en uppgift som är sekretessreglerad från en myndighet som handlägger ärenden om fingerade personuppgifter, blir bestämmelsen tillämplig på uppgiften även hos den mottagande myndigheten (22 kap. 2 och 3 §§ offentlighets- och sekretesslagen).

Uppgifter som avslöjar kopplingen mellan den fingerade och den verkliga identiteten omfattas av en primär sekretessbestämmelse som är tillämplig hos alla myndigheter. Sekretessen gäller för uppgift om kopplingen mellan fingerade personuppgifter som en enskild har medgivande att använda och den enskildes verkliga personuppgifter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (21 kap. 3 § tredje stycket offentlighets- och sekretesslagen).

Sekretess för uppgift om förföljda personers adress, telefon m.m.

Utöver de nämnda skyddsformerna har en särskild generell sekretessbestämmelse tillkommit för förföljda personer. Enligt bestämmelsen gäller sekretess, oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekommer, för uppgift om en enskilds bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt, den enskildes telefonnummer, e-postadress eller annan jämförbar uppgift som kan användas för att komma i kontakt med denne samt för motsvarande uppgifter om den enskildes anhöriga. Sekretessen förutsätter att det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs (21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen).

Till skillnad från folkbokföringssekretessen gäller således bestämmelsen endast uppgifter av visst slag. Däremot är det en primär sekretessbestämmelse som gäller generellt i all offentlig verksamhet.

Sekretessen gäller dock inte utan vissa undantag. För uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt är sekretessen undantagen. Regeringen återkommer till detta närmare i avsnitt 4.4.2. Sekretessen gäller inte heller för uppgift i aktiebolagsregistret eller handelsregistret eller, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i annat liknande register. Regeringen har föreskrivit undantag från sekretessen för ett antal ytterligare register, främst sådana som förs av Bolagsverket eller Patent- och registreringsverket (21 kap. 3 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen och 5 § offentlighets- och sekretessförordningen).

Sekretessbrytande bestämmelser finns avseende uppgifter som lämnas till konkursförvaltare liksom för uppgifter som lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen (21 kap. 4 och 4 a §§ offentlighets- och sekretesslagen).

4.2 Fingerade personuppgifter

4.2.1 Fingerade personuppgifter bör inte medges i större utsträckning än i dag

Regeringens bedömning: Möjligheterna att få fingerade personuppgifter bör inte utvidgas.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* och *Kriminalvården* delar utredningens bedömning. *Pensionsmyndigheten* och *Kvinnors Nätverk* är tveksamma till utredningens slutsats och anser att det bör övervägas om kraven för att få fingerade personuppgifter kan mildras.

I övrigt har remissinstanserna inte särskilt yttrat sig över utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Fingerade personuppgifter är idag det starkaste skyddet som finns att tillgripa för personuppgifter och Polismyndigheten erbjuder ett omfattande stöd till personer som medges skyddsåtgärden. Samtidigt är fingerade personuppgifter den mest ingripande formen av skyddsåtgärd för personuppgifter och endast ett fåtal personer per år medges åtgärden.

I Stalkningsutredningens betänkande (SOU 2008:81) föreslogs bl.a. att tillämpningsområdet för att medge en person fingerade personuppgifter skulle utvidgas genom att vid bedömningen även beakta bl.a. hotets förväntade tidslängd samt den hotade personens behov och personliga förhållanden i övrigt. Däremot gjorde utredaren i departementspromemorian *Skydd av personuppgifter för hotade och förföljda personer* (Ds 2013:47) bedömningen att förslaget inte bör genomföras bl.a. eftersom konsekvenserna av den allmänna lämplighetsbedömningen som föreslagits inte kan överblickas och att ytterligare överväganden för att vidga utrymmet för fingerade personuppgifter därför är nödvändiga.

Den stora skillnaden mellan kvarskrivning och fingerade personuppgifter är att en person med fingerade personuppgifter byter personnummer och andra personuppgifter och därmed får en helt ny identitet. Med den nya identiteten kan personen vara öppen med sina personuppgifter utan att riskera att bli hittad med hjälp av dem. Det kan även innebära en lättnad att den riktiga och utsatta identiteten i viss bemärkelse inte längre existerar.

Den omständigheten att en person får en helt ny identitet är dock inte enbart förenat med den enkelhet som det kan ge sken av. Ett tillstånd att använda fingerade personuppgifter är för den enskilde och dennes närmaste en mycket ingripande åtgärd både på det personliga planet och i kontakter med myndigheter och andra. När en person medges fingerade personuppgifter innebär det att personen måste fullständigt bryta med det

gamla livet när det exempelvis gäller arbete, bostad, släkt, vänner och fritid samt bygga upp ett helt nytt liv på en annan plats.

När en person inte i något avseende kan vara öppen med sin riktiga identitet innebär det en rad praktiska svårigheter i olika sammanhang. Om personen har levt merparten av sitt liv under sin riktiga identitet kan personen få mycket stora svårigheter i de fall det krävs att personen under sin fingerade identitet kan styrka sina utbildnings-, arbets- och ekonomiska förhållanden. Medan en person med kvarskrivning fortfarande kan använda exempelvis gamla betyg och intyg kan en person med fingerade personuppgifter inte använda sig av någon form av dokumentation som har utfärdats under dennes riktiga identitet eftersom det skulle innebära att kopplingen mellan den gamla och den nya identiteten avslöjas.

Följderna av fingerade personuppgifter är i långt högre grad än vid kvarskrivning svåra att överblicka för den som berörs. Konsekvenserna av fingerade personuppgifter påverkar även samhället i övrigt och det finns ett flertal områden som kan möta problem när det kommer till hantering av ärenden där en part har fingerade personuppgifter. Exempelvis kan nämnas de svårigheter som uppstår när en person med fingerade personuppgifter vill ingå äktenskap och den hindersprövning som då ska göras. Vidare medför fingerade personuppgifter när barn är involverade att relationen till den förälder som barnet inte bor tillsammans med måste utplånas i folkbokföringen för att inte den nya identiteten för den förälder som barnet bor tillsammans med ska röjas. Ytterligare konsekvenser för tredje person kan vara svårigheter för arvsberättigade släktingar att bevaka sin rätt när en person med fingerade personuppgifter avlider (SOU 1990:50 Ny folkbokföringslag s. 94–96 och 99 samt prop. 1997/98:9 s. 53–56.)

Med beaktande av de långtgående konsekvenser fingerade personuppgifter medför för den enskilde och samhället i övrigt instämmer regeringen i utredningens bedömning att det även fortsättningsvis är en rimlig utgångspunkt att prövningen av rätten till fingerade personuppgifter är restriktiv. Precis som utredningen konstaterat ser regeringen även flera risker med att utvidga möjligheten att medges fingerade personuppgifter. Utöver att förtroendet för fingerade personuppgifter kan minska om kraven sänks måste även tas i beaktande att det är troligt att antalet ansökningar kommer att öka. En risk med att betydligt fler personer skulle omfattas av institutet är de svårigheter detta medför för tredje man som t.ex. vill hävda någon civilrättslig rättighet gentemot en person med fingerade personuppgifter.

Det förekommer i princip inte att personer som nekats medgivande av fingerade personuppgifter överklagar Polismyndighetens beslut, vilket skulle kunna vara fallet om det fanns ett missnöje över myndighetens bedömning. En övervägande majoritet av remissinstanserna har heller inte haft någon synpunkt på utredningens bedömning. I likhet med utredningens bedömning finner regeringen därför att det saknas skäl att utvidga möjligheterna att medges fingerade personuppgifter. Som påtalats av utredningen finns det däremot brister inom kvarskrivningsinstitutet och ett behov av att förbättra skyddet. Regeringen föreslår därför en rad åtgärder för att åstadkomma detta, se avsnitt 4.3 och 4.4.3. Fingerade personuppgifter ska dock alltså bygga på en

restriktiv prövning och de problem som finns med kvarskrivning ska lösas genom att förbättra kvarskrivningsinstitutet, inte genom att utvidga ett annat skyddsinstitut.

4.2.2 Allvarlig brottslighet riktad mot personens frid

Regeringens förslag: Bestämmelsen som reglerar förutsättningarna för när en person kan få medgivande att använda fingerade personuppgifter ska kompletteras så att det uttryckligen framgår att även risk för sådan allvarlig brottslighet som riktar sig mot personens frid omfattas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Domstolsverket, Förvaltningsrätten i Stockholm, Stockholms tingsrätt, Sveriges advokatsamfund, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Justitiekanslern, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Botkyrka kommun, Stockholms kommun och Sveriges advokatsamfund* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: För att få medgivande att använda fingerade personuppgifter är det idag en förutsättning att personen riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa eller frihet (1 § första stycket lagen om fingerade personuppgifter). När lagen infördes angavs att avseende brottslighetens art åsyftas i första hand brott som är direkt livshotande eller syftar till svår kroppsskada eller grov frihetskränkning och som regleras i 3, 4 och 6 kap. brottsbalken (prop. 1990/91:153 Folkbokföringslag s. 143). Genomgående skulle det vara fråga om brott med höga straffvärden för att brotten skulle utgöra grund för att medges fingerade personuppgifter (prop. 1997/98:9 s. 53). Kraven på brottslighetens svårighetsgrad och på den risk som ska föreligga har genom senare lagstiftningsärenden sänkts, däremot kvarstår som förutsättning för att medges fingerade personuppgifter att det ska finnas risk för sådan allvarlig brottslighet som riktar sig mot den enskildes liv, hälsa eller frihet (prop. 1997/98:9 s. 56–58).

Eftersom 4 kap. brottsbalken även omfattar brott mot frid föreslår regeringen att det i förtydligande syfte uttryckligen ska framgå av 1 § lagen om fingerade personuppgifter att en person som riskerar att utsättas för allvarlig brottslighet mot sin frid också kan medges att använda fingerade personuppgifter. En liknande sådan reglering går även att finna i 1 § lagen (1988:688) om kontaktförbud och regleringen kommer med regeringens förslag även att överensstämma med regleringen av den brottslighet som omfattas av 3 § förordningen (2006:519) om särskilt personsäkerhetsarbete m.m.

4.2.3 Fingerade personuppgifter kan antas tillgodose behovet av skydd

Regeringens förslag: Det ska författningsregleras att det vid bedömningen av om ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får lämnas ska beaktas om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt kan antas tillgodose behovet av skydd.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att medgivande att använda fingerade personuppgifter endast får lämnas om användningen, med hänsyn till den förföljdes person och andra förhållanden, kan förväntas ge en tillräcklig skyddseffekt.

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Stockholms län, Förvaltningsrätten i Stockholm, Stockholms tingsrätt, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Justitiekanslern, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, Botkyrka kommun, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Domstolsverket, Sveriges advokatsamfund, Kriminalvården och Barnombudsmannen* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Pensionsmyndigheten är tveksam till förslaget och befarar att det kan leda till att det blir svårare än vad som är motiverat för utsatta individer att få fingerade personuppgifter. Det bör istället övervägas om kraven för att komma ifråga för åtgärden borde mildras.

Skälen för regeringens förslag: Den dåvarande regeringen anförde i ett tidigare lagstiftningsärende att ingen skyddsåtgärd bör tillgripas om den inte kan antas få effekt. Någon särskild reglering av detta ansågs dock inte vara nödvändig (prop. 1997/98:9 s. 48.). Det är även praxis att en person kan medges att använda fingerade personuppgifter endast om åtgärden ger ett effektivt skydd. Villkoret framgår dock inte av lagtexten.

En grundläggande förutsättning för att en skyddsåtgärd ska kunna tillgripas är alltså att den kan antas få avsedd verkan. För att fingerade personuppgifter ska medges är det därmed viktigt att åtgärden kan antas fungera i praktiken och ge effekt. I annat fall riskerar den enskilde att invägas i en falsk trygghet, samtidigt som samhället lägger resurser på en åtgärd som redan i förväg bedöms sakna förutsättningar att fungera.

Omständigheter som gör att fingerade personuppgifter inte kan antas få avsedd verkan hänför sig i första hand till den förföljdes personens egna förutsättningar. Det kan exempelvis saknas en medvetenhet om behovet av att vidta nödvändiga förändringar i personens egen livsföring. Det kan även handla om en direkt ovilja eller förmåga att vidta sådana förändringar.

Utredningen har föreslagit att det i lagtexten ska införas ett uttryckligt krav att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter endast får lämnas om användningen, med hänsyn till den förföljdes person och

andra förhållanden, kan förväntas ge en tillräcklig skyddseffekt. Förutsättningarna för att medges fingerade personuppgifter bör vara klara och förutsägbara. För att åstadkomma detta och samtidigt tydliggöra vad Polismyndigheten har att bedöma anser regeringen, i likhet med utredningen, att det i 1 § lagen om fingerade personuppgifter bör regleras den praxis som idag gäller för fingerade personuppgifter. Regeringens förslag, som i viss mån avviker från utredningens, innebär därför att vid bedömningen av om medgivande att använda fingerade personuppgifter får lämnas ska Polismyndigheten beakta om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt kan antas tillgodose behovet av skydd. Därigenom klargörs även att åtgärden ställer krav på den sökande. Som framgår ovan innebär förslaget enbart en kodifiering av befintlig praxis. Förslaget innebär således inte att det blir svårare att medges fingerade personuppgifter.

4.2.4 Fingerade personuppgifter ska kunna kombineras med andra skyddsåtgärder som inte syftar till att skydda personuppgifter

Regeringens förslag: Fingerade personuppgifter ska inte medges om personen kan ges tillräckligt skydd genom andra formella skyddsåtgärder som syftar till att skydda personuppgifter.

Fingerade personuppgifter ska dock kunna kombineras med andra skyddsåtgärder.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Pensionsmyndigheten, Förvaltningsrätten i Stockholm, Stockholms tingsrätt, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Justitiekanslern, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsförmynligheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Botkyrka kommun, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Domstolsverket, Barnombudsmannen, Kvinnors Nätverk och Sveriges advokatsamfund* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Nuvarande reglering innebär att medgivande att använda fingerade personuppgifter inte får lämnas om personen kan beredas tillräckligt skydd genom kvarskrivning eller på annat sätt (1 § andra stycket lagen om fingerade personuppgifter). Med annat sätt avses bland annat sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen. I förarbetena till lagen framgår att först ska övervägas om kvarskrivning, besöksförbud eller andra åtgärder är tillräckliga för att skydda personen. Det finns dock inte något krav på att sådana skyddsåtgärder verkligen har prövats, utan bedömningen görs utifrån de förväntade effekter som åtgärderna kan ha (prop. 1990/91:153 s. 144). Skälet till att behovet av skydd i första hand ska tillgodoses genom andra

skyddsåtgärder är att användningen av fingerade personuppgifter är förknippad med stora svårigheter och det är därför angeläget att det i varje ärende om fingerade personuppgifter noga prövas om inte den förföljde kan beredas ett fullgott skydd genom exempelvis kvarskrivning (prop. 1997/98:9 s. 58 och 59). Det har dock varit praxis att fingerade personuppgifter kan kombineras med olika delar inom brottsoffer- och personsäkerhetsarbetet.

Polismyndigheten ger i sitt brottsoffer- och personsäkerhetsarbete i första hand information, stöd och skydd till den hotade eller förföljda personen. Det saknas dock närmare regler om vilka åtgärder som kan vidtas inom detta arbete. Skyddet kan ges på olika sätt och kan vara olika typer av åtgärder, exempelvis kan en mobil larmtelefon med inbyggd GPS-funktion och inspelningsutrustning tillhandahållas liksom portabelt akustiskt larm. Polismyndigheten kan även genomföra rondering och erbjuda personskydd.

Det är viktigt att den utsatte har möjlighet att få ett skydd med olika åtgärder som är anpassade efter individens specifika behov och situation. Det bör även tydligt framgå av lagtexten när andra skyddsåtgärder utgör hinder för att medges användning av fingerade personuppgifter.

Som tidigare sagts är fingerade personuppgifter en mycket ingripande skyddsåtgärd där användningen kan vara förknippad med stora svårigheter. Det är därför angeläget att åtgärden inte tillgrips om tillräckligt skydd kan ges genom andra författningsreglerade åtgärder som syftar till att skydda personuppgifter. Med regeringens förslag om att kvarskrivning ska ersättas med skyddad folkbokföring (se avsnitt 4.3) innebär detta att om personen kan beredas tillräckligt skydd av sina personuppgifter genom skyddad folkbokföring får medgivande att använda fingerade personuppgifter inte lämnas. Därmed ska skyddad folkbokföring, liksom idag kvarskrivning, i första hand komma i fråga. Några andra skyddsåtgärder ska dock inte vara hinder för att medges användning av fingerade personuppgifter. Regeringen föreslår därför att detta uttryckligen ska framgå av 1 § lagen om fingerade personuppgifter.

4.2.5 Upphörande av fingerade personuppgifter

Regeringens förslag: Om det finns särskilda skäl ska Polismyndigheten besluta att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Pensionsmyndigheten, Förvaltningsrätten i Stockholm, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms tingsrätt, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Justitiekanslern, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Botkyrka kommun, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun,*

Domstolsverket, Barnombudsmannen, Valmyndigheten, Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet, Östersunds kommun och Sveriges advokatsamfund tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Karlskrona kommun ställer sig undrande till att det ska räcka med särskilda skäl.

Skälen för regeringens förslag: Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Polismyndigheten att medgivandet inte längre behövs eller om det finns synnerliga skäl för det, ska Polismyndigheten besluta att medgivandet att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla (8 § lagen om fingerade personuppgifter).

Bedömningen att medgivandet att använda fingerade personuppgifter blivit obehövligt bygger i normala fall på ett gemensamt ställningstagande av den enskilde och Polismyndigheten. Polismyndighetens möjlighet att utan anmälan från den enskilde upphäva ett beslut om fingerade personuppgifter är således utifrån nuvarande reglering väldigt restriktiv. Synnerliga skäl för ett upphörande mot den enskildes vilja kan exempelvis anses finnas i de undantagssituationer där skyddsbehovet upphört och det finns en risk att den enskilde missbrukar systemet och exempelvis använder både verkliga och fingerade uppgifter på ett otillbörligt sätt.

Regeringen anser att utgångspunkten måste vara att en person med fingerade personuppgifter ska lämna skyddsinstitutet när skyddsbehovet har upphört. Något annat vore i strid med syftet bakom institutet och skulle kunna bidra till att urholka samhällets förtroende för fingerade personuppgifter. Utredningen har föreslagit att utöver de missbrukssituationer som omfattas av bestämmelsen i dag, bör det även vara möjligt att upphäva beslutet om hotet upphört eller minskat i så stor utsträckning att det inte längre finns något behov av fingerade personuppgifter. Regeringen instämmer i utredningens förslag som innebär att det endast ska krävas särskilda skäl för att det ska finnas en skyldighet för Polismyndigheten att, utan den enskildes anmälan, besluta att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla. Regeringen föreslår därför att rekvisitet synnerliga skäl i 8 § lagen om fingerade personuppgifter ersätts med särskilda skäl.

4.2.6 Rättsligt förvärv av namn och personnummer när de fingerade personuppgifterna upphör

<p>Regeringens bedömning: Det bör inte införas en möjlighet att förvärva fingerade personuppgifter när ett medgivande att använda dessa har upphört.</p>

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att det införs bestämmelser som möjliggör för den som har haft ett medgivande att använda fingerade personuppgifter som har upphört att kunna förvärva det fingerade förnamnet, mellannamnet och efternamnet samt, om det finns särskilda skäl, fastställa det fingerade personnumret som personnummer.

Remissinstanserna: *Pensionsmyndigheten, Förvaltningsrätten i Stockholm, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms tingsrätt, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Justitiekanslern, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Botkyrka kommun, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Domstolsverket, Barnombudsmannen, Karlskrona kommun, Östersunds kommun* och *Sveriges advokatsamfund* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Statens skolverk och *Kriminalvården* påpekar att det är viktigt att kopplingen mellan gamla och nya personnummer finns tillgänglig.

Skatteverket avstyrker utredningens förslag och anför bl.a. följande. Utredningen har inte i tillräcklig utsträckning analyserat hur de föreslagna ändringarna förhåller sig till övriga bestämmelser i folkbokföringslagen och påtalar bl.a. att det inte föreslagits någon ändring av eller tillägg till befintlig reglering om när undantag får göras från huvudregeln om att ett personnummer ska utgå från en persons födelsetid. Skatteverket påpekar även att antalet personer som kan tänkas utnyttja de föreslagna förvärvsbestämmelserna sannolikt kommer vara få och att utredningens förslag inte väger tillräckligt tungt för att göra avsteg från den bärande principen att en person ska ha kvar sin verkliga identitet när denne under en tid får använda fingerade personuppgifter.

Skälen för regeringens bedömning: När ett medgivande att använda fingerade personuppgifter har upphört ska personen återgå till att använda sin riktiga identitet. Detta kan innebära betydande svårigheter och en stor omställning för en person som under lång tid levt med den fingerade identiteten och är etablerad med denna. Detta gäller särskilt barn som har levt större delen av sitt liv med den fingerade identiteten. En möjlighet att förvärva de fingerade personuppgifterna när medgivandet har upphört skulle underlätta för dessa personer. Detta är ett argument för att införa en särskild reglering motsvarande den utredningen föreslagit.

Mot detta kan anföras att fingerade personuppgifter som regel ges tills vidare och att det är ovanligt att personer med fingerade personuppgifter lämnar skyddsinstitutet. Orsakerna till detta kan naturligtvis vara många men det kan konstateras att antalet personer som kan tänkas vara aktuella för utredningens förslag utgör ett mindre antal. Detta särskilt med hänsyn till att antalet personer som varje år beviljas fingerade personuppgifter är ett fåtal. Med regeringens bedömning att möjligheten att få fingerade personuppgifter inte bör utvidgas (se avsnitt 4.2.1) saknas även skäl att anta att antalet kommer öka i någon betydande omfattning.

Ett förvärv av de fingerade personuppgifterna omfattar två delar, namn och personnummer. Det är redan idag möjligt att förvärva fingerade namn och utredningens förslag syftar till att göra detta lättare och i en större utsträckning. Sedan utredningens betänkande lämnades har lagen (2016:1013) om personnamn införts. Förfarandet är nu avgiftsbelagt och förlagt till Skatteverket. Den nya lagen har moderniserat och förenklats

möjligheterna att välja och byta namn. Behovet av föreslagen reglering kan även mot den bakgrunden ifrågasättas.

Beträffande möjligheten att förvärva det fingerade personnumret lämnar utredningens förslag många frågor obesvarade. Som exempel kan nämnas möjligheter att ångra en fastställd fingerad identitet. Som Skatteverket påtalat har utredningen inte heller berört förhållandet att enligt folkbokföringslagen ska ett personnummer utgå från en persons födelsetid och att undantag från detta endast medges vid i lagen angivna situationer (18 och 18 a §§ folkbokföringslagen). Eventuella möjligheter för Skatteverket att ange den korrekta födelsetiden i anslutning till personnumret för den som tidigare har haft fingerade personuppgifter är inte heller berört av utredningen.

Mot denna bakgrund är det regeringens bedömning att utredningens förslag är bristfälligt och inte står i proportion till det intresse och ringa behov som det ska tillgodose varför det inte kan anses rimligt. Det bör därför inte införas en möjlighet att förvärva fingerade personuppgifter när ett medgivande att använda dessa har upphört.

4.2.7 Andra myndigheters bistånd till Polismyndigheten

Regeringens bedömning: Det bör inte införas en särskild bestämmelse om att andra myndigheter i ärenden om fingerade personuppgifter ska bistå Polismyndigheten med de åtgärder som behövs.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens bedömning. I utredningen förslås att det införs en bestämmelse om att i ärenden om fingerade personuppgifter ska andra myndigheter bistå Polismyndigheten med de åtgärder som behövs för att skyddet ska ge avsedd effekt, den enskilde ska kunna leva ett så normalt liv som möjligt, och minska risken för att andra lider rättsförluster med anledning av att personen medgetts användning av fingerade personuppgifter.

Remissinstanserna: *Pensionsmyndigheten, Förvaltningsrätten i Stockholm, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms tingsrätt, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Justitiekanslern, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Botkyrka kommun, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Domstolsverket, Barnombudsmannen och Sveriges advokatsamfund* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Svea hovrätt påtalar att det inte närmare utvecklats vad förslaget ska innebära samt framhåller att det redan av förvaltningslagen framgår att varje myndighet ska lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten. Om mer preciserade bestämmelser bedöms nödvändiga kan sådana lämpligen meddelas på annat sätt än genom lag. Även *Datainspektionen* påtalar att det inte framgår vad biståndet i

praktiken ska innebära eller vilka myndigheter som kan bli aktuella. Om samverkan innebär att personuppgifter om den enskilde delas mellan myndigheter krävs att frågan om behandlingen av personuppgifter inom samverkan utreds särskilt. I en sådan samverkan måste den enskildes personliga uppgifter behandlas på ett korrekt och lagenligt sätt, dels för att värna den enskildes personliga integritet men även för att garantera dennes personliga säkerhet.

Skälen för regeringens bedömning: Polismyndigheten har framfört önskemål till utredningen att andra myndigheter bör vara skyldiga att bistå myndigheten i ärenden om fingerade personuppgifter. Som *Svea hovrätt* påtalat finns redan en sådan skyldighet. Varje myndighet är enligt 8 § förvaltningslagen (2017:900) skyldig att inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter. En precisering av denna samverkan mellan myndigheter finns i 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen, av vilken följer att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna uppgift som den förfogar över. Informations-skyldigheten begränsas bl.a. av om uppgiften är sekretessbelagd.

I syfte att underlätta Polismyndighetens arbete med att få fingerade personuppgifter att fungera i praktiken har utredningen föreslagit en särskild reglering om andra myndigheters stöd till Polismyndigheten i ärenden om fingerade personuppgifter. Som framförts av *Svea hovrätt* och *Datainspektionen* har utredningen dock inte utvecklat vad stödet i praktiken skulle innebära.

Regeringen instämmer i att det givetvis är angeläget att flera aktörer i samhället bidrar och vill framhålla att det är mycket viktigt att Polismyndighetens samarbete med andra myndigheter fungerar på ett sådant sätt att syftet med åtgärden fingerade personuppgifter får avsedd effekt. Det är därför angeläget att Polismyndigheten tillsammans med berörda myndigheter utvecklar tydliga och fungerande rutiner kring hur samverkan ska ske.

Av betänkandet framgår att Polismyndigheten, när det gäller fingerade personuppgifter, har utvecklat sitt samarbete med andra myndigheter under de senaste åren, främst med syftet att se till att åtgärden ger avsedd effekt och att den enskilde ska kunna leva ett så normalt liv som möjligt. Mot denna bakgrund, samt med beaktande av att regeringen gör bedömningen att det inte finns skäl att utvidga möjligheten att få fingerade personuppgifter, anser regeringen att det inte framkommit annat än att den generella skyldigheten för varje myndighet att samverka med andra myndigheter som följer av förvaltningslagen är tillräcklig för att få andra myndigheter att medverka i ärenden om fingerade personuppgifter. Regeringen anser därför att det inte finns skäl att särskilt föreskriva om en skyldighet för myndigheter att bistå Polismyndigheten i sådana ärenden.

4.3 Skyddad folkbokföring

4.3.1 Ett nytt skyddsinstitut – skyddad folkbokföring

Regeringens förslag: Kvarskrivning ska ersättas med skyddad folkbokföring.

Regeringens bedömning: Skyddad folkbokföring bör förstärkas på olika sätt för att bli ett bättre skydd än kvarskrivning.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot utredningens förslag och bedömning, däribland *Svea hovrätt, Förvaltningsrätten i Stockholm, Kammarrätten i Stockholm, Stockholms tingsrätt, Åklagarmyndigheten, Barnombudsmannen, Skatteverket, Centrala studiestödsnämnden, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet, Karlskrona kommun, Malmö kommun, Östersunds kommun, Kvinnors Nätverk, Sveriges Kommuner och Landsting, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Justitiekanslern, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun och Mäklarsamfundet.*

Lantmäteriet anser att skyddsinstitutet kvarskrivning bör finnas kvar tills det är utrett hur skyddad folkbokföring i realiteten innebär ett bättre skydd.

Barnombudsmannen beklagar att utredningen inte på ett tydligare sätt har tagit hänsyn till barnets särskilda situation och rättigheter vid framtagandet av det nya skyddsinstitutet. *Stiftelsen Allmänna Barnhuset* anser att i ärendet om skyddad folkbokföring måste alla personer som omfattas av beslutet ha rätt att komma till tals. Det gäller även barn, vars åsikter måste tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad. Även *Sveriges advokatsamfund* vill understryka vikten av att prövningen i det enskilda fallet beaktar barnets bästa, inbegripet barnets rätt att komma till tals och anser att det bör tydliggöras att ett beslut om skyddad folkbokföring alltid ska fattas med beaktande av barnets bästa. Ett beslut om skyddad folkbokföring kommer ofta få långtgående konsekvenser när det gäller barnets möjlighet att bygga upp och/eller bibehålla en nära och god kontakt med den förälder barnet inte bor tillsammans med. När en förälder har beviljats skyddade personuppgifter blir barnet i många fall fråntaget sin möjlighet att träffa den andra föräldern, vilket måste anses som en stor förlust för barnet. Artikel 3 i barnkonventionen stadgar särskilt att barnets bästa alltid ska vara avgörande i frågor som gäller barn. Ett beslut om skyddad folkbokföring kommer, liksom tidigare beslut om kvarskrivning, ofta att tas i ett inledande skede av en pågående brottsutredning och det finns då en överhängande risk att beslutet grundas på skyddsobjektets subjektiva uppgifter och att dessa uppgifter inte ställs mot andra uppgifter, som blir kända i ett senare läge. Vidare bör de situationer där hotbilden mot en förälder kommer från en helt annan person än den andra föräldern lyftas fram. I de situationer då skyddsobjektet får en skyddad folkbokföring, får det även konsekvenser för den andra föräldern och barnet. Det bör även framhåvas att

bedömningen bör göras på ett väl underbyggt och dokumenterat underlag. Därför förordas att Skatteverket inhämtar uppgifter/yttrande från socialnämnden i alla ärenden där ansökan avser person under 18 år.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Frågan om ett förstärkt skydd för uppgifter inom folkbokföringen har utretts vid flera tillfällen och det råder en stor enighet om att det finns ett behov av ett förbättrat skydd. Förslagen om hur detta ska åstadkommas har dock varit olika och inte blivit genomförda.

Det har länge framförts att det finns sådana brister i kvarskrivningsinstitutet som gör att ett liv med kvarskrivning är förenat med svårigheter. Personer som har kvarskrivning kan inte lämna några ledtrådar om var de befinner sig och gömmer sig aktivt på den nya bostadsorten för att åtgärden ska ge effekt. Personerna kan inte registreras eller agera på ett sådant sätt att de kan knytas till den nya bostadsorten. Ofta avstår de från att ta del av rättigheter och service.

Det finns även brister i kunskaper och rutiner hos den kvarskrivna och i samhället i övrigt. Vanliga rutiner som används kan ibland vara olämpliga för den som är kvarskriven och öka säkerhetsriskerna. Ett annat problem är att uppgifter om personerna lämnas ut efter bristfälliga sekretessprövningar.

Mot bakgrund av de brister i kvarskrivningsinstitutet som noterats har utredningen gjort bedömningen att det behövs ett starkare skydd än idag. Skyddsinstitutet behöver även bli mer flexibelt för att öka möjligheten att individanpassa skyddet i större utsträckning. Utredningen har därför föreslagit ett antal förändringar som syftar till att förbättra skyddsformen. Förslagen tar bl.a. sikte på kravet att flytta för att få skyddsåtgärden, att beslutet är tidsbegränsade och behovet av en stark sekretess som gäller i alla verksamheter.

Kraven för att beviljas den nya skyddsåtgärden bör inte vara allt för höga. Utredningen har inte heller föreslagit några ändringar i förhållande till de krav som idag ställs för att medges kvarskrivning. För att få kvarskrivning krävs att personen av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt. Hotet kan komma från både kända eller oidentifierade personer. Ofta aktualiseras kvarskrivning när en person har blivit utsatt för ett brott som någon har dömts för. Men detta är inte ett krav för att medges kvarskrivning. Det krävs inte heller att den enskilde riskerar att utsättas för brott, utan det räcker med förföljelser eller allvarliga trakasserier. Om det har klarlagts att förföljelser eller trakasserier som inte är brott har ägt rum får risken för ytterligare angrepp prövas på motsvarande sätt som om det gällt risk för fortsatt brottslighet. Något krav på att trakasserier ska ha ägt rum har inte uppställts. Det måste emellertid ha förekommit något som gör att en person "av särskilda skäl kan antas bli utsatt för" brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier av något slag (prop. 1990/91:153 s. 116 och prop. 1997/98:9 s. 45 och 46).

Med anledning av synpunkter lämnade av *Lantmäteriet* vill regeringen understryka att utgångspunkten för ett förbättrat och starkare skyddsinstitut är att det ska ha en konkret och påtaglig innebörd för att ge ett effektivt skydd i alla verksamheter. Regeringen bedömer att de förbättringar som föreslås åstadkommer detta.

Barnombudsmannen, Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Sveriges advokatsamfund har påtalat behovet av att i det nya skyddsinstitutet särskilt ta hänsyn till barnets situation liksom beakta barnets bästa och rätt att komma till tals. Det följer redan av barnkonventionens artikel 3.1 och 12 att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet och att varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Ett barn under 18 år företräds i princip alltid av vårdnadshavaren som även ansvarar för att tillgodose barnets behov. Den som har vårdnaden om ett barn har ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda. För att kunna utöva vårdnaden har vårdnadshavaren rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. I takt med barnets stigande ålder och utveckling ska vårdnadshavaren ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål (6 kap. 2 och 11 §§ föräldrabalken). Härmed stärks barnets med- och självbestämmanderätt, vilket kan innebära en ökad möjlighet för barnet att hävda ett motstående intresse gentemot vårdnadshavaren och en successiv begränsning av vårdnadshavarens bestämmanderätt även om denna inte upphör helt förrän barnet fyller 18 år. Detta synsätt gäller också vid prövning av om ett barn ska medges särskilt skydd för personuppgifter enligt det nya skyddsinstitutet. I de situationer där barnets och vårdnadshavarnas intressen uppenbart står i strid med varandra bör barn i förhållande till sin ålder och mognad få ett inflytande i frågan om skyddad folkbokföring utgör en lämplig skyddsåtgärd. Men även i den motsatta situationen finns anledning att beakta barnets inställning. Vilken betydelse barnets åsikt ska ha i en viss rättslig fråga som rör barnet ska enligt barnkonventionen relateras till kriterierna ålder och mognad. Barnkonventionen innehåller dock inga åldersgränser för när barn ska få uttrycka sina åsikter. När barnet är i stånd att bilda sig en egen uppfattning räcker det inte att enbart lyssna på barnet utan barnets åsikter måste noga beaktas. Genom att kräva att betydelse ska tillmätas åsikterna i förhållande till barnets ålder och mognad tydliggörs att enbart ålder inte kan avgöra vikten av ett barns åsikter. Barnets åsikter måste bedömas från fall till fall. Mognad avser förmågan att förstå och bedöma konsekvenserna av en särskild fråga, och måste därför övervägas när barnets individuella förmågor fastställs. Ju mer resultatet påverkar ett barns liv, desto mer relevant är en korrekt bedömning av just det barnets mognad (Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12 [2009] Barnets rätt att bli hörd, punkterna 21, 28, 29 och 30). Socialnämnden ska på Skatteverkets begäran lämna biträde i dessa utredningar och som framgår av avsnitt 4.3.9 föreslår regeringen även att det för socialtjänsten införs en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet gentemot Skatteverket för uppgifter som behövs i ett ärende om skyddad folkbokföring. Regeringen anser att det inte därutöver behövs regleras när uppgifter ska inhämtas.

Sammantaget innebär de förbättringar som föreslås att ett delvis nytt, men framförallt starkare, skydd införs som ersätter kvarskrivning. För att tydliggöra förändringarna i förhållande till kvarskrivning samt bättre återspegla syftet med och innebörden av den aktuella skyddsåtgärden anser regeringen, i likhet med utredningen, att kvarskrivning bör ersättas med det nya namnet skyddad folkbokföring.

4.3.2 Skyddad folkbokföring på en annan ort och utan att personen flyttar

Regeringens förslag: Skyddad folkbokföring får medges på en annan ort än den gamla folkbokföringsorten om det bedöms ge ett bättre skydd.

Skyddad folkbokföring får även medges på en annan folkbokföringsort utan att personen flyttar om det ändå kan antas ge tillräckligt skydd.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår dock en annan lagteknisk utformning som bl.a. innebär att skyddad folkbokföring får medges utan att personen flyttar om det ändå kan förväntas ge en tillräcklig skyddseffekt samt att skyddad folkbokföring får ske på annan ort än den gamla folkbokföringsorten om det bedöms öka skyddseffekten.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Stockholms tingsrätt, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Åklagarmyndigheten, Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet, Valmyndigheten, Arbetsförmedlingen, Karlskrona kommun, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Kvinnors Nätverk och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Vissa remissinstanser har även särskilt kommenterat förslaget. *Kvinnors Nätverk* anser att adresser till skyddade boenden inte ska finnas i något register och tycker därför att en sökande som flyttar till ett skyddat boende inte ska behöva ange den adressen till Skatteverket eftersom det då finns en risk att den verkliga adressen blir röjd. Allt fler personer som placeras i *Kvinnors Nätverks* skyddade boenden nekas skyddade personuppgifter eftersom de inte har möjlighet att uppge den fysiska adressen till det skyddade boendet. Det är rimligt och högst angeläget att adresser till boenden som av skyddsskäl behöver vara hemliga inte ska behöva anges för att hotade och förföljda personer ska beviljas skyddade personuppgifter. En vistelse på ett skyddat boende bör därför inte anses utgöra ändrad bosättning och istället omfattas av undantagen i 9 § folkbokföringslagen. Även *Sveriges Kommuner och Landsting* och *Östersunds kommun* framför synpunkter om att adressuppgifter till skyddade boenden bör vara sekretessbelagda.

Skatteverket, Förvaltningsrätten i Stockholm och *Domstolsverket* har synpunkter av lagteknisk karaktär och anser att den föreslagna bestämmelsen bör förtydligas. *Skatteverket* anför att lagtexten kan ge den felaktiga uppfattningen att skyddad folkbokföring kan medges även om de grundläggande rekvisiten i 16 § folkbokföringslagen inte är uppfyllda. Det kan även uppfattas som att de två undantagssituationerna i första och andra punkterna är alternativa. Det bör därför tydligt framgå av lagtexten att de två undantagen inte utesluter varandra. *Skatteverket* anser att det

blir tydligare och mer lättillämpat om innehållet i den föreslagna bestämmelsen istället framgår av ett nytt stycke i 16 § folkbokföringslagen istället för av en egen ny paragraf. Om detta inte sker behöver vissa bestämmelser i folkbokföringslagen ändras så att de även hänvisar till den nya paragrafen. Även *Förvaltningsrätten i Stockholm* anser att den föreslagna lagtexten är något otydlig avseende förhållandet mellan den första och andra punkten. Det kan uppfattas som att punkterna ska läsas var för sig vilket medför att första punkten har innebörden att en person ska kunna folkbokföras med skyddad folkbokföring på den faktiska bosättningsadressen. En sådan reglering skulle dock sakna effekt. *Domstolsverket* uppger att den föreslagna lagtexten i praktiken innebär att en person ges en fiktiv adress samtidigt som denne bor kvar på sin ursprungliga adress och anser att det bör övervägas om detta kan förtydligas ytterligare i författningstexten.

Skälen för regeringens förslag

En huvudregel och två undantagssituationer

Kvarskrivning innebär bland annat att en person efter flyttning behåller sin tidigare folkbokföringsort. Med folkbokföringsort avses den kommun där en person är folkbokförd (6 § folkbokföringslagen). Detta ska även utgöra huvudregeln för skyddad folkbokföring.

Flera orsaker kan ligga bakom en persons behov av skyddade personuppgifter och förhållandena i det enskilda fallet kan variera. Det kan finnas situationer där behovet av skyddad folkbokföring är ostridigt men där det kan vara direkt olämpligt att personen blir fortsatt folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten. Det kan även i vissa undantagsfall vara omotiverat att personen måste flytta för att tillgodose behovet av skydd. Med detta i beaktande instämmer regeringen i utredningens bedömning att högre krav än vad som är nödvändigt inte bör ställas på den enskilde och att skyddad folkbokföring därför bör kunna tillämpas mer flexibelt än kvarskrivning. I likhet med utredningen föreslår regeringen därför att om de grundläggande kraven för att beviljas skyddad folkbokföring är uppfyllda ska det under vissa förutsättningar vara möjligt att folkbokföring ska kunna få ske på annan ort än den gamla folkbokföringsorten liksom att kravet på flyttning ska kunna frångås.

Skyddad folkbokföring på en annan ort än den gamla folkbokföringsorten

Regeringen föreslår att skyddad folkbokföring ska få ske på en annan ort än den gamla folkbokföringsorten om det bedöms ge ett bättre skydd. Som tidigare sagts ska det för att få skyddad folkbokföring krävas att personen av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt. Personen behöver således inte ännu ha drabbats av detta för att få skyddad folkbokföring. Det kan exempelvis gälla en person som ska börja ett nytt arbete inom rättsväsendet som innebär risker för hot eller våld eller en person som bevittnat ett brott där gärningsmannen ännu inte känner till det. I dessa situationer torde förföljaren inte ha någon närmare kännedom om personen och det är då inte alltid lämpligt att denna blir fortsatt

folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten. Folkbokföringsorten kan i den situationen bidra till att ge förföljaren mer kunskap om personen, ledtrådar om inom vilket område personen kan finnas och var förföljaren bör inleda sitt sökande.

Förslaget om att skyddad folkbokföring får medges på en annan ort än den gamla folkbokföringsorten gäller därför endast om Skatteverket bedömer att det skulle ge ett bättre skydd. En stor grupp av dem som kommer att få skyddad folkbokföring är redan utsatta för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier av någon som har stor kännedom om dem och vet var de bor. Eftersom skyddet knappast kan stärkas av att välja en annan folkbokföringsort är det i den situationen lämpligt att personen behåller sin tidigare folkbokföringsort.

Om personen ska folkbokföras på en annan ort än den tidigare folkbokföringsorten bör det vara en ort som personen inte har någon anknytning till. En ort där personen tidigare har bott eller har ett fritidsboende bör exempelvis inte väljas. Vilken folkbokföringsort som är lämplig bör Skatteverket besluta efter samråd med den person som ska skyddas.

Skyddad folkbokföring utan att personen flyttar

Som framgått ovan behöver den som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt inte vara känd för den hotande eller förföljande personen. I dessa situationer kan nödvändigheten i en flytt diskuteras. Det bör inte ställas mer ingripande krav än nödvändigt på enskilda. Kan ett fullgott och effektivt skydd ges utan att en person flyttar bör någon flytt inte krävas. Regeringen föreslår därför att skyddad folkbokföring även får medges på en annan folkbokföringsort utan att personen flyttar om det ändå kan antas ge tillräckligt skydd.

Om personen ska kunna bo kvar ställer det emellertid stora krav på åtgärder i övrigt. Skyddad folkbokföring ska kunna ges i olika situationer. Det innebär att det även kan bli aktuellt vid kvalificerade hot där den hotande eller förföljande personen kan ha en god kapacitet att ta del av information för att hitta den hotade eller förföljda personen. Den riktiga adressen får därför inte finnas registrerad på ett sådant sätt att den förföljda personens bosättning kan avslöjas. Detsamma gäller andra uppgifter som kan ge ledtrådar om bosättningen, exempelvis medlemskap i lokala föreningar. Skatteverket aviserar i dag adressuppgifter till en mängd myndigheter och privata organ som kan ha ett mycket stort antal register inom respektive organisation. Alla har egna rutiner för att uppdatera sina register. Det finns ingen garanti för att en bostadsadress till en person som får skyddad folkbokföring gallras i dessa register. Risken för att uppgiften om adress finns kvar i ett antal register är därmed stor.

Det är dock som nämns ovan viktigt att det inte ställs högre krav än nödvändigt på den enskilde. Det bör därför vara möjligt att frångå kravet på flyttning för att beviljas skyddad folkbokföring. Möjligheten måste dock användas med mycket stor försiktighet och det kommer sannolikt att bli aktuellt endast i mycket få fall. Det är samma personer som kan folkbokföras på en annan ort än den tidigare folkbokföringsorten, som

kommer att omfattas av denna undantagsbestämmelse. Utöver de krav som ställs för folkbokföring på annan ort måste det ställas ytterligare krav för att omfattas av detta undantag om skyddet ska ge effekt. Undantagssituationen kan exempelvis gälla för personer som har bott mycket kort tid på adressen och adressuppgiften inte har hunnit få spridning samt för personer som redan tidigare har hanterat sina personuppgifter med mycket stor försiktighet. Således bör skyddad folkbokföring få medges på annan folkbokföringsort även utan flyttning om det ändå kan antas ge tillräckligt skydd.

När en person beviljas skyddad folkbokföring kommer deras bosättningsadress, liksom idag vad gäller kvarskrivning, inte vara registrerad i folkbokföringsdatabasen. Personerna kommer att få en boxadress till Skatteverket registrerad i folkbokföringsdatabasen. Det framgår dock inte av boxadressen att Skatteverket är mottagare. Om förhållandena är sådana att tillräcklig skydd ändå kan antas uppnås utan att personen flyttar innebär detta alltså inte, som *Förvaltningsrätten i Stockholm* har uppfattat saken, att personen kommer vara folkbokförd på bosättningsadressen och att åtgärden av den anledningen skulle sakna effekt.

Bestämmelsens utformning

Utredningen har föreslagit att de grundläggande kraven för att medges skyddad folkbokföring regleras i 16 § folkbokföringslagen och att en ny bestämmelse införs som i olika punkter reglerar när skyddad folkbokföring ska få ske på annan ort än den gamla folkbokföringsorten eller när flyttning inte är nödvändigt.

Regeringen anser dock, i likhet med flera remissinstanser, att den av utredningen föreslagna ändringen bör justeras något. Istället för att i en ny bestämmelse reglera när skyddad folkbokföring ska få ske på annan ort än den gamla liksom när medgivande kan ges utan flyttning bör undantagen framgå av ett nytt stycke i 16 § folkbokföringslagen. Genom att den föreslagna huvudregeln och undantagen direkt framgår av samma bestämmelse blir förhållandet mellan kraven tydligare.

Regeringens förslag innebär alltså att skyddad folkbokföring ska få ske på en annan ort än den gamla folkbokföringsorten om det bedöms ge ett bättre skydd och att skyddad folkbokföring även får medges på en annan folkbokföringsort utan att personen flyttar om det ändå kan antas ge tillräckligt skydd.

Kvinnors Nätverk anser att en sökande inte ska folkbokföras på ett skyddat boende. Även *Sveriges Kommuner och Landsting* och *Östersunds kommun* lämnar synpunkter med innebörden att adresser till skyddade boenden ska vara hemliga. Utredningen har inte sett över möjligheten att vistelse i skyddat boende inte ska leda till ändrad bosättning och därmed folkbokföring. Regeringen bedömer därför att det inom ramen för detta lagstiftningsarbete inte finns tillräckligt underlag för att lämna ett sådant förslag. Däremot noteras att frågan har berörts av Utredningen om ett stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende som i betänkandet *Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende* (SOU 2017:112) har lämnat förslag om att en vistelse som enbart föranleds av en placering i skyddat boende inte ska

anses leda till ändrad bosättning och att den som är placerad i ett skyddat boende därmed är undantagen från den skyldighet som folkbokförda har att anmäla flyttning till Skatteverket. Betänkandet bereds för tillfället inom Regeringskansliet.

4.3.3 Skyddad folkbokföring i förhållande till sekretessmarkering och kontaktförbud

Regeringens förslag: Skyddad folkbokföring ska kunna medges även om den enskildes behov kan tillgodoses genom kontaktförbud, sekretessmarkering eller på annat sätt.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Förvaltningsrätten i Stockholm, Datainspektionen, Bolagsverket, Pensionsmyndigheten, Stockholms tingsrätt, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Åklagarmyndigheten, Kriminalvården, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Malmö kommun, Kvinnors Nätverk och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Sekretessmarkering ska inte vara något hinder mot att medges skyddad folkbokföring

Enligt nu gällande bestämmelser får kvarskrivning medges endast om den enskildes behov inte kan tillgodoses genom kontaktförbud eller på annat sätt (16 § andra stycket folkbokföringslagen). Med annat sätt avses bland annat sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen.

En sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen är den första skyddsåtgärd som bör tillgripas när man kan befara att folkbokföringsuppgifter kan komma till användning för personförföljelse. En sekretessmarkering kan ha mycket stor praktisk betydelse för den enskilde och i nästan alla fall av befarad förföljelse bör en sekretessmarkering medföra ett fullgott skydd och mer ingripande åtgärder behöver inte tillgripas. Markeringen utgör dock inte ett eget skyddsinstitut utan är endast en administrativ åtgärd som saknar rättsverkningskraft. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att trygghet och skydd för hotade och förföljda personer ska tillgodoses genom ett formaliserat skyddsinstitut. Regeringen föreslår därför att den som uppfyller kriterierna för skyddad folkbokföring ska medges det, utan att det ska göras en prövning av om en sekretessmarkering kan tillgodoses den enskildes behov.

Skyddad folkbokföring ska kunna kombineras med kontaktförbud och andra skyddsformer

Det finns olika typer av åtgärder utöver skydd av personuppgifter som syftar till att ge skydd. Några åtgärder riktar sig mot den hotande och förföljande personen medan andra riktar sig mot den hotade och förföljda personen.

Ett skydd som har stor betydelse för en hotad och förföljd person är kontaktförbud som beslutas av åklagare. Både kvarskrivning och kontaktförbud syftar till att skydda personer som riskerar förföljelse. Med hänsyn till de likheter som finns, bland annat när det gäller förutsättningar för åtgärdernas användning, kan båda åtgärderna övervägas då en person utsätts för förföljelse. Som framkommit tillåter inte nuvarande regler att kvarskrivning medges om den enskildes behov av skydd kan tillgodoses genom kontaktförbud. Innan den mer ingripande åtgärden kvarskrivning beslutas ska det därför övervägas om kontaktförbud, eventuellt i kombination med andra åtgärder, är en tillräcklig åtgärd. Detta innebär dock inte något krav på att frågan om kontaktförbud ska ha prövats innan kvarskrivning medges.

Regeringen anser att de olika åtgärder som kan vidtas för att skydda en hotad eller förföljd person bör kunna kombineras så att personen får ett skydd som är utformat efter vars och ens specifika situation. Kontaktförbudet visar att samhället ställer krav på den hotande och förföljande personen och inte enbart på den som är hotad och förföljd. Det bör inte heller finnas något hinder mot att först medge en person skyddad folkbokföring och därefter komplettera med ett kontaktförbud. Skyddad folkbokföring bör också kunna kompletteras med larm och andra åtgärder om det bedöms lämpligt.

Regeringen föreslår därför, i likhet med utredningen, att skyddad folkbokföring ska kunna medges oberoende av om den enskildes behov kan tillgodoses genom kontaktförbud eller andra skyddsåtgärder.

Ingen prövning av om behovet av skydd kan tillgodoses på annat sätt

Regeringens förslag innebär att det nuvarande kravet i 16 § folkbokföringslagen om att kvarskrivning endast får medges om den enskildes behov av skydd inte kan tillgodoses genom kontaktförbud eller på annat sätt inte ska gälla för skyddad folkbokföring.

4.3.4 Skyddad folkbokföring ska kunna antas tillgodose behovet av skydd

Regeringens förslag: Det ska författningsregleras att det vid bedömningen av om skyddad folkbokföring får medges ska beaktas om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt kan antas tillgodose behovet av skydd.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningens förslag innehåller dock en annan lagteknisk utformning. Utredningen föreslår att skyddad folkbokföringen får medges endast om den skyddade folkbokföringen, med hänsyn till den

förföljdes person och andra förhållanden, kan förväntas ge en tillräcklig skyddseffekt.

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Stockholms län, Förvaltningsrätten i Stockholm, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Justitiekanslern, Stockholms tingsrätt, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet och Stockholms kommun* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Pensionsmyndigheten, Malmö kommun och Kvinnors Nätverk anmärker mot förslaget då det kan leda till att det blir svårare än vad som är motiverat för utsatta individer att få skyddad folkbokföring och anser att det istället bör övervägas om kraven för att komma ifråga för åtgärden borde mildras.

Enligt *Malmö kommuns* mening skulle vissa grupper genom förslaget inte komma ifråga för skyddsinstitutet av den anledningen att de inte har förmåga att förstå konsekvenserna av vad de berättar för andra. Detta trots att personerna kan vara i behov av skydd. *Kvinnors Nätverk* anser att barn bör undantas från kravet, alternativt att den sökande utifrån sin egen förmåga ska vidta åtgärder för att skyddsinstitutet ska få effekt. Detta eftersom barn saknar samhällskunskap och en utvecklad förmåga till konsekvensanalys vilket innebär att i princip samtliga barn skulle underkännas om man gör en bedömning av deras förmåga att leva i enlighet med de regler och riktlinjer som ställs för att skyddet ska få full effekt.

Skälen för regeringens förslag: Kravet att en skyddsåtgärd inte ska vidtas om den inte får effekt gäller redan i dag för att medges kvarskrivning. Villkoret framgår dock inte av lagen och de som behöver ett skydd är därför inte alltid medvetna om att det förutsätts stora förändringar i den egna livsföringen för att åtgärden ska fungera.

Som framgår av avsnitt 4.2.3 föreslår regeringen att en sådan bestämmelse införs när det gäller fingerade personuppgifter. Samma skäl som gör sig gällande där blir även aktuella här och den praxis som idag gäller för kvarskrivning bör således regleras för skyddad folkbokföring.

Regeringen föreslår därför att det i 16 § folkbokföringslagen införs ett krav på att Skatteverket vid bedömning av om skyddad folkbokföring får medges ska beakta om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt kan antas tillgodose behovet av skydd. I syfte att tydliggöra den prövning som ska göras avviker utformningen av regeringens lagförslag i viss mån från utredningens.

Regeringens förslag innebär ingen ändring i sak i förhållande till vad som idag gäller för kvarskrivning och det kommer följaktligen inte att bli svårare att medges skyddad folkbokföring i jämförelse med kvarskrivning. Med hänsyn till bland annat regeringens förslag om att skyddad folkbokföring ska kunna medges oberoende av om behovet kan tillgodoses genom en sekretessmarkering (se avsnitt 4.3.3) kommer det

istället att bli möjligt för fler personer att få skyddad folkbokföring i förhållande till kvarskrivning.

Malmö kommun och *Kvinnors Nätverk* har påtalat att vissa personer kan sakna förmåga att leva på ett sådant sätt som krävs för att tillräcklig skyddseffekt ska kunna förväntas uppnås och att dessa personer därmed aldrig kan medges skyddsåtgärden. Regeringen anser att det är rimligt att skyddad folkbokföring endast ska medges om det kan antas tillgodose behovet av skydd och därmed utgöra en effektiv skyddsåtgärd. Om en enskild inte har förmåga att ändra sin livsföring kan åtgärden svårigen få verkan och ge ett tillräckligt bra skydd. Förslaget innebär dock inte att vissa personer per automatik utestängs från att medges insatsen utan vid den bedömning som Skatteverket har att göra måste den enskildes individuella förutsättningar beaktas, varvid hänsyn tas till den enskildes inställning och förmåga att leva med åtgärden. För att den skyddade folkbokföringen ska ge ett bra skydd kommer det som regel krävas en livsföring som innebär påfrestningar för såväl vuxna som barn. Det är inte tillräckligt med enbart en flyttning utan en person med skyddad folkbokföring kan även behöva bryta kontakten med vissa personer i dennes liv. Ju äldre ett barn är, desto svårare får dessa konsekvenser antas vara för barnet att leva med. Barnets inställning till den skyddade folkbokföringen och förutsättningar att leva med åtgärden måste därför utredas och med hänsyn till barnets ålder och mognad måste detta göras i dialog med barnet. Bedömningen av om tillräcklig skyddseffekten kan förväntas är hänförlig till den förföljdes förmåga och andra förhållanden. Därmed lämnas också utrymme för att beakta individuella förutsättningar, såsom exempelvis ett stödjande nätverk.

4.3.5 Skyddad folkbokföring ska kunna ges tills vidare

Regeringens förslag: Skyddad folkbokföring ska som regel ges för obestämd tid men ska också kunna begränsas till viss tid.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Förvaltningsrätten i Stockholm, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms tingsrätt, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Kriminalvården, Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, Karlskrona kommun, Malmö kommun, Kvinnors Nätverk, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) och Stiftelsen Allmänna Barnhuset* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Kronofogdemyndigheten uppger att förslaget kan innebära att en person som idag har näringsförbud, med sina skyddade personuppgifter i

praktiken kommer att kunna utöva sin näringsverksamhet utan någon begränsning i tid. Det finns risk för att överträdelsen av näringsförbudet inte kommer att kunna avslöjas i avsaknad av en omprövning av behovet om skyddad folkbokföring.

Kammarrätten i Stockholm har inget att invända mot att skyddad folkbokföring får begränsas till viss tid. Däremot anser kammarrätten att förarbetena bör klargöra i vilka situationer det kan vara lämpligt att begränsa skyddad folkbokföring till viss tid. *Kvinnors Nätverk* anser att om ett medgivande om skyddad folkbokföring begränsas till viss tid bör det vara ett krav att Skatteverket mot slutet av skyddsperioden skickar en påminnelse, eller på annat sätt tar kontakt med personen om en ny ansökan inte inkommit.

Skälen för regeringens förslag: Kvarskrivning kan idag endast medges för bestämd tid och för högst tre år i taget (17 § folkbokföringslagen). Det är möjligt att medges kvarskrivning för återkommande perioder. Om skyddet ska bestå förutsätter det dock att den enskilde ansöker om förlängning av kvarskrivning. Vid varje ansökan om förlängning måste den enskilde redogöra för aktuella omständigheter. En oförändrad hotbild kan vara skäl för att förlänga skyddsåtgärden. Det är vanligt att personer med kvarskrivning inte har utsatts för brott, förföljelser eller trakasserier under tiden med kvarskrivning. Det kan antingen bero på att åtgärden har fungerat eller att den inte längre behövs eftersom hotet har upphört. Om den enskilde vid en ansökan om förlängning inte lyckas visa ett fortsatt skyddsbehov finns det en risk att skyddet upphör, trots att behovet kvarstår. Detta kan givetvis få allvarliga konsekvenser för den enskildes säkerhet och trygghet.

En potentiell risk med att medge skyddad folkbokföring på obestämd tid är att åtgärden kan komma att gälla trots att det inte längre finns något reellt behov av den. Skyddad folkbokföring ska dock medges vid kvalificerade hotsituationer vilka ofta pågår under lång tid. Ett medgivande på obestämd tid skulle öka tryggheten för den enskilde som idag sannolikt påverkas negativt av vetskapen om att medgivandet löper ut efter viss tid och kan få det svårt att visa att det kvarstår ett skyddsbehov.

Regeringen anser att det är angeläget att i största möjliga utsträckning tillvarata den förföljdes intressen och att underlätta tillvaron för denne. Med detta i beaktande föreslår regeringen, i likhet med utredningen, att skyddad folkbokföring ska kunna ges tills vidare, med en möjlighet att begränsa åtgärden till viss tid. Huvudregeln bör dock vara att åtgärden ges tills vidare. Om skyddad folkbokföring medges för viss tid bör medgivandet normalt inte ges för kortare tid än fem år för att ge personerna bättre förutsättningar att etablera sig i sitt nya liv. I vilka situationer som det kan vara lämpligt att den skyddade folkbokföring är tidsbegränsad får bli en fråga som utvecklas närmare i rättstillämpningen. Det torde dock avse situationer där särskilda omständigheter talar för att skyddsbehovet endast kan antas bestå för viss tid, exempelvis när någon under en begränsad tid har vissa arbetsuppgifter som föranleder ett behov av skyddad folkbokföring.

Kvinnors Nätverk har framfört att det finns behov av att den enskilde påminns när en tidsbegränsad skyddad folkbokföring går mot sitt slut. Om en beviljad åtgärd är tidsbegränsad framgår det normalt av beslutet

när åtgärden upphör. Redan idag ger Skatteverket även information till den enskilde om att skyddsperioden för kvarskrivning är på väg att löpa ut. Det saknas skäl att i lag införa krav om att påminnelser ska utgå om detta. Det kan dock i sammanhanget nämnas att regeringen även lämnar förslag om att Skatteverket ska lämna stöd till personer med skyddad folkbokföring (se avsnitt 4.3.10). Inom ramen för detta stöd bör också ingå att Skatteverket har kontakt med den enskilde för att bland annat diskutera behovet av fortsatt skydd och informera den enskilde om att skyddsperioden är på väg att löpa ut.

Utifrån vad *Kronofogdemyndigheten* har framfört framstår det som att det förhållandet att kvarskrivning idag kan komma att omprövas även utgör myndighetens möjlighet att avslöja överträdelse av näringsförbud. Regeringen menar att det redan idag torde finnas rutiner och åtgärder i Kronofogdemyndighetens handläggning för att förhindra den risk som myndigheten ser med att skyddad folkbokföring inte är tidsbegränsad, detta särskilt då fingerade personuppgifter kan medges tills vidare. Under alla förhållanden anser regeringen att de intressen som finns för att även skyddad folkbokföring ska kunna ges på obestämd tid överväger den risk som framförts av Kronofogdemyndigheten.

4.3.6 Ansökan om skyddad folkbokföring ska göras skriftligen

Regeringens förslag: En ansökan om skyddad folkbokföring ska göras skriftligen.

Om det finns särskilda skäl får Skatteverket begära att en ansökan lämnas vid personlig inställelse.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Förvaltningsrätten i Stockholm, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Stockholms tingsrätt, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet och Stockholms kommun* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Folkbokföringslagen reglerar hur anmälningar enligt lagen ska göras (23 § folkbokföringslagen). Däremot saknar lagen bestämmelser om hur ansökningar ska göras.

Skyddad folkbokföring ska, liksom kvarskrivning idag, medges efter ansökan. Regeringen anser att det är rimligt att en ansökan om skyddad folkbokföring ska göras skriftligen och föreslår att detta förtydligas i 23 § folkbokföringslagen.

Skatteverket får, om det finns särskilda skäl, begära att en anmälan eller uppgift ska lämnas vid personlig inställelse. Regeringen föreslår att bestämmelsen även bör omfatta en ansökan.

4.3.7 Socialnämnden ska få ansöka om skyddad folkbokföring för barn i vissa fall

Regeringens förslag: För barn under arton år får en ansökan om skyddad folkbokföring göras av socialnämnden, om barnet vårdas med stöd av ett lagakraftvunnet beslut enligt 2 § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och syftet med ansökningen är att skydda barnet

1. mot båda vårdnadshavarna eller, om barnet har endast en vårdnadshavare, mot vårdnadshavaren,
2. mot den ena vårdnadshavaren när den andre vårdnadshavaren inte vill eller förmår skydda barnet, eller
3. mot en annan person än vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna när vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna inte vill eller förmår skydda barnet.

Om ett barn har medgetts skyddad folkbokföring efter ansökan av socialnämnden upphör den skyddade folkbokföringen att gälla om socialnämnden anmäler hos Skatteverket att den inte längre behövs, om det finns särskilda skäl för det, eller senast när vården enligt 2 § LVU upphör.

Om en socialnämnd har ansökt om skyddad folkbokföring för ett barn får beslutet överklagas av nämnden.

Genom införandet av den nya bestämmelsen som reglerar när socialnämnden har rätt att ansöka om skyddad folkbokföring ska i LVU införas en hänvisning till folkbokföringslagen.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas en bestämmelse om sekretess i förhållande till vårdnadshavarna för uppgift om underårigs vistelseort.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår även att det införs en särskild sekretessbestämmelse i förhållande till vårdnadshavarna. Däremot föreslår utredningen inte att den skyddade folkbokföringen ska kunna upphöra efter anmälan av socialnämnden och när det finns särskilda skäl för det. Utredningen föreslår inte heller någon ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Förvaltningsrätten i Stockholm, Datainspektionen, Stockholms tingsrätt, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Mäklarsamfundet,*

Stockholms kommun, Östersunds kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Kvinnors Nätverk och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag

Några remissinstanser har särskilt kommenterat förslaget. *Socialstyrelsen* anser att det är viktigt att den som handlägger ärendet har erfarenhet av att samtala med barn och har kompetens vad gäller barns mognad. *Socialstyrelsen* framhåller vidare att det inte kan uteslutas att det kan finnas ett behov för socialnämnden att ansöka om skyddad folkbokföring även för ett barn som bereds vård med stöd av 3 § LVU, t.ex. vid hedersrelaterat förtyck och våld i hemmet. Utifrån ett barnrättsperspektiv kan det även finnas behov av fortsatt skyddad folkbokföring för ett barn när vården enligt LVU har upphört och övergått i en frivillig placering enligt socialtjänstlagen (2001:453). Det kan t.ex. vara i situationer där det finns en förälder, som inte är vårdnadshavare, och som utgör ett hot mot barnet. *Karlskrona kommun* är positiv till att socialnämnden ges möjlighet att ansöka om skyddad folkbokföring men befarar, i likhet med *Malmö kommun*, att det finns en risk med att den skyddade folkbokföringen upphör samtidigt som vården enligt LVU upphör då det kan finnas situationer där det fortfarande finns ett behov av skyddade personuppgifter även om tvångsvården upphört.

Barnombudsmannen och *Kammarrätten i Stockholm* välkomnar förslaget men påpekar att det faktum att vården enligt LVU upphör inte alltid leder till att ett barn inte längre behöver skyddad folkbokföring och att det bör utredas närmare hur denna fråga ska hanteras. *Barnombudsmannen* framhåller även att det är viktigt att noga analysera och tillgodose barnets behov av fortsatt skydd efter att LVU har upphört och att barnet har rätt att med stigande ålder och mognad själv ges inflytande över ansökan om skyddade personuppgifter. *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* påtalar att det kan finnas en risk för att utsatta barn och unga faller mellan stolarna om de inte uppfyller kraven för vård enligt LVU. Barn och unga som riskerar att utsättas för hot och våld har en särskilt utsatt position och det kan finnas behov av akuta skyddsåtgärder.

Det kan enligt *Göteborgs kommun* finnas anledning att begära interimistiskt skyddad folkbokföring redan i början av ett ärende om misstanke om hot och förföljelse mot barn finns. Det bör i så fall finnas rutiner för en temporär skyddad folkbokföring innan beslut i LVU vunnit laga kraft. Vidare bör hänsyn tas till barnets vilja, vid viss ålder och mognad, då skyddad folkbokföring innebär stora förändringar i barnets sociala vardag. Skyddad folkbokföring för barn bör övervägas som ett sista alternativ för att skydda barnet.

Sveriges Kommuner och Landsting förordar en hänvisning i 14 § LVU till 30 § folkbokföringslagen eftersom detta skulle tydliggöra vilka möjligheter socialnämnden har att skydda ett barn gentemot sina vårdnadshavare och andra.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Behovet av att låta någon annan än vårdnadshavare ansöka om skyddad folkbokföring för barn

Det är i dag möjligt för en vårdnadshavare att ansöka om kvarskrivning för barn under 18 år om syftet är att skydda mot den andre vårdnadshavaren (30 § andra stycket folkbokföringslagen). Det finns däremot ingen som är behörig att ansöka om barnet behöver skyddas från båda vårdnadshavarna.

Om skyddad folkbokföring endast medges för ett barn skulle det innebära att vårdnadshavarna inte har kännedom om var barnet vistas. Att tillåta någon annan än vårdnadshavare behörighet att ansöka om skyddad folkbokföring för ett barn är ett stort ingrepp i vårdnadsansvaret. Om en sådan möjlighet ska införas måste den därför stå i rimlig proportion till de fördelar som följer av en sådan reglering. Det betyder att skälen måste överväga det intrång eller men i övrigt som det innebär för vårdnadshavaren.

Som nämnts bygger dagens regler om kvarskrivning på att någon vårdnadshavare tar initiativ till skyddsåtgärden genom en ansökan för barnets räkning. Reglerna är däremot inte utformade för en situation där en underårig, men inte någon vårdnadshavare, behöver skydd eller när den ena vårdnadshavaren eller någon annan är ett hot mot barnet och det inte finns någon vårdnadshavare som vill eller förmår att ansöka om skydd. Inte heller är reglerna anpassade för den situationen att skyddet behövs i förhållande till båda vårdnadshavarna. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att det finns ett behov av att ansökan om skyddad folkbokföring kan göras av någon annan än vårdnadshavarna i dessa situationer, om syftet med ansökan är att skydda barnet.

Socialnämndens befogenheter när ett barn bereds vård enligt LVU

Socialnämnden har ett särskilt ansvar för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden och för att förebygga att de far illa. En stor kompetens i dessa frågor finns därför redan idag hos socialnämnden. När en vårdnadshavare inte klarar av att tillgodose viktiga behov hos barnet är socialnämnden skyldig att agera. I första hand ska insatser utformas i samförstånd med den unge och dennes vårdnadshavare, men om den vård som behövs inte kan komma till stånd med samtycke av den eller dem som har vårdnaden eller, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv, ska nämnden överväga att ansöka om vård enligt LVU. Beslut om vård enligt LVU meddelas av förvaltningsrätten. Under vissa förhållanden har även socialnämnden möjlighet att fatta beslut om ett omedelbart omhändertagande av barnet. Ett sådant beslut fattas, och kan även verkställas, redan innan det blivit föremål för domstolsprövning (1–4 och 6 §§ LVU).

Ett barn kan genom tvång skiljas från vårdnadshavare och placeras utanför hemmet utifrån omständigheter hänförliga till förhållandena i hemmet (2 § LVU) eller till barnet självt (3 § LVU). Det kan även finnas ett vårdbehov utifrån båda fallen och vården kan då komma att bedrivas med stöd av 2 och 3 §§ LVU.

För att tvångsvård ska beredas ett barn utifrån 2 § LVU krävs att det finns en påtaglig risk att den unges hälsa eller utveckling skadas på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet. För vård enligt 3 § LVU krävs att den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Om ett barn vårdas med stöd av LVU har socialnämnden vissa befogenheter som gör intrång på vårdnadsansvaret. Socialnämnden bestämmer hur vården av barnet ska ordnas och var barnet ska vistas under vårdtiden. Socialnämnden har exempelvis möjlighet att hemlighålla barnets vistelseort för vårdnadshavarna och kan även ansöka om särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet (14 § LVU och 6 kap. 7 och 8 §§ föräldrabalken). Skyddad folkbokföring förutsätter som huvudregel att barnet flyttar och har därmed nära anknytning till socialnämndens ansvar för barn som bereds vård enligt LVU.

Även om de åtgärder som socialnämnden har att tillgripa med stöd av LVU normalt är tillräckliga kan det inte uteslutas att det kan förekomma situationer då ytterligare skyddsåtgärder behövs. För ett barn kan det vara aktuellt om vårdnadshavarna eller den som utgör hotet har särskilda möjligheter att få reda på var barnet vistas. Ett barn som är bosatt i ett familjehem ska normalt vara folkbokförd där. Barnet kan i och för sig ha en sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen, men det är inte alltid tillräckligt.

Socialnämnden har under vårdtiden samma ansvar som vårdnadshavaren för att barnets grundläggande rättigheter enligt föräldrabalken tillgodoses (11 § femte stycket LVU och 6 kap. 1 § föräldrabalken). I likhet med utredningen bedömer regeringen att det kan anses ingå i denna befogenhet att ansöka om skyddad folkbokföring för barnet och att det finns skäl som talar för att införa en möjlighet för socialnämnden att ansöka om skyddad folkbokföring. Med hänsyn till hur ingripande det är för vårdnadshavarna och barnet bör en sådan ansökan bara kunna göras under vissa förhållanden.

Förutsättningar för att socialnämnden ska vara behörig sökande

De situationer då ett barn behöver skyddad folkbokföring utan vårdnadshavarnas samtycke kan oftast antas vara samma situationer som då vård med stöd av 2 § LVU är nödvändig. Det är därför rimligt att en grundläggande förutsättning för att socialnämnden ska få rätt att ansöka om skyddad folkbokföring för barns räkning bör knytas till ett lagakraftvunnet beslut om vård enligt 2 § LVU. Det är inte uteslutet att även omständigheter som uppkommit efter domstolens prövning av frågan om vård enligt 2 § LVU föranleder ett behov av skyddad folkbokföring. Det är angeläget att socialnämnden gör en noga avvägd bedömning av behovet av skydd och att en ansökan om skyddad folkbokföring inte görs slentrianmässigt. Att förutsättningarna enligt 2 § LVU är uppfyllda är inte nödvändigtvis desamma som att det finns ett behov av skyddad folkbokföring. Ett behov av att hemlighålla barnets vistelseort för föräldrar eller vårdnadshavare kan i vissa fall även

tillgodoses genom att socialnämnden fattar ett sådant beslut enligt 14 § LVU.

Enligt *Socialstyrelsen* kan det inte uteslutas att det kan finnas ett behov för socialnämnden att ansöka om skyddad folkbokföring även för ett barn som bereds vård med stöd av 3 § LVU, t.ex. vid hedersrelaterat förtyck och våld i hemmet. Sådana förhållanden menar dock regeringen normalt hänför sig till hemförhållanden och inte det egna beteendet. Det kan därför antas att vården i sådana fall i första hand bedrivs enligt 2 § LVU eller i förekommande fall med stöd av såväl 2 som 3 §§ LVU. Socialnämndens behörighet att ansöka om skyddad folkbokföring bör därför inte utsträckas till att även omfatta vård enligt 3 § LVU.

Regeringen föreslår sammanfattningsvis att socialnämnden ska vara behörig att ansöka om skyddad folkbokföring för barn under 18 år när barnet vårdas med stöd av ett lagakraftvunnet beslut enligt 2 § LVU och syftet med ansökningen är att skydda barnet mot dennes vårdnadshavare, mot den ena vårdnadshavaren när den andre inte vill eller förmår skydda barnet, eller mot någon annan person när vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna inte vill eller förmår skydda barnet. Förslaget föranleder ändring i 30 § folkbokföringslagen.

Några remissinstanser har lyft frågan om det bör vara möjligt att ansöka om skyddad folkbokföring vid en tidigare tidpunkt. Ett beslut om vård enligt LVU kan ibland föregås av ett omedelbart omhändertagande enligt LVU. Ett sådant beslut är ofta av akut karaktär och grundas på att det är sannolikt att barnet behöver vård enligt LVU. Underlaget för att bedöma barnets situation och riskfaktorer är i regel mycket knapphändert vilket enligt regeringens mening ger skäl att ifrågasätta lämpligheten av att redan vid ett beslut om ett omedelbart omhändertagande av barnet ge möjlighet för någon annan än vårdnadshavare att ansöka om skyddad folkbokföring för barnet. Socialnämnden bör i stället utnyttja den möjlighet som redan finns att hemlighålla barnets vistelseort för föräldrar och vårdnadshavare under utredningstiden. Det är för övrigt viktigt att socialnämnden fattar ett sådant beslut i ett tidigt skede för att undvika att barnet, om det beviljas skyddad folkbokföring, ska tvingas flytta från exempelvis det familjehem där barnet placerats. Innan ett beslut om vård enligt LVU har vunnit laga kraft är det vidare ovanligt att barnet folkbokförs i familjehemmet. Regeringen bedömer därför att ett beslut om omedelbart omhändertagande inte kan utgöra tillräcklig grund för att motivera ytterligare ingrepp i vårdnadsansvaret genom att ge socialnämnden möjlighet att ansöka om skyddad folkbokföring.

Upphörande av skyddad folkbokföring för barn som vårdas enligt LVU

Socialnämnden ska besluta att vården enligt LVU ska upphöra när den inte längre behövs. Vård som har beslutats med stöd av 2 § ska upphöra senast när den unge fyller arton år (21 § första och andra stycket LVU). Vården kan även upphöra efter beslut av domstol. Regeringen föreslår att den skyddade folkbokföringen ska upphöra att gälla senast när vården enligt 2 § LVU upphör. Eftersom vården kan bedrivas enligt både 2 och 3 §§ LVU bör det för tydlighetens skull framgå av lagtexten att den skyddade folkbokföringen upphör att gälla när vården enligt 2 § LVU upphör. Vården kan därmed alltjämt pågå enligt 3 § LVU. Regeringens

förslag innebär att Skatteverket kommer att behöva information från socialnämnden om när ett barn inte längre bereds vård enligt 2 § LVU eftersom den skyddade folkbokföringen därmed också ska upphöra. Det kan därför finnas anledning för regeringen att i det fortsatta arbetet överväga om det i förordning bör införas en sådan skyldighet för socialnämnden.

Vissa remissinstanser har även framfört att det kan finnas behov av skyddad folkbokföring trots att vården enligt LVU upphör. Som redan framgått föreslås socialnämndens möjlighet att ansöka om skyddad folkbokföring grundas på de befogenheter som nämnden har enligt LVU. Det är mot denna bakgrund både rimligt och lämpligt, när vården enligt den lagen upphör, att även den skyddade folkbokföringen upphör. Det följer dock av socialnämndens uppföljningsansvar att vara lyhörd för barnets behov av skydd även efter att vården enligt LVU, och därmed även den skyddade folkbokföringen, har upphört.

Om förhållandena har förändrats på så sätt att barnet inte längre har behov av skyddad folkbokföring bör medgivandet om skyddad folkbokföring kunna upphöra även om det fortfarande finns förutsättningar för vård enligt 2 § LVU. Den skyddade folkbokföringen är en ingripande skyddsåtgärd som inte bör fortgå längre än vad som är behövligt i det enskilda fallet. Regeringen föreslår därför att om socialnämnden anmäler hos Skatteverket att den skyddade folkbokföringen inte längre behövs ska Skatteverket besluta att den ska upphöra att gälla. Det ska även vara möjligt för Skatteverket att, på motsvarande sätt som gäller för skyddad folkbokföring i övrigt, upphäva beslutet om det finns särskilda skäl för det.

Förutsättningarna för när skyddad folkbokföring efter ansökan av socialnämnden ska upphöra att gälla föreslås regleras i 17 § folkbokföringslagen.

Barnets inställning och förmåga ska utredas

Som redan framkommit av avsnitt 4.3.1 är barn inte bara skyddsbehövande utan aktiva och kompetenta subjekt vilket ska beaktas vid prövning av skyddad folkbokföring för barn. Barn ska ha en rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet och barnets åsikt ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet.

I dessa situationer där barnets och vårdnadshavarnas intressen uppenbart står i strid med varandra är det angeläget att barnet i förhållande till sin ålder och mognad får ett inflytande i frågan om skyddad folkbokföring är en lämplig skyddsåtgärd. Barnets inställning till åtgärden och personliga förutsättningar att leva med den måste därför utredas av socialnämnden i dialog med barnet innan ansökan görs.

Sekretessen i förhållande till vårdnadshavarna

Utredningen har föreslagit en bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen om att sekretessen i ärenden om skyddad folkbokföring för uppgift om en underårigs vistelseort också ska gälla gentemot den

underåriges föräldrar eller annan vårdnadshavare, om socialnämnden har ansökt om skyddad folkbokföring för barnet.

Enligt 12 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretess till skydd för en enskild, om den enskilde är underårig, även i förhållande till dennes vårdnadshavare. Den sekretess som enligt 22 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen normalt tillämpas för ärende om kvarskrivning, och som regeringen föreslår numera kommer att gälla för skyddad folkbokföring, gäller således även gentemot ett barns vårdnadshavare. Av 12 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen framgår dock att sekretessen inte gäller i förhållande till vårdnadshavare i den utsträckning denne enligt 6 kap. 11 § föräldrabalken har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör den underåriges personliga angelägenheter, såvida inte det kan antas att den underåriga lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren eller det annars anges i offentlighets- och sekretesslagen.

Med hänsyn till att barns vistelseort i de angivna fallen kan hemlighållas i förhållande till föräldrar gör regeringen bedömningen att den av utredningen föreslagna bestämmelsen är obehövlig och bör därför inte införas.

Överklagande och hänvisning i annan lagstiftning

Vårdnadshavarna har tillsammans och var för sig enligt 40 § folkbokföringslagen en möjlighet att överklaga ett beslut om barnets folkbokföring. Regeringen föreslår att bestämmelsen ändras så att om en socialnämnd har ansökt om skyddad folkbokföring för ett barn får beslutet även överklagas av nämnden. Det följer redan av 40 § tredje stycket när ett sådant överklagande ska ha kommit in till Skatteverket. Den av utredningen föreslagna ändringen är i denna del därför inte nödvändig.

Regeringen delar *Sveriges Kommuner och Landstings* synpunkt att det i LVU bör införas en hänvisning till 30 § folkbokföringslagen om socialnämndens rätt att ansöka om skyddad folkbokföring för barn. Regeringen föreslår därför ett sådant tillägg i 14 § LVU. Genom ändringen blir det tydligt vilka åtgärder socialnämnden har att vidta för att skydda ett barn som bereds vård enligt LVU gentemot sina vårdnadshavare och andra.

4.3.8 En skyldighet för Skatteverket att begära biträde av Polismyndigheten

Regeringens förslag: Om det inte är obehövligt ska Skatteverket begära biträde av Polismyndigheten vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Förvaltningsrätten i Stockholm, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Stockholms tingsrätt, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens*

institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) och Barnombudsmannen tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Malmö kommun instämmer i förslaget men undrar varför det inte också finns krav på medverkan från hälso- och sjukvården som kan ha viktiga upplysningar om personens förmåga att skydda sig. Många människor som utsätts för våld, hot och trakasserier har kontakt med hälso- och sjukvården utan att det kommer till Polismyndighetens kännedom.

Kvinnors Nätverk befarar att förslaget riskerar att befästa ordningen att det i princip krävs brott som är polisanmälda för att beviljas skyddad folkbokföring, något som utredningen uttryckligen vill frångå. Farhågor om att Polismyndigheten kan bli inblandad riskerar att medföra att personer med skyddsbehov tvekar att söka nödvändigt skydd.

Skälen för regeringens förslag: Polismyndigheten har idag en skyldighet att på Skatteverkets begäran lämna biträde vid utredning av frågor om kvarskrivning eller sekretessmarkering i folkbokföringen (17 a § folkbokföringslagen). Det finns däremot inte någon skyldighet för Skatteverket att begära sådant biträde.

I syfte att förtydliga betydelsen av Polismyndighetens medverkan i utredningar om skyddad folkbokföring har utredningen föreslagit att en skyldighet att begära biträde av Polismyndigheten ska införas för Skatteverket såvitt avser utredning av frågor om skyddad folkbokföring.

I princip bör uppgifter från Polismyndigheten hämtas in i alla ärenden. Samtidigt är det viktigt att Polismyndigheten inte belastas i ärenden där myndigheten inte har något att tillföra. Utredningen föreslår därför att biträde endast ska begäras om det inte är obehövligt. Ett exempel på att det kan vara obehövligt är om det klart framgår i ärendet att Polismyndigheten inte har någon kunskap att bidra med.

Polismyndigheten ska genom sin medverkan exempelvis bidra i bedömningen av karaktären på det brott den enskilde riskerar att utsättas för samt den hotandes vilja och förmåga att verkställa hoten eller andra liknande gärningar. Detta innebär inte, som *Kvinnors Nätverk* befarar, att det krävs polisanmälda brott för att skyddad folkbokföring ska kunna medges. Förslaget tydliggör dock att det är Polismyndigheten som är bäst lämpad att bedöma hotbild medan Skatteverket bedömer hur behovet av skydd för personuppgifterna bäst kan tillgodoses.

Det kan även finnas ett behov av att Polismyndigheten bidrar i bedömningen av den enskildes vilja och förmåga att ändra sitt liv så att åtgärden kan få avsedd effekt. Det kan dessutom finnas anledning för Skatteverket att hämta in generell information som inte rör enskilda personer, exempelvis information om hur gärningsmän brukar gå till väga i samband med hot och förföljelser.

Regeringen föreslår därför att det införs en regel som innebär att om det inte är obehövligt ska Skatteverket begära biträde av Polismyndigheten vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring. Det finns enligt

regeringens mening inte skäl att utvidga skyldigheten till att omfatta biträde av ytterligare parter.

Eftersom den föreslagna regeln anknyter till 17 a § folkbokföringslagen anser regeringen, till skillnad från utredningen, att denna skyldighet lämpligen bör införas i samma bestämmelse.

4.3.9 Uppgiftsskyldighet för socialnämnden

Regeringens förslag: Socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämna uppgifter till Skatteverket som behövs i ett ärende om skyddad folkbokföring.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Förvaltningsrätten i Stockholm, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Stockholms tingsrätt, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) och Barnombudsmannen* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Malmö kommun instämmer i förslaget men undrar varför det inte också finns krav på medverkan från hälso- och sjukvården som kan ha viktiga upplysningar om personens förmåga att skydda sig. Många människor som utsätts för våld, hot och trakasserier har kontakt med hälso- och sjukvården utan att det kommer till socialtjänstens kännedom.

Skälen för regeringens förslag

Uppgifter från socialnämnden

Skatteverket har i dag en möjlighet att begära biträde av socialnämnden i ärenden om kvarskrivning (17 a § folkbokföringslagen). Vid en sådan begäran har socialnämnden en skyldighet att lämna uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång (6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen). Inom socialtjänsten råder sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen). Detta innebär att på grund av sekretess får Skatteverket inte alltid ut uppgifter om var de personer som har ansökt om kvarskrivning finns.

Om en sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig på en uppgift, så innebär denna bestämmelse att uppgiften i just den situationen inte är sekretessbelagd och att en myndighet är skyldig att lämna uppgiften till den myndighet som begär det. Den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen utgör en sådan

sekretessbrytande bestämmelse. Enligt generalklausulen hindrar sekretess inte att uppgift lämnas till myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse sekretessen ska skydda. I paragrafens andra stycke undantas dock uppgifter som omfattas av s.k. socialtjänstsekretess från generalklausulens område och bestämmelsen blir därför inte tillämplig. Det finns i övrigt ingen särskild sekretessbrytande bestämmelse som är tillämplig på det aktuella informationsutbytet.

En rutinmässig informationsöverföring mellan socialnämnden och Skatteverket bör därför som regel vara författningsreglerad som en uppgiftsskyldighet. En uppgiftsskyldighet – en skyldighet enligt lag eller förordning att lämna uppgifter till en viss mottagare – innebär att utlämnandet av uppgifter kan ske utan hinder av sekretess när det görs till en myndighet (10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen). Istället räcker det med en prövning av vilka uppgifter som kan lämnas ut med stöd av uppgiftsskyldigheten. Utredningen har därför föreslagit att det införs en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet för socialnämnden gentemot Skatteverket för uppgifter som behövs i ett ärende om skyddad folkbokföring.

Skatteverket kommer framför allt att behöva information av socialnämnden för att kunna bedöma om den skyddade folkbokföringen kan förväntas tillgodose behovet av skydd. Uppgifterna är inte av det slaget att de ska registreras i folkbokföringsdatabasen. De kommer därför endast att finnas i ärendet.

Skatteverket kommer även att behöva information från socialnämnden om när ett barn som efter ansökan av socialnämnden beviljats skyddad folkbokföring inte längre bereds vård enligt 2 § LVU eftersom den skyddade folkbokföringen därmed ska upphöra.

Det finns bestämmelser om sekretess i ärenden om kvarskrivning som är lika stark som den som gäller inom socialtjänsten (se 22 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen och 26 kap. 1 § samma lag). Samma bestämmelser kommer genom regeringens förslag att gälla i ärenden om skyddad folkbokföring.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det är både rimligt och lämpligt att från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas uppgifter till Skatteverket som behövs i ett ärende om skyddad folkbokföring.

Bestämmelser om personuppgiftsbehandling

En uppgiftsskyldighet likt den som föreslås kan innebära att personuppgifter måste behandlas, först av socialnämnden och sedan av Skatteverket.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här kallad EU:s dataskyddsförordning, ska tillämpas i medlemsstaterna från och med den 25 maj 2018.

Socialdataskyddsutredningen har i betänkandet Dataskydd inom Socialdepartementets verksamhetsområde – en anpassning till EU:s

dataskyddsförordning (SOU 2017:66) analyserat konsekvenserna av nämnda förordning för behandlingen av personuppgifter inom Socialdepartementets verksamhetsområde och föreslagit författningsändringar till följd av förordningen. Vidare redovisas vissa överväganden som har gjorts, där det har bedömts att dataskyddsförordningen inte kräver några ändringar och som därför inte har lett till författningsförslag.

En motsvarande översyn har gjorts avseende bl.a. Skatteverkets registerförfattningar i promemorian EU:s dataskyddsförordning: Anpassade regler om personuppgiftsbehandling inom skatt, tull och exekution (dnr Fi2017/02899/S3). Regeringen beslutade den 11 januari 2018 lagrådsremissen Anpassningar av vissa författningar inom skatt, tull och exekution.

Trygghetsutredningens förslag innebär en utvidgning av socialtjänstens uppgiftsskyldigheter till att även omfatta uppgifter till Skatteverket som behövs i ärende om skyddad folkbokföring. Befintliga bestämmelser om uppgiftsskyldigheter i socialtjänstlagen och den personuppgiftsbehandling som regleras i tillämplig registerförfattning har av Socialdataskyddsutredningen bedömts ha rättslig grund och därmed vara förenlig med dataskyddsförordningen (se SOU 2017:66 s. 224–228, 309–311, 396, 397 och 610). Likaså har den personuppgiftsbehandling som regleras i Skatteverkets tillämpliga registerförfattning bedömts tillåten (se ovan nämnda lagrådsremiss s. 39–46). Det nu aktuella förslaget medför ingen annan bedömning än den som gjorts i nämnda betänkande och lagrådsremiss och är även förenligt med tillämpliga registerförfattningar.

En bestämmelse om uppgiftsskyldighet

Sammanfattningsvis föreslår regeringen, i likhet med utredningen, att det ska införas en uppgiftsskyldighet som innebär att socialtjänsten utan hinder av sekretess ska lämna uppgifter till Skatteverket som behövs i ett ärende om skyddad folkbokföring. Regleringen föreslås ske genom ett tillägg i 12 kap. 10 § socialtjänstlagen. Behovet av informationsutbytet finns vid begäran av Skatteverket men kan även ske på eget initiativ av socialtjänsten. Det har enligt regeringens bedömning inte framkommit skäl för att därutöver införa några ytterligare uppgiftsskyldigheter.

4.3.10 Personer med skyddad folkbokföring ska få stöd av Skatteverket

Regeringens förslag: Skatteverket ska lämna stöd till den som har medgetts skyddad folkbokföring så att skyddet kan upprätthållas.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår en annan lagteknisk utformning som innebär att Skatteverket ska bistå den som har medgetts skyddad folkbokföring vid kontakter med andra myndigheter och i övrigt lämna det stöd som krävs för att den skyddade folkbokföringen ska kunna upprätthållas.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Förvaltningsrätten i Stockholm, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Stockholms tingsrätt, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Kriminalvården, Domstolsverket, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Centrala studiestödsnämnden, Valmyndigheten, Malmö kommun, Kvinnors Nätverk och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Vissa remissinstanser har yttrat sig särskilt över utredningens förslag. Skatteverket avstyrker utredningens förslag och ifrågasätter utredningens bedömning att Skatteverket är en lämplig myndighet för att ge ett sådant stöd. Den serviceskyldighet Skatteverket har enligt förvaltningslagen gentemot enskilda är emellertid begränsad till stöd och hjälp i frågor som omfattas av myndighetens verksamhetsområde. Det stöd utredningen föreslår att Skatteverket ska ge går utöver den generella serviceskyldigheten och har inte en naturlig koppling till myndighetens verksamhetsområde. Att stödet ska ges till personer med skyddad folkbokföring betyder enligt Skatteverkets mening inte att stödet kan anses vara en del av folkbokföringsverksamheten. Denna verksamhet går ut på att fastställa en persons bosättning samt registrera uppgifter om identitet, bosättning m.m. Polismyndighetens stöd åt personer med fingerade personuppgifter har ett samband med Polismyndighetens uppgifter enligt 2 § polislagen (1984:387), men det föreslagna stödet saknar en anknytning till gällande instruktion för Skatteverket. Personalen har inte den kompetens som krävs för att ge ett behövligt stöd till hotade och förföljda personer och inte heller för att vägleda dem i deras kontakter med andra myndigheter och organisationer. Det är relativt få handläggare på några få orter i landet som för närvarande handlägger ärenden om kvarskrivning. Även om stöd och hjälp i många fall kan ges på telefon föredrar enskilda inte sällan att besöka myndigheten. Med hänsyn till Skatteverkets organisation och lokala närvaro har Skatteverket mycket begränsade möjligheter att erbjuda besök åt personer med skyddad folkbokföring. Socialnämnden har i jämförelse med Skatteverket andra, mer anpassade, verktyg till sitt förfogande. Socialnämnden ansvarar bl.a. för omsorg, service, upplysningar och råd till personer som behöver det. Genom sin uppsökande verksamhet ska socialnämnden informera om socialtjänsten och erbjuda enskilda sin hjälp. Socialnämnden ska också ha personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Socialtjänsten finns även i en utsatt persons närmiljö. Skatteverket anser att mycket av det stöd som utredningen föreslår kan ges inom ramen för kommunal socialtjänst och att stödet till personer med skyddad folkbokföring istället därför bör kunna utföras av kommunernas socialnämnder.

Barnombudsmannen beklagar att det inte framgår av förslaget om barn och unga ska kunna kontakta Skatteverket. För att underlätta för barn och

unga bör socialnämnden ta ett samlat ansvar för att barnet får det praktiska och emotionella stöd som det har rätt till. Om det trots allt blir Skatteverket som kommer att stå för samhällets stöd till enskilda ska stödet även riktas till barn och unga. Även *Sveriges advokatsamfund* anser att det är en brist att utredningen inte tydliggör behovet av stöd och information till barn eller lämnar förslag på ett möjligt arbetssätt i förhållande till barn. Särskilt angeläget är detta med beaktande av att utredningen kommer fram till att det saknas skäl att införa en skyldighet för Skatteverket att informera socialnämnden om barn med skyddad folkbokföring. *Stiftelsen Allmänna Barnhuset* anför att Skatteverket endast är lämplig instans att stå för stödet till personer med skyddad folkbokföring om personal med barnkompetens rekryteras och utbildas i de särskilda villkor som gäller för barn med skyddade personuppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av ytterligare stöd

Polismyndigheten har idag en skyldighet att bistå den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter vid kontakter med andra myndigheter och i övrigt lämna den hjälp som krävs, om den enskildes hjälpbehov inte kan tillgodoses på annat sätt (7 § lagen om fingerade personuppgifter).

Utredningen har bedömt att Polismyndighetens stöd till personer med fingerade personuppgifter är en faktor som medför att fingerade personuppgifter fungerar bra i praktiken för den hotade personen och de familjemedlemmar som omfattas av åtgärden. Någon motsvarande stödfunktion finns inte för kvarskrivning vilket utredningen, liksom regeringen, anser vara en brist med dagens lagstiftning.

Regeringen ser ett behov av att förbättra stödet till personer med skyddade personuppgifter. Att en sådan önskan även finns från de enskilda framkommer också av utredningen och remissvaren. Eftersom det inte finns något samlat ansvar hos någon aktör kan det resultera i att en enskild, som redan befinner sig i en utsatt position, behöver söka hjälp vid flera instanser och riskerar mötas av olika besked. Idag måste den enskilde också i stor utsträckning på egen hand skaffa sig kunskaper om exempelvis hur informationsspridningen i samhället ser ut liksom hur förföljare går till väga när de genom eftersökning av personuppgifter försöker hitta en annan person. En bristande kunskap i dessa frågor kan utgöra en bidragande orsak till att skyddsåtgärden inte ger effekt.

Det är en angelägen uppgift för samhället att öka tryggheten för och ge skydd till de personer som lever i ständigt rädsla att utsättas för brott. Samhället bör därför i stor utsträckning erbjuda dessa personer stöd. Regeringen instämmer därför i utredningens förslag att det ska införas en särskild skyldighet att lämna stöd till personer som medges skyddad folkbokföring.

Skatteverket bör ansvara för att ge stöd vid skyddad folkbokföring

När det gäller frågan om vilken myndighet som bör ha huvudansvar för stödet till den som har skyddad folkbokföring är det framför allt

Skatteverket, Polismyndigheten och socialnämnderna som kan vara aktuella.

Vissa remissinstanser anser att socialnämnden är bäst lämpad för uppgiften. Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämndens ansvar gentemot brottsoffer och deras närstående har även särskilt utpekats i socialtjänstlagen (se 1 kap. 1 §, 2 kap. 1 § och 5 kap. 11 § socialtjänstlagen). Socialstyrelsen har även utfärdat föreskrifter och allmänna råd och tagit fram en handbok där det bl.a. framgår olika insatser som nämnden har att vidta gentemot den hotade och förföljda personen (se Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [SOSFS 2014:4] om våld i nära relationer samt Våld Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer, Socialstyrelsen juni 2016). Socialnämnden ska bl.a. vid behov erbjuda våldsutsatta personer stöd och hjälp i form av lämpligt, tillfälligt boende som motsvarar den våldsutsattas behov av skydd. Socialnämnden bör vidare bl.a. kunna erbjuda våldsutsatta personer stöd och hjälp i form av information och råd, stödsamtal, hjälp i att ordna stadigvarande boende, stöd i föräldraskap, förmedling av kontakt med frivilligorganisationer och andra aktörer samt hjälp vid kontakt med hälso- och sjukvården och andra myndigheter, exempelvis Polismyndigheten och Skatteverket. Det stöd som regeringen nu föreslår är förknippat med en särskild skyddsåtgärd för personuppgifter. De flesta av landets kommuner är små och har sannolikt få ärenden av detta slag och därmed inte den kompetens som behövs. Det är inte rimligt eller ekonomiskt försvarbart att alla kommuner ska bygga upp denna typ av kompetens.

Polismyndigheten har i många fall kontakt med den som behöver skydd i den brottsutredning som kan pågå med anledning av behovet av skydd. Det är dock inte alltid som en anmälan om brott görs och kontakten mellan den enskilde och Polismyndigheten är då inte lika naturlig. Det är därför mindre lämpligt att ge Polismyndigheten uppdraget.

I sitt remissvar har *Skatteverket* avstyrkt utredningens förslag om att utses som särskild stödmyndighet för att bistå den enskilde. Regeringen anser dock att Skatteverket är den myndighet som har bäst förutsättningar att ge personer med skyddad folkbokföring det stöd som de behöver. Regeringen grundar denna bedömning på följande skäl. Skatteverket kommer att handlägga ärenden om skyddad folkbokföring och får därmed i ett tidigt skede kontakt med den enskilde och får antas informera redan på ansökningsstadiet om de svårigheter som kan uppkomma genom skyddsåtgärden. Skatteverket handlägger idag ärenden om kvarskrivning. Redan i dag har Skatteverket därför kunskap om hur dessa personer måste agera för att en kvarskrivning ska ge verkan. Skatteverket har också kunskaper om effekterna av kvarskrivning och om hur de negativa konsekvenserna kan minimeras. Det är även viktigt att så få myndigheter som möjligt har kännedom om bosättning och andra förhållanden för personer med skyddad folkbokföring.

Regeringen föreslår därför att Skatteverket ska ansvara för att ge stöd åt personer med skyddad folkbokföring. Det blir då samma myndighet som ansvarar för att administrera åtgärden som ansvarar för att ge stöd

till dem som omfattas av den. Samma ordning gäller för fingerade personuppgifter. För att säkerställa att även barn och ungdomar nås av stödet är det viktigt att stödinsatser är utformade på ett sätt som även barn kan ta till sig.

Stödets utformning och innehåll

Polismyndighetens erfarenheter av att ge stöd till personer med fingerade personuppgifter visar att stödet främst behövs under det första året efter beslutet om åtgärden. Det är även rimligt att anta att en person som medges att använda fingerade personuppgifter har ett större behov av stöd då åtgärden är mer ingripande för den enskilde än skyddad folkbokföring. Skatteverkets stöd kan därför antas vara mindre omfattande än Polismyndighetens stöd till personer med fingerade personuppgifter.

Syftet med Skatteverkets stöd ska vara att ge personer med skyddad folkbokföring information om hur de ska kunna agera på ett sätt som innebär att personuppgifterna skyddas och att behovet av skydd tillgodoses. Som tidigare nämnts ser regeringen att behovet av information till den enskilde kommer utgöra en central komponent i stödet. Skatteverket ska däremot inte agera ombud och inte heller vara närvarande när personerna ingår avtal eller liknande eller på annat sätt ge mer handfast stöd i frågor hos andra myndigheter eller privata organisationer. Avsikten är inte heller att Skatteverket ska få en kurativ roll. Det är tillräckligt att Skatteverkets stöd till personer med skyddad folkbokföring ges under kontorstid och måste hållas inom en rimlig omfattning.

Som *Skatteverket* framfört finns organisatoriska begränsningar i myndighetens möjlighet att verka på det lokala planet. När den som har medgivits skyddad folkbokföring behöver personligt stöd och hjälp på den plats denne befinner sig är det därför möjligt att hjälpen måste komma från annat håll. Det bör även nämnas att Skatteverket inte kan förväntas besitta all kunskap som kan vara nyttig för en person med skyddad folkbokföring. Det kommer därför även av den anledningen vara nödvändigt att andra myndigheter i olika sammanhang hjälper till inom ramen för respektive myndighets ansvarsområde. Denna skyldighet har alla myndigheter enligt förvaltningslagen redan idag. Det stöd som Skatteverket bör ge kompletterar förvaltningslagens reglerade serviceskyldighet och regeringen föreslår därför att en särskild bestämmelse om Skatteverkets skyldighet att ge stöd införs. En person med skyddad folkbokföring som inte kan få hjälp på annat sätt ska därmed företrädesvis kunna vända sig till Skatteverket.

Personer med skyddad folkbokföring behöver få kunskap i praktiska frågor om hur de ska agera och hantera de egna personuppgifterna för att den skyddade folkbokföringen ska ge effekt. Skatteverket bör ansvara för att vägleda personerna om vad som är viktigt att tänka på vid kontakter med andra myndigheter och organisationer. Stödet ska kunna ges på både Skatteverkets och den enskildes initiativ. I ansvaret bör också ingå att Skatteverket, utifrån den enskildes vilja att medverka, har regelbunden kontakt med personerna under den tid de har skyddad folkbokföring för att bland annat diskutera behovet av fortsatt skydd. Det kan vara lämpligt

med åtminstone en kontakt om året men i det enskilda ärendet kan tätare kontakter vara aktuella. Kontakterna ger förutsättningar för en flexibel bedömning av frågan om den skyddade folkbokföringen kan upphöra där inte enbart skyddsbehovet utan även den enskildes trygghet vägs in. Om Skatteverket har beslutat om skyddad folkbokföring under en begränsad tid ska myndigheten informera den enskilde om detta. På samma sätt som i dag bör Skatteverket informera den enskilde när skyddsperioden är på väg att löpa ut.

En viss del av stödet kan säkerligen standardiseras, men stöd måste också kunna ges till varje person utifrån dennes behov. Som påtalats av remissinstanserna ska stödet även riktas till barn och unga. Regeringen ser dock inte behov av att närmare reglera hur detta stöd ska utformas. Däremot kan det finnas anledning för regeringen att överväga att återkomma till frågan om det i förordning bör införas en skyldighet för Skatteverket att informera socialnämnden om barn med skyddad folkbokföring.

En särskild bestämmelse om att Skatteverket ska lämna stöd

Sammanfattningsvis anser regeringen att det bör införas en bestämmelse i folkbokföringslagen om att Skatteverket ska lämna stöd till personer med skyddad folkbokföring. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen påminner om regleringen av Polismyndighetens stöd till personer med fingerade personuppgifter. Det stöd som Skatteverket ska ge avviker från Polismyndighetens och kommer inte vara lika omfattande. Enligt regeringens mening är det därför lämpligt att bestämmelsen får en annan utformning och föreslår därför att det ska införas en skyldighet för Skatteverket att lämna stöd till den som har medgett skyddad folkbokföring så att skyddet kan upprätthållas. Regleringen förslås ske genom att det i folkbokföringslagen införs en ny bestämmelse, 17 b §.

4.3.11 Skatteverkets stöd till andra myndigheter och organisationer

Regeringens bedömning: Det bör inte i lag införas någon särskild reglering som ger Skatteverket skyldighet att bistå andra myndigheter och organisationer i frågor som rör behandling av personuppgifter när det gäller personer med skyddad folkbokföring.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att det i folkbokföringslagen ska införas en ny bestämmelse om att Skatteverket i lämplig utsträckning ska bistå andra myndigheter och organisationer i frågor som rör behandling av personuppgifter när det gäller personer med skyddad folkbokföring.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Förvaltningsrätten i Stockholm, Stockholms tingsrätt, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk,*

Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Kriminalvården, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Centrala studiestödsnämnden, Barnombudsmannen, Valmyndigheten och Kvinnors Nätverk tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Skatteverket avstyrker utredningens förslag. Skatteverket anser att det är viktigt med ett bra samarbete mellan myndigheter och andra organisationer för att öka förståelsen för de problem som aktualiseras vid skyddade personuppgifter men även för att öka skyddet för hotade och förföljda personer. Det är dock oklart på vilket sätt Skatteverket kan hjälpa andra myndigheter i deras arbete med behandling av skyddade personuppgifter. Skatteverket har kompetens inom ramen för verkets egen verksamhet och saknar ingående kunskap om andra myndigheters verksamhet och registerförfattningar. Det finns redan idag bestämmelser i förvaltningslagen som möjliggör för myndigheter att vända sig till Skatteverket för att få hjälp i de frågor som ingår i Skatteverkets verksamhet. Även *Svea hovrätt* framhåller att det redan av förvaltningslagen framgår att varje myndighet ska lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten och anser att om mer preciserade bestämmelser bedöms nödvändiga kan sådana lämpligen meddelas på annat sätt än genom lag.

Skälen för regeringens bedömning: Utredningen har föreslagit en i författning reglerad skyldighet för Skatteverket att ge stöd till myndigheter och organisationer i frågor som rör behandling av personuppgifter när det gäller personer med skyddad folkbokföring.

Det finns flera bestämmelser om myndigheters skyldighet att bistå enskilda och andra myndigheter. Som redan nämnts ska varje myndighet lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Varje förvaltningsmyndighet under regeringen ska också inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter samt verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet (6 och 8 §§ förvaltningslagen samt 6 § myndighetsförordningen [2007:515]).

Avseende de nu aktuella frågorna ger Skatteverket redan idag ett visst stöd. Skatteverket har bland annat i samverkan med några andra myndigheter tagit fram en vägledning för hantering av sekretessmarkerade personuppgifter i offentlig förvaltning. Utredningen har dock gjort bedömningen att det finns ett behov av ett mer omfattande stöd än det som ges idag och att it-frågor kommer vara vanligt förekommande.

Personuppgifter som rör personer med skyddad folkbokföring kommer behandlas i hela samhället. För att åtgärden ska fungera och ge effekt måste personuppgifterna behandlas på ett säkert sätt inom hela samhället. Varje myndighet och annan organisation ansvarar dock för sin egen personuppgiftsbehandling. Regeringen ställer sig därför tveksam till utredningens förslag. I likhet med *Skatteverket* anser regeringen att det

får hållas för oklart på vilket sätt Skatteverket har kompetens att hjälpa andra myndigheter och organisationer i deras arbete med behandling av skyddade personuppgifter. Det riskerar även att stå i konflikt med myndighetens och organisationens eget personuppgiftsansvar. Därtill saknar Skatteverket av naturliga skäl ingående kunskap om andra myndigheters och organisationers verksamhet och det är mot den bakgrunden varken lämpligt eller rimligt att Skatteverket ska lämna det stöd som föreslås.

Likväl anser regeringen att det finns ett behov av råd och stöd till olika aktörer i samhället. Detta gör sig även gällande genom remissinstansernas synpunkter. Genom att skyddad folkbokföring ersätter kvarskrivning och blir delvis ett nytt skyddsinstitut utgör även det skäl till att vägledande information kan bli nödvändigt, särskilt inledningsvis. Mot denna bakgrund anser regeringen att syftet med utredningens förslag lämpar sig bättre i ett annat format än den föreslagna författningsändringen. Det bör därför inte i lag införas någon särskild reglering som ger Skatteverket skyldighet att bistå andra myndigheter och organisationer i frågor som rör behandling av personuppgifter när det gäller personer med skyddad folkbokföring.

4.3.12 Upphörande av skyddad folkbokföring

Regeringens förslag: Om den som har medgetts skyddad folkbokföring anmäler hos Skatteverket att skyddad folkbokföring inte längre behövs eller om det finns särskilda skäl för det, ska Skatteverket besluta att den skyddade folkbokföringen ska upphöra att gälla.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern, Förvaltningsrätten i Stockholm, Datainspektionen, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Stockholms tingsrätt, Fastighetsägarna Sverige, Brottsoffermyndigheten, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Göteborgs kommun, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Socialstyrelsen, Svenska Bankföreningen, Statens institutionsstyrelse, E-hälsomyndigheten, Stockholms läns landsting, Linköpings universitet, Arbetsförmedlingen, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Stockholms kommun, Barnombudsmannen och Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Kvarskrivning får medges för högst tre år i taget och ska upphöra när det inte längre finns skäl för den (17 § folkbokföringslagen). Den skyddade folkbokföringen ska enligt regeringens förslag som regel medges för obestämd tid, något som redan idag gäller för fingerade personuppgifter. I likhet med utredningen anser regeringen att det är lämpligt att skyddad folkbokföring kan upphöra på samma grunder som fingerade personuppgifter. Regeringen föreslår därför att om den enskilde anmäler att den skyddade folkbokföringen inte längre behövs ska Skatteverket besluta att den ska upphöra att gälla. Det

är givetvis viktigt att Skatteverket försäkras sig om att anmälan kommer från den enskilde. I 4.2.5 föreslår regeringen att fingerade personuppgifter även ska upphöra om det finns särskilda skäl. Motsvarande bestämmelse bör enligt regeringens förslag gälla för skyddad folkbokföring. Särskilda skäl kan exempelvis föreligga vid de situationer där hotet upphört eller minskat i så stor utsträckning att det inte längre finns något behov av skyddad folkbokföring. Bestämmelsen bör tillämpas restriktivt och föreslås regleras i 17 § folkbokföringslagen.

4.4 Sekretess för hotade och förföljda personer

4.4.1 Sekretessmarkeringar i folkbokföringsdatabasen

Regeringens bedömning: Skatteverkets sekretessmarkeringar i folkbokföringsdatabasen bör inte formaliseras ytterligare.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Domstolsverket* efterlyser en djupare analys av frågan och av konsekvenserna av nuvarande ordning. En sekretessmarkering får stor inverkan på olika myndigheters hantering, också hos domstolarna. Någon bakgrundsinformation följer inte med sekretessmarkeringen och alla inkomna personuppgifter med sekretessmarkering måste därför behandlas lika. Det vore önskvärt med en mer kvalitativ prövning av en ansökan om att få sekretessmarkering.

Barnombudsmannen föreslår att huvudregeln vid ansökan om sekretessmarkering bör vara att den ska undertecknas av en vårdnadshavare i de fall hotet kommer från den andra vårdnadshavaren. En sekretessmarkering bör även fortsätta att gälla tills den enskilde meddelar att den inte längre behövs. Skatteverket skulle med lämpliga tidsintervaller kunna informera personer med sekretessmarkering om att den bör tas bort om hotbilden försvunnit. Barnombudsmannen beklagar att utredningen inte kommit med förslag om förstärkt sekretess för personer med sekretessmarkering.

Föreningen PappaBarn har på eget initiativ lämnat ett yttrande där den invänder mot utredningens bedömning och anser att Skatteverket behöver få instruktioner så att rutinerna vid handläggning av sekretessmarkering ändras. Sekretessmarkeringen administreras nu utan någon som helst möjlighet till insyn för en vårdnadshavare som inte står bakom ansökan. Handläggningen är i dag undermålig och rättsosäker. Utestängningen är effektiv och får även verkan in i den rättsprocess om barnet som vanligtvis följer. I flera fall har domstol inskränkt umgänget när det framkommit att skyddad adress beviljats. Skatteverkets sekretessbelagda utredning styr domstolens beslutsprocess i vårdnads- och umgänges mål. Lagstiftningen bör även ändras så att beslut om skyddad adress för barn kan överklagas till högre instans, av i vart fall barns vårdnadshavare. Därtill bör lagstiftningen ändras så att domstol i vårdnads mål ges möjlighet att pröva och ändra Skatteverkets beslut om barns skyddade adress.

Skälen för regeringens bedömning

Betydelsen av en sekretessmarkering

Som tidigare sagts finns det idag tre typer av skyddade personuppgifter: fingerade personuppgifter, kvarskrivning och sekretessmarkering. Fingerade personuppgifter och kvarskrivning är skyddsinstitut som regleras i lag och som innebär särskilda rättsverkningar. Sekretessmarkeringen har däremot sin grund i en administrativ bestämmelse som gör det möjligt att göra en särskild anteckning om att det kan antas att en uppgift inte får lämnas ut på grund av sekretess (5 kap. 5 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen). Denna bestämmelse kan tillämpas av alla myndigheter i förhållande till alla sekretessbestämmelser och syftar till att vara en påminnelse om att en noggrann sekretessprövning ska göras. Sekretessmarkeringen innebär inte att uppgifterna som markerats per automatik omfattas av sekretess. En prövning i det enskilda fallet ska alltid göras innan uppgifterna lämnas ut. Det är därför inte möjligt att i förväg besluta, och på så sätt garantera, att sekretess ska gälla för vissa uppgifter.

För att ett beslut ska kunna överklagas krävs att det har rättsverkningar. Ett beslut om sekretessmarkering är inte något bindande avgörande av sekretessfrågan utan enbart en påminnelse om behovet av en noggrann sekretessprövning. En sekretessmarkering har därmed inte några rättsverkningar (RÅ 2005 ref. 12 och RÅ 2006 ref. 61).

Skatteverkets praxis för sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen

Förfarandet med sekretessmarkering inom folkbokföringen är inte närmare lagreglerat utan grundar sig i stället på den ovan angivna generella bestämmelsen. En sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen är en indikation på att folkbokföringssekretess kan gälla för uppgifterna. Skyddet består i att Skatteverket registrerar en sekretessmarkering som aviseras tillsammans med personuppgifterna till alla myndigheter som får grundläggande personuppgifter från Skatteverkets folkbokföringsverksamhet. Skatteverket vidareförmedlar även post till personer med sekretessmarkering.

Skatteverket har tagit fram en särskilda ordning för hantering av sekretessmarkeringar i folkbokföringsdatabasen för hotade och förföljda personer. Enligt denna ordning ska ansökan om en sekretessmarkering som regel vara skriftlig. I normalfallet ska en ansökan för ett barn skrivas under av båda vårdnadshavarna. Skatteverket kan dock godta en ansökan även om en eller båda vårdnadshavarnas underskrift saknas. Ansökan ska innehålla en redogörelse för anledningen till att personuppgifterna ska sekretessmarkeras och bör åtföljas av någon form av utredning som styrker påståendet om hot eller förföljelse.

Skatteverket fattar beslut om att registrera en sekretessmarkering om den person som ansökan avser eller dennes närstående kan antas bli utsatta för eller är utsatta för ett aktuellt och konkret hot och det därför kan antas att uppgifter om personen inte får lämnas ut på grund av folkbokföringssekretess.

För att sekretessmarkering ska medges måste den få en faktisk effekt vilket innebär att som regel är byte av bostad ett krav även om det i enstaka fall kan finnas skäl att göra avsteg från detta. Personen bör även

vidta vissa andra åtgärder som att byta arbete, skydda sina personuppgifter eller på annat sätt hjälpa till att upprätthålla effekten. En bedömning måste göras i varje enskilt fall.

Polismyndigheten och socialnämnden ska på Skatteverkets begäran lämna biträde vid utredning av frågor om sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen (17 a § folkbokföringslagen).

När Skatteverket har registrerat en sekretessmarkering för ett barn i folkbokföringsdatabasen ska Skatteverket snarast underrätta socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört eller, om barnet inte är folkbokfört, i den kommun där barnet har fötts (7 § förordningen [2001:589] om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet).

Skatteverkets avsikt med sekretessmarkeringen är att den ska omfatta alla personuppgifter, även uppgifter i andra myndigheters system som kan ge ledning om var en person eller någon närstående till denne kan befinna sig. Sekretessmarkeringen aviseras därför tillsammans med personuppgifterna till alla myndigheter, som får grundläggande personuppgifter från Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, och till andra verksamheter inom Skatteverket som SPAR. Mottagande myndigheter bestämmer själva hur de ska hantera sekretessmarkerade personuppgifter i sina system. Däremot lämnar SPAR inte ut uppgifter om personer med sekretessmarkering. Uppgifter från folkbokföringen om personer med sekretessmarkering lämnas därför inte ut till företag eller andra privata organisationer. Det framgår inte av själva sekretessmarkeringen vilka uppgifter om personen som kan vara skyddsvärda eller varför.

Skatteverket rekommenderar att första gången en sekretessmarkering medges bör den gälla i minst två år. Så länge det kan göras antagligt att hotbilden är oförändrad kan det finnas skäl att bevilja en förnyad ansökan om sekretessmarkering. Vid varje ansökan om förnyelse ska dock den enskilde redogöra för de aktuella omständigheterna. En sekretessmarkering kan tas bort antingen om personen själv begär det eller om Skatteverket bedömer att det saknas skäl för att låta den vara kvar. Giltighetstidens utgång behöver inte väntas in.

Möjligheten att förändra förfarandet med sekretessmarkering

Mot bakgrund av sekretessmarkeringars praktiska betydelse för de enskilda har det i olika sammanhang framförts önskemål om att Skatteverket ska vara skyldigt att under vissa förutsättningar registrera en sekretessmarkering i folkbokföringen och att det ska vara möjligt att överklaga Skatteverkets beslut att inte registrera en sekretessmarkering. Ett sådant förfarande skulle innebära ytterligare formalisering av sekretessmarkering i folkbokföringen. Innebörden av *Barnombudsmannens* och *Föreningen PappaBarns* synpunkter är även de önskemål om en fastare reglering av sekretessmarkeringen i folkbokföringsdatabasen. Frågorna har varit återkommande och har även utretts vid ett flertal tillfällen.

Brottsofferutredningen kom i betänkandet *Brottsoffer – Vad har gjorts? Vad bör göras?* fram till att en lagreglering inte behövdes med hänsyn till att en sekretessmarkering enbart är en varningssignal. Utredningen

menade att även om en högre instans beslutar om sekretessmarkering, binder likväl detta beslut inte den som senare ska pröva om någon sekretessbestämmelse är tillämplig (SOU 1998:40 s. 321).

Frågan har vidare utretts av Personsäkerhetsutredningen som i delbetänkandet Nationell handlingsplan mot våld i nära relationer, med hänvisning till de skäl som Brottsofferutredningen hade anfört, ansåg att det inte var någon framkomlig väg att lösa problemen genom att enbart i lag reglera förfarandet med sekretessmarkering. Inte heller Personsäkerhetsutredningen lämnade därför något sådant förslag (SOU 2002:71 s. 103). Dåvarande regeringen ansåg att de skäl som anförts mot införandet av en klagorätt i frågor om sekretessmarkeringar fortfarande hade bärkraft och föreslog därför inte att någon möjlighet att överklaga Skatteverkets ställningstagande att införa eller inte införa en sekretessmarkering skulle införas (prop. 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. s. 56).

Stalkningsutredningen gjorde i betänkandet Stalkning – ett allvarligt brott bedömningen att det från ett brottsofferperspektiv finns starka skäl för en lagreglering av formerna för sekretessmarkering men att frågan behövde behandlas vidare och att det skulle ske inom ramen för Folkbokföringsutredningens uppdrag (SOU 2008:81 s. 238–240). Folkbokföringsutredningen ansåg däremot i slutbetänkandet Folkbokföringen att det inte bör införas någon skyldighet att sekretessmarkera uppgifter i folkbokföringsdatabasen. Detta bl.a. med hänsyn till att en grundläggande ordning när det gäller offentlighet och sekretess är att det ankommer på respektive myndighet att självständigt pröva om en sekretessmarkering ska göras beträffande en handling och att själv pröva om någon sekretessbestämmelse är tillämplig när fråga om utlämnande uppkommer. Därtill är det enbart fråga om en varningssignal och inte något bindande avgörande som skapar rättsliga eller faktiska verkningar utöver skyldigheten för Skatteverket att under vissa förutsättningar införa en sekretessmarkering. Folkbokföringsutredningen ansåg att det istället borde kunna registreras en särskild uppgift om skyddsbehov i databasen och att beslut om avslag skulle kunna överklagas (SOU 2009:75 s. 411–413).

Även i departementspromemorian Skydd av personuppgifter för hotade och förföljda personer gjordes bedömningen att användningen av sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen i huvudsak inte bör bli föremål för en närmare reglering i lag eller förordning. Skälet var huvudsakligen att sekretessmarkeringen i praktiken inte skulle medföra ett förbättrat skydd eftersom den inte skulle vara bindande vid en prövning av utlämnande av uppgifterna (Ds 2013:47 s. 93–99).

Som Trygghetsutredningen noterat påminner Skatteverkets rutiner för sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen om sådana rutiner som används i författningsreglerade ärenden där beslutet har rättsverkningar. Detta kan även ge intrycket av att sekretessmarkeringen är ett skyddsinstitut med motsvarande rättsliga grund. Frågan är dock inte okomplicerad och en skyldighet för Skatteverket att registrera en sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen skulle enligt både utredningens och regeringens mening stärka bilden av att sekretessmarkering är ett skydd som vilar på samma rättsliga grund som andra skydd.

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att de skäl som framförts av flera tidigare utredningar mot att sekretessmarkering i författning formaliseras ytterligare fortfarande är hållbara och att möjligheterna att föreslå förbättringar av denna skyddsform är begränsade. Skatteverkets sekretessmarkeringar i folkbokföringsdatabasen bör därför inte formaliseras ytterligare.

4.4.2 Uppgift om beteckning på fastighet och tomträtt

Regeringens bedömning: Undantaget i 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen för uppgift om beteckning på fastighet och tomträtt bör inte tas bort.

Utredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att undantaget ska tas bort.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt, Förvaltningsrätten i Stockholm, Justitiekanslern, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Pensionsmyndigheten, E-hälsomyndigheten, Statens skolverk, Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet, Linköpings universitet, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Bolagsverket, Arbetsförmedlingen, Statens jordbruksverk, Göteborgs kommun, Stockholms kommun, Stockholms läns landsting, Fastighetsägarna Sverige, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Svenska Bankföreningen, Karlskrona kommun och Sveriges advokatsamfund* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Vissa remissinstanser har särskilt yttrat sig över förslaget. *Bolagsverket* hade önskat ett resonemang kring vilka avvägningar som är lämpliga vad gäller hanteringen av uppgifter i myndighetens register. Det skulle kunna vara möjligt att hantera skyddsvärda uppgifter i Bolagsverkets register på andra sätt. För detta hade emellertid krävts en fördjupad analys av frågan.

Svenska Journalistförbundet uppger att det är viktigt för allmänheten att kunna ta del av hur Kronofogdemyndighetens exekutiva verksamhet utförs. Samtidigt är det angeläget att skyddet för hotade och förföljda personer blir så heltäckande som möjligt. Trots att det rör sig om en mindre krets av personer kan Journalistförbundet ställa sig bakom förslaget eftersom insynsintresset här bör ge vika till förmån för att skydda utsatta personer.

Domstolsverket uppger att en ändamålsenlig hantering av sekretess för uppgifter om fastighetsbeteckningar sannolikt kommer att kräva visst utvecklingsarbete avseende domstolarnas verksamhetsstöd.

Länsstyrelsen i Stockholms län uppmärksammar att vissa bestämmelser i plan- och bygglagen (2010:900) är uppbyggda med utgångspunkten att dessa beslut är offentliga.

Kronofogdemyndigheten konstaterar att de olika verksamhetsgrenarna kommer att påverkas genom stora kostnader och därtill betydande utvecklingsinsatser i de befintliga it-systemen. Dessa riskerar att inte stå i rimlig proportion till de antal ärenden som årligen innehåller

kombinationen skyddade personuppgifter och boende på egen fastighet alternativt tomträttsinnehav. I november 2015 hade fyra gäldenärer med skyddade personuppgifter ett pågående försäljningsärende med egen fastighet, totalt hade två gäldenärer fått sina fastigheter utmäta under år 2015, medan det år 2014 respektive 2013 var fyra respektive sju gäldenärer. Utredningens förslag får direkta konsekvenser för flera verksamheter och myndigheten är inte övertygad om att en sekretessbilaga är helt tillämpbar på myndighetens olika verksamheters behov. För att kunna möta de förändringar som förslaget innebär, måste myndigheten först lösa den praktiska hanteringen av att fastighets- eller tomträttsbeteckningen ska återfinnas i en bilaga till beslutet. För området ”verkställighet” omfattas uppgift om fastighetsinnehav redan idag av sekretess så länge uppgiften inte anges i ett beslut. Uppgiften kan också förekomma i en utredningsrapport, vilken också ses som ett beslut i ett mål/ärende om verkställighet. Dessa beslut omfattas inte av 34 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen och det måste därför införas rutiner som utesluter risken för att både uppgift om personnummer och fastighetsbeteckning förekommer samtidigt i beslutet. Kronofogdemyndigheten bedömer att förslaget inte kommer att medföra att möjligheten att upptäcka ett fastighetsinnehav vid en tillgångsundersökning försvinner. Samtidigt kommer det finnas ett behov av att göra sekretessprövningar, i de fall det inte finns någon särskild bestämmelse om underrättelse till enskilda, då dessa behöver eller önskar få ta del av handlingar i vilka både fastighetsbeteckning och personnummer förekommer. För i vart fall utredningsrapporten kan det finnas anledning att överväga att ta bort uppgift om fastighetsbeteckning helt och hållet. Avseende det exekutiva försäljningsförfarandet behöver innehållet i de handlingar som idag upprättas i ett försäljningsärende ses över i syfte att motverka att handlingarna innehåller både uppgift om fastighetsbeteckning och personnummer. Förändringen borde i sin helhet inte medföra något större merarbete. Andra handlingar som skickas till de närmast berörda, exempelvis köpebrev måste dock även i fortsättningen innehålla personnummer och fastighetsbeteckning. Dessa handlingar kommer i övrigt att omfattas av det föreslagna sekretessskyddet och det kommer behöva göras en sekretessprövning inför ett eventuellt utlämnande. Förslaget berör konkurstillsynen i en mindre omfattning. För skuldsaneringsverksamheten finns det situationer när personnummer och fastighetsbeteckning måste anges. När en gäldenär, som ansöker om skuldsanering, också är fastighetsinnehavare finns ett sådant behov när myndigheten bedömer att gäldenären ska få bo kvar i fastigheten. Förslaget om skuldsanering ska skickas ut till samtliga borgenärer för godkännande och då måste denna omständighet kunna motiveras. I skuldsaneringssammanhang är ofta en före detta make, maka eller sambo solidariskt ansvarig för skulderna, och därmed part i ärendet, vilket medför att denne har rätt till partsinsyn. Samtidigt finns det inget lagkrav om att uppgift om fastighetsbeteckning faktiskt måste tas med i beslutet om inledande av skuldsanering eller i det slutliga beslutet om skuldsanering. Även om en lösning på problemet skulle vara att ta med uppgiften om fastighetsbeteckning i en sekretessbelagd bilaga till beslutet, får skuldsaneringsgäldenären inte ett fullständigt skydd om den förföljande personen också är part i ärendet och kan ha rätt till

partsinsyn. Det är även i dagsläget oklart om ärendehanteringssystemet klarar av att bygga in en sekretessbelagd bilaga. Sammantaget bedömer Kronofogdemyndigheten mot bakgrund av att konsekvenserna inte är tillräckligt utredda vad gäller att ta in skyddade personuppgifter i en sekretessbilaga, att förslaget inte fullt ut beaktar den summariska processens behov av en effektiv handläggning. Detta gäller framför allt de mål i den summariska processen där det fastställs att betalning ska utgå ur fast egendom. I dessa mål har myndigheten behov av att ange svarandens personnummer och fastighetsbeteckningen i föreläggandet till svaranden om att yttra sig över ansökan om betalningsföreläggande, men även i utslaget.

Lantmäteriet delar utredningens bedömning att det är viktigt att skyddet för personer som är hotade eller förföljda utökas men anser att förslaget endast bör genomföras om och när Skatteverket inför rutiner som innebär ett tekniskt fungerade sekretesskydd för hela den personkrets som omfattas av sekretesskyddet i den aktuella bestämmelsen och av folkbokföringssekretessen. Det är endast den som har fått en sekretessmarkering som kan få ett ”tekniskt” sekretesskydd hos Lantmäteriet. Detta innebär att sekretessmarkeringen inte per automatik hindrar utlämnande av uppgifter om en anhörig/närstående, trots att sekretessbestämmelsen kan omfatta uppgifter eller skydd även för denne. En sekretessmarkering fungerar som teknisk varningssignal även utanför fastighetsregistret endast om den uppgift som skyddas finns i ett datasystem som innehåller personnummer och är kopplat till sekretessmarkeringar. En sekretessmarkering, som inte har teknisk koppling till systemet eller dokumentet där den uppgift som eventuellt omfattas av sekretess finns, fungerar endast om det finns manuella rutiner för prövningen och omständigheter som talar för att uppgiften kan vara sekretessbelagd. Sekretessbestämmelsen i 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen är tillämplig på en stor del av Lantmäteriets verksamhet. Fastighetsbeteckningar förekommer oftare än t.ex. uppgift om fastighetens belägenhetsadress. Utan en rutin hos Skatteverket som innebär att samtliga erforderliga sekretessmarkeringar antecknas och aviseras finns det en risk för att den föreslagna utökningen av sekretesskyddet inte medför ett ökat skydd i praktiken. Förslaget innebär behov av utveckling av rutiner och/eller datasystem i större utsträckning än vad utredningen verkar förutsätta. Lantmäteriet ansvarar bl.a. för fastighetsregistret, vilket omfattas av folkbokföringssekretessen. Eftersom många verksamheter inom myndigheten är integrerade i varandra finns det en gråzon när det gäller vilka uppgifter som omfattas av folkbokföringssekretessen och vilka som i stället skulle omfattas av 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen, om undantaget för uppgift om beteckning på fastighet- och tomträtt tas bort. Förslaget innebär inte någon påverkan på nuvarande rutiner och arbetsätt i den mån hanteringen bedöms avse verksamhet inom fastighetsregistret, eftersom folkbokföringssekretessen är tillämplig på sådan verksamhet. Eftersom inte alla system inom myndigheten är tekniskt synkroniserade med Skatteverkets aviseringar av sekretessmarkeringar finns alltid risk för att sekretessbelagda uppgifter lämnas ut. Även om alla system skulle vara tekniskt synkroniserade med sekretessmarkeringar förekommer inte alltid personnummer när uppgifter handlar om en fysisk person. Frånvaror av

personnummer i register eller datasystem innebär att sekretessmarkeringar inte kommer att fungera som varningssignal och att skyddet därigenom inte fungerar i praktiken. Utlämnande av sekretessbelagd uppgift utanför verksamhet som avser fastighetsregistret kan hindras endast om det finns omständigheter som talar för eventuell sekretess och en manuell sökning sker efter eventuell förekomst av sekretessmarkering, vilket förutsätter tillgång till bl.a. personnummer. Uppgiften måste annars finnas i ett register/system som direkt eller indirekt är uppkopplat mot sekretessmarkeringar, vilket också förutsätter användning av bl.a. personnummer, eller att den enskilde har uppmärksammat myndigheten på att en uppgift omfattas av sekretess och att det av den anledningen finns en sekretessmarkering. Dessa förutsättningar finns inte alltid. Det är således svårt att upprätthålla ett fullgott skydd när det gäller sekretess enligt 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen. Denna problematik skulle kvarstå även om förslaget genomfördes men kunna minska om sekretessmarkeringar som är "heltäckande" fanns. Eftersom personnummer inte alltid finns i hanteringen hos myndigheten innebär det bl.a. att även med sekretessmarkeringar är det inte alltid möjligt att uppnå åsyftat skydd. Lantmäteriet anser sammanfattningsvis att även om behovet av skydd för den enskilde är stort och i de flesta fall överväger de problem som förslaget kan innebära för myndigheten så bör den avgörande frågan vara vilka effekter förslaget får för den enskilde. Syftet är att den enskilde ska få ett bättre skydd än vad som kan erhållas idag. Det är inte otänkbart att skyddsbehovet framstår som viktigare för den enskilde än intresset av att delta i det lokala samhället. Det torde även finnas ett intresse av att sekretessbestämmelser är möjliga att efterleva samt att uppgifter i fastighetsregistret även fortsättningsvis är så offentliga som möjligt.

Skälen för regeringens bedömning: För förföljda personer finns det i 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen en särskild generell sekretessbestämmelse. Enligt bestämmelsen gäller sekretess, oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekommer, för uppgift om en enskilds bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt och för vissa kontaktuppgifter såsom telefonnummer och e-postadress samt motsvarande uppgifter om den enskildes anhöriga. Sekretessen förutsätter att det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte utan vissa undantag. Ett sådant undantag är uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt.

När motsvarande bestämmelse infördes i den numera upphävda sekretesslagen (1980:100) uttalade dåvarande regeringen bl.a. följande (prop. 2005/06:161 s. 50 och 51). Även uppgift om fastighetsbeteckning kan avslöja var den enskilde bor. Enligt folkbokföringslagen ska den enskilde folkbokföras på den fastighet där den enskilde är att anse som bosatt. Detta gäller oavsett om personen äger fastigheten eller inte. Dessa uppgifter omfattas dock av folkbokföringssekretessen om den enskilde är utsatt för personföljelse. Fastighetsbeteckningen framgår inte heller av personbevis. I de fall en person är lagfaren ägare till den fastighet på vilken personen bor finns uppgift om fastighetsbeteckningen och

adressen till fastigheten exempelvis hos lantmäterimyndigheterna och inskrivningsmyndigheterna. Namnet på en lagfaren ägare till en fastighet kan sekretessbeläggas i lantmäterimyndigheternas och inskrivningsmyndigheternas informationssystem. Eftersom namnet på en förföljd person kan sekretessbeläggas behöver inte uppgift om fastighetsbeteckningen sekretessbeläggas i de verksamheterna för att det ska kunna hemlighållas var den enskilde bor. I andra sammanhang kan dock uppgift om såväl fastighetsbeteckningen som den lagfarne ägarens namn sakna sekretesskydd. Regeringen ansåg att det var viktigt att skapa klarhet i frågan i vilken utsträckning uppgift om fastighetsbeteckning omfattas av bestämmelsen. Eftersom en uppgift om fastighetsbeteckning kan avslöja var den enskilde bor ansåg regeringen att en fastighetsbeteckning i princip är att jämställa med en adressuppgift och att motsvarande resonemang kan föras om tomträttsbeteckningar. Regeringen ansåg dock att det kan finnas många fall då en sådan uppgift är offentlig enligt rådande reglering och där den bör vara det även fortsättningsvis, exempelvis i mål om bättre rätt till fastighet. Regeringen ansåg att det var svårt att på beredningsunderlaget avgöra i vilka fall det kan finnas skäl att låta en beteckning på fastighet eller tomträtt omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde. För att undvika att bestämmelsen gavs ett alltför vitt tillämpningsområde gjordes därför ett undantag för sådana uppgifter.

Om en uppgift om fastighets- eller tomträttsbeteckning är avslöjande och därmed känslig beror på i vilket sammanhang den förekommer. En sådan uppgift är enbart avslöjande när den förekommer i ett sammanhang där den kan kopplas ihop med ett namn eller personnummer. Förekommer fastighetsbeteckningen ensamt är uppgiften inte känslig och även med ett slopande av undantaget skulle något hinder inte finnas mot att redovisa beteckningarna.

Utredningen har föreslagit att undantaget ska tas bort. Slutsatsen som dragits är att uppgifterna i stor utsträckning redan omfattas av olika sekretessbestämmelser och att många myndigheter redan i dag har att förhålla sig till möjligheten att en sådan uppgift omfattas av sekretess i verksamheten. Det borde därför finnas rutiner för exempelvis hanteringen av sekretessbelagda uppgifter i beslut. Som framkommit av Kronofogdemyndighetens och Lantmäteriets remissvar får dock förslaget stora konsekvenser på respektive myndighets verksamhet, trots att det enligt utredningen torde vara ett mycket begränsat antal personer med skyddad folkbokföring som bor på en egen fastighet och att förslaget således kan antas beröra ett fåtal personer.

En utvidgning av sekretessen innebär en begränsning av offentligheten och en intresseavvägning måste därför göras. Som utredningen har påpekat finns det ett betydande insynsintresse när det gäller Kronofogdemyndighetens exekutiva verksamhet och inskränkningar i offentligheten bör endast göras när det finns starka skäl för det.

Det går att notera konsekvenser i flertalet av Kronofogdemyndighetens verksamheter, framförallt inom skuldsaneringen och den summariska processen där det i vissa fall finns ett tydligt behov av att ange både svarandes personnummer och fastighetsbeteckning. Det är också tveksamt om utredningens förslag att använda en bilaga för sekretessbelagda uppgifter ger en tillfredställande lösning och ett

effektivt skydd. I ljuset av Kronofogdemyndighetens remissvar framstår det inte som klarlagt att utredningens förslag tar hänsyn till de problem som uppstår i verksamheten.

Utredningen menar att för Lantmäteriets verksamhet får en ändring endast begränsade konsekvenser då fastighetsregistret omfattas av folkbokföringssekretessen och således inte kommer beröras av en ändring i 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen. Fastighetsbeteckningar förekommer dock även i andra verksamheter hos Lantmäteriet där bestämmelsen skulle vara tillämplig och som kan beröras. Lantmäteriets synpunkter synes dock främst ta sikte på en generell problematik för verksamheten att hantera sekretessprövningar i förhållande till såväl 22 kap. 1 § som 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

Det går inte att bortse från att vad som förts fram tyder på att det krävs en djupare utvärdering av förslagens konsekvenser och effekter. Det kvarstår frågor om i vilken omfattning beteckningarna kan sekretessbeläggas, detta särskilt i förhållande till Kronofogdemyndighetens verksamhet. Det är även nödvändigt att belysa om åtgärden kan bedömas som behövlig och proportionerlig med hänsyn till den vinning som åtgärden medför avseende ett starkare skydd för den enskilde. Sammanfattningsvis saknas en djupare konsekvensanalys av förslaget. Regeringen anser därför att det saknas förutsättningar att nu gå vidare med detta förslag.

4.4.3 Stark sekretess för personer med skyddad folkbokföring

Regeringens förslag: En ny sekretessbestämmelse införs som ska gälla i mål eller ärende vid domstol eller annan myndighet om en part har skyddad folkbokföring för uppgift som lämnar eller tillsammans med andra uppgifter i målet eller ärendet bidrar till upplysning om var den parten bor stadigvarande eller tillfälligt, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men.

Sekretessen ska inte omfatta uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt.

Den nya bestämmelsen ska inte tillämpas om någon annan sekretessbestämmelse som ger ett starkare skydd för uppgiften är tillämplig hos myndigheten.

Utan hinder av sekretess ska uppgiften kunna lämnas till en förvaltare i den enskildes konkurs. Sekretessen hindrar inte heller att uppgift om en enskild lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, om den mottagande myndigheten behöver uppgiften i sin brottsbekämpande verksamhet.

För uppgift i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst sjuttio år.

Den tystnadsplikt som följer av sekretessen ska inskränka meddelarfriheten.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningens förslag innebär att sekretess ska gälla för uppgift

oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekommer som avslöjar eller kan bidra till att avslöja var en person med skyddad folkbokföring bor stadigvarande eller tillfälligt, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Enligt utredningens förslag gäller sekretessen inte för uppgift i aktiebolagsregistret eller handelsregistret eller, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i annat liknande register. Utredningen föreslår att sekretessen inte gäller för andra uppgifter i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det. Till skillnad från regeringen föreslår utredningen även att sekretessen ska gälla för beteckning på fastighet eller tomträtt. Utredningen har inte berört frågan om överföring av sekretess och sekundär sekretess hos domstolarna.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Justitiekanslern, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Kriminalvården, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Pensionsmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, E-hälsomyndigheten, Statens skolverk, Linköpings universitet, Centrala studiestödsnämnden, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Arbetsförmedlingen, Göteborgs kommun, Stockholms kommun, Stockholms läns landsting, Fastighetsägarna Sverige, Mäklarsamfundet, Kvinnors Nätverk, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Svenska Bankföreningen och Svenska Journalistförbundet* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Vissa remissinstanser har särskilt yttrat sig över förslaget. *Domstolsverket* tillstyrker förslaget om en primär sekretessbestämmelse med ett omvänt skaderekvisit som kommer att gälla även för uppgifter i bl.a. beslut och domar och anser att det bör tillförsäkras att det tydligt framgår att sekretessen även omfattar namn och personnummer i domar och beslut. *Domstolsverket* framhåller även vikten av att Skatteverket inför särskilda rutiner med en särskild sekretessmarkering för personer med skyddad folkbokföring.

Svea hovrätt anser att det är angeläget att minska risken för att uppgifter om personer med skyddad folkbokföring kommer i orätta händer och att det därför kan finnas skäl att stärka sekretessen men att den konstruktion som utredningen föreslår är problematisk. Våldigt många uppgifter som rör enskilda kan vara sådana att de ensamma, eller särskilt i kombination med andra uppgifter, kan bidra till att avslöja var personen bor. Detta medför en långtgående sekretess beträffande uppgifter som rör den enskilde, vilket i och för sig skulle kunna bidra till att öka tryggheten för den enskilde. Det är dock svårt att överblicka hur långt sekretessen kommer att sträcka sig i praktiken eftersom den förutsätter kännedom om vilka andra uppgifter om den enskilde som skulle kunna kombineras med de uppgifter som är aktuella för sekretessprövning. Det finns därmed risk för betydande tillämpningssvårigheter. Detta innebär också att den hotade eller förföljda personen riskerar att invaggas i en falsk trygghet. Mot bakgrund av att sekretessen kan bli mycket omfattande finns det skäl att göra en noggrann analys av om bestämmelsen innebär en lämplig avvägning mellan insynsintresset och sekretessintresset. *Åklagarmyndigheten* delar

utredningens bedömning att det finns ett behov av ett starkare sekretesskydd för skyddad folkbokföring men ifrågasätter den föreslagna bestämmelsens utformning. Vid införande av en ny sekretessbestämmelse är det viktigt att bestämmelsen utformas på ett sådant sätt att den blir klar och tydlig för den som har att tillämpa bestämmelsen och att det inte föreligger några oklarheter rörande vilka uppgifter den är avsedd att skydda. En prövning av utlämnande av uppgifter ska ske skyndsamt och möjligheten att kontrollera bakomliggande omständigheter som inte framgår av den handling eller uppgift som begärs utlämnad är vanligtvis begränsad. Det torde vara förenat med betydande svårigheter att avgöra om en uppgift, som kan framstå som helt harmlös, tillsammans med andra uppgifter kan bidra till att avslöja var en person med skyddad folkbokföring är bosatt. Detta kan leda till att uppgifter som ska omfattas av sekretessbestämmelsen, i avsaknad av närmare information, lämnas ut. Mer sannolikt är dock att inga uppgifter som direkt eller indirekt rör en person med skyddad folkbokföring kommer att lämnas ut, eftersom det inte går att avgöra om uppgiften i kombination med andra uppgifter skulle kunna bidra till att avslöja var personen bor. En sekretessbestämmelse i vilken det inte närmare framgår vilka uppgifter som kan komma att omfattas kan leda till såväl en falsk trygghet som en inte avsedd begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar. Hur bestämmelsen ska utformas bör mot denna bakgrund bli föremål för ytterligare analys.

Kronofogdemyndigheten kommer att behöva ta fram särskilda bilagor till beslut, som innehåller sekretessbelagda uppgifter om parternas namn, personnummer och adress. Det finns risker med att sekretessbelägga både namn och personnummer i ett ärende. I verksamheter med skuldsanering och konkurstillsyn väger insynsintresset för dessa uppgifter många gånger tyngre än skyddsbehovet. Kungörelsen av gäldenärens personnummer är av central betydelse för att borgenären ska kunna anmäla sina skulder mot rätt gäldenär. Utredningen nämner inte om myndigheten ska anses vara skyldig att kontrollera om en part i efterhand har fått skyddade personuppgifter inför ett eventuellt utlämnande av handlingar i ärenden som är avslutade och i vilka besluten redan är arkiverade.

Lantmäteriet avstyrker utredningens förslag eftersom det kan få konsekvenser som varken den enskilde eller myndigheterna kan överblicka. Den föreslagna bestämmelsen innebär en starkare sekretess och omfattar betydligt fler uppgifter än vad som gäller enligt befintliga regler som myndigheten har att följa. Det går knappast att överblicka vilka uppgifter som kommer att omfattas av sekretessen. Lantmäteriets tolkning är att bestämmelsen kommer att omfatta uppgifter som rör en större personkrets än nuvarande sekretessbestämmelser inom området, då bestämmelsen bl.a. omfattar sådana uppgifter som kan "bidra till" att avslöja var den skyddade personen stadigvarande eller tillfälligt bor. Detta bör medföra att betydligt fler personer än idag kommer att behöva få sekretessmarkeringar för att skydd enligt den föreslagna bestämmelsen ska kunna uppnås i någon mån. Utlämnande av uppgifter om fler personer än den skyddade måste också förhindras. Hur avgränsningen av den indirekta person- och uppgiftskretsen ska lösas juridiskt och i praktiken framgår inte av utredningen. Sekretessprövningen blir både

svår och vanskelig då uppgift om person- och uppgiftskrets förmodligen ändras från dag till dag. Kretsen torde inte kunna identifieras ens av Skatteverket eller den enskilde själv och bedömningen kan inte göras av Lantmäteriet, särskilt inte mot bakgrund av den masshantering som tillhandahållandet av fastighetsinformation innebär. Det är oklart hur omfattande kretsen av uppgifter som ska skyddas blir och det finns en risk att samtliga uppgifter om en berörd fastighet och kanske fastighetens registrerade kopplingar till andra fastigheter behöver sekretessbeläggas, vilket talar emot den offentlighet som fastighetsregistret syftar till att ge. Förslaget innebär troligen fler negativa konsekvenser för de ”berörda” personer som inte själva har behov av skyddad personuppgift. Det framstår som en nödvändig åtgärd att ta bort samtliga uppgifter om lagfaren ägare/delägare, taxerad ägare och tidigare ägare till en fastighet som tillhör en person med skyddad folkbokföring. Uppgifter som kan bidra till att avslöja var en skyddad person bor kan komma att innefatta många av de uppgifter som finns i handlingar eller register som förekommer på myndigheten. Det är endast den som fått en sekretessmarkering som kan få ett ”tekniskt” sekretesskydd hos myndigheten. För att den föreslagna bestämmelsen ska kunna få någon effekt bör därför Skatteverket anteckna sekretessmarkering för samtliga personer som berörs av ett sekretesskydd, dvs. närstående, anhöriga, sakägare (t.ex. grannar), tidigare ägare m.fl. Men även med sekretessmarkering för berörda personer är det svårt att uppnå ett heltäckande sekretesskydd. Lantmäteriet anser dock att ytterligare sekretess för uppgifter i fastighetsregistret motverkar registrets syfte som är att ge offentlighet åt fastighetsuppgifterna. Den föreslagna sekretessen skulle även kunna innebära svårigheter i relation till samfällighetsregistret.

Transportstyrelsen anser att det med anledning av förslaget finns fog för att närmare utreda i vilka verksamheter insynsintresset väger tyngre än skyddsbehovet och i sådana ärenden därmed göra undantag från sekretessen.

Skälen för regeringens förslag

Behov av en förstärkt sekretess för personer med skyddad folkbokföring

Det är som tidigare nämnts en angelägen uppgift för samhället att öka tryggheten samt ge skydd åt de personer som lever i rädsla på grund av att de riskerar att utsättas för brott. En viktig komponent i ett starkt skydd är en heltäckande reglering av den sekretess som ska gälla för uppgifter som röjer var den hotade eller förföljda personen bor. Den hotade eller förföljande personen är ofta förhållandevis kvalificerad och med god kapacitet att eftersöka sitt offer. Om personen lyckas kan det få mycket allvarliga konsekvenser. Ett starkt sekretesskydd bidrar till att förhindra att uppgifter om en skyddsbehövande person lämnas ut efter en övertygande argumentation av förföljaren eller till följd av bristfälliga sekretessprövningar.

Det har i olika sammanhang påtalats att kvarskrivning inte ger ett tillräckligt skydd samt att personer med kvarskrivning upplever en stor osäkerhet om och hur myndigheter hanterar deras skyddade personuppgifter. Uppgifter om en enskilds personliga förhållanden

omfattas idag av en stark sekretess i Skatteverkets ärende om kvarskrivning. Om en uppgift i ett ärende om kvarskrivning lämnas till en annan myndighet gäller sekretessen även där (22 kap. 2 och 3 §§ offentlighets- och sekretesslagen). Motsvarande skydd föreslås gälla för skyddad folkbokföring. För uppgifter om exempelvis en persons adress gäller dock inte alltid samma sekretess om personen själv lämnar uppgiften till en myndighet. Uppgiften kan då komma att omfattas av ett svagare sekretesskydd.

När det gäller förföljda personer finns det även en särskild sekretessbestämmelse enligt vilken det gäller sekretess för uppgift om enskilds bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt och för vissa kontaktuppgifter såsom telefonnummer samt för motsvarande uppgifter om den enskildes anhöriga. Sekretessen förutsätter att det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs (21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen). Bestämmelsen gäller generellt i all offentlig verksamhet men omfattar således endast uppgifter av visst slag för vilka det råder en extra stark presumtion för att de är offentliga.

Utredningen har konstaterat att det inte enbart är uppgiften om en persons adress som är känslig och att skyddet inte heller kan upprätthållas om personens bosättning kan knytas till ett begränsat geografiskt område som en kommun, ett landsting eller ett län. Om den skyddade folkbokföringen ska få effekt och innebära den säkerhet och trygghet som den syftar till måste det enligt utredningens bedömning införas ett starkare sekretesskydd som förhindrar att uppgifter om personer med skyddad folkbokföring kan kombineras med annan information som begränsar det geografiska område där personen kan antas bo stadigvarande eller tillfälligt. Utredningen anser att även uppgifter som inte är geografiskt avgränsande kan vara känsliga i vissa fall, exempelvis uppgift om anhöriga, arbetsgivare, skola och vårdgivare som kan registreras i både offentliga och privata register. Även uppgift om namnbyte kan vara känsligt liksom personnummer om det är knutet till annan information om personen. Denna typ av information kan en förföljare använda för att lägga pussel och på så sätt hitta den hotade personen.

Utredningen har föreslagit att detta ska förhindras genom att en ny primär sekretessbestämmelse, som ska gälla för alla myndigheter, införs för uppgift som avslöjar eller kan bidra till att avslöja var en person med skyddad folkbokföring bor stadigvarande eller tillfälligt, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Flera remissinstanser är kritiska till förslaget och har ansett att bestämmelsen får ett alltför brett tillämpningsområde och att rekvisitet ”bidrar till att avslöja” därmed blir svårtillämpat.

En persons berättigade krav på att inte utsättas för hot eller våld väger i stor utsträckning tyngre än behovet för andra i samhället att ta del av dessa uppgifter. Personer som kommer att få skyddad folkbokföring löper betydligt större risk än andra att utsättas för hot eller våld. De har därmed ett högst berättigat intresse av att åtgärder vidtas för att de inte ska utsättas för detta. Om det inte finns något tillräckligt starkt

sekretesskydd för personuppgifter riskerar personen att utsättas för hot och våld om uppgifterna kan avslöja var de bor stadigvarande eller tillfälligt.

Sekretessintresset för en person som medges skyddad folkbokföring får enligt regeringens bedömning anses vara mycket starkt. En sådan person ska därför omfattas av en stark sekretess. De sekretessbestämmelser som finns i dag ger inte ett tillräckligt skydd för uppgifter som kan röja var en person med skyddad folkbokföring bor stadigvarande eller tillfälligt. För att den skyddade folkbokföringen ska ge ett tillräckligt skydd måste därför en stark sekretess gälla hos de myndigheter som behandlar dessa uppgifter så att uppgifterna inte sprids mer än nödvändigt. Syftet med sekretessen ska vara att hindra att personen kan lokaliseras geografiskt.

Det bör därför införas nya sekretessbestämmelser för personer med skyddad folkbokföring som innebär att presumptionen är att det ska gälla sekretess. För att uppnå syftet med ett sådant nytt sekretesskydd bör bestämmelsen vara en primär sekretessbestämmelse för alla myndigheter och verksamheter, det vill säga gälla för uppgifter, oavsett i vilken verksamhet uppgifterna finns. Med en primär sekretessbestämmelse kommer sekretessen gälla även för uppgifter som personen själv lämnar till en myndighet. Regleringen av regeringens förslag om en ny sekretessbestämmelse för personer med skyddad folkbokföring ska ske genom att en ny paragraf, 3 a §, införs i 21 kap. offentlighets- och sekretesslagen.

Sekretessen ska gälla för personer med skyddad folkbokföring

Regeringens förslag om ett starkare sekretesskydd ska alltså gälla för personer som har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen. Detta innebär att den sekretessprövande myndigheten måste ha kännedom om att en person har skyddad folkbokföring för att det ska finnas förutsättningar att efterleva ett starkare sekretesskydd.

För både Skatteverket och mottagarna av information från folkbokföringsdatabasen skulle det därför vara till fördel om det tydliggörs när det kan antas att en uppgift omfattas av regeringens föreslagna bestämmelse om förstärkt sekretess för personer med skyddad folkbokföring. Som utredningen funnit finns det därför anledning för Skatteverket att införa rutiner för en särskild sekretessmarkering. En sekretessmarkering ska bland annat ange enligt vilken sekretessbestämmelse det kan antas att en uppgift i en allmän handling inte får lämnas ut. Det innebär att det är möjligt för Skatteverket att i folkbokföringsdatabasen använda sig av en sekretessbestämmelse som anger att folkbokföringssekretessen kan vara tillämplig och en som anger att regeringens föreslagna bestämmelse om förstärkt sekretess för personer med skyddad folkbokföring kan vara tillämplig. En särskild maskinell sekretessmarkering är dock inte en förutsättning för att en bestämmelse om sekretess för personer med skyddad folkbokföring ska kunna tillämpas. Det ankommer på myndigheter att i vart fall ha manuella rutiner för att hantera gällande sekretessbestämmelser. Det får även anses åligga den enskilde att i den mån det är möjligt lämna upplysning om den skyddade folkbokföringen till berörda myndigheter.

Sekretessen ska gälla i mål eller ärende där en part har skyddad folkbokföring

Utredningen har ansett att det inte är lämpligt att räkna upp specifika uppgifter som ska omfattas av sekretess eftersom det inte är möjligt att förutse vilka uppgifter som ensamma eller tillsammans med andra kan användas för att lokalisera en person. Utredningen har även ansett att det inte är tillräckligt att bestämmelsen enbart skyddar uppgifter som kan avslöja var personen bor eftersom även information om var personen i övrigt vistas kan göra det enklare att hitta personen. Uppgifter som kan bidra till att avslöja var en person med skyddad folkbokföring bor omfattas därför av utredningens förslag som innebär att varje myndighet måste bedöma vilka uppgifter inom den egna verksamheten som kan bidra till att avslöja var personen bor stadigvarande eller tillfälligt.

Med hänsyn till vikten av offentlighet instämmer regeringen i den av remissinstanserna framförda synpunkten att en primär sekretessbestämmelse som ska gälla hos alla myndigheter skulle få ett allt för vidsträckt tillämpningsområde med den av utredningen föreslagna utformningen av bestämmelsen. Förslaget är även förenat med ett antal tillämpningssvårigheter, framförallt mot bakgrund av att någon avgränsning inte har gjorts i förhållande till var uppgifterna kan förekomma. Sekretessbestämmelsen skulle exempelvis kunna aktualiseras om uppgifterna av någon anledning förekommer i ett sammanhang som i övrigt inte har någon som helst koppling till personen med skyddad folkbokföring. Eftersom bestämmelsen förutsätter en kännedom om att personen har skyddad folkbokföring riskerar den föreslagna konstruktionen att i allt för stor omfattning omöjliggöra en tillfredsställande tillämpning i praktiken. En prövning av vilka uppgifter som kan bidra till att avslöja en bosättning kan även den vara mycket problematisk när någon ledning inte finns till vad som kan utgöra en sådan uppgift och var den kan finnas.

Regeringen föreslår därför att den nya bestämmelsen bör avgränsas på så sätt att sekretess ska gälla i mål eller ärende vid domstol eller annan myndighet där en part har skyddad folkbokföring. För att sekretessen ska gälla ska det därmed vara fråga om uppgifter i målet eller ärendet. Allmän information som en myndighet har tillgång till men som saknar relevans för ett mål eller ärende omfattas däremot inte. För uppgift om adress, telefon m.m. som en myndighet kan ha tillgång till utan att det har någon koppling till något mål eller ärende gäller dock sekretessbestämmelsen i 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

Begreppet ärende har samma innebörd som i förvaltningslagen. Kännetecknande för vad som utgör ett ärende är att det regelmässigt avslutas genom ett uttalande från myndighetens sida som är avsett att få faktiska verkningar för en mottagare i det enskilda fallet. Ett ärende avslutas genom ett beslut av något slag. Vid bedömningen av frågan om huruvida en myndighets ställningstagande är att anse som ett beslut i denna mening är det uttalandets syfte och innehåll som avgör uttalandets karaktär, inte dess yttre form (prop. 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltningslag – ny förvaltningslag s. 286).

Begreppet part är överlämnat till rättstillämpningen att utveckla närmare praxis kring. Uttrycket kan dock med fördel användas som

samlade beteckning för den som i förvaltningslagen anges som sökande, klagande eller annan part. Med sökande avses den som hos en myndighet ansöker om en åtgärd som är reglerad i den offentlighetslagstiftningen. En klagande är den som överklagar ett förvaltningsbeslut. Det kan vara en sökande som fått avslag på sin framställning eller någon som drabbats av ett ingripande och vill att beslutet ska upphävas eller ändras. Uttrycket annan part inbegriper bl.a. den som är föremål för ett tillsynsärende och därmed intar ställning som s.k. förklarande part (prop. 2016/17:180 s. 80 och 295). För part i mål eller ärende vid domstolarna gäller de regler om part som finns i rättegångsbalken och förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Vissa remissinstanser har ställt sig frågande till vad som gäller vid en begäran om utlämnande av handlingar i ett avslutat ärende där parten efter att ärendet avslutats har beviljats skyddad folkbokföring. Vid en begäran om utlämnande av allmän handling är det alltid förhållandena vid tidpunkten för prövningen av utlämnandet som myndigheten har att ta ställning till. Detta innebär att i ett avslutat ärende kan förhållandena ha ändrats sedan ärendet var aktuellt hos myndigheten vilket också inverkar på myndighetens prövning i utlämnandearärendet. Detta gäller redan idag och den föreslagna regeln innebär därför ingen ändring i denna del.

Uppgifter som ska omfattas av bestämmelsen om sekretess

Utredningen har föreslagit att sekretess ska gälla för uppgift som avslöjar eller kan bidra till att avslöja var en person med skyddad folkbokföring bor stadigvarande eller tillfälligt. Regeringen menar dock att rekvisiten ”avslöjar eller kan bidra till att avslöja” bör bytas ut mot en något annorlunda formulering som bättre ansluter till befintliga bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen och anser därför att rekvisiten bör ersättas med ”lämnar upplysning” samt ”bidrar till upplysning”. Regeringen instämmer alltså i utredningens bedömning att det inte är lämpligt att räkna upp specifika uppgifter som ska omfattas av sekretessen då det är många olika uppgifter som kan användas för att lokalisera en person. Sådana uppgifter som i första hand bör kunna hemlighållas med stöd av den nya bestämmelsen bör enligt regeringens uppfattning vara uppgifter i mål eller ärende som lämnar upplysning om var en part med skyddad folkbokföring bor. Det är dock inte tillräckligt att bestämmelsen enbart skyddar uppgifter som lämnar upplysning om var personen bor. Även information om var personen i övrigt vistas kan göra det enklare att hitta personen, exempelvis kan uppgifter om var personen arbetar, går i skola eller har sina läkarkontakter omfattas av sekretess, om uppgifterna enskilt eller tillsammans med andra uppgifter i målet eller ärendet kan leda till att den enskildes boende avslöjas. Även sådana uppgifter som tillsammans med annan uppgift i mål eller ärende bidrar till upplysning om var en part med skyddad folkbokföring bor bör därför omfattas. Eftersom det inte är ovanligt att personer som utsatts för hot eller våld har ett tillfälligt boende bör detsamma gälla avseende tillfälliga boenden. Det ankommer på varje domstol och myndighet som har ett ärende där en part har skyddad folkbokföring att bedöma vilka uppgifter i målet eller ärendet som kan omfattas av sekretessen.

Avseende uppgift om enskildas namn och personnummer är detta uppgifter som kan omfattas av sekretess enligt primära sekretessbestämmelser som gäller i vissa verksamheter. Ett sådant exempel är sekretess inom socialtjänsten (se 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen). I sådana bestämmelser har en avvägning mellan sekretessintresset och insynsintresset beträffande de aktuella uppgifterna gjorts med hänsyn tagen till det område inom vilket de ska gälla. I propositionen till införandet av bestämmelsen om sekretess för uppgifter om förföljda personer (anges numera i 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen) framhölls att eftersom den nya bestämmelsen skulle gälla hos alla myndigheter var det inte möjligt att i förväg avgöra om det hos en myndighet kan finnas ett så stort insynsintresse beträffande enskildas namn och personnummer att dessa uppgifter bör vara offentliga i myndighetens verksamhet eller i vart fall i myndighetens beslut. Bestämmelsen kom därför inte att omfatta uppgifter om enskilds personnummer (se prop. 2005/06:161 s. 52 och 53). Regeringen anser av samma skäl att den primära generella sekretessbestämmelse som nu föreslås inte heller uttryckligen särskilt bör omfatta uppgift om enskilds personnummer.

Sådana uppgifter som omfattas av den nya sekretessbestämmelsen kan komma att anges i domar eller beslut. Det torde dock vara sällan som detta måste ske. När det gäller uppgifter som förekommer i mål eller ärende i domstols rättskipande eller rättsvårdande verksamhet följer det av 43 kap. 8 § första stycket första meningen offentlighets- och sekretesslagen att den sekretessbestämmelse som gäller för uppgiften upphör att vara tillämplig i målet eller ärendet om uppgiften tas in i en dom eller ett slutligt beslut i samma mål eller ärende. Enligt andra stycket tillämpas dock inte detta om domstolen i sitt avgörande har beslutat att sekretessbestämmelsen ska vara tillämplig även i fortsättningen. Förutsättningarna för att meddela ett sådant förordnande anges i 43 kap. 8 a § offentlighets- och sekretesslagen.

Den nya bestämmelsen bör enligt regeringens mening, likt 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen, även omfatta uppgifter som tas in i beslut. I de fall en sådan uppgift förekommer i ärende eller mål hos domstol följer det av 43 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen i vilken utsträckning denna sekretess kan bestå i ett beslut eller i en dom.

Sekretessens styrka

Sekretessens styrka bestäms i regel med hjälp av s.k. skaderekvisit. Man skiljer i detta avseende mellan raka och omvända skaderekvisit. Vid raka skaderekvisit är utgångspunkten att uppgifterna är offentliga och att det bara gäller sekretess om det kan antas att viss skada uppstår om uppgiften lämnas ut. Vid det omvända skaderekvisitet är utgångspunkten den omvända, dvs. att uppgifterna som huvudregel omfattas av sekretess. Vid ett omvänt skaderekvisit får uppgifterna bara lämnas ut om det står klart att detta kan ske utan att viss skada uppstår. Sekretessen enligt en bestämmelse kan även vara absolut, vilket innebär att de uppgifter som omfattas av bestämmelsen ska hemlighållas utan någon skadeprovning.

En del bestämmelser innehåller ett rakt kvalificerat skaderekvisit, ett sådant exempel är folkbokföringssekretessen i 22 kap. 1 § offentlighets-

och sekretesslagen. Detta innebär att det gäller en extra stark presumtion för att uppgifterna är offentliga och de får därför endast hållas hemliga om det ”av särskilda anledning” kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgifterna röjs. Även den för alla myndigheter primära bestämmelsen om sekretess för uppgifter om förföljda personer i 21 kap. 3 § samma lag är utrustad med ett rakt kvalificerat skaderekvisit. Uppgifter som omfattas av bestämmelsen kan därför bara hemlighållas om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs.

En felaktig bedömning av risken för skada som kan uppkomma vid röjande av uppgifter kan få mycket allvarliga konsekvenser. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att den nya sekretessbestämmelsen som föreslås ska omfattas av ett starkare skaderekvisit än nu nämnda bestämmelser. I likhet med vad som föreslås gälla för uppgifter i ärenden om skyddad folkbokföring föreslår regeringen därför att den nya sekretessbestämmelsen ska omfattas av ett s.k. omvänt skaderekvisit. Sekretess bör därför gälla för uppgifter som omfattas av den nya bestämmelsen, om det inte står klart att de kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider viss närmare angiven skada om uppgiften röjs. Till skillnad från utredningens förslag anser regeringen att den nya sekretessbestämmelsen, likt 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen, i denna del bör utformas på liknande sätt som skett i andra sekretessbestämmelser som är avsedda att ge skydd mot bl.a. hot och våld. Den föreslagna bestämmelsen är därför utformad så att uppgifterna inte får lämnas ut om det inte står klart att de kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men.

Regeringens förslag innebär att sekretessen stärks betydligt jämfört med vad som gäller idag för personer med kvarskrivning. Om en person med skyddad folkbokföring bedömer att sekretessen i ett enskilt fall försvårar står det personen fritt att efterge sekretessen.

Undantag från sekretessen för vissa uppgifter

I bestämmelsen om sekretess för förföljda personers adress, telefon, m.m. görs undantag för vissa uppgifter där insynsintresset är starkt. Undantaget avser bl.a. uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt (21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen). Regeringen har i avsnitt 4.4.3 bedömt att undantaget för uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt i 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen inte bör tas bort. Av samma skäl bör undantaget införas även i den nya bestämmelse som föreslås.

Därutöver finns det också ett undantag från 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen som innebär att sekretessen inte hindrar att uppgifter lämnas till förvaltaren i den enskildes konkurs (21 kap. 4 § första stycket samma lag). Detta undantag är ett komplement till de motsvarande bestämmelser som finns inom skatteseekretessen, förundersökningssekretessen och sekretessen inom exekutionsväsendet (prop. 2005/06:161 s. 58). Ytterligare ett undantag innebär att sekretessen inte hindrar att uppgift om en enskild lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhets-

polisen, om den mottagande myndigheten behöver uppgiften i sin brottsbekämpande verksamhet. Dessa undantag föreslår utredningen, liksom regeringen, bör gälla även för den nya sekretessbestämmelsen.

Överföring av sekretess

Mycket få sekretessbestämmelser är generellt tillämpliga hos alla myndigheter. Genom att den sekretessbestämmelse som regeringen föreslår blir tillämplig hos alla myndigheter uppkommer frågor om hur bestämmelsen förhåller sig till andra sekretessbestämmelser som kan vara tillämpliga hos en myndighet.

I vissa bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen har undantag gjorts från den annars gällande huvudregeln att det vid konkurrens mellan olika sekretessbestämmelser är den strängaste bestämmelsen som är tillämplig (7 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen). Om en domstol i sin rättskipande eller rättsvårdande verksamhet från en domstol eller annan myndighet får en sekretessreglerad uppgift gäller, enligt 43 kap. 2 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen, sekretessen också hos domstolen (sekundär sekretess). Enligt paragrafens andra stycke gäller detta dock inte om det finns en annan primär sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos den mottagande domstolen. Motsvarande gäller om en domstol eller en annan myndighet får del av ett avgörande som innefattar ett beslut om att en sekretessbestämmelse ska fortsätta vara tillämplig på uppgifter i ett avgörande. Skulle sekretess till skydd för samma intresse redan gälla hos den andra myndigheten enligt en primär sekretessbestämmelse gäller denna bestämmelse (43 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen). På liknande sätt ska bestämmelserna om överföring av sekretess i verksamheter som avser bl.a. tillsyn och revision, disciplinansvar, forskningsverksamhet och arkiv (se 11 kap. 1–7 §§ offentlighets- och sekretesslagen) inte tillämpas om en primär sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten (11 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen). Från dessa särregleringar om överföring av sekretess och konkurrens finns det dock några undantag som innebär att den nämnda huvudregeln ändå råder och som alltså innebär att en bestämmelse som medför att sekretess gäller har företräde framför en som inte gör det. Ett sådant undantag utgör 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen. Syftet med undantaget är att låta bland annat sekretessen för uppgift om förföljda personers adress och telefonnummer komplettera ett skydd som redan finns för uppgifterna för att inte riskera att sekretessen annars försvagas. Med anledningen av att syftet med den nu föreslagna sekretessbestämmelsen är detsamma, ska även den bestämmelsen omfattas av samma undantag.

Sekretesstiden

Den s.k. folkbokföringssekretessen och sekretessen för hotade och förföljdas bostadsadresser eller andra jämförbara uppgifter gäller, för uppgift i allmän handling, i högst 70 år (22 kap. 1 § och 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen). Motsvarande sekretesstid bör gälla även i den nu föreslagna bestämmelsen.

Meddelarfrihet

Den s.k. meddelarfriheten, dvs. rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att lämna uppgift i vilket ämne som helst för publicering i de medier som de båda grundlagarna omfattar, har vissa begränsningar. Viss tystnadsplikt som har företräde framför meddelarfriheten anges i nämnda grundlag och i övrigt finns bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen om tystnadsplikter som har företräde framför meddelarfriheten.

Den sekretessbestämmelse som föreslås är försedd med ett omvänt skaderekvisit, det råder därmed en presumtion för sekretess. Detta är en omständighet som talar för att den tystnadsplikt som följer av den nya bestämmelsen bör tillåtas inskränka meddelarfriheten (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 111 och 112). Med hänsyn till den avsevärda skada som ett röjande eller en publicering av uppgifterna skulle medföra för de enskilda som berörs av förslaget anser regeringen att intresset för sekretess i detta fall väger tyngst. I likhet med utredningen föreslår regeringen därför att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen bör ha företräde framför meddelarfriheten.

4.5 Särskilda forumregler

Regeringens bedömning: Det saknas förutsättningar att nu införa särskilda forumregler för personer med skyddade personuppgifter.

Utredningens bedömning och förslag: Överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen anser att det finns behov av särskilda forumregler när en svarande eller parts personuppgifter är sekretessbelagda och rätt forum styrs av svarandens eller partens hemvist. Utredningen anser inte att det finns behov av särskilda forumregler för de fall en person har beviljats skyddad folkbokföring eller fingerade personuppgifter. Enligt utredningens bedömning finns behov av särskilda forumregler för allmän förvaltningsdomstol samt för allmän domstol när det gäller tvistemål, äktenskapsmål och ärenden som handläggs enligt ärendelagen.

Utredningen föreslår att talan i tvistemål ska väckas vid Stockholms tingsrätt om uppgiften om var svaranden är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet när talan väcks. Stockholms tingsrätt föreslås bli behörig allmän domstol också för domstolsärenden. Förvaltningsrätten i Stockholm föreslås bli behörig allmän förvaltningsdomstol om uppgiften om var klaganden är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet.

Remissinstanserna: Förvaltningsrätten i Stockholm, Justitiekanslern, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Pensionsmyndigheten, E-hälsomyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Statens skolverk, Linköpings universitet, Centrala studiestödsnämnden, Patent- och

registreringsverket, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Arbetsförmedlingen, Göteborgs kommun, Karlskrona kommun, Malmö kommun, Stockholms kommun, Stockholms läns landsting, Fastighetsägarna Sverige, Kvinnors Nätverk, Mäklarsamfundet, Svenska Bankföreningen, Sveriges advokatsamfund och Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Vissa remissinstanser har särskilt yttrat sig över förslaget. Däribland *Svea hovrätt* som inte har något att erinra mot att det införs särskilda forumregler på sätt utredningen har föreslagit. Hovrätten anser att det i och för sig vore att föredra att det införs en särskild forumbestämmelse i varje författning istället för i ärendelagen som utöver den nu föreslagna inte innehåller några forumbestämmelser. Den nu föreslagna lösningen är dock en godtagbar lösning.

Skatteverket avstyrker förslaget och anför att även tillämpning av andra forumregler som inte har koppling till uppgifter om klagandens folkbokföring i kombination med uppgifter om klagandens namn och personnummer kan avslöja klagandens vistelse, t.ex. i mål om fastighetstaxering. De föreslagna ändringarna i skatteförarandelagen (2011:1244) och studiestödslagen (1999:1395) anknyter till en persons hemortskommun vilket är ett begrepp som inte finns i folkbokföringslagen. Eftersom uppgift om en persons hemortskommun i den mening som avses i skatteförarandelagen inte finns i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet bör andra bestämmelser kompletteras istället för de av utredningen föreslagna. För att den föreslagna ändringen om behörig domstol i skatteförarandelagen ska få fullt genomslag bör det även utredas om forumreglerna i äldre och numera upphävd lagstiftning som fortfarande tillämpas på beskattningsåret 2012 och tidigare ska justeras. Utredningens förslag bör utredas vidare innan det kan genomföras. Det bör också ytterligare förtydligas vad som krävs av klaganden för att visa att en särskild forumregel är tillämplig på dennes överklagande. Detta förtydligande är viktigt för att motverka att klaganden lider rättsförlust i fall det görs en felaktig bedömning av den särskilda forumregelns tillämplighet i hans eller hennes fall.

Även *Riksdagens ombudsmän (JO)* anser att forumfrågorna kräver fortsatt beredning. I detta arbete bör även frågan om forumregeln i föräldrabalken ingå. Utredningen föreslår en ny bestämmelse i rättegångsbalken. Som förutsättning för den bestämmelsens tillämplighet bör det räcka att ange att uppgiften är sekretessbelagd eftersom det intressanta inte är om uppgift om svarandens folkbokföring är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsdatabas när talan väcks utan om folkbokföringsuppgiften är sekretessbelagd hos domstolen. Den föreslagna bestämmelsen är utformad som en exklusiv forumregel och borde istället utformats så att den är subsidiär i förhållande till den allmänna forumregeln i 10 kap. 1 § rättegångsbalken. Det är olyckligt att regeringen valt att dela upp uppdraget så att en annan utredning tittat på forumreglerna för mål enligt föräldrabalken. Problematiken är densamma i föräldrabalksmålen som i andra tvistemål. När det gäller forumregeln i föräldrabalken är 6 kap. 17 § föräldrabalken visserligen exklusiv men också dispositiv, vilket innebär att det krävs en foruminvändning av svaranden för att rätten ska komma fram till att stämningensökan har

getts in till fel domstol. Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2015 s. 218 anvisat en lösning av de problem som utredningen diskuterar med tillämpning av gällande rätt. Utredningen har inte analyserat avgörandet men det bör beaktas i det fortsatta arbetet. Vad gäller förslaget om ändrad forumregel i äktenskapsbalken bör den utformas så att det är möjligt för käranden att väcka talan där han eller hon själv har sin hemvist. Behovet av särskilda forumregler för mål i de allmänna förvaltningsdomstolarna när det är en myndighet som är den enskildes motpart kan ifrågasättas.

Stockholms tingsrätt bedömer att beredningsarbetet i mål och ärenden där en part har sekretessmarkerade personuppgifter kan vara mer tidskrävande och omfattande än för andra mål och ärenden samt att det inte kan uteslutas att domstolen kommer att behöva ökade resurser för att möta ökningen av berörda mål och ärenden. *Kammarrätten i Stockholm* anser att behovet av resursförstärkning hos Förvaltningsrätten i Stockholm och Stockholms tingsrätt med respektive överinstans bör utredas närmare. *Domstolsverket* avser följa utvecklingen av måltillströmningen till de aktuella domstolarna för att kunna bedöma de kostnadsmissiga konsekvenserna. *Stockholms tingsrätt* och *Domstolsverket* noterar även att utredningen inte har berört frågan om forumregler beträffande de mål och ärenden som handläggs vid de fem tingsrätter som är mark- och miljödomstolar och anser att behovet av ändrade forumregler avseende dessa domstolar bör övervägas i den fortsatta beredningen av ärendet.

Domstolsverket anser att det behövs en mer kvalitativ prövning av en ansökan om att få sekretessmarkering när den enligt utredningens förslag ska styra forumfrågan i vissa mål och ärenden. I den fortsatta beredningen bör det även tydliggöras vad som gäller i de fall frågor om vårdnad, boende eller umgänge väcks inom ramen för ett äktenskapsmål, jfr 6 kap. 17 § föräldrabalken.

Kriminalvården ser positivt på förslaget men kan konstatera att det stora flertalet av myndighetens klientbeslut överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets anstalten, häktet eller frivårdskontoret där den intagne var inskriven vid initialbeslutet ligger. Forumreglerna är således inte direkt knutna till den enskildes folkbokföringsadress, och påverkas inte av de föreslagna ändringarna. Det finns följaktligen en risk för att en person kan kartläggas, identifieras och lokaliseras utifrån vilket häkte, anstalt eller frivårdskontor som ansvarar för verkställigheten. Problematiken uppstår även vid verkställighet som sker enligt förordningen om verkställighet av frivårdspåföljder. Vid verkställighet i frivård bor den dömda normalt i sin bostad på hemorten. Om även personer med skyddade personuppgifter inom Kriminalvården ska omfattas av det skydd de särskilda forumreglerna är tänkta att ge torde ytterligare författningsändringar krävas. Problematiken bör uppmärksammas och utredas parallellt med det fortsatta arbetet. *Kronofogdemyndigheten* ser behov av att ändringar, i form av förtydliganden, förs in i 17 kap. utsökningsförordningen om vilken domstol som är behörig att pröva målet eller ärendet när gäldenären har skyddade personuppgifter. *Centrala studiestödsnämnden* påtalar att den föreslagna lagändringen endast avser lån tagna efter den 30 juni 2001, s.k. annuitetslån, och att den föreslagna ändringen även behöver införas i vissa övergångsbestämmelser för att omfatta andra

låntyper. *Transportstyrelsen* påtalar att 27 § förordningen (2014:1564) om infrastrukturavgifter på väg bör ändras på motsvarande sätt som föreslås i bl.a. socialförsäkringsbalken samt att någon ändring i den numera upphävda lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse inte torde behöva göras.

Skälen för regeringens bedömning: För både allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol finns regler där rätt forum styrs av den plats där en part har sin hemvist. Sådana forumregler kan bidra till att röja var personen är bosatt även om han eller hon har skyddade personuppgifter. När det gäller allmän domstol är huvudregeln att rätt forum styrs av var svaranden har sin hemvist. Om svaranden har skyddade personuppgifter kan det vara svårt för kändanden att få fram uppgift om svarandens hemvist. Därmed kan det uppstå problem när kändanden ska välja rätt forum. Även en förföljare kan ha ett berättigat intresse av att få sin talan prövad i domstol. I dessa fall ställs intresset av att inte avslöja den skyddade personens hemvist mot varje persons rätt att få sin talan prövad i domstol. När det gäller allmän förvaltningsdomstol finns det forumregler som pekar ut det forum inom vars domkrets klaganden är folkbokförd. Om en klagande i ett mål i allmän förvaltningsdomstol har skyddade personuppgifter och rätt forum styrs av dennes hemvist, kan forumreglerna bidra till att avslöja var den skyddade är bosatt. Frågan är nu om det ska införas särskilda forumregler för personer med skyddade personuppgifter. Därmed uppkommer även frågor om sådana regler ska gälla generellt avseende alla mål och ärenden liksom hur en sådan reglering ska se ut.

Utredningens förslag utgår ifrån att domstolsbehörigheten ska avgöras utifrån om ena partens hemvist är sekretessbelagd i folkbokföringsdatabasen. Utredningen har föreslagit att mål och ärenden ska koncentreras till en allmän domstol och en allmän förvaltningsdomstol och har föreslagit Stockholms tingsrätt och Förvaltningsrätten i Stockholm till behöriga domstolar i landet.

Utredningen har inte gjort några begränsningar så att särskilda forumregler endast ska gälla för vissa måltyper. Med anledning av att 2014-års vårdnadsutredning hade att ta ställning till om det behöver införas särskilda forumregler i föräldrabalken för situationer när barn och föräldrar har skyddade personuppgifter har dock Trygghetsutredningen, i enlighet med sina utredningsdirektiv, inte titta på den frågan. Vårdnadsutredningen har i betänkandet *Se barnet!* (SOU 2017:6) föreslagit särskilda forumregler vad avser mål och ärenden om vårdnad, boende och umgänge, verkställighetsärenden och mål om underhåll till barn. Utredningen lade inte fram något förslag om särskilda forumregler för andra mål och ärenden enligt föräldrabalken. Utredningen bedömde dock, utan att närmare ha övervägt frågan i detalj, att den utformning av reglerna de föreslog även skulle lämpa sig väl för andra mål och ärenden enligt föräldrabalken. Därutöver har även vårdnadsutredningen föreslagit att en särskild forumregel ska införas för äktenskapsmål.

Till skillnad från Trygghetsutredningen har 2014-års vårdnadsutredning inte föreslagit att aktuella mål och ärenden ska koncentreras till en eller flera domstolar. Som skäl för detta har vårdnadsutredningen bl.a. lyft fram de nackdelar som ett sådant förslag skulle få ur ett processekonomiskt perspektiv då det i stor utsträckning skulle medföra

resande för parter och eventuellt även för ombud. En annan omständighet som vårdnadsutredningen menar talar mot en koncentration av mål och ärenden om vårdnad, boende eller umgänge är den samverkan som i familjemål finns mellan tingsrätten och socialnämnden när det gäller upplysningar och utredningar och att en koncentration av alla moment i handläggningen ändå inte kan uppnås. Ytterligare ett argument som talar emot att koncentrera målen och ärendena är enligt vårdnadsutredningen att ett inte helt oansenligt antal mål och ärenden skulle komma att beröras av regleringen vilket kan komma att medföra en inte obetydlig ökning av arbetsbelastningen i den berörda domstolen.

Vårdnadsutredningen föreslår istället att om uppgiften om var barnet är folkbokfört är sekretessbelagd tas frågor om vårdnad, boende eller umgänge och verkställighet upp av rätten i den ort där någon av parterna har sin hemvist. Även Stockholms tingsrätt föreslås vara behörig domstol i sådana mål och ärenden där uppgifter om var barnet och båda parterna är folkbokförda är sekretessbelagda. Avseende mål om underhåll till barn föreslås att om uppgiften om var svaranden är folkbokförd är sekretessbelagd, är även rätten i den ort där käranden har sin hemvist behörig domstol i underhållsmål. Om uppgifter om var båda parterna är folkbokförda är sekretessbelagda, är också Stockholms tingsrätt behörig domstol. I äktenskapsmål föreslås att även Stockholms tingsrätt är behörig domstol om bara en av makarna har hemvist här i landet och om uppgift om var den maken är folkbokförd är sekretessbelagd eller om uppgifter om var båda makarna är folkbokförda är sekretessbelagda.

Vårdnadsutredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Som *Riksdagens ombudsmän* konstaterar finns det goda argument för de fördelar som ett samlat synsätt kan innebära innan särskilda forumregler införs som ser olika ut för familje- och äktenskapsmål jämfört med andra mål. När det gäller Trygghetsutredningens förslag kan även konstateras att det medför att sekretessmarkeringar i folkbokföringsdatabasen ofta kan få en avgörande betydelse för forumfrågan i vissa mål och ärenden. Lämpligheten av detta kan ifrågasättas med hänsyn till att förfarandet med sekretessmarkering inom folkbokföringen inte är närmare lagreglerat. Regeringen har även, i likhet med utredningen, i avsnitt 4.4.1 gjort bedömningen att Skatteverkets sekretessmarkeringar i folkbokföringsdatabasen inte bör formaliseras ytterligare. De förändringar som utredningen föreslår är förhållandevis stora och de praktiska konsekvenserna är svåra att överblicka. Någon mer omfattande konsekvensanalys görs inte heller i betänkandet. Även de många negativa synpunkter som framförts av remissinstanserna bekräftar de svårigheter som regeringen ser med de förslag som utredningen i denna del lägger fram. Utredningens förslag kräver ytterligare överväganden. Enligt regeringens mening saknas förutsättningar för att det ska vara möjligt att inom ramen för detta lagstiftningsarbete gå vidare med utredningens förslag.

5 Några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen

5.1 Folkbokföringens uppgift och betydelse idag

5.1.1 Grunder för folkbokföring

De materiella bestämmelserna om folkbokföring finns i folkbokföringslagen (1991:481) och i folkbokföringsförordningen (1991:749). Det är Skatteverket som ansvarar för frågor om folkbokföring.

Ett barn som föds i Sverige av vårdnadshavare som är folkbokförda här ska folkbokföras i landet. I vissa fall ska även barn som föds i andra länder folkbokföras i Sverige (2 och 2 a §§ folkbokföringslagen). Den som efter inflyttning till Sverige anses vara bosatt här ska folkbokföras i landet. En person anses bosatt i Sverige om denne kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin nattvila eller motsvarande vila (dygnsvilan) i landet under minst ett år. Även den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila både inom och utom landet ska folkbokföras om han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter får anses ha sin egentliga hemvist här. En utlänning som måste ha uppehållsrätt eller uppehållstillstånd för att få vistas i Sverige, får i princip endast folkbokföras om sådant villkor är uppfyllt (3 och 4 §§ folkbokföringslagen). En person ska folkbokföras på den fastighet och i den kommun där denne är att anse som bosatt. En person som folkbokförs på en fastighet som innehåller flera bostadslägenheter ska folkbokföras också på lägenhet (6–16 § folkbokföringslagen).

Den som anmäler flyttning till Sverige ska som huvudregel göra det skriftligen. Om det finns särskilda skäl får Skatteverket begära att anmälan eller uppgift ska lämnas vid personlig inställelse. Vid barns födelse görs anmälan antingen av sjukhus, barnmorska, enskilt sjukhem eller av vårdnadshavare. Den som har flyttat in från utlandet och ska folkbokföras ska anmäla inflyttningen inom en vecka efter det att han eller hon har vistats i landet i tre månader. Den som är folkbokförd och har flyttat inom landet ska vidare inom en vecka anmäla flyttningen till Skatteverket. Även den som är folkbokförd och avser att flytta till utlandet ska senast inom en vecka före utresan anmäla det till Skatteverket (23–27 §§ folkbokföringslagen).

En anmälan om inflyttning eller flytt inom landet ska bl.a. innehålla uppgifter om vem som upplåtit den fastighet eller bostadslägenhet som den nya bostadsadressen avser, uppgift om inflyttningsdag till landet, avsikten med vistelsen och dess beräknade varaktighet. En anmälan för den som avser flytta till utlandet ska bl.a. innehålla uppgifter om datum för utresan, adress i utlandet samt bostadstyp, avsikten med vistelsen och dess beräknade varaktighet (28 och 29 §§ folkbokföringslagen).

Vid inflyttning till landet eller flyttning inom landet gäller den nya folkbokföringen från och med flyttningsdagen om den som flyttat gör en anmälan inom en vecka från flyttningen. Kommer anmälan in senare gäller folkbokföringen från och med den dag då anmälan kom in. Vid flyttning till utlandet upphör den flyttande att vara folkbokförd utrese-

dagen eller om flyttningen anmäls senare den dag anmälan kom in (35 och 36 §§ folkbokföringslagen).

Den som avlider eller dödförklaras ska avregistreras från folkbokföringen. Även den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila utom landet under minst ett år ska som huvudregel avregistreras från folkbokföringen som utflyttad. Den som oavbrutet under två år saknat känd hemvist ska också avregistreras från folkbokföringen som försvunnen (19–21 §§ folkbokföringslagen).

För varje folkbokförd person fastställs ett personnummer som identitetsbeteckning. Personnumret innehåller födelsetid, födelsennummer och en kontrollsiffra. En person som inte är eller har varit folkbokförd får efter begäran från en myndighet eller ett annat organ som regeringen bestämmer tilldelas ett samordningsnummer (18 och 18 a §§ folkbokföringslagen).

Alla uppgifter som påverkar folkbokföringen registreras i folkbokföringsdatabasen, däribland bosättning, vigsel, namnändringar och dödsfall. Uppgifter överförs till andra myndigheter i samhället maskinellt genom det centrala aviseringssystemet (Navet) som uppdateras kontinuerligt under dagen allt eftersom uppgifter registreras. Navet består dels av ett aviseringsregister där aktuella uppgifter lagras, dels av ett ändringsregister där ändrade uppgifter sparas upp till ett år.

Folkbokföringsuppgifterna i Navet överförs i stor utsträckning till Statens personadressregister (SPAR). SPAR är ett offentligt register inom Skatteverket som omfattar personer som är eller har varit folkbokförda i Sverige.

5.1.2 Behovet av åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen

Uppgifterna i folkbokföringen ska spegla befolkningens bosättning, identitet och familjerättsliga förhållanden så att olika samhällsfunktioner får ett korrekt underlag för beslut och åtgärder (1 § förordningen [2017:154] med instruktion för Skatteverket).

I 1 § folkbokföringslagen anges att folkbokföring innebär fastställande av en persons bosättning samt registrering av uppgifter om identitet, familj och andra förhållanden som enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet får förekomma i folkbokföringsdatabasen. I den senare lagens 1 kap. 4 § regleras ändamålen med behandlingen av personuppgifter i folkbokföringsverksamheten. Flera av ändamålen syftar till att tillgodose samhällets behov av uppgifter om enskilda och anknyter till folkbokföringens primära ändamål att bistå samhället i stort med uppgifter om fysiska personer i Sverige.

I många sammanhang framhålls att folkbokföringsuppgifterna ligger till grund för ett stort antal rättigheter och skyldigheter som kan vara avhängiga såväl att en person är folkbokförd som var personen är folkbokförd. Att en person är folkbokförd anges ibland som en förutsättning för att en författning ska kunna tillämpas i förhållande till personen. I andra författningar finns dock ofta egna definitioner av bosättning som, för att den specifika författningens syfte ska kunna

uppfyllas, inte är identiska med dem i folkbokföringslagen. Den omständigheten att en person är folkbokförd kan även i dessa fall ändå ha viss betydelse vid bedömning av bosättning.

Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden har identifierat riskfaktorer i de mest utsatta systemens regelverk, organisation, rutiner och faktiska tillämpning samt föreslagit åtgärder som stärker möjligheterna att förebygga och förhindra organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden. En av de mer övergripande risker som utredningen har identifierat är att uppgifter som registreras i folkbokföringsdatabasen inte speglar verkliga förhållanden och att dessa felaktiga uppgifter därefter ligger till grund för beslut om utbetalningar från välfärdssystemen.

Utredningen har med beaktande av detta i sitt betänkande bl.a. lämnat förslag som syftar till att motverka oriktiga identiteter, ge Skatteverket bättre förutsättningar för bosättningskontroll samt föreslagit ett återinförande av folkbokföringsbrott.

5.2 Motverka falska identiteter

5.2.1 Utökade möjligheter att avregistrera personer från folkbokföringen

Regeringens förslag: Skatteverket ska avregistrera en person med falsk identitet från folkbokföringen.

Även uppgifter om den nya grunden för avregistrering får behandlas i folkbokföringsdatabasen.

En enskilds överklagande av ett beslut om avregistrering ska ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag den klagande fick del av beslutet.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår att Skatteverket får avregistrera ett personnummer från folkbokföringen om den registrerade uppgiften är uppenbart felaktig. Utredningen lämnar inte något förslag om när ett överklagande av en enskild ska ha gjorts.

Remissinstanserna: *Malmö tingsrätt, Umeå tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Förvaltningsrätten i Linköping, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Revisorsinspektionen, Migrationsverket, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Myndigheten för delaktighet, Inspektionen för socialförsäkringen, Pensionsmyndigheten, Tullverket, Finansinspektionen, Kronofogdemyndigheten, Arbetsförmedlingen, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Alvesta kommun, Bodens kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Skövde kommun, Vilhelmina kommun, Västerviks kommun, Stockholms läns landsting, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svensk Försäkring, Svenska Bankföreningen, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO) och Sveriges Kommuner och Landsting* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Skatteverket delar utredningens uppfattning att det finns problem med s.k. oriktiga identiteter som bör lösas genom ändring i lagstiftningen. För att uppnå utredningens syfte är det dock mera lämpligt att lagtexten utformas utifrån att det är fråga om att avsluta de uppgifter om en person som är kopplade till personnumret om uppgifterna är uppenbart felaktiga. Det är med andra ord inte personnumret som ska avslutas utan den som är registrerad i folkbokföringen med helt falsk identitet. Lagändringen bör även kombineras med att det införs en markering som förhindrar att personnumret kan användas vid t.ex. en återinvandring. Markeringen ska vara synlig för andra myndigheter. Genom att markera personnumret kommer det inte att kunna användas vid kontakt med myndigheter. De historiska uppgifterna för personnumren kommer att finnas kvar och är sökbara men i övrigt kan numren inte användas. I det fortsatta arbetet är det viktigt att precisera vad som menas med uppenbart oriktig identitet, att analysera konsekvenserna av avregistrering samt att överväga andra alternativ som t.ex. någon slags markering utan avregistrering. Det är viktigt att klarlägga i vilka fall avregistrering eller markering ska ske och i vilka fall frågan ska hanteras på annat sätt. Skatteverket hanterar idag de ärenden där det tydligt framgår att en person har agerat i flera identiteter genom att personnumren kopplas ihop i folkbokföringsdatabasen. Det framgår då att det handlar om en och samma person. Denna lösning ska fortfarande användas men är inte tillräcklig för de fall där det inte finns en korrekt identitet att sammanföra de olika identiteterna på.

Ekobrottsmyndigheten anser att det är mycket angeläget att Skatteverket ges en möjlighet att avregistrera uppgifter då en identitet konstaterats vara falsk. Från ett brottsförebyggande perspektiv är det dock en central uppgift om en identitet är oklar och den uppgiften bör därför framgå av folkbokföringsdatabasen. På så sätt får andra myndigheter en nödvändig signal om att något är oklart och kan då stoppa en eventuell felaktig utbetalning. Även *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* ser ett värde i att få en tidig indikation om att det t.ex. finns oklarheter kring en identitet. En person som använder sig av en falsk identitet torde i många fall också bruka oriktiga eller falska handlingar som stöd för sin ansökan. En tidig avisering om misstankar om falsk identitet kan därför vara en signal om att en extra kontroll i ärendet kan vara påkallad. Vid en sådan kontroll skulle upptäckten av falska handlingar leda till att en felaktig utbetalning förhindras i ett tidigare skede än om myndigheten är hänvisad till att invänta Skatteverkets avregistreringsbeslut. För CSN:s återbetalningsverksamhet är det av avgörande betydelse att varje skuld kopplas till rätt person. Vid avregistrering av personnummer från folkbokföringsdatabasen måste därför risken för sammanblandning av identiteter beaktas för det fall ett avregistrerat personnummer tilldelas en annan person. CSN vill därför lyfta frågan om hantering av avregistrerade personnummer och om en tidsspärr för användning av avregistrerade personnummer bör införas.

Sveriges advokatsamfund anser att med hänsyn till att avregistrering av personnummer är en mycket ingripande åtgärd, bör höga krav ställas på lagtextens utformning. Av lagtexten bör det därför klart och precist framgå när uppgifter får avregistreras. Det föreligger nu en diskrepans mellan vad som är en ”konstaterat falsk” respektive en ”uppenbart

felaktig” uppgift. Inom ramen för den fortsatta beredningen bör denna oklarhet åtgärdas.

Datainspektionen avstyrker förslaget eftersom det saknas en analys av förslagets förenlighet med dataskyddsförordningen och det nya dataskyddsdirektivet. Inte heller i övrigt har utredningen gjort mer än en summarisk redogörelse för förslagets påverkan på integriteten, varför det inte går att bedöma förenligheten i förhållande till integritetsskyddslagstiftningen.

Skälen för regeringens förslag

Avregistrering från folkbokföringen och personuppgiftsbehandling

Folkbokföringslagen reglerar när avregistrering från folkbokföringen får ske. Den som avlider eller dödförklaras ska avregistreras. Även den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila utom landet under minst ett år ska som huvudregel avregistreras som utflyttad. Den som oavbrutet under två år saknat känd hemvist ska också avregistreras som försvunnen (19–21 §§ folkbokföringslagen). Någon grund för att avregistrera personer från folkbokföring i andra fall finns inte. Uppgifter om avregistrering får även behandlas i folkbokföringsdatabasen (2 kap. 3 § lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet).

Skatteverket är personuppgiftsansvarigt för den behandling av personuppgifter som myndigheten ska utföra (1 kap. 5 § lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet). Vid behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet är vissa bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204) tillämpliga (se t.ex. 1 kap. 3 § och 3 kap. 3 § lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet). Av tillämpliga bestämmelser i personuppgiftslagen framgår bl.a. att den personuppgiftsansvarige ska se till att de personuppgifter som behandlas är riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella. Den personuppgiftsansvarige ska också se till att alla rimliga åtgärder vidtas för att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen (9 g och h §§ personuppgiftslagen). Den personuppgiftsansvarige har även enligt 28 § personuppgiftslagen en skyldighet att på den registrerade personens begäran snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med personuppgiftslagen. Att en uppgift rättas innebär att den ursprungliga, felaktiga, missvisande eller ofullständiga uppgiften ersätts av en uppgift om de rätta förhållandena eller att uppgifterna annars kompletteras. Det finns inte något krav på att den felaktiga uppgiften ska utplånas. Det bör vara upp till den som är ansvarig för behandlingen att avgöra hur rättelsen ska göras. Det enda kravet är – om den felaktiga uppgiften inte utplånas – att det i alla sammanhang klart ska framgå att den felaktiga uppgiften har ersatts av en annan uppgift och vilka de rätta förhållandena är (Datalagskommitténs betänkande *Integritet Offentlighet Informations-teknik* SOU 1997:39 s. 217 och 218).

Den 27 april 2016 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med

avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här kallad EU:s dataskyddsförordning. Dataskyddsförordningen ska tillämpas i medlemsstaterna från och med den 25 maj 2018 och ersätter då dataskyddsdirektivet och innebär bl.a. att personuppgiftslagen måste upphävas. Dataskyddsförordningen kommer att vara direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater, men ger ett visst utrymme för kompletterande nationella bestämmelser av olika slag. Vid behandling av personuppgifter ska bl.a. gälla att de ska vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade. Alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål (artikel 5 d.). Dataskyddsförordningens motsvarigheter till de rättigheter som följer av 28 § personuppgiftslagen finns i artiklarna 16–19. I artiklarna regleras den registrerades rätt till rättelse, radering och begränsning av behandling samt skyldighet för den personuppgiftsansvarige att underrätta mottagare av personuppgifter om vidtagna korrigeringsåtgärder.

Konsekvenser av falska identiteter i folkbokföringsdatabasen

Utredningen har konstaterat att det förekommer att oriktiga identiteter blir registrerade i folkbokföringsdatabasen. När en uppgift väl blivit registrerad i databasen finns det begränsade möjligheter att rätta eller korrigera denna. Som redan framkommit delas uppgifter från folkbokföringsdatabasen med en rad andra myndigheter som utgår från att registrerade uppgifter är korrekta. Den oriktiga uppgiften kan därför i sin tur ligga till grund för åtgärder av en annan myndighet.

Identitetsuppgifter som är delvis felaktiga i folkbokföringsdatabasen kan som redan framgått rättas med den innebörden att den ursprungliga, felaktiga eller ofullständiga uppgiften ersätts av en uppgift om de korrekta förhållandena eller att uppgifterna annars kompletteras. Om det inte finns någon korrekt identitet utan endast en falsk identitet som registrerats i folkbokföringsdatabasen blir det däremot mer komplicerat. Eftersom registreringen aldrig borde ha skett finns det i dessa fall inte några riktiga uppgifter som kan ersätta de tidigare. Möjlighet finns då att utplåna uppgiften i enlighet med bestämmelserna om personuppgiftsbehandling. En utplåning får dock till följd att all historisk information försvinner och inte längre blir spårbar. Mot bakgrund av att personen bakom den falska identiteten kan ha vidtagit ett flertal rättshandlingar i den falska identiteten är en utplåning inte en lämplig åtgärd. Det försvårar även möjligheterna att utreda brott. Något stöd för att enligt folkbokföringslagen avregistrera en falsk identitet finns inte.

Då det inte finns stöd för att avregistrera en falsk identitet från folkbokföringen och då en utplåning av uppgifter får konsekvenser för spårbarheten, kan falska identiteter finnas kvar i folkbokföringsdatabasen. Det innebär i sin tur att andra myndigheter inte får kännedom om att identiteten är falsk och personnumret och identiteten kan då även fortsättningsvis användas för brottsliga ändamål. För att komma till rätta med detta har utredningen föreslagit att det införs en möjlighet att

avregistrera ett personnummer från folkbokföringen om den registrerade uppgiften är uppenbart felaktig.

En ny grund för avregistrering

I likhet med utredningen anser regeringen att det finns ett behov av att stävja problemet med s.k. falska identiteter i folkbokföringen. De nuvarande bestämmelserna om avregistrering utgår dock från att det finns ett ursprungligt beslut som varit riktigt men att omständigheterna förändrats på ett sådant sätt att ett beslut om avregistrering ska ske. Vidare utgår de från att uppgifterna om den person som blir avregistrerad är korrekta. För att minska risken för att falska identiteter förekommer i folkbokföringsdatabasen föreslår regeringen därför att en helt ny grund för avregistrering ska införas genom en ny bestämmelse, 22 § folkbokföringslagen.

Den nu föreslagna grunden för avregistrering syftar till att avsluta de falska uppgifter som är kopplade till ett personnummer som fastställts för en person som är påhittad. Som *Skatteverket* påtalat bör bestämmelsen utformas utifrån att det är de uppgifter som är knutna till den falska identiteten, och inte enbart personnummer, som ska avregistreras från folkbokföringen. Förslaget syftar till att avsluta en identitet i folkbokföringsdatabasen och att personnumret, likt när en person avlidit, i praktiken inte kommer att användas i framtiden. Förslaget medför alltså inget behov av en sådan tidsspärr som *CSN* förordar. Genom personnumret är identiteten ändå fortsatt sökbar i folkbokföringsdatabasen.

Utredningen har föreslagit att avregistrering ska ske om uppgiften är uppenbart felaktig. *Sveriges advokatsamfund* har framfört att det föreligger en diskrepans mellan rekvisitet ”uppenbart felaktig” uppgift i förhållande till att uppgiften är ”konstaterat falsk”. Regeringens förslag har en annan lagteknisk utformning än utredningens förslag. Någon diskrepans i det avseende som *Sveriges advokatsamfund* gör gällande bedöms inte föreligga. Om den som har lämnat uppgifter av betydelse i identitetshänseende för att folkbokföras och uppgifterna är konstaterat påhittade är identiteten att bedöma som falsk och personen ska därför avregistreras när det gäller den identiteten. Det är varken lämpligt eller praktiskt möjligt att närmare precisera eller utveckla vad som utgör en falsk identitet. Det bör i stället överlämnas till rättstillämpningen att närmare bedöma.

Vissa remissinstanser har framfört önskemål om att det för andra myndigheter ska framgå av folkbokföringsdatabasen om det är fråga om en oklar identitet eller om det pågår en utredning av en viss registrerad uppgift. Med hänsyn till de olika rättsverkningar som knutits till folkbokföring såvitt gäller samhällliga rättigheter och skyldigheter är en avregistrering från folkbokföringen en ingripande åtgärd. Det är därför viktigt att säkerställa att avregistrering sker först då uppgifterna har konstaterats vara falska och att en sådan avregistrering är förenad med vissa rättssäkerhetsgarantier. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att det inte är lämpligt att redan den omständigheten att en utredning inletts ska registreras i folkbokföringsdatabasen så att andra myndigheter kan ta del av uppgiften. Först när *Skatteverket* efter

utredning konstaterat att en identitet är falsk bör uppgifter kunna avregistreras. När så har skett kommer även andra myndigheter genom aviseringen i Navet att få kännedom om att en avregistrering skett. De avregistrerade uppgifterna kommer även framöver att vara sökbara i de fall uppgifterna satt spår hos andra i samhället.

En avregistrering innebär att det ställs krav på att Skatteverket fattar ett beslut som även är överklagbart. En enskilds överklagande av ett beslut om avregistrering från folkbokföringen som utflyttad och försvunnen ska ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag den klagande fick del av beslutet (40 § andra stycket folkbokföringslagen). Det är lämpligt att samma tidsfrist ska gälla vid överklaganden av beslut om avregistrering av falska identiteter, varför regeringen föreslår en sådan bestämmelse.

Den nya grunden för avregistrering innebär att uppgifter om även denna grund behöver kunna behandlas i folkbokföringsdatabasen. Regeringen föreslår därför att det i 2 kap. 3 § lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet görs ett tillägg så att Skatteverket även får möjlighet att behandla uppgifter om en sådan avregistrering i folkbokföringsdatabasen. *Datainspektionen* har påtalat att det inte gjorts någon analys av förslagets förenlighet med dataskyddsförordningen. I lagrådsremissen Anpassningar av vissa författningar inom skatt, tull och exekution föreslås författningsändringar som har bedömts nödvändiga på dessa områden med anledning av EU:s dataskyddsförordning. Förslagen innebär bl.a. att lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet ska komplettera dataskyddsförordningen. Vidare redovisas vissa överväganden som har gjorts, där det har bedömts att dataskyddsförordningen inte kräver några ändringar och som därför inte har lett till författningsförslag. Såvitt avser den personuppgiftsbehandling som regleras i lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, och som även aktualiseras genom regeringens förslag, har denna bedömts tillåten enligt dataskyddsförordningen (se s. 39–46 i nyss nämnda lagrådsremiss). Det nu aktuella förslaget föranleder inte någon annan bedömning.

5.3 Bättre förutsättningar för kontroll

5.3.1 Folkbokföringsverksamheten ges möjlighet att göra kontrollbesök

Regeringens förslag: När det är nödvändigt för bedömning av frågan om folkbokföring får Skatteverket besluta om kontrollbesök för att kontrollera en persons bosättning. Kontrollbesöket får bara genomföras där den enskilde är folkbokförd, har uppgett sig vara bosatt eller där det annars finns anledning att anta att han eller hon är bosatt.

Skatteverket får vid kontrollbesöket begära att den person som besöket avser lämna uppgift om sin identitet.

Kontrollbesök får ske oannonserat och ska genomföras på ett sådant sätt att det innebär begränsat intrång för den enskilde.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att Skatteverket får göra besök på den adress där den enskilde är, har uppgett sig vara eller kan antas vara bosatt när det behövs för bedömningen av frågan om folkbokföring. Utredningen föreslår inte några förfaranderegler kring besöken och berör inte om beslutet får överklagas.

Remissinstanserna: *Malmö tingsrätt, Umeå tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Förvaltningsrätten i Linköping, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Revisorsinspektionen, Migrationsverket, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Myndigheten för delaktighet, Inspektionen för socialförsäkringen, Tullverket, Finansinspektionen, Länsstyrelsen i Örebro län, Arbetsförmedlingen, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Alvesta kommun, Bodens kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Skövde kommun, Vilhelmina kommun, Västerviks kommun, Stockholms läns landsting, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svensk Försäkring, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO) och Sveriges Kommuner och Landsting* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Svea hovrätt har ingen erinran mot utredningens förslag men påpekar att betänkandet anger att åtgärden ska tillämpas restriktivt och först när det inte går att fastställa den enskildes folkbokföring på annat sätt. Denna restriktivitet kommer inte till uttryck i den föreslagna lagtexten. *Svea hovrätt*, liksom *Sveriges advokatsamfund* och *TCO*, föreslår därför att hembesök får göras ”när det är nödvändigt” istället för ”när det behövs”.

Skatteverket tillstyrker utredningens förslag och anser att i den fortsatta beredningen bör det noga övervägas och preciseras när och hur kontrollbesök ska kunna göras. Även frågan om vilka befogenheter som Skatteverket ska ha vid ett besök bör analyseras ytterligare. Såväl lagbestämmelsen som tillämpningen bör vara restriktiv så att bosättningskontrollen i största möjliga utsträckning sker på annat sätt än genom kontrollbesök.

Datainspektionen kan inte tillstyrka förslaget eftersom det saknas en integritetsanalys.

Under beredningen av betänkandet har det bedömts nödvändigt att närmare reglera förfarandet kring Skatteverkets besök. Skatteverket har beretts tillfälle att lämna synpunkter på ett utkast till lagrådsremiss i denna del. Utkastet motsvarar i allt väsentligt regeringens förslag i denna lagrådsremiss. *Skatteverket* har i sitt yttrande över utkastet bl.a. uppgett att förutsättningarna för verkets kontrollbesök har fått en mer inskränkt utformning i förhållande till utredningens förslag genom att Skatteverket inte får ”göra besök där verket vet att den enskilde är bosatt”, dvs. där personen är folkbokförd vid det aktuella tillfället. Denna begränsning försvårar verkets möjligheter att i samverkan med andra myndigheter kontrollera att folkbokföringen är korrekt. Skatteverket förordar därför att utredningens ursprungliga förslag i denna del läggs till grund för lagstiftning. Vidare anser Skatteverket att det är nödvändigt att verket får

befogenhet att kunna kräva att personen styrker sin identitet för att inte kontrollåtgärden ska bli verkningslös. Myndigheten ifrågasätter även om bestämmelsen om kontrollbesök kommer att få den avsedda allmänpreventiva effekten om den inte samtidigt kopplas till en befogenhet samt till en sanktion om vad som händer om personen inte medverkar vid ett kontrollbesök. Ett sådant exempel skulle kunna vara att Skatteverket på eget initiativ ändrar personens folkbokföring.

Skälen för regeringens förslag

Skatteverkets nuvarande befogenheter vid bosättningsutredning

Av 31 § folkbokföringslagen framgår att Skatteverket får besluta att förelägga en person som kan antas vara skyldig att göra en anmälan enligt lagen, att antingen göra en sådan anmälan, eller skriftligen eller muntligen lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av personens folkbokföring. Skatteverket får också besluta att förelägga en person att lämna sådana uppgifter som behövs för kontroll av bosättningen enligt lagen eller för att kontroll och komplettering av övriga uppgifter om en folkbokförd person som får föras in i folkbokföringsdatabasen enligt lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverket folkbokföringsverksamhet. I ett beslut om föreläggande ska det anges vilka uppgifter som ska lämnas. En bosättningsutredning kan t.ex. ske om en annan myndighet uppmärksammat Skatteverket på att en person inte bor på den adress som är registrerad i folkbokföringen. Skatteverket får även förelägga en person att lämna sådana uppgifter som behövs för kontroll och komplettering av andra uppgifter i folkbokföringsdatabasen än bosättning.

Skatteverket får också besluta att förelägga en fastighetsägare eller en innehavare av bostadslägenhet, som upplåter en bostad åt någon annan, att uppge till vem bostaden upplåts och om denne med fastighetsägarens eller lägenhetsinnehavarens medgivande i sin tur upplåter bostaden åt någon annan samt vilka personer som enligt fastighetsägarens eller lägenhetsinnehavarens kännedom bor i fastigheten respektive lägenheten (32 § folkbokföringslagen). Om någon inte följer ett föreläggande får Skatteverket besluta om nytt föreläggande förenat med vite (37 § folkbokföringslagen).

Något författningsreglerat stöd för Skatteverket att göra besök för att kontrollera bosättning för bedömning av folkbokföring finns inte i dag.

Behov av bättre möjligheter att kontrollera uppgifter i folkbokföringsdatabasen

I de flesta fall är de utredningsbefogenheter som Skatteverket har fullt tillräckliga för att fatta korrekta beslut om folkbokföring. Det finns emellertid situationer då det kan vara befogat att vidta ytterligare kontroller och där ett besök skulle vara mycket värdefullt som informationskälla. Så är fallet bl.a. när någon i en flyttningsanmälan eller svar på förfrågan uppger att man bor i en fastighet som inte är klassad som en bostad, när Skatteverket finner att flera personer är folkbokförda i en mycket liten bostad, när två makar eller sambor påstår att de är särbor och Skatteverket misstänker att så inte är fallet, när Skatteverket

misstänker skenboende och när barn är folkbokförda hos sina föräldrar men Skatteverket misstänker att de bor utomlands med egen familj (SOU 2008:74 Rätt och riktigt s. 158).

När och hur kontrollbesök får genomföras

Det har av *Datainspektionen* framförts att utredningens analys av förslaget påverkan på de enskildas integritet är bristfällig. Här kan konstateras att Skatteverkets behov av att göra besök för att kontrollera bosättningen endast uppstår i vissa särskilda fall när det inte går att fastställa om en person ska folkbokföras eller var denne ska folkbokföras enbart genom en skrivbordskontroll. I dessa fall anser utredningen, liksom regeringen, att det är angeläget att införa en möjlighet att göra besök. En sådan befogenhet för Skatteverket innebär dock att myndigheten får förfoga över ett för den enskilde integritetskränkande ingrepp. Åtgärden ska därför tillämpas restriktivt och först när det inte går att fastställa den enskildes bosättning på annat sätt.

En rätt för Skatteverket att i vissa fall göra kontrollbesök kommer högst väsentligt förbättra det underlag som ska ligga till grund för prövningen av folkbokföringsfrågan och kommer höja kvaliteten på de beslut som fattas. Den olägenhet och det obehag som ett hembesök innebär för den enskilde måste anses rimligt med beaktande av behovet av korrekta uppgifter i folkbokföringen. De vinster som förslaget bedöms medföra får därmed anses överväga det intrång i den personliga integriteten som förslaget kan innebära. Enligt regeringens mening får möjligheten att göra kontrollbesök – även med det intrång detta medför – anses proportionerligt, särskilt med beaktande av att besöksmöjligheten ska utnyttjas restriktivt.

Regeringen föreslår därför att det bör införas en möjlighet för Skatteverket att göra besök för att kontrollera bosättning och att dessa besök ska kallas kontrollbesök. Till skillnad från utredningens förslag anser dock regeringen, i likhet med remissinstanserna, att uttrycket ”när det behövs” ska ersättas med ”om det är nödvändigt” i syfte att bättre spegla den restriktivitet som med hänsyn till den personliga integriteten ska gälla för den aktuella åtgärden. Eftersom den föreslagna kontrollens främsta syfte ska vara att minska förekomsten av att personer inte är folkbokförda där de är bosatta bör den äga rum på den adress där den enskilde har uppgett sig vara bosatt eller där det finns anledning att anta att personen är bosatt. Utredningen har föreslagit att Skatteverket även ges möjlighet att göra besök där myndigheten vet att den enskilde är bosatt. Skatteverket har i sitt yttrande uppgett att avsaknaden av en möjlighet att göra ett besök där personen är folkbokförd försvårar myndighetens möjligheter att kontrollera att folkbokföringen är korrekt. Regeringen instämmer i detta och föreslår därför att Skatteverket ges en sådan möjlighet. Det bör dock i lagtexten formuleras så att besöket ska kunna göras där personen är folkbokförd.

Som framkommit av *Skatteverkets* remissvar över betänkandet uppkommer frågan hur ett kontrollbesök ska genomföras. Vilka befogenheter Skatteverket ska ha vid ett besök bör därför närmare preciseras. Regeringen anser att detta bör tydliggöras genom att nya

bestämmelser införs i folkbokföringslagen som närmare reglerar förfarandet kring kontrollbesök.

En fråga som bör regleras är huruvida Skatteverket ska behöva underrätta den som kontrollbesöket avser före besöket. Det kan förutsättas att en stor del av värdet med kontrollen skulle försvinna om den kontrollerade i dessa fall fick veta om besöket i förväg. Övervägande skäl talar därför för att Skatteverket ska få göra oannonserade kontrollbesök. Detta, sammantaget med att det är i den enskildes bostad som åtgärden ska vidtas, innebär dock att det finns särskilt stor anledning att betona vikten av att den enskildes integritet värnas. Regeringen föreslår därför att det ska införas en bestämmelse som tydliggör att kontrollbesök ska genomföras så att de innebär ett så litet intrång som möjligt för den kontrollerade.

Ännu en fråga är vilka åtgärder Skatteverket ska få vidta vid sitt besök. Skatteverkets beslut om kontrollbesök ska avse en viss persons bosättning. Det är därför rimligt att Skatteverket vid besöket har befogenhet att begära att den person besöket avser lämnar uppgifter om sin identitet. Skatteverkets kontrollbefogenhet bör dock begränsas till just detta. Det innebär att om den enskilde visserligen uppger sig vara den eftersökte men inte vill eller kan legitimera sig eller om flera personer uppehåller sig i bostaden och ingen av dessa ger sig tillkänna som den som ska kontrolleras, är Skatteverket förhindrat att vidta ytterligare åtgärder för att få den enskilde att legitimera sig och kan inte heller kräva att övriga i bostaden legitimerar sig. Inte heller kan Skatteverket mot den kontrollerades eller övriga personers vilja söka igenom lägenheten för att få klarhet i vem som bor där. Skatteverket har förordat att myndigheten vid kontrollbesöken medges befogenheter som går utöver de föreslagna med risk att åtgärden annars blir verkningslös. Även om de åtgärder Skatteverket föreslås kunna vidta vid ett kontrollbesök är relativt begränsade är det regeringens uppfattning att möjligheten ändå innebär att Skatteverket kommer att få ett klart bättre underlag för att bedöma bosättningen så att ett korrekt beslut om folkbokföringen kan fattas. Om en person inte medverkar vid ett kontrollbesök kan det exempelvis ge Skatteverket en indikation på att bosättningen behöver utredas vidare. En följd av kontrollbesöket kan därigenom också bli att det finns skäl för Skatteverket att besluta om ändrad folkbokföring. Någon särskild sanktion för den enskildes bristande medverkan vid besök bör dock inte införas.

Regeringen föreslår att Skatteverkets beslut om kontrollbesök inte ska kunna överklagas särskilt. En annan ordning skulle förta effekten med besöket, inte minst då besöken föreslås kunna ske oannonserat. Ett eventuellt missnöje med Skatteverkets förfarande får istället tas upp i samband med ett överklagande av beslut om folkbokföring.

Regleringen av när och hur kontrollbesök får genomföras föreslås ske genom införande av de nya bestämmelserna 32 a–32 c §§ folkbokföringslagen.

5.4 Straffbestämmelser

Regeringens förslag: Den som uppsåtligen lämnar oriktig uppgift till grund för beslut om folkbokföring döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för folkbokföringsbrott till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt lagen.

Är brottet med hänsyn till att brottsligheten utövats systematiskt eller i större omfattning eller annars att anse som grovt, döms för grovt folkbokföringsbrott till fängelse i högst två år.

Om en gärning är att anse som ringa döms inte till ansvar. En fråga om ansvar enligt straffbestämmelser i folkbokföringslagen för en gärning får inte heller prövas om samma gärning omfattas av ett föreläggande om vite som ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

Genom införandet av den nya straffbestämmelsen ska i lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet införas en hänvisning till folkbokföringslagen i den uppräkningslista av de brott som verksamheten omfattar.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen ger dock bestämmelsen en delvis annan språklig utformning. Utredningen behandlar inte förhållandet mellan brott och ansökan om utdömande av vite. I betänkandet finns inte heller förslag om att införa en hänvisning till brott enligt folkbokföringslagen i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Remissinstanserna: *Malmö tingsrätt, Västmanlands tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Förvaltningsrätten i Linköping, Justitiekanslern, Domstolsverket, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Revisorsinspektionen, Migrationsverket, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Myndigheten för delaktighet, Inspektionen för socialförsäkringen, Tullverket, Finansinspektionen, Arbetsförmedlingen, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Alvesta kommun, Bodens kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Skövde kommun, Vilhelmina kommun, Västerviks kommun, Stockholms läns landsting, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svensk Försäkring, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO) och Sveriges Kommuner och Landsting* tillstyrker eller har inte haft något att invända mot utredningens förslag.

Svea hovrätt tillstyrker utredningens förslag med följande synpunkter. Enligt andra stycket i den föreslagna bestämmelsen ska ett brott bedömas som grovt bl.a. om ”det ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning”. Formuleringen kan uppfattas på det sättet att ett folkbokföringsbrott ska bedömas som grovt om det ingått som ett led i någon annan typ av brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning. Enligt betänkandet förefaller avsikten vara att ”brottsligheten” ska avse just folkbokföringsbrott. Om så är fallet bör en annan formulering övervägas. Vidare bör det inte vara möjligt att ingripa med både straff och vite mot samma förfarande. Samtidigt som straffbestämmelsen införs bör det därför införas en ny paragraf i

folkbokföringslagen som förbjuder att den enskilde döms till ansvar om en gärning omfattas av ett vitesföreläggande som har överträtts.

Skatteverket instämmer i utredningens förslag och överväganden. Om ett folkbokföringsbrott införs behöver en följdändring göras i lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet. Det är nödvändigt att under den fortsatta beredningen ta ställning till om det kan anses förenligt med Europakonventionens bestämmelser att förelägga en person med vite, om det finns anledning att anta att personen har begått ett brott och de begärda uppgifterna i föreläggandet har samband med den gärning som brottsmisstanken avser.

Åklagarmyndigheten delar utredningens bedömning att det är angeläget att kriminalisera ett beteende som innebär att någon medvetet vill få oriktiga uppgifter registrerade eller uppsåtligen underlåter att följa anmälningsskyldigheten till grund för beslut om folkbokföring. Förutsättningen att det ska krävas fara i bevishänseende och att normalstraffet är böter samtidigt som ringa fall inte är straffbara haltar däremot något och bör därför övervägas ytterligare. Det är viktigt i det fortsatta beredningsarbetet att gränserna tydliggörs för vilka beteenden som ska vara straffvärda och vilka godtagbara avvikelser som inte bör vara föremål för straffrättsliga påföljder. Åklagarmyndigheten är positiv till en gradindelning av folkbokföringsbrottet. Vid grovt brott föreslås, liksom vid grovt bidragsbrott, att hänsyn ska tas till om brottet ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning. I utredningen omnämns två exempel på grovt brott som är relevanta.

Ekobrottsmyndigheten delar utredningens uppfattning att det finns starka skäl som motiverar ett införande av en särskild straffbestämmelse för folkbokföringsbrott. Framst mot bakgrund av att nu befintlig lagstiftning inte har visat sig tillräckligt effektiv. Myndigheten delar även utredningens uppfattning att endast de uppsåtliga brotten ska kriminaliseras. Det bör i det fortsatta lagstiftningsarbetet föras ett resonemang om underlåtenheten att anmäla ändrade förhållanden är ett s.k. perdurerande brott eller inte. En av de största svårigheterna med den tidigare straffbestämmelsen var att fastställa brottstidpunkt.

Hovrätten för Västra Sverige anser att de skäl som förts fram i tidigare lagstiftningsärenden för att avkriminalisera ageranden som leder till felaktigheter i folkbokföringen är övertygande och ställer sig tveksam till om det på det befintliga underlaget finns tillräckliga skäl för den kriminalisering som utredningen föreslår. *Umeå tingsrätt* avstyrker förslaget eftersom argumentationen för att ett folkbokföringsbrott ska införas inte är övertygande.

Sverige advokatsamfund kan i dagsläget inte tillstyrka förslaget och anser att det bör ändras i enlighet med följande synpunkter. Det måste ställas höga krav på legalitet och förutsägbarhet vid införande av strafflagstiftning. Alternativa, mindre ingripande, åtgärder ska alltid övervägas i första hand och gärningens allvar ska motivera straffsanktionen. Enligt gällande rätt kan anmälnings- och uppgiftsskyldighet kompletteras med vitesföreläggande. Utredningen har dock inte övervägt huruvida denna befintliga och mindre ingripande åtgärd är en tillräcklig åtgärd. Även i övrigt saknas en mer djupgående analys avseende behovet av en straffsanktion på sätt som nu föreslås. Vidare efterfrågas ytterligare motivering av straffskalan, eftersom den inte har

motiverats i förhållande till brottets straffvärde. Om en särskild straffbestämmelse avseende folkbokföringsbrott införs är det viktigt att det tydliggörs vad som kan anses utgöra ringa fall, vad som kan utgöra grova fall, samt vad som ska gälla vid olika situationer av brottskonkurrens. Detta för att möjliggöra en så förutsägbar och enhetlig tillämpning som möjligt.

Skälen för regeringens förslag

Frågans tidigare behandling

Frågan om straffrättsliga sanktioner vid folkbokföring har uppmärksammats tidigare. Den gärning som senast var kriminaliserad tog sikte på när någon som är folkbokförd i landet inte anmälde flyttning eller när någon som flyttat in från utlandet och skulle folkbokföras inte anmälde inflyttningen till Skatteverket. Bestämmelsen tog således inte sikte på fall då oriktiga uppgifter lämnas utan omfattade endast fall när någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte fullgjorde sin anmälningsskyldighet avseende flyttning inom eller till landet. Ringa brott var inte kriminaliserat.

Denna straffbestämmelse upphörde dock att gälla den 1 januari 2014 mot bakgrund av Folkbokföringsutredningens förslag i slutbetänkandet Folkbokföringen (SOU 2009:75). Dåvarande regering, vars förslag överensstämde med utredningens, konstaterade att folkbokföringen har stor betydelse i samhället, inte minst för att i olika sammanhang bedöma enskildas rättigheter och skyldigheter, men ifrågasatte om enbart underlåtenheten att fullgöra en anmälningsskyldighet i sig var så allvarlig att den motiverade en straffsanktion. Straffbestämmelsen tillämpades dessutom i mycket begränsad omfattning. Det fanns enligt regeringens mening all anledning att se allvarligt på en situation där en person utverkar en felaktig folkbokföring för att tillskanska sig fördelar och menade att ett sådant agerande borde straffbeläggas. En sådan gärning kunde dock bedömas som bidragsbrott och leda till straffansvar enligt bidragsbrottslagen. Regeringen ansåg sammantaget att övervägande skäl talade för att straffbestämmelsen i folkbokföringslagen borde upphävas. (se prop. 2012/13:120 Folkbokföringen i framtiden s. 114 och 115).

Förekomsten av felaktiga uppgifter i folkbokföringen

Det har blivit alltmer vanligt att oriktiga eller stulna identiteter används för brottsliga syften. Uppgifter om någon annans identitet, familjeförhållanden, adress och ekonomiska förhållanden är ofta offentliga hos myndigheter eller finns tillgängliga på annat sätt. Detta gör det lätt att få tillgång till uppgifterna vilket innebär att det har blivit enkelt att utge sig för att vara någon annan och använda dennes identitet i olika sammanhang. Det handlar då ofta om att någon gör sig skyldig till olovlig identitetsanvändning enligt 4 kap. 6 b § brottsbalken. Brottet syftar till att motverka missbruk av identitetsuppgifter och ge skydd mot den integritetskränkning det innebär att få dessa utnyttjade. För straffansvar krävs att någon utger sig för att vara en annan person genom att olovligen använda den personens identitetsuppgifter och därigenom ger upphov till skada eller olägenhet för honom eller henne.

I folkbokföringsdatabasen finns ett flertal uppgifter av betydelse för stora delar av samhället, däribland för utbetalningar från välfärdssystemen. I folkbokföringsdatabasen registreras en persons bosättning samt uppgifter om identitet, familj och andra förhållanden som enligt lag får förekomma i databasen. Det förekommer att uppgifter som blir registrerade i folkbokföringsdatabasen inte speglar verkliga förhållanden och att dessa används för att begå brott. Det kan exempelvis handla om oriktiga uppgifter om identitet eller att personer är folkbokförda på felaktiga adresser, t.ex. att orimligt många personer är folkbokförda på en mycket liten lägenhetsyta eller att personer är folkbokförda i landet trots att de inte är bosatta här. Utbetalningar från välfärdssystemet bygger på förutsättningen att rätt person får det stöd som denne har rätt till. I de utbetalande myndigheternas ärendehantering fästs en stor tilltro till de uppgifter som finns registrerade i folkbokföringsdatabasen. När det i samhället finns en presumtion för att uppgifter registrerade i folkbokföring är korrekta kan det få stora konsekvenser när uppgifterna är felaktiga.

Det saknas tillförlitlig statistik över omfattningen av felaktiga uppgifter i folkbokföringen som ligger till grund för brottslighet. Enligt utredningens bedömning är det dock ett förhållandevis vanligt inslag vid brottslighet som riktas mot välfärdssystemen och att brottsligheten inte sällan avser betydande värden. Att oriktiga uppgifter som lämnas i samband med folkbokföring kan få långtgående konsekvenser för staten och andra som drabbas blir särskilt tydligt i fall där någon lämnar oriktiga uppgifter för att få oriktiga identiteter registrerade i folkbokföringsdatabasen eller för att stjåla annans identitet och sedan på olika sätt kan agera i en falsk identitet i annan brottslig verksamhet.

Konsekvenser av fel i folkbokföringen och behovet av straffbestämmelser

Den betydelse som folkbokföringen har för ett stort antal samhällsfunktioner ställer särskilda krav på att de uppgifter som läggs till grund för registreringen är riktiga. Folkbokföringsdatabasen har en central funktion för flera myndigheter i den dagliga ärendehantering och den bör därför omgärdas av ett starkt skydd. Införandet av straffbestämmelser kan ha en förebyggande effekt och leda till att skapa ett bättre beslutsunderlag för myndigheterna genom att uppgifterna i folkbokföringen kommer att hålla en högre kvalitet. Det finns därför skäl att överväga möjligheten att beivra vissa oönskade beteenden som tar sin utgångspunkt i gärningar där någon genom aktivt handlande uppsåtligt lämnar oriktiga uppgifter till grund för beslut om folkbokföring eller inte fullgör sin anmälningskyldighet enligt folkbokföringslagen. Det utgör även en tydlig signal om folkbokföringsdatabasens centrala betydelse för samhället i stort och innebär att samhället markerar allvaret i att inte fullgöra sina skyldigheter i fråga om en så grundläggande och viktig funktion.

En kriminalisering av ett beteende som tidigare har varit straffritt fordrar mycket starka skäl (se bl.a. prop. 1994/95:23 Ett effektivare brottmålsförfarande s. 55). Det finns idag inte någon särskild sanktion mot att lämna oriktiga uppgifter till Skatteverket för folkbokföring. Straffskydd uppstår i stället om agerandet uppfyller rekvisiten för t.ex.

osant intygande, urkundsförfalskning eller olovlig identitetsanvändning (15 kap. 11 §, 14 kap. 1 § respektive 4 kap. 6 b § brottsbalken).

När det gäller ansvar enligt bidragsbrottslagen (2007:612) påpekade dåvarande regeringen att en oriktig uppgift om folkbokföringen som lämnas till Skatteverket eller en underlåtenhet att anmäla en flyttning kan medföra straffansvar, förutsatt att gärningen omfattas av uppsåt eller grov oaktsamhet samt orsakar fara för att en ekonomisk förmån felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp (prop. 2012/13:120 s. 115).

Som utredningen konstaterar bör emellertid redan ett uppsåtligt oriktigt uppgiftslämnande eller underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden oavsett syfte kriminaliseras. Avsikten med att kriminalisera ett lämnande av oriktiga uppgifter som ska ligga till grund för beslut om folkbokföring är i huvudsak att säkerställa att folkbokföringsdatabasen speglar verkliga förhållanden. En övervägande majoritet av remissinstanserna instämmer i utredningens bedömning att det finns ett behov av den föreslagna straffrättsliga regleringen. Mot bakgrund av syftet med bestämmelsen och att nuvarande straffrättsliga lagstiftning inte ger ett tillräckligt skydd anser även regeringen att det finns starka skäl som motiverar ett införande av ett särskilt straffstadgande.

Den närmare utformningen av straffbestämmelsen

Avsikten med en ny straffrättslig bestämmelse är att i första hand komma till rätta med beteenden som innebär att någon medvetet vill att folkbokföringen ska innehålla felaktiga uppgifter. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att endast uppsåtliga ageranden bör kriminaliseras. Det ska således vara fråga om ett beteende som innebär att någon uppsåtligen lämnar oriktiga uppgifter till grund för folkbokföringen eller uppsåtligen underlåter att följa den anmälningsskyldighet som framgår av folkbokföringslagen. För att folkbokföringen ska återspegla verkliga förhållanden är det viktigt att inte bara de uppgifter som lämnas till grund för beslut om folkbokföring är korrekta utan också att ändrade förhållanden anmäls, exempelvis ändrad adress till följd av flytt.

Som en ytterligare förutsättning för straffansvar bör i fråga om lämnade uppgifter gälla att handlingen eller underlåtenheten innebär fara i bevishänseende. Det bör alltså finnas en konkret fara för att folkbokföringsdatabasen inte kommer att återspegla de verkliga förhållandena för att handlingen ska vara straffbar. Att faran ska vara konkret innebär att det krävs att det är både möjligt och sannolikt att ett sådant förhållande uppstår. Sådant fara föreligger exempelvis om den oriktiga uppgiften sannolikt inte skulle upptäckas vid den normala rutinemässiga kontroll som folkbokföringsverksamheten vidtar. Någon konkret fara föreligger alltså t.ex. inte om den oriktiga uppgiften framstår som uppenbart felaktig och det därför inte finns någon beaktansvärd risk för att uppgiften kan få betydelse.

I fråga om underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden som framgår av folkbokföringslagen rör det sig i princip om ett återinförande av vad som gällde enligt det tidigare folkbokföringsbrottet. Enligt 25 § folkbokföringslagen ska den som är folkbokförd och har flyttat inom en

vecka anmäla flyttningen till Skatteverket. Vidare ska den som är folkbokförd och ändrar postadress utan att flyttning skett göra anmälan till Skatteverket inom en vecka om postadressen ska gälla för minst sex månader. Enligt 26 § folkbokföringslagen ska den som har flyttat in från utlandet och ska folkbokföras anmäla inflyttningen till Skatteverket. En sådan anmälan ska göras inom en vecka efter det att denne har vistats i landet i tre månader. Enligt utredningens mening bör en straffbestämmelse, till skillnad från vad som gällde tidigare, även omfatta anmälningsskyldigheten enligt 27 § folkbokföringslagen. Bestämmelsen ålägger den som är folkbokförd och avser att flytta till utlandet att anmäla detta till Skatteverket. Anmälan ska göras senast en vecka före utresan och ska innehålla uppgift om utresedagen. Även om det kan ifrågasättas hur effektiv en sådan kriminalisering kan förväntas bli i enskilda fall, får det antas ha en viss allmänpreventiv effekt och ge en tydlig signal om vikten av korrekta uppgifter i folkbokföringen.

Vad avser underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden har *Ekobrottsmyndigheten* påtalat att en av de största svårigheterna med den tidigare straffbestämmelsen var att fastställa brottstidpunkt. Enligt regeringens mening utgör ett sådant underlåtenhetsbrott som det nu är fråga om ett perdurerande brott vilket innebär att brottet är fullbordat då tiden för anmälningsskyldighet gått ut och pågår till dess föreskriven anmälan har gjorts.

Utredningen har bedömt att det även finns ett behov av att införa ett grovt folkbokföringsbrott. Regeringen delar denna bedömning. Utredningen har föreslagit att brottet ska bedömas som grovt bl.a. om ”det ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning”. Syftet med denna lydelse bör inte vara brottslighet överlag utan just folkbokföringsbrott. Som påtalats av *Svea hovrätt* bör lagtexten i denna del därför förtydligas. Regeringen föreslår därför att brottet ska bedömas som grovt om det med hänsyn till att brottsligheten har utövats systematiskt eller i större omfattning eller annars är att anse som grovt. Ett exempel på detta är att en person har skaffat ett flertal falska identiteter som denne försöker få folkbokförda. Ett annat exempel är att en person skaffat sig tillgång till utländska identiteter som i och för sig är riktiga, men försöker få dem folkbokförda i Sverige trots att personerna bakom identiteterna inte har för avsikt att bosätta sig i landet. Syftet bakom sådana ageranden är att använda de folkbokförda identiteterna i kriminell verksamhet och i flera fall kan detta vara ett led i annan grövre brottslighet och då bestraffas genom sådana brott, exempelvis grova bidragsbrott eller grova bedrägerier. Det kan emellertid vara så att gärningsmannen inte hunnit så långt i sin plan att ett annat brott är fullbordat eller ens påbörjat. Det kan också vara så att det grövre brott man misstänker av olika skäl är svårt att bevisa. I sådana fall finns skäl att se ett sådant agerande som så klandervärt att detta bör utgöra ett grovt brott.

Med anledning av vad *Åklagarmyndigheten* har anfört kan regeringen, när det gäller frågan om ringa fall uttryckligen ska undantas från straffbarhet, konstatera att eftersom det för straffbarhet förutsätts att åtgärden eller underlåtenheten har begåtts uppsåtligen och det för normalbrottet stadgas böter, bör utrymmet för att bedöma ett brott som begåtts enligt denna paragraf för ringa vara mycket litet.

Straffskala och konkurrens

Den brottslighet som kommer att kunna ligga till grund för folkbokföring kan vara av mycket varierande omfattning och medföra olika effekter om uppgifterna läggs till grund för andra myndigheters beslut. Detsamma gäller en underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden. Det kan handla om allt från en uppgift om ändrad bostadsadress till att någon använder falska handlingar för att få en falsk identitet registrerad. Straffvärdet kan därmed variera. I många fall av folkbokföringsbrott kan straffet stanna vid böter, medan straffvärdet för allvarigare fall bör ligga på fängelsenivå. Utredningen har föreslagit att maximistraffet sätts till fängelse i 6 månader. Enlig regeringens mening tillgodoser en sådan straffskala behovet av en så differentierad straffmätning som det i sammanhanget kan finnas behov av. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att straffskalan för folkbokföringsbrott bör bestämmas till böter eller fängelse i högst 6 månader.

För att nå upp till den allvarlighet som krävs för att brottet ska bedömas som grovt krävs ett systematiskt förfarande, att det rör sig om en omfattande brottslighet eller liknande. Ett sådant agerande är så allvarligt att straffskalan, som utredningen funnit, bör bestämmas till fängelse i högst två år.

Regeringen gör samma bedömning som utredningen i fråga om att allmänna regler om konkurrens ska gälla. Ett agerande som kan bestraffas genom bestämmelsen om folkbokföringsbrott kan i flera fall ingå som ett led i annan brottslighet, exempelvis ageranden som kan bedömas som bidragsbrott i de fall en oriktig folkbokföring leder till felaktiga utbetalningar. Det kan därför uppstå konkurrenssituationer i rättstillämpningen. Detta innebär normalt att det vid konkurrens mellan folkbokföringsbrott och ett annat brott med samma skyddsintresse ska dömas enbart för det brott som har den strängare straffskalan medan om det föreligger olika skyddsintressen ska domstolen döma i konkurrens för folkbokföringsbrott och annat brott. Det ska här erinras om att folkbokföringsbrottets primära skyddsintresse är att det ska finnas en tillförlitlig registrering över folkbokförda i Sverige. Folkbokföringsdatabasen har en stor betydelse för en rad samhällsområden och det är av största vikt att de uppgifter som finns registrerade återspeglar verkliga förhållanden och således går att lita på. Det innebär att om ett folkbokföringsbrott utgör ett led i ett bidragsbrott bör som utgångspunkt dömas för båda brotten i konkurrens. Om det däremot är så att folkbokföringsbrottet, ensamt eller tillsammans med andra omständigheter, utgör skäl att bedöma ett bidragsbrott som grovt bör som utgångspunkt endast dömas för grovt bidragsbrott.

Begränsningar och följdändringar

Regeringens förslag överensstämmer i sak med utredningens förslag. Enligt allmänna principer bör det dock inte vara möjligt att ingripa med straff och vitespåföljd mot samma förseelse. Som påtalats av några remissinstanser ska det därför i samband med att straffbestämmelsen införs i folkbokföringslagen även införas en särskild bestämmelse som förhindrar att det sker. Regeringen föreslår därför att det i folkbokföringslagen regleras att en fråga om straffrättsligt ansvar enligt

denna lag för en gärning inte får prövas om samma gärning omfattas av ett föreläggande om vite som ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

I sitt remissvar har *Skatteverket* uppgett att om det införs ett folkbokföringsbrott behöver en följdändring göras i lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet. Vid skattebrottsenheten bedriver Skatteverket viss brottsbekämpande verksamhet som omfattar bl.a. skattebrott, bokföringsbrott och bedrägeribrottslighet med koppling till Skatteverkets verksamhet enligt lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete. I den uppräknade över de brott som Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet omfattar har tidigare funnits en hänvisning till brott enligt folkbokföringslagen. Hänvisningen togs bort efter att den särskilda straffbestämmelsen i folkbokföringslagen upphävts. För att skattebrottsenheten ska ha möjlighet att även arbeta med folkbokföringsbrott bör det nu åter göras ett tillägg i lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet så att brott enligt folkbokföringslagen omfattas.

I detta sammanhang bör även nämnas att utredningen har lämnat förslag om att införa en skyldighet för Skatteverket att göra en anmälan till Polismyndigheten eller till åklagare så snart det finns anledning att anta att brott enligt denna lag har begåtts. Regleringen lämpar sig bättre i förordning och det finns därför anledning för regeringen att i det fortsatta arbetet återkomma till frågan om det bör införas en sådan skyldighet.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

6.1 Ökat skydd för hotade och förföljda personer

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2019.

För den som har medgetts fingerade personuppgifter före den 1 januari 2019 gäller den äldre bestämmelsen om under vilka förutsättningar medgivandet att använda fingerade personuppgifter kan upphöra.

Den som har medgetts kvarskrivning ska från och med den 1 januari 2019 anses ha medgetts skyddad folkbokföring för den tid som återstår av beslutet om kvarskrivning.

När en domstol prövar ett överklagande av ett beslut om kvarskrivning ska den tillämpa bestämmelserna i den äldre lydelsen.

Bestämmelsen om sekretess i ärenden om kvarskrivning ska fortfarande gälla för dessa ärenden.

Äldre bestämmelser om sekretess gäller fortfarande för uppgifter i sådana ärenden och i sådan verksamhet där handlingarna omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet.

Regeringens bedömning: Det finns inget behov av övergångsbestämmelser i övrigt.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslår dock att lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2016 och föreslagna övergångsbestämmelserna utgår från detta datum.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har påtalat att det krävs viss tid mellan beslut om genomförande av förslagen och ikraftträdandet. Detta eftersom förslagen medför behov av ändringar i it-system.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Ikraftträdande

Förslagen innebär begränsade förändringar när det gäller fingerade personuppgifter.

De författningsändringar som förutsätter mest förberedelsearbete finns när det gäller att ersätta kvarskrivning med skyddad folkbokföring och de sekretessbestämmelser som föreslås med anledning av detta. Förslagen innebär att inom många myndigheter behöver flera åtgärder vidtas, däribland kompetensutveckling, införande av nya rutiner och ändringar i it-system. Det kan ta lång tid innan alla ändringar har genomförts. Det är dock viktigt att så snart som möjligt börja stärka skyddet och öka tryggheten för de personer som behöver skyddsåtgärder. Bestämmelserna bör därför träda i kraft snarast möjligt. Åtgärder inom myndigheterna får därefter vidtas efter hand. För alla myndigheter bör det vara möjligt att införa tillfälliga rutiner i den mån it-system inte hinner ändras eller andra nödvändiga åtgärder kan vidtas.

Alla författningsförslag som syftar till att förbättra skyddet för hotade och förföljda personer föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Övergångsbestämmelser

Äldre bestämmelser bör fortfarande gälla för vissa förhållanden som avser tiden före ikraftträdandet. Det finns därför anledning att införa övergångsbestämmelser.

Eftersom kraven sänks för när Polismyndigheten har möjlighet att besluta att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter ska upphöra bör bestämmelsen i den äldre lydelsen fortfarande gälla för den som medgetts fingerade personuppgifter före ikraftträdandet.

När det gäller personer som före den 1 januari 2019 har medgetts kvarskrivning bör det klargöras att från och med den 1 januari 2019 anses dessa personer ha medgetts skyddad folkbokföring. Detta kommer att underlätta för de personer som omfattas av skydden och för de myndigheter och andra organisationer som kommer i kontakt med dem eftersom de inte behöver hålla ordning på de två skyddsinstitutionerna parallellt. Eftersom beslut om kvarskrivning är tidsbegränsade ska även den skyddade folkbokföringen vara begränsad till den tid som återstår av beslutet om kvarskrivning.

För de personer som har ansökt om kvarskrivning före den 1 januari 2019 ska, om beslut inte fattats före den 1 januari 2019, Skatteverket i stället från denna dag pröva rätten till skyddad folkbokföring enligt bestämmelserna i den nya lydelsen.

Om Skatteverket prövat ett ärende om medgivande eller upphörande av kvarskrivning enligt bestämmelserna i den äldre lydelsen ska även domstolen tillämpa bestämmelserna i denna lydelse. Skälet till det är att det inte är lämpligt att domstolen tillämpar de nya bestämmelserna som första instans.

Som framgår ovan kan ärenden om kvarskrivning enligt äldre bestämmelser prövas i domstol efter överklagande även efter den 31 december 2018. Dessa ärenden behöver ett fortsatt sekretesskydd. Bestämmelsen om sekretess i ärenden om kvarskrivning i den äldre lydelsen ska därför fortfarande gälla för ärenden om kvarskrivning.

Äldre bestämmelser om sekretess i ärenden om kvarskrivning ska fortfarande gälla också för uppgifter i sådana ärenden och i sådan verksamhet där handlingarna omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet. För liknande resonemang se propositionen Vissa frågor om behörighet för personal i hälso- och sjukvården och socialtjänsten (prop. 2012/13:175 s. 84 och 85).

Det finns inte behov av några ytterligare övergångsbestämmelser.

6.2 Några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2018.

Regeringens bedömning: Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft några synpunkter på utredningens förslag och bedömning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår därför att detta sker den 1 juli 2018. Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

7 Konsekvensanalys

7.1 Ökat skydd för hotade och förföljda personer

7.1.1 Konsekvenser för enskilda

Regeringen föreslår ett fåtal ändringar av skyddsinstitutet fingerade personuppgifter som endast bör ha mindre konsekvenser för de personer som berörs. För fingerade personuppgifter finns idag en praxis som innebär att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter endast får lämnas om användningen, med hänsyn till den förföljdes person och andra förhållanden, kan antas få en tillräcklig skyddseffekt. Den kodifiering av praxis som regeringen föreslår bidrar till att tydliggöra och öka förutsägbarheten såvitt avser de krav som ska vara uppfyllda. För

den enskilde kommer detta även medföra att det klargörs att åtgärden även ställer krav på den sökande. Regeringens förslag om att andra åtgärder, utöver skyddad folkbokföring, för att skydda hotade och förföljda personer inte ska vara ett hinder mot att medge fingerade personuppgifter gör det möjligt att ge personerna ett skydd som i större utsträckning är anpassat efter vars och ens specifika situation. Genom att kraven för att Polismyndigheten ska kunna besluta att ett medgivande om fingerade personuppgifter ska upphöra sänks kommer det innebära ökade förutsättningar för att skyddsinstitutet tas bort när det inte längre finns ett skyddsbehov som motiverar insatsen.

Regeringen föreslår en rad åtgärder för att skyddad folkbokföring ska ge ett bättre skydd än kvarskrivning. Förslagen innehåller åtgärder som syftar till att direkt öka tryggheten och skyddet för personer med skyddad folkbokföring, åtgärder som syftar till att myndigheter och andra organisationer ska få bättre förutsättningar att bidra till personernas trygghet och skydd samt åtgärder som särskilt syftar till att öka tryggheten och skyddet för barn.

Möjligheten att i undantagsfall ge skyddad folkbokföring utan att personen flyttar ökar flexibiliteten och innebär att olägenheterna för dem som omfattas av undantaget minskar. Den kodifiering av viss praxis som sker bör öka förståelsen för kraven på att personen måste ändra sin livsföring för att få skyddad folkbokföring. Skatteverkets stöd till den som har fått skyddad folkbokföring kommer att ge bättre förutsättningar för att skyddet ska fungera och ge en ökad trygghet, bland annat genom att kunskaperna om skyddad folkbokföring ökar hos dem som omfattas av åtgärden. Det minskar risken för att skyddet ska röjas med de olägenheter och kostnader det kan komma att medföra för den enskilde. Det kommer också att öka möjligheterna för personerna att under trygga former ta del av rättigheter och annan service i samhället.

De flesta kommer att få skyddad folkbokföring tills vidare. Det ger förutsättningar och tid för dem att under trygga former inrätta sina nya liv med åtgärden. Det innebär också att den stress många upplever i dag inför en förnyad prövning av kvarskrivning upphör. Möjligheten att kombinera skyddad folkbokföring med kontaktförbud innebär att åtgärder kan vidtas även mot den hotade och förföljande personen vilket kommer att stärka personerna med skyddad folkbokföring.

Den starkare sekretessen innebär att riskerna för att känslig information om personerna lämnas ut minskar betydligt och kommer i princip att förhindra att uppgifter om var personerna finns lämnar det allmänna.

Barnombudsmanen är kritisk till att utredningen inte gjort en separat barnkonsekvensanalys. Hur barn och unga påverkas av förslagen är naturligtvis en viktig fråga i sammanhanget. Som Barnombudsmanen har påtalat påverkas barn och unga direkt av förslagen. Förslagen och effekterna ovan gäller även barn och kommer att bidra till att öka deras skydd och trygghet. Några av de åtgärder regering föreslår riktar sig även särskilt till dem. Socialnämnden får en möjlighet att under vissa förhållanden ansöka om skyddad folkbokföring för barn vilket innebär att fler barn kan få skyddad folkbokföring och därmed en möjlighet till ett starkare skydd. De föreslagna åtgärderna bör sammantaget kunna leda till att stärka skyddet för barn som är särskilt utsatta.

7.1.2 Konsekvenser för Skatteverket, Polismyndigheten, socialnämnderna och Sveriges Domstolar

Regeringens förslag avseende fingerade personuppgifter får endast marginella konsekvenser.

Förslaget om att ersätta kvarskrivning med skyddad folkbokföring och den starkare sekretessen som införs för vissa uppgifter ställer särskilda krav på Skatteverket, dels genom it-utveckling för att bl.a. möjliggöra en särskild sekretessmarkering, dels genom utbildningsinsatser och framtagande av informationsmaterial. Förslaget om att Skatteverket ska lämna stöd till den som har medgetts skyddad folkbokföring kräver delvis ny kompetens. Skatteverkets handläggare i ärenden om sekretessmarkering och kvarskrivning besitter dock redan idag en stor kunskap om de frågor som kan tänkas dyka upp och det är sannolikt att en stor del av den information och det stöd som Skatteverket ska bistå den enskilde med redan idag finns inom verksamheten. Polismyndigheten ägnar förhållandevis mycket tid åt att pröva ärenden om fingerade personuppgifter och bistå personerna. Det stöd som Skatteverket ska lämna är både enklare och av mindre omfattning. Det är därför inte fullt ut jämförbart med förhållandena när det gäller fingerade personuppgifter. Utredningen har bedömt att Skatteverket behöver ytterligare fem årsarbetskrafter för att klara den arbetsuppgift som följer av förslaget och har beräknat den totala kostnaden till 5 miljoner kronor. Skyddad folkbokföring ska som huvudregel ges tills vidare. Det innebär en minskad arbetsbelastning för Skatteverket i och med att den omprövning som nu sker regelbundet upphör för majoriteten av ärendena.

Skatteverket har i sitt remissvar gjort bedömningen att om utredningens samtliga förslag genomförs kan myndighetens kostnader komma att öka med 20 miljoner kronor. Eftersom förändringarna är avsedda att öka skyddet för utsatta i samhället menar Skatteverket att det bör kompenseras för de ökade kostnaderna. Kostnaden för att utveckla it-stödet och införa en särskild sekretessmarkering har Skatteverket uppskattat till 700 000 kronor.

De kostnader som Skatteverket har preciserat gäller myndighetens it-utveckling och det ökade antalet handläggare som ska arbeta med stöd åt personer som får skyddad folkbokföring. I sammanhanget kan också konstateras att regeringen inte går vidare med vissa av utredningens förslag, däribland att inte längre undanta fastighets- och tomträttsbeteckningar från sekretess. Ersättandet av kvarskrivning med det flexibla institutet skyddad folkbokföring kan inte antas leda till annat än en försumbar ökning av antalet ärenden, särskilt som omprövningsärendena i det närmaste kommer att försvinna. Regeringen bedömer sammanfattningsvis att de ökade kostnader som förslagen att öka skyddet för hotade och förföljda personer medför för Skatteverkets del, inte är större än att de kan hanteras inom Skatteverkets befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget om att införa skyddad folkbokföring kommer även att påverka Polismyndigheten. Genom att skyddad folkbokföring som regel ska ges tills vidare kommer det ställa högre krav på Polismyndighetens arbete än i dag och kan innebära att Polismyndigheten behöver se över

sina rutiner för att säkerställa kvaliteten i sitt uppgiftslämnande eller annat bistånd. Det införs även en skyldighet för Skatteverket att begära biträde av Polismyndigheten vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring, om det inte är obehövligt. Redan i dag bidrar Polismyndigheten i flertalet ärenden om kvarskrivning. Polismyndigheten bidrar ofta också i ärenden om sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen. Vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring ska Polismyndigheten inte belastas i ärenden där myndigheten inte har något att tillföra. Mot denna bakgrund bedöms Polismyndighetens ökade arbetsinsats vara begränsad och kunna hanteras inom befintlig ram.

Socialnämnderna och därmed kommunerna får en ny befogenhet som berättigad att under vissa förhållanden ansöka om skyddad folkbokföring för barn under 18 år som får vård med stöd av 2 § LVU. Socialnämndens arbete med varje ärende om tvångsvård för barn är omfattande. Möjligheten att ansöka om skyddad folkbokföring liknar det arbete som redan görs och eventuellt merarbete är begränsat. Arbetet bedöms därför medföra marginella kostnadsökningar för kommunerna. Detsamma gäller socialnämndens skyldighet att lämna uppgifter till Skatteverket i ärenden om skyddad folkbokföring. Sammantaget föranleder detta ingen särskild finansiering.

Regeringens förslag om skyddad folkbokföring kan som framgått antas medföra en liten ökning av antalet personer som får skyddad folkbokföring jämfört med antalet personer som idag har kvarskrivning. Det är knappast troligt att det kan förväntas bli annat än en försumbar ökning av måttillströmningen till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Eventuella kostnader för detta kan därför hanteras inom befintliga ramar.

7.1.3 Övriga konsekvenser för den offentliga förvaltningen

All verksamhet inom den offentliga förvaltningen påverkas av regeringens förslag till ny sekretessbestämmelse till skydd för personer med skyddad folkbokföring. För verksamheter som redan i dag omfattas av en stark sekretess innebär detta ingen större skillnad. Där förutsätts det redan i dag finnas god kompetens i offentlighet och sekretess samt bra rutiner kring detta. Det gäller exempelvis inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. För verksamheter med svagare sekretess och, framför allt, verksamheter utan eller med begränsat sekretesskydd, innebär den starkare sekretessen att kompetensen i sekretessfrågor behöver stärkas och nya rutiner införas.

Skatteverket kan antas behöva införa rutiner med en särskild sekretessmarkering. För att övriga myndigheter ska kunna ta emot en sådan sekretessmarkering kan antas att det kommer att krävas utvecklingsinsatser när det gäller många myndigheters it-system, något som bekräftas av flera remissinstanser däribland *Domstolsverket*, *Försäkringskassan*, *Centrala studiestödsnämnden*, *Kronofogdemyndigheten*, *Lantmäteriet*, *Sveriges Kommuner och Landsting* samt *Kriminalvården*. Exempelvis kan Skatteverket i dag inte avisera ut information om vilken bestämmelse en sekretessmarkering grundar sig

på. Flera myndigheter har sannolikt endast möjlighet att använda sig av en typ av sekretessmarkering som inte anger vilken sekretessbestämmelse som är tillämplig. Verksamheter som i dag inte har något eller ett mycket begränsat sekretesskydd kan även behöva göra andra ändringar i sina it-system för att skydda uppgifter som med regeringens förslag kommer att omfattas av sekretess. För det fall sekretess gäller för uppgifter som måste tas med i beslut kan det bli nödvändigt att uppgiften anges i en bilaga till beslutet. Detta kan medföra utvecklingskostnader för vissa myndigheter om det inte är något som myndigheten har gjort tidigare. Särskilt Lantmäteriet och Kronofogdemyndigheten har sett behov av relativt omfattande utvecklingsinsatser både när det gäller it-stöd och för den manuella hantering som skyddad folkbokföring och det starkare sekretesskyddet kommer att medföra.

I denna del kan konstateras att regeringens förslag om ändringar i offentlighets- och sekretesslagen inte är lika långtgående som utredningens förslag. Det kan bland annat noteras att undantaget för fastighets- och tomträttsbeteckningar kvarstår vilket dämpar förslagets konsekvenser för främst Lantmäteriet och Kronofogdemyndigheten. Den nya sekretessbestämmelsen som föreslås är även så pass avgränsad att myndigheter redan idag till stor del förväntas ha beredskap för att kunna tillämpa den. Regeringen kan även konstatera att det ingår i myndigheternas ordinarie uppdrag att hantera de sekretessregler som gäller vid varje tidpunkt. Även om det kan förutsättas att förslagen om skyddad folkbokföring och starkare sekretess kommer att medföra behov av såväl vissa utvecklingsinsatser av myndigheters it-stöd som vissa utbildningsinsatser, måste kostnaderna för detta ändå vara av relativt begränsad omfattning. Det saknas därför skäl att med anledning av regeringens förslag tillskjuta särskilda medel. Kostnaderna ska därför finansieras inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar.

7.1.4 Konsekvenser i övrigt

Varje år utsätts ett stort antal personer för våld, hot och trakasserier i sin vardag. Ofta sker det i nära relationer där det huvudsakligen är kvinnor som riskerar att utsättas för våld, hot eller förföljelse av en man som de har eller har haft ett förhållande med. Ett starkare skydd av personuppgifter bör därmed kunna bidra till att förebygga mäns våld mot kvinnor och ha en positiv inverkan på jämställdheten.

Förslagen bedöms inte medföra några offentligfinansiella effekter eller samhällsekonomiska konsekvenser. Förslagen bedöms inte ha någon påverkan på möjligheten att nå de integrationspolitiska målen. Förslagen bedöms inte heller ha några miljömässiga konsekvenser.

7.2 Några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen

7.2.1 Konsekvenser för enskilda

Regeringens förslag om åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen innebär en ökad kontroll av de uppgifter som enskilda personer lämnar och som ligger till grund för folkbokföringen. Förslagen om att återinföra folkbokföringsbrott och att göra det möjligt för Skatteverket att genomföra besök för att kontrollera bosättningen kan antas medföra en viss preventiv effekt. Färre personer kan förväntas lämna felaktiga uppgifter till folkbokföringen vilket medför att andelen fel i folkbokföringen minskar. När andelen korrekt registrerade uppgifter i folkbokföringen ökar kommer även de enskildas förtroende för folkbokföringens tillförlitlighet att öka.

7.2.2 Konsekvenser för den offentliga förvaltningen

Förslaget om att det ska införas en möjlighet att avregistrera falska uppgifter om identiteter från folkbokföringen syftar till att bidra till att folkbokföringen innehåller korrekta uppgifter och att folkbokföringen inte ska utnyttjas för brottsliga syften. Genom att uppgifter om falska identiteter avregistreras från folkbokföringen förhindras till stor del att uppgifterna utnyttjas för att bl.a. tillskansa sig olika förmåner från välfärdssystemet. Även förslaget att ge Skatteverket möjlighet att göra besök för att kontrollera bosättning syftar till att uppnå korrekta uppgifter i folkbokföringen. Att Skatteverket får ytterligare ett kontrollverktyg kommer medföra att myndigheten får ett förbättrat beslutsunderlag och därigenom kan fatta korrekta beslut om folkbokföring. *Skatteverket* anger att möjligheten att avregistrera falska identiteter kommer att innebära tillkommande kostnader för att utveckla it-stöd, säkerställa kompetens och handlägga ärenden om avregistrering och uppskattar de löpande kostnaderna till 3 miljoner kronor och de engångsvisa kostnaderna för it-utveckling till 5 miljoner kronor. Regeringen bedömer att kostnaderna för dessa förslag därmed ryms inom befintliga ekonomiska ramar.

Återinförandet av straffbestämmelser kan framförallt förväntas ha en viss avhållande effekt på den enskilde. Det är också en tydlig markering av vikten av att folkbokföringen innehåller korrekta uppgifter. Korrekta uppgifter i folkbokföringen innebär att även övriga myndigheter får ett bättre beslutsunderlag i sin ärendehandläggning. *Svea hovrätt* har i sitt remissvar uppgett att införandet av folkbokföringsbrott kan komma att leda till en ökad måltillströmning och därmed ökade kostnader för de allmänna domstolarna. Det kan enligt regeringens mening inte antas att det återinförda folkbokföringsbrottet kommer att leda till annat än ett mindre antal anmälningar, åtal och lagföringar. I många fall kommer brottet inte förekomma ensamt, utan utgöra led i annan brottslighet och utredas tillsammans med denna. Förslaget kan inte anses medföra annat än en marginell ökning av arbetsbelastningen för Polismyndigheten, Skatteverket, Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården. Sammantaget gör regeringen bedömningen att

genomförandet av den föreslagna lagstiftningen inte kommer att leda till annat än marginellt ökade kostnader för de inblandade myndigheterna och att dessa kostnader kan finansieras inom ramen för befintliga anslag. Förslagen får inga särskilda konsekvenser för kommun och landsting eller övrig offentlig sektor.

7.2.3 Konsekvenser i övrigt

Regeringens förslag bedöms inte i sig medföra några offentligfinansiella effekter eller samhällsekonomiska konsekvenser. På sikt kan dock förslagen leda till att förtroendet för systemen ökar och att brottsligheten mot välfärdssystemen minskar vilket leder till samhällsekonomiska besparingar. Förslagen bedöms inte ha någon påverkan på möjligheten att nå de integrationspolitiska målen. Förslagen bedöms inte heller ha några miljömässiga konsekvenser och förväntas inte få några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män.

8 Författningskommentar

8.1 Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

16 §

Genom ändringen i *första stycket* ersätts kvarskrivning med skyddad folkbokföring. Förutsättningarna som här anges för att få skyddad folkbokföring är desamma som idag gäller för att få kvarskrivning. Skyddad folkbokföring ska, på motsvarande sätt som kvarskrivning, endast ske efter ansökan från den enskilde. Nu införs dock en möjlighet i 30 § för socialnämnden att under vissa förutsättningar ansöka om skyddad folkbokföring för barn under 18 år. Skälen för ändringen utvecklas i avsnitt 4.3.1.

Andra stycket är nytt och behandlas under avsnitt 4.3.2. Av *första meningen* i stycket framgår att skyddad folkbokföring ska kunna medges på en annan ort än den gamla folkbokföringsorten om det bedöms ge ett bättre skydd. Denna möjlighet kommer att kunna tillämpas i ett begränsat antal fall. Bestämmelsen tar särskilt sikte på den situationen att en person ännu inte har utsatts för hot eller förföljelser, men det kan befaras att så kommer att ske. Så kan vara fallet om exempelvis en person inom rättsväsendet får ett sådant arbete som kan medföra hot eller förföljelser. Det kan också gälla en person som bevittnat ett brott utan att gärningsmannen vet vem vittnet är och var han eller hon bor.

Av *andra meningen* i andra stycket framgår att skyddad folkbokföring även ska kunna medges på en annan folkbokföringsort utan att personen flyttar om det ändå kan antas ge tillräckligt skydd. Även denna möjlighet kommer att kunna utnyttjas för ett mycket begränsat antal personer och tar sikte på samma personer som omfattas av undantaget i första meningen. Bestämmelsen tar särskilt sikte på den situationen att en

person bott mycket kort tid på adressen och adressuppgiften ännu inte hunnit få spridning i samhället eller om någon redan tidigare har hanterat sina personuppgifter med mycket stor försiktighet. Med tillräckligt skydd avses liksom i tredje stycket att behovet av skydd kan antas tillgodoses. För detta krävs bland annat att personens adress eller andra uppgifter som kan bidra till att avslöja var personen bor, exempelvis medlemskap i lokala föreningar, inte kan hittas via internet eller på annat sätt. Bestämmelserna i andra stycket är alltså inte tänkta att användas i det stora antal fall där den hotande eller förföljande personen har stor kännedom om den utsatte personen och vet var denne bodde vid beslutet om skyddad folkbokföring, exempelvis vid våld i nära relationer. I dessa situationer kan folkbokföring på annan ort än den gamla folkbokföringsorten eller utan flytt knappast bedömas tillgodose behovet av skydd. Den ort som kan bli aktuell för folkbokföring i de situationer som avses i bestämmelserna i andra stycket bör vara en ort som personen inte har någon anknytning till. En ort där personen tidigare har bott eller har ett fritidsboende bör exempelvis inte väljas. Det bör dock ofta kunna vara lämpligt att folkbokföra personen i någon av de större städerna. Vilken folkbokföringsort som är lämplig bör Skatteverket besluta efter samråd med den person som ska skyddas.

I paragrafens *tredje stycke* anges att vid bedömningen av om skyddad folkbokföring får medges ska beaktas om åtgärden kan antas tillgodose behovet av skydd. Vid denna bedömning ska hänsyn tas till den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt. Det innebär att man vid prövningen av om skyddsåtgärden kan förväntas ge tillräckligt skydd måste beakta den enskildes förmåga att leva med de krav som åtgärden medför för honom eller henne. En person som inte är beredd, eller som saknar förmåga, att anpassa sig till vad som krävs för att skyddad folkbokföring ska få avsedd effekt bör alltså inte medges detta skydd. Det är också nödvändigt att beakta förutsättningarna för familjemedlemmar och andra i den enskildes närhet att respektera de inskränkningar som skyddet innebär. När det gäller barn är det, med hänsyn till barnets ålder och mognad, nödvändigt att beakta barnets inställning till skyddad folkbokföring liksom barnets förmåga att leva med åtgärden. Bestämmelsen tar även sikte på den situationen att den förföljde har sådan koppling till förföljaren att en skyddad folkbokföring inte kan bli verkningsfull. Genom att dessa förutsättningar uttryckligen anges i lagtexten regleras att den praxis som redan idag gäller för att kvarskrivning ska medges även ska gälla för skyddad folkbokföring. Motsvarande reglering har förts in i 1 § lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter. Genom ändringen ska skyddad folkbokföring även kunna medges trots att den enskildes behov av skydd kan tillgodoses genom kontaktförbud eller på annat sätt, t.ex. genom sekretessmarkering. Det ska alltså vara möjligt att kombinera skyddad folkbokföring med andra skyddsåtgärder om det är nödvändigt för att tillgodose behovet av skydd. Skälen för förslagen behandlas i avsnitt 4.3.3 och 4.3.4.

Ändringen i *fjärde stycket* är en följdändring av att kvarskrivning ersätts med skyddad folkbokföring. I övrigt görs endast en språklig korrigering.

17 §

Ändringen i *första stycket* innebär att skyddad folkbokföring som regel ska medges för obestämd tid. Paragrafen möjliggör dock att ett medgivande får begränsas till viss tid. Detta kan vara aktuellt när det finns särskilda omständigheter som talar för att skyddsbehovet endast kan antas bestå för viss tid. En typisk sådan situation är om en person under en begränsad tid kommer att ha sådana arbetsuppgifter att det finns risk för att han eller hon utsätts för hot eller förföljelser samt att den risken kan antas upphöra när arbetet upphört. Skälen för förslaget redovisas i avsnitt 4.3.5.

Ändringen i det *andra stycket* innebär att den skyddade folkbokföringen ska upphöra att gälla om den enskilde anmäler att den inte längre behövs. Vidare ska den skyddade folkbokföringen upphöra utan den enskildes anmälan om det finns särskilda skäl för det. Särskilda skäl kan exempelvis föreligga vid de situationer där hotet upphört eller minskat i så stor utsträckning att det inte längre finns något behov av skyddad folkbokföring. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.12. Genom dessa ändringar kommer förutsättningarna vara desamma för att skyddad folkbokföring respektive fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla. Se även författningskommentaren till 8 § lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter.

I det nya *tredje stycket* regleras när skyddad folkbokföring upphör att gälla för barn som har fått skyddad folkbokföring efter ansökan av socialnämnden enligt 30 § tredje stycket. Den skyddade folkbokföringen upphör då att gälla om socialnämnden anmäler hos Skatteverket att den inte längre behövs, om det finns särskilda skäl för det, eller senast när vården enligt 2 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga upphör. Skälen för detta behandlas i avsnitt 4.3.7.

17 a §

Första stycket är nytt och innebär att Skatteverket har en skyldighet att begära biträde av Polismyndigheten vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring. Sådan begäran ska dock inte ske om det är obehövligt. Ett exempel på att det kan vara obehövligt är om det klart framgår i ärendet att Polismyndigheten inte har någon kunskap att bidra med. Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.8.

Andra stycket motsvarar vad som tidigare utgjorde det första stycket med den skillnaden att en följdändring har gjorts genom att kvarskrivning ersätts med skyddad folkbokföring.

17 b §

Genom paragrafen, som är ny, åläggs Skatteverket att ge personer med skyddad folkbokföring praktiskt stöd av olika slag för att ge förutsättningar för att skyddet ska få avsedd effekt. Det kan exempelvis göras genom att Skatteverket ger råd om hur personen bör agera och hantera de egna personuppgifterna i kontakter med myndigheter och andra. Det kan även innebära att ge stöd så att personen kan få del av rättigheter och annan samhällsservice utan att säkerheten äventyras. Skyldigheten innebär att Skatteverket inledningsvis bör ha en noggrann genomgång med den som har fått skyddad folkbokföring, men även att

myndigheten därefter, utifrån den enskildes vilja att medverka, har en regelbunden kontakt med personerna under den tid skyddet består. Stödet kan även ges på den enskildes initiativ. Andra myndigheter bör inom ramen för sitt verksamhetsområde bistå Skatteverket i detta arbete genom den ordinarie skyldigheten som myndigheter har att samverka med varandra.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.10.

22 §

Enligt paragrafen, som är ny, ska den som lämnat falska uppgifter om sin identitet för att folkbokföras avregistreras från folkbokföringen när det gäller den identiteten. Med att uppgiften är falsk avses att den är påhittad. Genom ändringen blir det möjligt för Skatteverket att avregistrera uppgifter som är kopplade till ett personnummer som tilldelats en påhittad person. Om det uppdagas att en person förekommer i folkbokföringen med dubbla identiteter, en som motsvaras av korrekta uppgifter och en som är kopplad till falska uppgifter, innebär bestämmelsen att de falska uppgifterna ska avregistreras medan de korrekta kvarstår. Härigenom tillförsäkras att användarna av folkbokföringsuppgifter i samhället blir uppmärksammade på att det personnummer som är kopplat till de falska uppgifterna inte ska användas i samhället i fortsättningen.

Skälen för förslaget behandlas under avsnitt 5.2.1.

23 §

Genom ändringen regleras att det som gäller för anmälningar även ska gälla ansökningar. Ändringen innebär en kodifiering av den praxis som idag finns för ansökningar om kvarskrivning inom Skatteverket och ska alltså gälla även för skyddad folkbokföring. I övrigt görs endast några mindre språkliga justeringar.

Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.6.

30 §

I *tredje stycket*, som är nytt, införs en möjlighet för socialnämnden att ansöka om skyddad folkbokföring för barn under 18 år, om barnet vårdas med stöd av ett lagakraftvunnet beslut enligt 2 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Det ska alltså vara fråga om sådan vård som bereds den unge om det finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet. Socialnämndens syfte med ansökningen om skyddad folkbokföring ska vara att skydda barnet. Skyddsbehovet ska finnas gentemot båda vårdnadshavarna eller, om barnet endast har en vårdnadshavare, mot den vårdnadshavaren. Behovet av skydd kan även finnas mot den ena vårdnadshavaren när den andre inte vill eller förmår skydda barnet. Socialnämnden får även ansöka om syftet med ansökningen är att skydda barnet mot en annan person än vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna när den eller de inte vill eller förmår skydda barnet. Den situationen att vårdnadshavare inte förmår att skydda barnet kan se olika ut. Det kan exempelvis handla om en psykisk

problematik eller annan form av sjukdomsbild hos vårdnadshavaren. Frågan kan även aktualiseras i förhållande till missbruk eller s.k. hedersrelaterad brottslighet.

Som regel kommer det vara de omständigheter som ligger till grund för beslutet om vård enligt 2 § LVU som också är aktuella vid prövningen av skyddad folkbokföring. Det är dock inte uteslutet att även omständigheter som uppkommit efter domstolens prövning av frågan om vård enligt 2 § LVU kan föranleda ett behov av skyddad folkbokföring. Ett behov av att hemlighålla barnets vistelseort för vårdnadshavare kan även tillgodoses genom att socialnämnden fattar ett sådant beslut enligt 14 § LVU. Den möjligheten bör också användas i första hand.

Skälen för förslaget utvecklas under avsnitt 4.3.7.

32 a §

Paragrafen, som är ny, reglerar Skatteverkets rätt att göra kontrollbesök. Av *första stycket* framgår att Skatteverket får besluta om kontrollbesök för att kontrollera en persons bosättning. Åtgärden ska tillämpas restriktivt och besöken får därför endast göras om det är nödvändigt för bedömningen av frågan om folkbokföring. Skälen för beslutet ska normalt vara individuella och framgå av det enskilda ärendet. Syftet med besöket ska vara att få ett bättre underlag för beslut om folkbokföring.

Skatteverkets besök får enligt *andra stycket* genomföras där den enskilde är folkbokförd, där den enskilde har uppgett sig vara bosatt eller där det annars finns anledning att anta att han eller hon är bosatt. Anledning att anta att en person är bosatt någon annanstans än där denne är folkbokförd eller har uppgett sig vara bosatt kan exempelvis finnas om Skatteverket har tagit emot underrättelser från myndigheter eller enskilda om detta.

Skatteverket har enligt *tredje stycket* rätt att be den person som besöket avser lämna uppgift om sin identitet. Några sanktioner är dock inte kopplade till den situationen att personen vägrar. Skatteverket är därmed förhindrat att vidta ytterligare åtgärder för att få den enskilde att legitimera sig och kan inte heller kräva att övriga i bostaden legitimerar sig. Inte heller kan Skatteverket mot den kontrollerades eller övriga personers vilja söka igenom lägenheten för att få klarhet i vem som bor där.

De närmare övervägandena för bestämmelsen redovisas i avsnitt 5.3.1.

32 b §

För att inte förta effekten av kontrollbesöken behöver Skatteverket enligt den nya paragrafen inte underrätta den som enligt beslutet ska kontrolleras innan besöket verkställs.

Skälen för förslaget redovisas i avsnitt 5.3.1.

32 c §

Av den nya paragrafen framgår att kontrollbesök ska företas på ett sådant sätt att det vållar så litet intrång som möjligt för den enskilde.

Skälen för förslaget redovisas i avsnitt 5.3.1.

39 §

Av paragrafens nya *tredje stycke* följer att det inte är möjligt att överklaga beslut om kontrollbesök.

Skälen för förslaget redovisas i avsnitt 5.3.1.

40 §

Tillägget i *första stycket* innebär att om socialnämnden har ansökt om skyddad folkbokföring enligt 30 § tredje stycket får även socialnämnden överklaga ett beslut om skyddad folkbokföring. Av tredje stycket framgår när ett sådant överklagande ska ha kommit in till Skatteverket. Skälen för förslaget utvecklas under avsnitt 4.3.7.

Genom ändringen i *andra stycket* ska en enskilds överklagande av ett beslut om folkbokföring enligt den nya bestämmelsen i 22 § om avregistrering från folkbokföringen när det gäller en falsk identitet ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag den klagande fick del av beslutet. Ändringen behandlas i avsnitt 5.2.1.

42 §

Genom paragrafen, som är ny, återinförs en ansvarsbestämmelse för folkbokföringsbrott. Utformningen av straffbestämmelsen skiljer sig dock från vad som tidigare gällde. Straffbestämmelsen tar nu sikte på den som uppsåtligen lämnar en oriktig uppgift till grund för beslut om folkbokföring och den som underlåter att fullgöra sin anmälningsskyldighet enligt 25–27 §§ folkbokföringslagen. För ansvar krävs att åtgärden innebär fara i bevishänseende.

Med oriktig uppgift avses en felaktig eller ofullständig uppgift som lämnas när uppgifts- eller anmälningsskyldigheten fullgörs. Det kan dels handla om en felaktig uppgift, dels en ofullständig uppgift. Det är endast sådana uppgifter som har betydelse för beslut om folkbokföring som avses i paragrafen. Bestämmelsen omfattar såväl skriftliga som muntliga uppgifter och oavsett på vilket sätt de lämnas. De kan således t.ex. lämnas över internet, via servicetelefon, i brev eller vid samtal med folkbokföringsverksamheten.

Straffansvar träffar även den som inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 25–27 §§ folkbokföringslagen. I paragraferna anges i vilka situationer det åligger en person att göra en anmälan till Skatteverket. Anmälningsskyldigheten gäller vid flytt, ändrad postadress samt vid inflyttning till och utflyttning från landet. I paragraferna anges de tidsfrister som gäller för när en anmälan senast ska göras till Skatteverket.

När det gäller rekvisitet att åtgärden ska innebära fara i bevishänseende avses konkret fara. Sådan föreligger om den oriktiga uppgiften sannolikt inte skulle upptäckas vid den normala rutinmässiga kontroll som folkbokföringsverksamheten vidtar. Någon konkret fara föreligger alltså inte om den oriktiga uppgiften t.ex. avser ett förhållande som framstår som så uppenbart felaktigt att det saknas risk för att det skulle komma att läggas till grund för ett folkbokföringsbeslut.

I *andra stycket* anges att om brottet med hänsyn till att brottsligheten utövats systematiskt eller i större omfattning eller annars är att anse som grovt, ska dömas för grovt folkbokföringsbrott. Ett exempel på detta kan

vara att en person försöker folkbokföra ett flertal personer med falska uppgifter. Ett annat exempel kan vara att en person skaffat sig tillgång till uppgifter om utländska personer som i och för sig är riktiga, men försöker få dem folkbokförda i Sverige trots att personerna bakom uppgifterna inte har för avsikt att bosätta sig i landet.

Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader för brott av normalgraden. I flertalet fall av folkbokföringsbrott torde straffet kunna stanna vid böter. Om det däremot är fråga om allvarliga fall, utan att gärningen för den skull är att bedöma som grovt brott, bör fängelse komma i fråga. För det grova brottet är straffskalan angiven till fängelse i högst två år.

Av *tredje stycket* framgår att ansvar inte ska ådömas i ringa fall. Utrymmet för att bedöma ett brott som begåtts enligt denna paragraf för ringa bör dock vara mycket litet med beaktande av att det för straffansvar förutsätts att brottet begåtts med uppsåt och påföljden kan bestämmas till böter.

De närmare övervägandena redovisas i avsnitt 5.4.

43 §

Av den nya paragrafen framgår att en fråga om ansvar enligt 42 § för en gärning får inte prövas om samma gärning omfattas av ett föreläggande om vite som ligger till grund för en ansökan om utdömmande av vitet. Bestämmelsen, som motiveras av att dubbla sanktioner inte bör förekomma i svensk rätt, medför att det inte är möjligt att en och samma gärning kan föranleda utdömmande av vite och att personen även prövas för brott enligt folkbokföringslagen. Härigenom förhindras att samma person drabbas av straff och vitespåföljd för samma förfarande.

De närmare övervägandena redovisas i avsnitt 5.4.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkten 1

Ändringarna, som handlar om Skatteverkets möjlighet att kunna avregistrera falska identiteter i folkbokföringen och göra kontrollbesök samt införandet av straffbestämmelser, föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. I övrigt ska bestämmelserna träda i kraft den 1 januari 2019.

Punkten 2

Lagen träder i kraft den 1 juli 2018 i fråga om bland annat 40 §. Av den nya lydelsen av 40 § första stycket framgår att om en socialnämnd har ansökt om skyddad folkbokföring får beslutet även överklagas av nämnden. Bestämmelsen i 40 § första stycket i den nya lydelsen ska tillämpas från och med den 1 januari 2019 eftersom övriga bestämmelser om skyddad folkbokföring träder i kraft vid denna tidpunkt.

Punkten 3

I denna övergångsbestämmelse klargörs att den som har medgetts kvarskrivning enligt 16 § i den äldre lydelsen ska från och med den 1 januari 2019 anses ha medgetts skyddad folkbokföring. Beslut om kvarskrivning är tidsbegränsade och den skyddade folkbokföringen ska

därför för dessa personer vara begränsad till den tid som återstår av beslutet om kvarskrivning.

Punkten 4

Denna övergångsbestämmelse klargör att om Skatteverkets beslut om kvarskrivning har överklagats ska även domstolen tillämpa bestämmelserna i den äldre lydelsen.

8.2 Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)

5 §

Ändringen i denna paragraf är en ändring till följd av den ändring i 16 § folkbokföringslagen (1991:481) som innebär att kvarskrivning ersätts med skyddad folkbokföring.

Ikraftträdandebestämmelse

Ändringen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

8.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

14 §

I *fjärde stycket*, som är nytt, införs en hänvisning till 30 § tredje stycket folkbokföringslagen (1991:481) som reglerar när socialnämnden har rätt att ansöka om skyddad folkbokföring för barn som vårdas enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Ikraftträdandebestämmelse

Ändringen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

8.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter

1 §

Tillägget i *första stycket* är ett förtydligande av att fingerade personuppgifter även kan medges om personen riskerar allvarlig brottslighet riktad mot personens frid. Någon ändring i sak är inte avsedd. Ändringen berörs närmare i avsnitt 4.2.2.

Ändringen i *andra stycket*, som kommenteras närmare i avsnitt 4.2.3, innebär att vid bedömningen av om ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får lämnas ska beaktas om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och förutsättningar i övrigt kan antas tillgodose behovet av skydd. Detta överensstämmer med den reglering som föreslås

införas för att medges skyddad folkbokföring i 16 § tredje stycket folkbokföringslagen (1991:481). Omständigheter som gör att fingerade personuppgifter inte kan antas tillgodose behovet av skydd kan exempelvis vara att personen saknar en förståelse för behovet av att vidta nödvändiga förändringar i den egna livsföringen. Det kan även handla om en direkt ovilja eller förmåga att vidta sådana förändringar. Ändringen är i denna del endast en reglering av den praxis som redan gäller och är inte avsedd att innebära någon förändrad tillämpning.

Vidare innebär ändringen i andra stycket att hinder mot att medge fingerade personuppgifter enbart föreligger om tillräckligt skydd av personuppgifter kan lämnas genom skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen. Skälen för denna ändring är behandlad i avsnitt 4.2.4.

8 §

Paragrafen reglerar när Polismyndigheten ska besluta att medgivandet att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla. Det ska ske om den enskilde anmäler att medgivandet inte längre behövs. Genom ändringen ska medgivandet även upphöra att gälla utan den enskildes anmälan om det finns särskilda skäl för det. Särskilda skäl kan föreligga vid situationer där det finns en risk att personen missbrukar systemet och använder både verkliga och fingerade uppgifter på ett otillbörligt sätt. Utöver dessa missbrukssituationer gör ändringen det möjligt för Polismyndigheten att upphäva beslutet om det exempelvis är uppenbart att det inte längre finns något behov av skyddet eftersom hotet upphört eller minskat i så stor utsträckning att det inte längre finns någon anledning för personen att använda fingerade personuppgifter.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.5.

9 §

Genom ändringen i *andra stycket* överensstämmer bestämmelsen bättre med 8 § som reglerar när Polismyndigheten ska besluta att medgivandet att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkten 1

Ändringen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Punkten 2

Ändringen innebär bl.a. att kraven för när Polismyndigheten har möjlighet att besluta att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter ska upphöra sänks. Övergångsbestämmelsen klargör därför att för den som har medgetts fingerade personuppgifter före detta ikraftträdande ska fortfarande den äldre lydelsen av 8 § tillämpas.

8.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet

1 §

I paragrafen regleras vilka brott som omfattas av Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet enligt lagen. I första stycket införs en ny *sjunde punkt* som hänvisar till folkbokföringslagen (1991:481). Därigenom kommer Skatteverkets skattebrottsenhet, på motsvarande sätt som då folkbokföringsbrott fanns i sin tidigare utformning, åter ha möjlighet att arbeta mot denna typ av brottslighet.

Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Ikraftträdandebestämmelse

Ändringen ska träda i kraft den 1 juli 2018.

8.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet

2 kap.

3 §

Ändringen i *punkten 13* är en följd av den nya bestämmelsen i 22 § folkbokföringslagen (1991:481) om att den som har lämnat falska uppgifter om sin identitet för att folkbokföras ska avregistreras från folkbokföringen när det gäller den identiteten. Genom ändringen får Skatteverket möjlighet att behandla även uppgifter om en sådan avregistrering i folkbokföringsdatabasen.

Skälen för förslaget framgår i avsnitt 5.2.1.

Ikraftträdandebestämmelse

Ändringen ska träda i kraft den 1 juli 2018.

8.7 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

12 kap.

10 §

I *tredje stycket* införs i en ny *andra punkt* en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet för socialtjänsten att till Skatteverket lämna uppgifter som behövs i ett ärende om skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481). Ändringen får även den följden att bestämmelsen i den nuvarande *andra punkten* flyttas till en ny *tredje punkt*.

Skälen för förslaget behandlas i avsnitt 4.3.9.

Ikraftträdandebestämmelse

Ändringen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

8.8 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

11 kap.

8 §

Bestämmelsen reglerar vad som gäller vid konkurrens mellan primära och sekundära sekretessbestämmelser. Av bestämmelsen framgår att de sekundära sekretessbestämmelser som blir tillämpliga på grund av bestämmelserna om överföring av sekretess i 1–7 §§ (med undantag för 7 kap. 3 §) inte ska tillämpas då det finns en annan primär sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten. Från detta har det ansetts finnas skäl att undanta vissa situationer där den sekundära sekretessen ska ha företräde, bl.a. 21 kap. 3 § som gäller för förföljda personers kontaktuppgifter i all offentlig verksamhet. Den nya bestämmelsen i 21 kap. 3 a § är utformad som en primär sekretessbestämmelse i mål och ärenden inom alla verksamheter. Den ska dock inte försvaga det skydd som redan kan finnas för sådana uppgifter. Ändringen i 11 kap. 8 § har därför innebörden att, om en sekundär sekretessbestämmelse ger ett starkare skydd för en uppgift i sådan verksamhet som avses i 1–7 §§ än vad 21 kap. 3 a § gör, är det den sekundära sekretessbestämmelsen som ska tillämpas. Ändringen behandlas i avsnitt 4.4.3.

21 kap.

3 a §

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 4.4.3. Av *första stycket* framgår att sekretessen ska gälla i mål eller ärende vid domstol eller annan myndighet där en part har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) för uppgift som lämnar upplysning om var den parten bor stadigvarande eller tillfälligt, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs. Av *första stycket* framgår även att detsamma ska gälla om uppgiften tillsammans med annan uppgift i målet eller ärendet bidrar till sådan upplysning. Bestämmelsen ska alltså vara generellt tillämplig i mål och ärenden som gäller all offentlig verksamhet. Bestämmelsen ska omfatta uppgifter som direkt pekar ut var en person är bosatt men ska även omfatta uppgifter som indirekt eller tillsammans med andra uppgifter i målet eller ärendet kan ge ledning om var en person med skyddad folkbokföring vistas. Sådana uppgifter som kan omfattas av bestämmelsen är därför exempelvis bostadsadress, uppgifter om arbetsgivare, skola och vårdgivare, var i en myndighets verksamhet ett

ärende om personen har handlagts och uppgifter om anhöriga. Men som framgår av paragrafens *andra stycke* kommer sekretess, på motsvarande sätt som gäller enligt 21 kap. 3 §, inte omfatta uppgifter om fastighets- eller tomträttsbeteckningar.

Av *tredje stycket* framgår att sekretessen ska gälla i högst sjuttio år.

4 §

Paragrafen kompletteras så att det i *första stycket* framgår att det är möjligt att lämna en uppgift till konkursförvaltaren i den enskildes konkurs. Ändringen behandlas i avsnitt 4.4.3.

4 a §

Paragrafen gör det möjligt att lämna uppgifter som är sekretessbelagda enligt 21 kap. 3 § första stycket mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna i sin brottsbekämpande verksamhet. Genom ändringen blir detta möjligt även för uppgifter som skyddas enligt 21 kap. 3 a §. Förslaget har behandlats i avsnitt 4.4.3.

8 §

Paragrafen anger de tystnadsplikter som har företräde framför den s.k. meddelarfriheten enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Genom att den nya sekretessbestämmelsen i 3 a § läggs till i paragrafen kommer den tystnadsplikt som följer av den bestämmelsen gälla före meddelarfriheten. Skälen för förslaget behandlas i avsnitt 4.4.3.

22 kap.

2 §

Ändringen i *första stycket* är en följdändring till ändringen i 16 § folkbokföringslagen som innebär att kvarskrivning ersätts med skyddad folkbokföring och innebär att samma sekretess som idag gäller i ärenden om kvarskrivning även ska gälla i ärenden om skyddad folkbokföring.

43 kap.

2 §

Bestämmelsen reglerar överföring av sekretess och sekundär sekretess hos domstolarna. Av bestämmelsen framgår att om en domstol i sin rättskipande eller rättsvårdande verksamhet från en annan domstol eller myndighet får en sekretessreglerad uppgift, blir den sekundära sekretessbestämmelsen (om inte annat följer av 3 §), tillämplig på uppgiften även hos den mottagande domstolen. Av *andra stycket* framgår att de sekundära sekretessbestämmelserna som blir tillämpliga (med undantag för 7 kap. 3 §) inte ska tillämpas då det finns en annan primär sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten. Från detta har det ansetts finnas skäl att undanta vissa situationer där den sekundära sekretessen ska ha företräde, bl.a. 21 kap. 3 § som gäller för förföljda personers kontaktuppgifter i all offentlig verksamhet. Den nya bestämmelsen i

21 kap. 3 a § är utformad som en primär sekretessbestämmelse i mål och ärenden inom alla verksamheter. Den ska dock inte försvaga det skydd som redan kan finnas för sådana uppgifter. Ändringen i 43 kap. 2 § har därför innebörden att, om en sekundär sekretessbestämmelse ger ett starkare skydd för en uppgift som även omfattas av sekretess enligt 21 kap. 3 a §, är det den sekundära sekretessbestämmelsen som ska tillämpas hos domstolen. Ändringen behandlas i avsnitt 4.4.3.

9 §

Får en domstol eller en annan myndighet del av ett avgörande, som innefattar ett beslut enligt 8 § andra stycket, blir den sekretessbestämmelse som beslutet avser tillämplig på uppgiften även hos den mottagande myndigheten. Skulle dock sekretess till skydd för samma intresse redan gälla hos den mottagande myndigheten enligt en primär sekretessbestämmelse gäller denna bestämmelse. Från detta har undantagits sådana generellt tillämpliga primära sekretessbestämmelser som finns i 21 kap. När det gäller dessa sekretessbestämmelser ska i stället den sekundära sekretessen som överförs till den mottagande myndigheten gälla. Ändringen innebär att även den nya sekretessbestämmelsen i 21 kap. 3 a § ska undantas. Förslaget behandlas i avsnitt 4.4.3.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkten 1

Ändringen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Punkten 2

Även efter ikraftträdandet kommer ärenden om kvarskrivning kunna prövas i domstol. Övergångsbestämmelsen klargör därför att bestämmelsen om sekretess i ärenden om kvarskrivning enligt 22 kap. 2 § i den äldre lydelsen fortfarande ska gälla i ärenden om kvarskrivning enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Punkten 3

Av denna övergångsbestämmelse följer att sekretessen enligt 22 kap. 2 § fortfarande gäller för uppgifter i sådana ärenden och i sådan verksamhet där handlingarna omhändertagits för arkivering före ikraftträdandet.

8.9 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

29 kap.

6 §

Ändringen i *andra stycket* är en följdändring orsakad av ändringen i 16 § folkbokföringslagen (1991:481) som innebär att kvarskrivning ersätts med skyddad folkbokföring.

Ikraftträdandebestämmelse

Ändringen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

8.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet

2 §

Ändringen i *andra stycket* är en mindre språklig korrigering och en följdändring orsakad av ändringen i 16 § folkbokföringslagen (1991:481) som innebär att kvarskrivning ersätts med skyddad folkbokföring.

Ikraftträdandebestämmelse

Ändringen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

8.11 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

8 kap.

1 §

Ändringen i denna paragraf är en följdändring orsakad av ändringen i 16 § folkbokföringslagen (1991:481) som innebär att kvarskrivning ersätts med skyddad folkbokföring.

Ikraftträdandebestämmelse

Ändringen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Sammanfattning av betänkandet Ökad trygghet för hotade och förföljda personer (SOU 2015:69)

Bilaga 1

Uppdraget

Vi har i uppdrag att föreslå åtgärder som ger ett förstärkt skydd för hotade och förföljda personers personuppgifter. Vi ska bland annat lämna förslag på hur personer som lever under hot eller förföljelse eller som i övrigt har behov av skydd kan få ett starkare skydd för sina personuppgifter i folkbokföringsdatabasen, hur det kan skapas en mer sammanhållen ordning för hot- och riskbedömningar och för olika skyddsåtgärder samt hur reglerna om fingerade personuppgifter kan förändras så att skyddsåtgärden kan medges i något större omfattning än i dag.

Bakgrund

Skydd för hotade och förföljda personer i dag

Flera myndigheter medverkar till att skydda personer som riskerar hot eller förföljelse.

Åtgärderna kan antingen syfta till att minska hotet, det vill säga riktas mot den hotande eller förföljande personen, eller syfta till att minska den enskildes sårbarhet, det vill säga riktas mot den hotade eller förföljda personen. Utöver de åtgärder som riktar sig mot den hotande eller förföljande personen finns straffrättsliga bestämmelser.

Åtgärderna som riktas mot den hotade eller förföljda personen kan syfta till att stödja den enskilde att ändra sin livsföring så att risken för att utsättas för brott minskar. Åtgärderna kan också innebära skyddade personuppgifter eller andra åtgärder av fysiskt, administrativt eller tekniskt slag.

Skyddade personuppgifter finns av tre slag: fingerade personuppgifter som prövas av Polismyndigheten samt kvarskrivning och sekretessmarkering som prövas av Skatteverket.

Fingerade personuppgifter innebär att en person får använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga. För att få det krävs att personen riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa eller frihet och att personen inte kan få ett tillräckligt skydd genom kvarskrivning eller på annat sätt.

Skatteverket ansvarar för frågor om folkbokföring. I det ansvaret ingår att pröva rätten till kvarskrivning som kan ges till en person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt. Personen måste flytta och åtgärden innebär att personen får vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten. Skatteverket kan också registrera en sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen.

Åklagarmyndigheten ansvarar bland annat för ärenden om kontaktförbud. Kontaktförbud innebär att en person förbjuds att besöka eller på annat sätt ta kontakt med eller följa efter en annan person.

Socialnämnden verkar för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska erbjuda våldsutsatta personer insatser akut och på kort och lång sikt med utgångspunkt i behovet av skydd, stöd och hjälp.

Uppgifter i samhället om personer med skyddade personuppgifter

Uppgifter från folkbokföringen har stor betydelse för både myndigheter och privata företag och andra organisationer.

Uppgifter från folkbokföringen sprids elektroniskt till myndigheter och andra delar av samhället. Det är respektive myndighet som avgör om den vill ha uppgifter om sekretessmarkerade personer och hur den väljer att hantera dessa uppgifter i sina register. När Skatteverket aviserar folkbokföringsuppgifter för personer med sekretessmarkering omfattas även själva sekretessmarkeringen. Vid kvarskrivning aviseras en flyttning där personen blivit ”på församlingen skriven” tillsammans med en särskild postadress som går till Skatteverket. Kvarskrivna har oftast även en sekretessmarkering. Det aviseras inte några uppgifter om personer med sekretessmarkering till privata företag och organisationer.

Fingerade personuppgifter

Vi har undersökt vilka förhållanden som medför att fingerade personuppgifter fungerar bra i praktiken. De förhållanden som har störst betydelse är Polismyndighetens stöd till personer med fingerade personuppgifter, Polismyndighetens samarbete med andra myndigheter och Polismyndighetens kunskaper om kriminalitet, hotbilder och liknande.

Det finns ett krav i praxis som innebär att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter endast får lämnas om användningen, med hänsyn till den förföljdes person och andra förhållanden, kan antas få en tillräcklig skyddseffekt. Vi föreslår att det uttryckligen ska framgå av lagen om fingerade personuppgifter för att tydliggöra kravet.

Andra åtgärder för att skydda hotade och förföljda personer ska inte vara ett hinder mot att medge fingerade personuppgifter. Det ska dock inte gälla skyddad folkbokföring om det ger ett tillräckligt skydd av personuppgifter. Förslaget gör det möjligt att ge personerna ett skydd som är anpassat efter vars och ens specifika situation.

I dag krävs det synnerliga skäl för att Polismyndigheten ska kunna besluta att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla. Vi föreslår att det ska bli något enklare och att det ska räcka med särskilda skäl. Det gör det möjligt att upphäva beslutet om det är uppenbart att det inte längre finns något skäl för åtgärden, exempelvis om hotet har upphört.

När det blir enklare för Polismyndigheten att upphäva ett beslut om fingerade personuppgifter bör det bli enklare för personerna att återgå till

ett liv utan skyddsåtgärden. Vi förslår därför att den som har haft ett medgivande att använda fingerade personuppgifter ska kunna förvärva det fingerade namnet. Det ska också vara möjligt att få det fingerade personnumret fastställt om det finns särskilda skäl.

Vi bedömer att det saknas skäl att utvidga möjligheterna att få fingerade personuppgifter eftersom åtgärden ska bygga på en restriktiv prövning och de problem som finns med kvarskrivning kan lösas genom att förbättra kvarskrivningsinstitutet. Vi redovisar dock hur en utvidgning skulle kunna regleras.

Fingerade personuppgifter får stora konsekvenser för personen och för andra i samhället. Vi föreslår därför att andra myndigheter ska bistå Polismyndigheten med de åtgärder som behövs för att skyddet ska ge avsedd effekt, för att den enskilde ska kunna leva ett så normalt liv som möjligt och för att minska risken för att andra lider rättsförluster med anledning av att personen medgetts användning av fingerade personuppgifter. Vi bedömer att Polismyndigheten bör utveckla sitt arbete och samarbete med andra myndigheter och samhällsorgan för att minska risken för att andra lider rättsförluster med anledning av att en person medgetts användning av fingerade personuppgifter.

Vi bedömer att fingerade personuppgifter i princip inte kan kombineras med vårdnads- och umgängesrätt utan att riskera att åtgärden blir verkningslös. Fingerade personuppgifter ska i princip ha företräde framför vårdnads- och umgängesrätt.

Någon annan än barnets vårdnadshavare bör inte få rätt att ansöka om fingerade personuppgifter för ett barn.

Kvarskrivning ersätts med skyddad folkbokföring

Vi föreslår att kvarskrivning ska ersättas med skyddad folkbokföring.

Skyddad folkbokföring ska få ske på annan ort än den gamla folkbokföringsorten om det bedöms öka skyddseffekten. Skyddad folkbokföring ska också få medges utan att personen flyttar om det bedöms att den skyddade folkbokföringen ändå kan förväntas ge en tillräcklig skyddseffekt.

I likhet med vad som gäller för fingerade personuppgifter ska skyddad folkbokföring kunna ges för obestämd tid i stället för som i dag när kvarskrivning beslutas för högst tre år i taget. Ett medgivande om skyddad folkbokföring ska få begränsas till viss tid.

Vi bedömer att trygghet och skydd för personer som är hotade och förföljda i första hand bör ges genom formaliserade skyddsinstitut, det vill säga skyddad folkbokföring och fingerade personuppgifter. Även om en sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen skulle vara ett tillräckligt skydd ska det inte vara något hinder mot att medge skyddad folkbokföring. En sekretessmarkering är en administrativ åtgärd som inte har några rättsverkningar och ett beslut i frågan kan inte överklagas.

Skyddad folkbokföring ska också kunna kombineras med kontaktförbud och andra skyddsformer. Ett kontaktförbud stärker ofta den hotade. Förslaget gör det också möjligt att ge personerna ett skydd som är anpassat efter vars och ens specifika situation.

Det finns ett krav i praxis som innebär att kvarskrivning får medges om användningen, med hänsyn till den förföljdes person och andra förhållanden, kan antas få en tillräcklig skyddseffekt. Detsamma ska gälla för skyddad folkbokföring. Vi föreslår att det uttryckligen ska framgå av lagen. Det gör kravet tydligare.

För barn under arton år som hotas av båda sina vårdnadshavare finns det ingen som är behörig att ansöka om skyddad folkbokföring. För dessa barn ska en ansökan om skyddad folkbokföring få göras av socialnämnden, om barnet bereds vård med stöd av ett lagakraftvunnet beslut enligt LVU. Den skyddade folkbokföringen ska upphöra att gälla när vården upphör.

Om den som har medgetts skyddad folkbokföring anmäler hos Skatteverket att medgivandet inte längre behövs eller om det finns särskilda skäl för det, ska Skatteverket besluta att medgivandet om skyddad folkbokföring ska upphöra att gälla. Det innebär att samma bestämmelser kommer att gälla som för fingerade personuppgifter.

Skatteverket ska bistå den som har medgetts skyddad folkbokföring vid kontakter med andra myndigheter och i övrigt lämna det stöd som krävs för att den skyddade folkbokföringen ska kunna upprätthållas. Skatteverket ska också bistå andra myndigheter och organisationer i frågor som rör behandling av personuppgifter när det gäller personer med skyddad folkbokföring. Det kommer att öka tryggheten för personerna och bidra till att åtgärden får effekt.

För att säkra kvaliteten i ärendena ska Skatteverket begära biträde av Polismyndigheten vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring, om det inte är obehövligt.

Det saknas skäl att införa en skyldighet för Skatteverket att informera socialnämnden om barn med skyddad folkbokföring. Däremot ska Skatteverket snarast underrätta bosättningskommunen om ett skolpliktigt barn som efter flyttning har medgetts skyddad folkbokföring.

Sekretessen för uppgifter om personer med skyddad folkbokföring ska stärkas inom alla myndigheter och verksamheter. Det minskar risken att uppgifter om personerna kommer i orätta händer. Sekretess ska därför gälla för uppgift som avslöjar eller kan bidra till att avslöja var en person med skyddad folkbokföring bor stadigvarande eller tillfälligt, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Vi föreslår några undantag från sekretessen.

För att mottagare av uppgifter från folkbokföringsdatabasen ska kunna särskilja personer med skyddad folkbokföring från personer med en sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen bedömer vi att Skatteverket bör införa rutiner med en särskild sekretessmarkering för personer som har skyddad folkbokföring.

Avsikten med den förstärkta sekretessen är att förhindra att uppgifter om personer med skyddad folkbokföring lämnar det allmänna. Avsikten är däremot inte att försämrade myndigheternas möjligheter till effektiva arbetsätt. Skatteverket ska därför lämna uppgifter om en person som har skyddad folkbokföring till myndigheter, om de enligt lag eller förordning får behandla uppgifterna och Skatteverket får lämna ut uppgifterna. Vi bedömer att befintliga bestämmelser som medger att sekretessbelagda

uppgifter om personer med skyddad folkbokföring lämnas ut är tillräckliga för andra informationsutbyten mellan myndigheter. Bilaga 1

Sekretess för hotade och förföljda personer

Skatteverket kan efter ansökan registrera en sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen för en person som bedöms behöva skydd för sina personuppgifter. Sekretessmarkeringen har sin grund i en administrativ bestämmelse och utgör inte ett skyddsinstitut med rättsverkningar. Möjligheterna att föreslå förbättringar i förfarandet med sekretessmarkeringar i folkbokföringsdatabasen är därför begränsade.

För att stärka sekretessskyddet för hotade och förföljda personer föreslår vi att undantaget för uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt i 21 kap. 3 § OSL tas bort. Sådana uppgifter kan i kombination med identitetsuppgifter avslöja var en person är bosatt och är då jämförbara med adressuppgifter. Den stärkta sekretessen innebär att skyddet förbättras för hotade och förföljda personer som bor i egen fastighet eller är tomträttsinnehavare.

Särskilda forumregler när en part har skyddade personuppgifter

Vi föreslår nya forumregler när en parts personuppgifter omfattas av sekretess. I allmän domstol kan det uppstå problem när en kärende vill inleda en process mot en svarande vars adressuppgifter är sekretessbelagda. Enligt de nya forumreglerna ska käranden inleda processen vid Stockholms tingsrätt när svarandens uppgifter är sekretessbelagda. När det gäller domstolsärenden styrs ofta behörig domstol av var en part är folkbokförd. Uppgift om behörig domstol tillsammans med identitetsuppgifter kan bidra till att avslöja var en person är bosatt. För att komma tillrätta med detta problem föreslår vi att Stockholms tingsrätt även i dessa fall ska vara behörig domstol. Även i förvaltningsdomstol styrs ofta behörig domstol av var klaganden är folkbokförd. Vi föreslår i dessa fall att Förvaltningsrätten i Stockholm blir behörig domstol.

Samordning av arbetet med skydd för förföljda personer

Polismyndigheten ska få i uppdrag att ansvara för att samordna arbetet med skydd för förföljda personer. I samordningsansvaret ligger att ansvara för utvecklande av samarbetet med berörda myndigheter, uppföljning, utveckling av metoder för hot- och riskbedömningar, med mera. För samordningsarbetet ska det finnas en samordningsgrupp som består av Skatteverket, Åklagarmyndigheten samt Länsstyrelsen i Östergötlands län. Andra statliga myndigheter, kommuner och frivilligorganisationer får bjudas in att delta i arbetet. Polismyndigheten ska varje år till regeringen redogöra för den verksamhet som har bedrivits i samordningen.

Polismyndigheten ska få meddela föreskrifter om hot- och riskbedömningar i ärenden om skydd för hotade och förföljda personer hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Skatteverket. Föreskrifterna ska beslutas i samråd med de berörda myndigheterna.

Övriga överväganden och förslag

Vi föreslår att ett antal frågor som har betydelse för hotade och förföljda personer utreds. Det gäller frågor om rätten till partsinsyn kan begränsas för förföljare som är motpart till den som är hotad eller förföljd, om det bör införas ytterligare sekretess till skydd för det allmännas intresse, om ersättning till hotade och förföljda personer, om handläggning av reseersättning i domstol kan ske utan att parterna tar del av uppgifterna i begäran, om det är möjligt att avisera uppgifter i större utsträckning till SPAR, kommuner och landsting i syfte att underlätta för personerna utan att säkerheten äventyras samt om det är möjligt att införa bättre rutiner för post-hantering hos Skatteverket.

Konsekvenser

Fingerade personuppgifter

Vi lämnar få förslag när det gäller fingerade personuppgifter och påverkan på personerna blir därför liten. Andra myndigheters skyldighet att bistå Polismyndigheten i ärenden om fingerade personuppgifter kommer dock att göra skyddet mer effektivt och öka möjligheterna att leva ett så normalt liv som möjligt. Förutsättningarna att lämna skyddet ökar när det blir enklare för Polismyndigheten att besluta att åtgärden ska upphöra, samtidigt som det blir enklare att förvärva det fingerade namnet och få det fingerade personnumret fastställt. Det minskar också risken för att andra ska lida rättsförluster.

Införandet av en skyldighet för andra myndigheter att bistå Polismyndigheten förtydligar kraven för andra myndigheter och samhällsorgan och förenklar Polismyndighetens arbete.

Skyddad folkbokföring

Vi föreslår ett antal åtgärder som kommer att öka tryggheten och skyddet för personer med skyddad folkbokföring. Det gäller främst förslagen om Skatteverkets stöd till den som har fått skyddad folkbokföring, en starkare sekretess samt möjligheterna att få skyddad folkbokföring tills vidare, att kombinera skyddad folkbokföring med kontaktförbud, att få skyddad folkbokföring även om en sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen skulle innebära ett tillräckligt skydd och att bli folkbokförd på annan ort än den tidigare bosättningsorten.

Andra åtgärder som vi föreslår syftar till att myndigheter och andra organisationer ska få bättre förutsättningar att bidra till personernas trygghet och skydd. Det gäller bland annat det stöd som Skatteverket ska ge myndigheter och andra organisationer som möter personer med skyddad folkbokföring. Slutligen föreslår vi åtgärder som särskilt syftar

till att öka tryggheten och skyddet för barn. Socialnämnden ska få en möjlighet att ansöka om skyddad folkbokföring för barn när båda föräldrarna utgör hotet och Skatteverket ska underrätta bosättningskommunen om skolpliktiga barn med skyddad folkbokföring.

Skatteverket kommer att få fler ärenden om skyddad folkbokföring och motsvarande antal färre ärenden om sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen. Handläggningstiden och kostnaderna är dock densamma för båda ärendetyperna. Skatteverket ska bistå den som har medgetts skyddad folkbokföring samt andra myndigheter och organisationer i frågor som rör behandling av personuppgifter när det gäller personer med skyddad folkbokföring. Vi bedömer att den totala kostnaden kan beräknas till 5 miljoner kronor och att arbetet kan utföras inom ramen för befintliga anslag.

Socialnämnden får en ny roll som behörig att ansöka om skyddad folkbokföring för barn som får vård med stöd av LVU när syftet är att skydda barnet mot båda vårdnadshavarna. Denna ytterligare arbetsuppgift är snarlik det arbete som redan görs i ärenden om LVU och det eventuellt ytterligare arbete som krävs är begränsat. Vi bedömer därför att arbetet inte innebär någon ytterligare kostnad för kommunerna.

Alla myndigheter påverkas av den sekretessbestämmelse vi föreslår till skydd för personer med skyddad folkbokföring. Vi bedömer att Skatteverket bör införa rutiner med en särskild sekretessmarkering för personer som har skyddad folkbokföring. Dessa förslag kommer sannolikt att medföra kostnader för många myndigheter. Det ingår i myndigheternas uppdrag att hantera de sekretessregler som gäller vid varje tidpunkt. Det saknas därför skäl att tillskjuta särskild finansiering. De informationsutbyten som genomförs i dag mellan myndigheter bedömer vi i stort sett kan fortsätta.

Några av våra förslag påverkar inte enbart myndigheter utan även andra aktörer i samhället. Skatteverket ska ge de olika aktörer i samhället som behandlar uppgifter om personer med skyddad folkbokföring stöd. Det kommer att ge förutsättningar för goda rutiner och innebära en säkrare behandling av personuppgifter i samhället.

Sekretess för hotade och förföljda personer

Sekretessskyddet för hotade och förföljda personer stärks genom förslaget att undantaget för beteckning på fastighet och tomträtt i 21 kap. 3 § OSL tas bort.

För Lantmäteriets del påverkar inte förändringen i 21 kap. 3 § OSL den verksamhet som avser fastighetsregistret. Bestämmelsen i 21 kap. 3 § är dock tillämplig när det gäller andra delar av Lantmäteriets verksamhet. Alla system och register inom Lantmäteriet är inte kopplade till personnummer eller sökbara gentemot folkbokföringsregistret. För att öka skyddet för hotade och förföljda personer kan det bli nödvändigt för Lantmäteriet att i viss utsträckning vidta systemförändringar och manuella rutiner. Kostnaderna för detta bedöms inte bli större än att de kan tas inom befintliga ramar.

För Kronofogdemyndighetens del innebär förändringen att uppgift om beteckning på fastighet och tomträtt kan omfattas av sekretess i större

omfattning än i dag. Exempelvis så undantas beslut från sekretessen i 34 kap. 1 § OSL. Bestämmelsen i 21 kap. 3 § OSL gäller dock även i beslut. I beslut om exempelvis utmätning av fast egendom behöver fastighetsbeteckning finnas med. För det fall sekretess gäller för uppgiften kan detta lösas genom att uppgiften anges i en bilaga till beslutet. Att ta in uppgiften i en sekretessbilaga förhindrar att uppgiften lämnas ut av misstag. Däremot hindrar det inte ett utlämnande till parter och andra som behöver uppgiften.

Uppgift om fastighetsbeteckning för hotade och förföljda kan även finnas hos andra myndigheter, exempelvis kommunerna. Rutiner finns redan för att hantera uppgifter som omfattas av 21 kap. 3 § OSL. Rutinerna kan behöva omarbetas för att även omfatta uppgift om fastighetsbeteckning när den är jämförbar med adress, men några större förändringar bör det inte vara fråga om.

Möjligheten att genom fastighetsregistret få del av en uppgift om fastighetsbeteckning kommer inte att påverkas av en ändring i 21 kap. 3 § OSL. En ändring påverkar inte heller möjligheten att få reda på vem som äger en viss fastighet.

Särskilda forumregler när en part har skyddade personuppgifter

Våra förslag innebär en ökad trygghet för hotade och förföljda personer i de fall en process i domstol inleds. För allmän domstol innebär förslagen att en kående som vill inleda en process mot en svarande vars adressuppgifter är sekretessbelagda i stället kan inleda processen vid en domstol som inte styrs av svarandens hemvist. För förvaltningsdomstol innebär förslagen att ett överklagande ska ske till en domstol som inte styrs av var klaganden är folkbokförd.

Förslagen innebär att processer som i dag är utspridda på olika domstolar i landet kommer att koncentreras till två domstolar, Stockholms tingsrätt och Förvaltningsrätten i Stockholm. Antalet processer vid dessa domstolar kommer att öka. Samtidigt kommer antalet processer vid övriga domstolar sammantaget att minska i motsvarande utsträckning. Antalet mål där svaranden eller parten har sekretessmarkering i folkbokföringsdatabasen torde dock vara begränsade.

För myndigheternas del kommer överklagandehänvisningarna att behöva ändras med en upplysning om vart beslut i dessa fall ska överklagas. Att ändra överklagandehänvisningarna kan innebära vissa ökade kostnader då systemförändringar kan bli nödvändiga. Vi bedömer dock att kostnadsökningarna borde vara begränsade och rymmas inom ramen för nuvarande anslag.

Samordning av arbetet med skydd för förföljda personer

Våra förslag om en sammanhållen ordning för hot- och riskbedömningar och en föreskriftsrätt för Polismyndigheten kommer att medföra att hot- och riskbedömningarna blir bättre, tydligare och mer enhetliga. Arbetet med hot- och riskbedömningar bör också kunna bli effektivare med

ändamålsenliga föreskrifter och god samverkan mellan myndigheterna. Bilaga 1
Våra förslag innebär också bättre förutsättningar för att utveckla och förbättra skyddsinstituterna. Kompetensen hos myndigheterna och andra organisationer som ingår i samverkan kommer att öka. På sikt bedömer vi att det kan innebära effektivare arbetssätt och minskade kostnader.

Polismyndigheten kommer att få ökade kostnader med anledning av förslagen. Vi bedömer att de uppgår till cirka 1 miljon kronor och att kostnaden kan finansieras inom ramen för nuvarande anslag.

Regeringen kommer årligen att få en samlad redovisning av arbetet inom samverkan. Det ger bättre förutsättningar för regeringen att styra, utveckla och effektivisera verksamheten med skydd åt personer.

Genomförande av våra förslag

Alla författningsändringar vi föreslår ska träda i kraft den 1 juli 2016.

Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

Härigenom föreskrivs i fråga om folkbokföringslagens (1991:481) dels att nuvarande 18 a och 18 b §§ ska betecknas 18 b och 18 c §§, dels att 16–17 a, 23, 30, 38 och 40 §§ ska ha följande lydelse dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 16 a, 17 b, 17 c och 18 a §§, och närmast före 16 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Skyddad folkbokföring

16 §¹

En person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt, får vid flyttning medges att vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten (kvarskrivning). Kvarskrivning kan ske endast efter ansökan från den enskilde.

Kvarskrivning får medges endast om den *enskildes behov av skydd inte kan tillgodoses genom kontaktförbud eller på annat sätt.*

Kvarskrivning får även avse den utsatte personens medflyttande familj.

En person som av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt, får vid flyttning medges att vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten (*skyddad folkbokföring*). *Skyddad folkbokföring* kan ske endast efter ansökan från den enskilde.

Skyddad folkbokföring får medges endast om den *skyddade folkbokföringen, med hänsyn till den förföljdes person och andra förhållanden, kan förväntas ge en tillräcklig skyddseffekt.*

Skyddad folkbokföring får även avse den utsatte personens medflyttande familj.

16 a §

Utan hinder av 16 § första stycket får skyddad folkbokföring

1. medges utan att personen flyttar om den skyddade folkbokföringen ändå kan förväntas ge en tillräcklig skyddseffekt, eller

2. ske på annan ort än den gamla folkbokföringsorten om det bedöms öka skyddseffekten.

¹ Senaste lydelse 2011:489.

17 §²

Kvarskrivning får medges för högst tre år i taget.

När det inte längre finns skäl för kvarskrivning ska den upphöra.

Ett medgivande om skyddad folkbokföring får begränsas till viss tid.

Om den som har medgetts skyddad folkbokföring anmäler hos Skatteverket att medgivandet inte längre behövs eller om det finns särskilda skäl för det, ska Skatteverket besluta att medgivandet om skyddad folkbokföring ska upphöra att gälla.

Om ett barn har medgetts skyddad folkbokföring efter ansökan av socialnämnden enligt 30 § tredje stycket upphör den skyddade folkbokföringen att gälla när vården enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga upphör.

17 a §³

Polismyndigheten och socialnämnden ska på Skatteverkets begäran lämna biträde vid utredning av frågor om kvarskrivning eller sekretessmarkering i folkbokföringen.

Polismyndigheten och socialnämnden ska på Skatteverkets begäran lämna biträde vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring eller sekretessmarkering i folkbokföringen.

17 b §

Skatteverket ska begära biträde av Polismyndigheten vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring, om det inte är obehövligt.

17 c §

Skatteverket ska bistå den som har medgetts skyddad folkbokföring vid kontakter med andra myndigheter och i övrigt lämna det stöd som krävs för att den skyddade folkbokföringen ska kunna upprätthållas.

Skatteverket ska i lämplig

² Senaste lydelse 2014:305.

³ Senaste lydelse 2014:305.

utsträckning bistå andra myndigheter och organisationer i frågor som rör behandling av personuppgifter när det gäller personer med skyddad folkbokföring.

18 a §

För den som har haft ett medgivande att använda fingerade personuppgifter som har upphört enligt 9 § lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter får, efter ansökan från den enskilde, det fingerade personnumret fastställas som personnummer om det finns särskilda skäl.

23 §⁴

Anmälan enligt denna lag skall göras skriftligen, om inte annat anges.

Om det finns särskilda skäl får Skatteverket begära att anmälan eller uppgift *skall* lämnas vid personlig inställelse.

En anmälan eller ansökan enligt denna lag ska göras skriftligt, om inte annat anges.

Om det finns särskilda skäl får Skatteverket begära att *en* anmälan, *ansökan* eller uppgift *ska* lämnas vid personlig inställelse.

30 §⁵

För barn under 18 år ska anmälan enligt 25, 26 första eller andra stycket eller 27 § göras av barnets vårdnadshavare. Barn som har fyllt 16 år har dock rätt att själv göra sådan anmälan.

För barn under 18 år får ansökan enligt 16 § göras av endast en vårdnadshavare, om syftet med ansökningen är att skydda mot den andre vårdnadshavaren.

För barn under 18 år får ansökan enligt 16 § göras av social-nämnden, om barnet bereds vård med stöd av ett lagakraftvunnet beslut enligt 2 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och syftet med ansökningen är att skydda barnet

1. mot båda vårdnadshavarna eller, om barnet har endast en vårdnadshavare, mot vårdnads-

⁴ Senaste lydelse 2003:657.

⁵ Senaste lydelse 2010:1843.

havaren,

2. mot den ena vårdnadshavaren när den andre vårdnadshavaren inte vill eller förmår skydda barnet, eller

3. mot en annan person än vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna när vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna inte vill eller förmår skydda barnet.

38 §⁶

Skatteverkets beslut enligt denna lag överklagas, utom i de fall som avses i andra och tredje styckena, *hos* den förvaltningsrätt inom vars domkrets den person, vars folkbokföring beslutet gäller, vid tidpunkten för beslutet var eller, om beslutet avser en ändrad folkbokföringsort, genom det överklagade beslutet blivit folkbokförd.

Beslut att inte folkbokföra en person enligt en anmälan överklagas *hos* den förvaltningsrätt inom vars domkrets folkbokföring skulle ha skett om anmälan hade godtagits.

Skatteverkets övriga beslut enligt denna lag överklagas *hos* Förvaltningsrätten i Stockholm.

Skatteverkets beslut enligt denna lag överklagas, utom i de fall som avses i andra och tredje styckena, *till* den förvaltningsrätt inom vars domkrets den person, vars folkbokföring beslutet gäller, vid tidpunkten för beslutet var eller, om beslutet avser en ändrad folkbokföringsort, genom det överklagade beslutet blivit folkbokförd.

Beslut att inte folkbokföra en person enligt en anmälan överklagas *till* den förvaltningsrätt inom vars domkrets folkbokföring skulle ha skett om anmälan hade godtagits.

Skatteverkets övriga beslut enligt denna lag överklagas *till* Förvaltningsrätten i Stockholm.

Om uppgift om var en person är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Fjärde stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

40 §⁷

Andra beslut av Skatteverket än som anges i 39 § får överklagas av den person vars folkbokföring

Andra beslut av Skatteverket än som anges i 39 § får överklagas av den person vars folkbokföring

⁶ Senaste lydelse 2010:1843.

⁷ Senaste lydelse 2013:380.

beslutet gäller och av det allmänna ombudet hos Skatteverket. Om ett barn står under vårdnad av två vårdnadshavare, får ett beslut om barnets folkbokföring även överklagas av en av dem ensam. Ett beslut om en persons bosättning får även överklagas av en kommun som berörs av beslutet.

beslutet gäller och av det allmänna ombudet hos Skatteverket. Om ett barn står under vårdnad av två vårdnadshavare, får ett beslut om barnets folkbokföring även överklagas av en av dem ensam. *Om en socialnämnd har ansökt om skyddad folkbokföring enligt 30 § tredje stycket får beslutet överklagas av nämnden.* Ett beslut om en persons bosättning får även överklagas av en kommun som berörs av beslutet.

En enskilds överklagande av ett beslut om folkbokföring enligt 3–17, 20 och 21 §§ ska ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag den klagande fick del av beslutet. Beslut i en annan fråga får överklagas av en enskild utan begränsning till viss tid.

Det allmänna ombudets eller en kommuns överklagande ska ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag beslutet meddelades.

Det allmänna ombudets, *en socialnämnds* eller en kommuns överklagande ska ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag beslutet meddelades.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.
 2. Den som har medgetts kvarskrivning enligt 16 § i dess lydelse före den 1 juli 2016 ska från och med den 1 juli 2016 anses ha medgetts skyddad folkbokföring.
 3. Vid prövning av överklagande av ett beslut om kvarskrivning enligt 16 eller 17 § i dess lydelse före den 1 juli 2016 ska domstolen tillämpa bestämmelserna i 16 och 17 §§ i dess tidigare lydelse.

Förslag till lag om ändring i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter

dels att 1, 8 och 9 §§, ska ha följande lydelse

dels att det ska införas två nya paragrafer, 3 och 8 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

En folkbokförd person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa *eller* frihet kan få medgivande att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga (fingerade personuppgifter). Ett medgivande får begränsas till viss tid.

En folkbokförd person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa, frihet *eller frid* kan få medgivande att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga (fingerade personuppgifter). Ett medgivande får begränsas till viss tid.

Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får lämnas endast om användningen, med hänsyn till den förföljdes person och andra förhållanden, kan förväntas ge en tillräcklig skyddseffekt.

Medgivande att använda fingerade personuppgifter får inte lämnas om personen kan beredas tillräckligt skydd genom *kvarskrivning* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) *eller på annat sätt*.

Medgivande att använda fingerade personuppgifter får inte lämnas om personen kan beredas tillräckligt skydd *av personuppgifter* genom *skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

[En person får, utan hinder av tredje stycket, medges fingerade personuppgifter om det finns synnerliga skäl. Vid bedömningen av om det finns sådana skäl ska Polismyndigheten beakta om personens möjligheter till ett självständigt liv under trygga förhållanden påtagligt förbättras

¹ Senaste lydelse 1997:988.

Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får även ges åt en familjemedlem till en person som avses i första stycket, om personerna varaktigt bor tillsammans.

3 §

I ärenden om fingerade personuppgifter ska andra myndigheter bistå Polismyndigheten med de åtgärder som behövs för att

- 1. skyddet ska ge avsedd effekt,*
- 2. den enskilde ska kunna leva ett så normalt liv som möjligt, och*
- 3. minska risken för att andra lider rättsförluster med anledning av att personen medgetts användning av fingerade personuppgifter.*

8 §³

Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Polismyndigheten att medgivandet inte längre behövs eller om det finns *synnerliga* skäl för det, ska Polismyndigheten besluta att medgivandet att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla.

Om den som har fått medgivande att använda fingerade personuppgifter skriftligen anmäler hos Polismyndigheten att medgivandet inte längre behövs eller om det finns *särskilda* skäl för det, ska Polismyndigheten besluta att medgivandet att använda fingerade personuppgifter ska upphöra att gälla.

8 a §

Bestämmelser om att den som har haft fingerade personuppgifter kan förvärva det fingerade namnet och få det fingerade personnumret fastställt finns i 14, 29 a och 35 a §§ namnlagen (1982:670) respektive 18 a § folkbokföringslagen (1991:481).

9 §⁴

När ett medgivande att använda fingerade personuppgifter har upphört att gälla ska Polismyndigheten

När ett medgivande att använda fingerade personuppgifter har upphört att gälla ska Polismyndigheten

² Det fjärde stycket är inte en del av förslaget, utan visar en tänkbar författningsreglering, om det bedöms lämpligt att utvidga tillämpningen av fingerade personuppgifter, se avsnitt 7.6.2.

³ Senaste lydelse 2014:672.

⁴ Senaste lydelse 2014:672.

underrätta Skatteverket om detta. Verket ska skyndsamt se till att de fingerade uppgifterna inte längre används inom folkbokföringen. Verket ska göra de ändringar i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet som krävs.

Sedan Polismyndigheten har underrättat Skatteverket *om den enskildes anmälan enligt 8 §* får han eller hon använda de fingerade uppgifterna fram till dess verket har registrerat ändringarna i folkbokföringsdatabasen men inte för tid därefter.

underrätta Skatteverket om detta.

Bilaga 2

Verket ska skyndsamt se till att de fingerade uppgifterna inte längre används inom folkbokföringen. *Det gäller dock inte uppgift om namn om personen har förvärvat detta enligt 14, 29 a eller 35 a § namnlagen (1982:670) eller uppgift om personnummer om personen har fått detta fastställt enligt 18 a § folkbokföringslagen (1991:481).* Verket ska göra de ändringar i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet som krävs.

Sedan Polismyndigheten har underrättat Skatteverket *om att ett medgivande att använda fingerade personuppgifter har upphört* får han eller hon använda de fingerade uppgifterna fram till dess verket har registrerat ändringarna i folkbokföringsdatabasen men inte för tid därefter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2. För den som medgett fingerade personuppgifter före den 1 juli 2016 gäller 8 § i dess tidigare lydelse fortfarande.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 11 kap. 8 §, 21 kap. 3–4 a och 8 §§, 22 kap. 2 §, 43 kap. 9 § och rubriken närmaste före 22 kap. 2 §, ska ha följande lydelse

dels att det ska införas två nya paragrafer, 21 kap. 3 a § och 22 kap. 2 a §, och närmast före 21 kap. 3 a § och 22 kap. 2 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

8 §

De sekretessbestämmelser som avses i 1–7 §§ ska, med undantag från vad som anges i 7 kap. 3 §, inte tillämpas på en uppgift när det finns en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten.

De sekretessbestämmelser som avses i 1–7 §§ ska, med undantag från vad som anges i 7 kap. 3 §, inte tillämpas på en uppgift när det finns en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 3 a, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten.

21 kap.

3 §

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt, den enskildes telefon-nummer, e-postadress eller annan jämförbar uppgift som kan användas för att komma i kontakt med denne samt för motsvarande uppgifter om den enskildes anhöriga, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte för uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt. Sekretessen gäller inte heller för uppgift i aktiebolagsregistret eller handels eller, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i annat liknande register.

Sekretessen gäller inte för uppgift i aktiebolagsregistret eller handelsregistret eller, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i annat liknande register.

Sekretess gäller för uppgift om kopplingen mellan fingerade personuppgifter som en enskild har medgivande att använda enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter och den enskildes verkliga personuppgifter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

3 a §

Sekretess gäller för uppgift som avslöjar eller kan bidra till att avslöja var en person med skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) bor stadigvarande eller tillfälligt, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretessen gäller inte för uppgift i aktiebolagsregistret eller handelsregistret eller, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i annat liknande register.

Sekretessen gäller inte heller för andra uppgifter i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

4 §

Sekretessen enligt 3 § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskild lämnas till förvaltaren i den enskildes konkurs.

Sekretessen enligt 3 § första stycket och 3 a § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskild lämnas till förvaltaren i den enskildes konkurs.

Om en myndighet med stöd av första stycket lämnar uppgift till en konkursförvaltare, får myndigheten vid utlämnandet göra ett förbehåll som inskränker konkursförvaltarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den. Ett sådant förbehåll får inte innebära ett förbud att utnyttja uppgiften om den behövs för att förvaltaren ska kunna fullgöra sina skyldigheter med anledning av konkursen.

4 a §¹

Sekretessen enligt 3 § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskild lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, om den mottagande myndigheten behöver uppgiften i

Sekretessen enligt 3 § första stycket och 3 a § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskild lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, om den mottagande

¹ Senaste lydelse 2014:633.

sin brottsbekämpande verksamhet. myndigheten behöver uppgiften i sin brottsbekämpande verksamhet.

8 §

Den tystnadsplikt som följer av 1, 3 och 5 §§ och den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som gjorts med stöd av 4 § andra stycket inskränker rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1, 3, 3 a och 5 §§ och den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som gjorts med stöd av 4 § andra stycket inskränker rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

22 kap.

Kvarskrivning och fingerade personuppgifter**Skyddad folkbokföring och fingerade personuppgifter**

2 §

Sekretess gäller i ärende om *kvarskrivning* enligt folkbokföringslagen (1991:481) och i ärende enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller i ärende om *skyddad folkbokföring* enligt folkbokföringslagen (1991:481) och i ärende enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Underårigs vistelseort

2 a §

Sekretessen enligt 2 § för uppgift om en underårigs vistelseort gäller också i förhållande till den underåriges föräldrar eller annan vårdnadshavare, om socialnämnden ansökt om skyddad folkbokföring för barnet enligt 30 § tredje stycket folkbokföringslagen (1991:481).

43 kap.

9 §

Får en domstol eller en annan myndighet del av en dom eller ett

Får en domstol eller en annan myndighet del av en dom eller ett

beslut, vari en domstol har meddelat ett förordnande enligt 8 §, blir den sekretessbestämmelse som förordnandet avser tillämplig på uppgiften även hos den mottagande myndigheten. Detta gäller dock inte om en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten.

beslut, vari en domstol har meddelat ett förordnande enligt 8 §, blir den sekretessbestämmelse som förordnandet avser tillämplig på uppgiften även hos den mottagande myndigheten. Detta gäller dock inte om en annan primär sekretessbestämmelse än 21 kap. 1, 3, 3 a, 5 och 7 §§ till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten.

Bilaga 2

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2. Bestämmelsen i 22 kap. 2 § i dess tidigare lydelse gäller fortfarande för personer som förekommer i ärenden om kvarskrivning enligt 16 eller 17 § i dess tidigare lydelse.

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter i sådana ärenden och i sådan verksamhet där handlingarna omhändertagits för arkivering före denna tidpunkt.

Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670)

Härigenom föreskrivs i fråga om namnlagen (1982:670)

dels att 14 och 37 §§ ska ha följande lydelse

dels att det ska införas två nya paragrafer, 29 a och 35 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Utän hinder av 12 eller 13 § kan, om det finns särskilda skäl, byte ske till ett efternamn som är bildat av faders eller moders förnamn med tillägg av ändelsen son eller dotter eller till ett efternamn som sökanden har burit tidigare utan att ha förlorat det enligt 16–19 §§.

Utän hinder av 12 eller 13 § kan också den som har haft ett medgivande att använda fingerade personuppgifter, som har upphört enligt 9 § lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter, förvärva det fingerade efternamnet.

I övrigt kan byte till ett efternamn ske utan hinder av 12 eller 13 § endast om det finns synnerliga skäl.

29 a §

Den som har haft ett medgivande att använda fingerade personuppgifter, som har upphört enligt 9 § lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter, kan genom anmälan till Skatteverket förvärva det fingerade mellan-

35 a §

Den som har haft ett medgivande att använda fingerade personuppgifter, som har upphört enligt 9 § lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter, kan genom anmälan till Skatteverket förvärva det fingerade förnamnet.

37 §²

Beslut av Skatteverket får Beslut av Skatteverket får

¹ Senaste lydelse 2003:652.

² Senaste lydelse 2010:10.

överklagas *hos* den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden vid tidpunkten för beslutet var folkbokförd.

överklagas *till* den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden vid tidpunkten för beslutet var folkbokförd.

Om uppgift om var klaganden är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Andra stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Om behörig förvaltningsrätt enligt första stycket inte finns, överklagas Skatteverkets beslut *hos* Förvaltningsrätten i Stockholm.

Om behörig förvaltningsrätt enligt första stycket inte finns, överklagas Skatteverkets beslut *till* Förvaltningsrätten i Stockholm.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken att det ska införas en ny paragraf, 10 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 a §

Talan ska väckas vid Stockholms tingsrätt om uppgift om var svaranden är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsdatabas när talan väcks.

Första stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om äktenskapsbalken att 14 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

3 §¹

Äktenskapsmål tas upp av tingsrätten i den ort där en av makarna har sitt hemvist. Har ingen av dem hemvist här i landet, tas målet upp av Stockholms tingsrätt.

Äktenskapsmål tas upp av tingsrätten i den ort där en av makarna har sitt hemvist. Har ingen av dem hemvist här i landet tas målet upp av Stockholms tingsrätt.

Om en av makarna har hemvist här i landet och om uppgift om var den maken är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, eller om uppgift om var båda makarna är folkbokförda är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, tas målet upp av Stockholms tingsrätt.

Om skyddad folkbokföring har medgetts enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) tillämpas första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 2009:253.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:242) om domstolsärenden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1996:242) om domstolsärenden

dels att 2 § ska ha följande lydelse

dels att det ska införas en ny paragraf, 7 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Om en annan lag än förvaltningslagen (1986:223) innehåller en bestämmelse som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen.

2 §
Om en annan lag än förvaltningslagen (1986:223) innehåller en bestämmelse som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen.

Första stycket gäller inte vad som sägs i 7 a §.

7 a §

Följer av lag att en ansökan eller ett överklagande ska göras vid tingsrätten i den ort där part är folkbokförd ska, om uppgift om var parten är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, ansökan eller överklagandet göras vid Stockholms tingsrätt.

Första stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken att 113 kap. 14 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

113 kap.

14 §

Ett beslut som rör en person som är bosatt i Sverige överklagas hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen hade sin hemortskommun när beslutet i saken fattades.

Ett beslut som rör en person som är bosatt i Sverige överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen hade sin hemortskommun när beslutet i saken fattades.

Om uppgift om personens hemortskommun är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Andra stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Beslut i övriga fall överklagas hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet i saken fattades.

Beslut i övriga fall överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet i saken fattades.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skatteförfarandelagen (2011:1244) att 67 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

67 kap.

7 §

Ett beslut som gäller en fysisk person överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen hade sin hemortskommun det år då beslutet fattades.

Om uppgift om personens hemortskommun är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Andra stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring att 49 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

49 §¹

Beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden om rätt till ersättning enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. Behörig förvaltningsrätt är den inom vars dom-krets klaganden var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Om han eller hon inte var folkbokförd i Sverige är behörig förvaltningsrätt den inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats.

Om uppgift om var klaganden är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverk-samhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Andra stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbok-föringslagen (1991:481).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 2013:96.

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor att 95 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

95 §

Beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden enligt denna lag om rätt till medlemskap, medlemsavgifter och särskild uttaxering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Behörig förvaltningsrätt är den inom vars domkrets klaganden var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet. Om han eller hon inte var folkbokförd i Sverige är behörig förvaltningsrätt den inom vars domkrets det första beslutet i saken har fattats

Om uppgift om var klaganden är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Andra stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Arbetslöshetskassans beslut enligt denna lag i andra fall än som avses i första stycket får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Härigenom föreskrivs i fråga om körkortslagen (1998:488) att 8 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §¹

Beslut som avses i 1 § första stycket 1 och 2 och andra stycket samt beslut enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag eller tillämplig förordning och som inte rör introduktionsutbildning eller riskutbildning överklagas hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden vistas. Övriga beslut överklagas hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Beslut som avses i 1 § första stycket 1 och 2 och andra stycket samt beslut enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag eller tillämplig förordning och som inte rör introduktionsutbildning eller riskutbildning överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, till den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden vistas. Övriga beslut överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Om uppgift om var klaganden är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Andra stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Transportstyrelsen får föra talan även till förmån för den enskilda parten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 2009:1353.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse att 10 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Transportstyrelsens beslut att vägra villkorlig återkallelse får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut om att undanröja villkorlig återkallelse får överklagas endast i samband med talan mot det beslut varigenom frågan om körkortsingripande avgörs.

Beslut om begränsningar för förarbehörigheten får inte överklagas.

Transportstyrelsens beslut enligt första stycket eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av tillämplig förordning, överklagas *hos* den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden är folkbokförd.

Transportstyrelsens beslut att vägra villkorlig återkallelse får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut om att undanröja villkorlig återkallelse får överklagas endast i samband med talan mot det beslut varigenom frågan om körkortsingripande avgörs.

Beslut om begränsningar för förarbehörigheten får inte överklagas.

Transportstyrelsens beslut enligt första stycket eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av tillämplig förordning, överklagas *till* den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden är folkbokförd.

Om uppgift om var klaganden är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Fjärde stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 2009:1355.

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1999:1395) att 6 kap. 10 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

10 §¹

Centrala studiestödsnämndens beslut i ärenden om återbetalning av studielån som rör en person som är bosatt i Sverige överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen hade sin hemortskommun när beslutet fattades. Beslut i övriga fall överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet i ärendet fattades.

Om uppgift om personens hemortskommun är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Andra stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Med hemortskommun avses den kommun där den fysiska personen var folkbokförd den 1 november året före det år då beslutet fattades. För den som var bosatt eller stadigvarande vistades här i landet under någon del av det år då beslut fattades, men som inte var folkbokförd här den 1 november föregående år, avses med hemortskommun den kommun där den fysiska personen först var bosatt eller stadigvarande vistades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Centrala studiestödsnämndens beslut skall dock gälla omedelbart, om nämnden inte bestämmer något annat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 2009:832.

Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1996:67) att 10 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 §

Polismyndighetens beslut enligt denna lag som gäller en fysisk person får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets han eller hon var folkbokförd vid tidpunkten för beslutet.

Om uppgift om var personen är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Andra stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

I övriga fall överklagas beslut enligt denna lag till den förvaltningsrätt inom vars domkrets det första beslutet fattades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i yrkestrafiklagen (2012:210)

Härigenom föreskrivs i fråga om yrkestrafiklagen (2012:210) att 6 kap. 4 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

4 §

I fråga om den behöriga myndighetens beslut enligt förordning (EG) nr 1071/2009, denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, som får överklagas till allmän förvaltningsdomstol gäller följande.

Ett beslut som rör en fysisk person överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen vistas.

Ett beslut som rör en juridisk person, varmed avses även offentligrättsliga juridiska personer som staten, en kommun, ett kommunalförbund eller ett landsting, överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets företagets eller verksamhetens ledning finns.

Om uppgift om var en fysisk person är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Fjärde stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Beslut i andra fall än som sägs i andra och tredje styckena överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i taxitrafiklagen (2012:211)

Härigenom föreskrivs i fråga om taxitrafiklagen (2012:211) att 6 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

3 §

I fråga om beslut enligt denna lag, eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, som får överklagas till allmän förvaltningsdomstol gäller följande.

Ett beslut som rör en fysisk person överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen vistas.

Ett beslut som rör en juridisk person, varmed avses även offentligrättsliga juridiska personer såsom staten, en kommun, ett kommunalförbund eller ett landsting, överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets företagets eller verksamhetens ledning finns.

Om uppgift om var en fysisk person är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Fjärde stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Beslut i andra fall än som sägs i andra och tredje styckena överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:492) om biluthyrning

Bilaga 2

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1998:492) om biluthyrning att 22 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Transportstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut som rör en fysisk person överklagas *hos* den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, *hos* den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen vistas. Ett beslut som rör en juridisk person överklagas *hos* den förvaltningsrätt inom vars domkrets företagets ledning finns. Beslut i andra fall överklagas *hos* den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Transportstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut som rör en fysisk person överklagas *till* den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, *till* den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen vistas. Ett beslut som rör en juridisk person överklagas *till* den förvaltningsrätt inom vars domkrets företagets ledning finns. Beslut i andra fall överklagas *till* den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Om uppgift om var en fysisk person är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Tredje stycket gäller inte om personen har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 2009:1359.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1020) om redovisningscentraler för taxitrafik

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2014:1020) om redovisningscentraler för taxitrafik att 29 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §

Tillståndsmyndighetens beslut i frågor om redovisningscentraler får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller Skatteverkets beslut i fråga om föreläggande enligt 24 §.

Ett beslut som rör en fysisk person överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen vistas. I andra fall överklagas sådant beslut till den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Om uppgift om var personen är folkbokförd är sekretessbelagd i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet överklagas beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Tredje stycket gäller inte om personen även har medgetts skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Ett beslut som rör en juridisk person överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets företaget eller verksamhetens ledning finns. I andra fall överklagas sådant beslut till den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet meddelades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att 12 kap. 10 § ska ha följande lydelse
dels att det ska införas två nya paragrafer, 12 kap. 10 a och 10 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

10 §¹

Av 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Av 10 kap. 21–23 §§ samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet.

Detsamma gäller enligt 10 kap. 19 § samma lag uppgifter som behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i den paragrafen. Av 10 kap. 18 a § samma lag framgår att sekretess inte heller hindrar att en uppgift som rör en enskild som inte har fyllt tjuogoett år lämnas till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i brottsförebyggande syfte under vissa angivna förutsättningar.

Från socialtjänsten ska utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket,

2. uppgifter till Skatteverket som behövs i ett ärende om skyddad folkbokföring enligt 16 eller 17 § folkbokföringslagen (1991:481),

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning eller polisprogrammet.

3. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning eller polisprogrammet.

10 a §

Av 17 a § folkbokföringslagen (1991:481) framgår att socialnämnden på Skatteverkets begäran ska lämna biträde vid utredning av frågor om skyddad folkbokföring eller sekretessmarkering i folkbok-

¹ Senaste lydelse 2014:761.

föringen.

10 b §

Av 3 och 5 §§ lagen (1991:483)
om fingerade personuppgifter
framgår att socialnämnden

1. i ärenden om fingerade
personuppgifter ska bistå
Polismyndigheten med de åtgärder
som behövs, och

2. på begäran ska lämna
Polismyndigheten upplysning om
en person som förekommer i
ärende enligt den lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) att 3 och 3 b §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Varje landsting ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom landstinget. Detsamma gäller dem som *är kvarskrivna* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas inom landstinget. Även i övrigt ska landstinget verka för en god hälsa hos hela befolkningen. Vad som i denna lag sägs om landsting gäller också kommuner som inte ingår i ett landsting, i den mån inte annat följer av 17 §. Vad här sagts utgör inte hinder för annan att bedriva hälso- och sjukvård.

Varje landsting ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom landstinget. Detsamma gäller dem som har *skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas inom landstinget. Även i övrigt ska landstinget verka för en god hälsa hos hela befolkningen. Vad som i denna lag sägs om landsting gäller också kommuner som inte ingår i ett landsting, i den mån inte annat följer av 17 §. Vad här sagts utgör inte hinder för annan att bedriva hälso- och sjukvård.

Landstingets ansvar omfattar dock inte sådan hälso- och sjukvård som en kommun inom landstinget har ansvar för enligt 18 § första och tredje styckena.

Ett landsting får sluta avtal med någon annan om att utföra de uppgifter som landstinget ansvarar för enligt denna lag och ska därvid ange de särskilda villkor som gäller för överlämnandet. En uppgift som innefattar myndighetsutövning får dock inte med stöd av denna bestämmelse överlämnas till en juridisk person eller en enskild individ.

Landstinget får även träffa överenskommelse med kommun, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att inom ramen för landstingets uppgifter enligt denna lag samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Landstinget ska bidra till finansieringen av sådan verksamhet som bedrivs i samverkan. Enligt bestämmelser i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser får landstinget delta i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Riksrevisionen får granska sådan verksamhet som bedrivits i samverkan med och delvis finansierats av Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen. Vid en sådan granskning har Riksrevisionen rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att granska verksamheten.

¹ Senaste lydelse 2014:572.

Landstinget ska erbjuda dem som är bosatta inom landstinget eller som *är kvarskrivna* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas där,

Landstinget ska erbjuda dem som är bosatta inom landstinget eller som *har skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas där,

1. habilitering och rehabilitering,
2. hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning, och
3. tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade.

Landstingets ansvar omfattar dock inte habilitering, rehabilitering och hjälpmedel som en kommun inom landstinget har ansvar för enligt 18 b §. Landstingets ansvar innebär inte någon inskränkning i de skyldigheter som arbetsgivare eller andra kan ha enligt annan lag.

Habilitering eller rehabilitering samt tillhandahållande av hjälpmedel ska planeras i samverkan med den enskilde. Av planen ska planerade och beslutade insatser framgå.

Landstinget ska ge den enskilde möjlighet att välja hjälpmedel enligt vad som anges i 7 kap. 2 § patientlagen (2014:821).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

² Senaste lydelse 2014:822.

Härigenom föreskrivs i fråga om tandvårdslagen (1985:125) att 5 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Varje landsting ska erbjuda en god tandvård åt dem som är bosatta inom landstinget. Detsamma gäller dem som *är kvarskrivna* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas inom landstinget. Även i övrigt ska landstinget verka för en god tandhälsa hos befolkningen. Tandvård som landstinget självt bedriver benämns i denna lag folktandvård.

Varje landsting ska erbjuda en god tandvård åt dem som är bosatta inom landstinget. Detsamma gäller dem *som har skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas inom landstinget. Även i övrigt ska landstinget verka för en god tandhälsa hos befolkningen. Tandvård som landstinget självt bedriver benämns i denna lag folktandvård.

Vad som i denna lag sägs om landsting gäller också kommuner som inte ingår i ett landsting.

Ett landsting får sluta avtal med någon annan om att utföra de uppgifter som landstinget och dess folktandvård ansvarar för enligt denna lag. Uppgifter som innefattar myndighetsutövning får dock inte med stöd av denna bestämmelse överlämnas till en juridisk person eller en enskild individ.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 2014:575.

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:514) om landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet att 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Ett landsting har, om inget annat sägs i denna lag, kostnadsansvar för ersättningar som har bestämts enligt

1. 7, 8 eller 9 § lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Första stycket gäller endast ersättningar som har betalats ut till en patient som vid tiden för den vård ersättningen avser *var*

Första stycket gäller endast ersättningar som har betalats ut till en patient som vid tiden för den vård ersättningen avser

1. bosatt inom landstinget, eller

1. *var* bosatt inom landstinget, eller

2. *kvarskrivnen* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistades i landstinget.

2. *hade skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistades i landstinget.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800) att 29 kap. 6 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap.

6 §

Med en persons hemkommun avses i denna lag den kommun som personen är folkbokförd i.

För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Det samma gäller den som *är kvarskriven i en kommun* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Det samma gäller den som *har skyddad folkbokföring* enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Med hemlandsting avses det landsting som hemkommunen hör till.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har följande instanser yttrat sig över betänkandet: Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Stockholm, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Barnombudsmannen, Pensionsmyndigheten, E-hälsomyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Statens skolverk, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Uppsala universitet, Linköpings universitet, Centrala studiestödsnämnden, Transportstyrelsen, Patent- och registreringsverket, Bolagsverket, Statens jordbruksverk, Lantmäteriet, Valmyndigheten, Arbetsförmedlingen, Botkyrka kommun, Göteborgs kommun, Karlskrona kommun, Malmö kommun, Stockholms kommun, Östersunds kommun, Stockholms läns landsting, Fastighetsägarna Sverige, Kvinnors Nätverk, Mäklarsamfundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Svenska Bankföreningen, Svenska journalistförbundet, Sveriges advokatsamfund och Sveriges Kommuner och Landsting.

Följande remissinstanser har avstått från att yttra sig över betänkandet: Länsstyrelsen i Blekinge län, Skåne läns landsting, Västerbottens läns landsting och Svensk Försäkring.

Följande remissinstanser har inte kommit in med något yttrande: Nacka kommun, Norrköpings kommun, Södertälje kommun, Uppsala kommun, Jönköpings läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Barnens Rätt i Samhället (BRIS), Bisnode Sverige AB, Brottsofferjourernas Riksförbund, Föreningen Sveriges Socialchefer, Män för jämställdhet, Rädda Barnen, Somaya kvinno- och tjejjour, Stiftelsen Tryggare Sverige, Svenskt Näringsliv, Tidningsutgivarna, Unizon och Upplysningscentralen (UC).

Yttrande har vidare kommit in från: Föreningen PappaBarn och Gryning vård.

Sammanfattning av betänkandet Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37)

Sammanfattningen omfattar endast de förslag som denna lagrådsremiss behandlar.

Uppdraget

Utredningen har fått i uppdrag att göra en översyn av välfärdsstatens förmåga att stå emot organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet. Syftet är enligt direktivet att identifiera risker i välfärdssystemen och andra närliggande skattefinansierade eller skattesubventionerade system för att därigenom kunna säkerställa en korrekt användning av offentliga medel samt effektivt förebygga och beivra brottslighet av detta slag.

I uppdraget har ingått att göra en kartläggning av den ekonomiska brottslighet som i organiserade och systematiska former riktas mot dessa system och att identifiera riskfaktorer i de system som är mest brottsutsatta. Utredningen har vidare fått i uppgift att se över funktionen för uppföljning och kontroll hos brottsutsatta myndigheter och analysera de brottsbekämpande myndigheternas förutsättningar att utreda och beivra denna brottslighet. I detta sammanhang har utredningen även haft i uppgift att föreslå åtgärder.

Därutöver har uppdraget bestått i att se över ett antal särskilt utpekade frågor. Det har gällt frågor om näringsförbudens tillämpning i sammanhang av brott mot välfärdssystemen, behovet av och förutsättningar för en spärrtid för företag som har missbrukat välfärdssystemen samt riskerna med att godta kontanta betalningar som grund för beslut om utbetalningar från välfärdssystemen. Vi har också haft i uppdrag att överväga vilka för- och nackdelar det finns med att i högre grad samordna utbetalningar från välfärdssystemen.

Uppdraget utgår från den organiserade och systematiska ekonomiska brottslighet som riktas mot välfärdssystemen och andra närliggande skattefinansierade och skattesubventionerade system. En central uppgift har således varit att identifiera denna brottslighet. Detta har vi gjort genom att kartlägga den brottslighet som vi menar är att anse som organiserad och systematisk i detta sammanhang. Kartläggningen har därefter fått ligga till grund för riskinventeringen. Utifrån de risker som identifierats har vi tagit fram förslag till de åtgärder som vi menar är mest angelägna att genomföra.

Uppdraget är mycket omfattande och vissa avgränsningar utöver dem som redan framgår av direktivet har därför varit nödvändiga att göra.

Då det inte finns några fasta eller entydiga definitioner av begreppen *ekonomisk brottslighet*, *organiserad och systematisk brottslighet* eller av vad som innefattas i begreppen *välfärdssystem* och *andra närliggande skattefinansierade eller skattesubventionerade system* har vi varit hänvisade till att definiera begreppen utifrån vårt uppdrag.

Våra utgångspunkter

I arbetet har vi låtit några utgångspunkter styra hur vi tagit oss an uppdraget. Utgångspunkterna har därför också haft stor betydelse för våra resonemang och de förslag som vi lägger.

Den första utgångspunkten är att de olika system som rymts inom välfärdsstaten utgör en helhet. Utredningen har anlagt ett systemövergripande perspektiv på uppdraget, eftersom en samlad översyn av myndigheternas kontroll ger en bättre möjlighet till jämförelser mellan de olika myndigheternas arbetssätt och strukturer. Detta innebär att det blir naturligt och mest ändamålsenligt att också identifiera de övergripande och gemensamma riskerna för brottsliga angrepp på välfärdssystemen och föreslå åtgärder utifrån ett sådant angreppssätt. De behov av förändringar som utredningen har identifierat kan vara alltifrån mycket övergripande och så omfattande att de inte rymts inom ramen för vårt uppdrag, till sådana som på detaljnivå anses motiverade att genomföra i syfte att skapa ett mer samordnat och enhetligt system för att förebygga och beivra brottsligheten.

Den andra utgångspunkten är att kontroll är det mest ändamålsenliga verktyget för att motverka *avsiktliga* felaktiga utbetalningar. En väl avvägd och ändamålsenlig kontroll hos myndigheterna har en viktig brottsförebyggande funktion. Kontrollerna ska sättas in så tidigt som möjligt i handlägningsprocessen, vilket har finansiella fördelar för den offentliga sektorn och i högre grad leder till att besluten blir rätt från början.

Den tredje utgångspunkten är att det krävs att myndigheterna arbetar aktivt och reagerar mot dem som i organiserade och systematiska former ägnar sig åt kriminalitet såväl mot den offentliga sektorns inkomster som mot dess utgifter. Detta för att välfärdssystemen och andra närliggande skattefinansierade och skattesubventionerade system ska uppfattas som trovärdiga och rättvisa.

Kartläggningen

Kartläggningen omfattar brottslighet som riktas mot flera olika utbetalande aktörer. Dessa är Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassor, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, kommuner, länsstyrelser, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Materialet i kartläggningen består av rapporter och tidigare utredningar som berör brottsligheten, annan myndighetsintern information om brottsligheten samt av brottsanmälningar som gjorts av aktörerna. I kartläggningen har även ett antal domar tagits med som enligt vår mening på ett bra sätt illustrerar vilken typ av brottslighet som aktörerna utsätts för. Det mest omfattande materialet i kartläggningen utgörs av brottsanmälningar, då totalt 7 350 anmälningar har analyserats.

Det första steget i kartläggningen har varit att analysera vilken brottslighet som omfattas av vårt uppdrag, vilken vi har valt att benämna *kvalificerad välfärdsbrottslighet*. Med detta begrepp menar vi brott som innehåller ett eller flera moment som anses mer avancerade eller mer samhällsskadliga än i normalfallet. Det kan vara fråga om att en person

har använt oriktiga handlingar, t.ex. anställningshandlingar eller identitetshandlingar, eller felaktigt mottagit ersättningar under lång tid. Avgörande för om ett brott har ansetts omfattas av vårt uppdrag har varit en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Det andra steget i analysen har bestått i att identifiera vilka system som är utsatta och vad som vid en samlad bedömning kan anses utgöra gemensamma kännetecken hos den kvalificerade brottsligheten.

Det finns naturligtvis en rad begränsningar i en sådan kartläggning som vi har valt att genomföra. Vi menar dock att kartläggningen ger en bra och rättvisande bild över den allvarliga brottslighet som riktas mot välfärdssystemen.

Vi bedömer att samtliga utbetalande aktörer som ingår i kartläggningen i varierande grad är utsatta för kvalificerad välfärdsbrottslighet. Det finns också skäl att fråga sig om även utbetalningssystem som inte har förekommit i några brottsanmälningar kan vara brottsutsatta. Anledningen till detta är att det inte har framkommit någon information om att ett visst utbetalningssystem skulle skilja sig från övriga i någon avsevärd mån i fråga om utformning eller handläggning som skulle ha betydelse ur kontroll- eller brotts synpunkt. Det är dessutom så att flera av de kännetecken på brottsligheten som identifierats gäller för välfärdssystemen och brottsligheten generellt, varför man kan misstänka att fler system kan vara utsatta.

Ett övergripande kännetecken på den kvalificerade välfärdsbrottsligheten är att den inriktar sig på de svagare punkterna i välfärdssystemen där uppgifterna i dag inte kontrolleras i tillräcklig utsträckning eller är svåra att kontrollera. Ett annat sådant kännetecken är att brottsligheten utnyttjar svagheter i den materiella lagstiftningens konstruktion. Mer konkreta kännetecken är att det ofta är fråga om höga belopp, ersättning som har mottagits under lång tid, användande av oriktiga intyg, användande av företag som brottsverktyg samt att flera personer är inblandade i de brottsliga uppläggen. Det förekommer även olika typer av internationella kopplingar i denna typ av brottslighet.

När det gäller att uppskatta brottslighetens omfattning har sådana försök gjorts tidigare av såväl andra utredningar som myndigheter. Detta är en mycket svår uppgift och de tidigare uppskattningarna är inte invändningsfria. Det är därför vanskligt att motivera olika åtgärder med sådana uppskattningar som grund. Vi har i stället tagit fram våra förslag till förändringar utifrån de risker som vi har uppmärksammat och med beaktande av hur allvarligt vi har bedömt att dessa risker påverkar förtroendet för välfärdssystemen. Detta innebär att vi inte gör någon uppskattning av brottslighetens omfattning.

När det gäller den anmälda brottslighetens beloppsmässiga storlek kan vi emellertid konstatera att det belopp som totalt har anmälts för samtliga aktörer under de granskade perioderna uppgår till 608,7 miljoner kronor varav 508,9 miljoner kronor avser kvalificerad välfärdsbrottslighet (84 procent). Det innebär att en mycket stor del av det totala anmälda beloppet kan hänföras till kvalificerad välfärdsbrottslighet.

Den brottslighet som faktiskt både upptäcks och anmäls avviker markant från de beloppsmässiga bedömningar som tidigare har gjorts av storleken på avsiktligt felaktiga utbetalningar. Detta oavsett hur nära verkligheten dessa tidigare uppskattningar ligger. Enligt vår bedömning

beror skillnaderna på i huvudsak två faktorer, dels att mörkertalet är mycket stort, dels att brott som faktiskt upptäckts inte anmäls.

Identifierade riskfaktorer

I kartläggningen har vi identifierat ett antal riskfaktorer i såväl de utsatta välfärdssystemen som vid bekämpandet av brott mot dessa system. Det är endast de risker som enligt vår bedömning är särskilt stora och angelägna att motverka som har tagits upp. Vi har valt att lyfta fram tre övergripande riskfaktorer.

Det handlar för det första om att uppgifter i de register som har betydelse för utbetalningar från välfärdssystemen inte speglar verkliga förhållanden, framför allt uppgifter som är registrerade i folkbokföringsdatabasen. Dessa uppgifter spelar en viktig roll för beslut om utbetalningar från välfärdssystemen. Det gäller även uppgifter som registreras av Bolagsverket, vilket försvårar de brottsbekämpande myndigheternas förutsättningar att utreda och lagföra brottsligheten.

För det andra menar vi att beslutsunderlaget hos de utbetalande aktörerna utgör en riskfaktor. Förutsättningarna för att inhämta och kontrollera lämnade uppgifter är inte ändamålsenliga och väl avvägda och det finns därför risk att beslut om ersättningar från välfärdssystemen blir felaktiga eftersom de fattas på felaktiga beslutsunderlag. Detta gäller särskilt uppgifter om företag.

En tredje riskfaktor är att de brottsbekämpande myndigheterna inte har de förutsättningar som är nödvändiga för att brott mot välfärdssystemen ska kunna utredas och beivras i tillräcklig omfattning.

Våra åtgärdsförslag

Vi föreslår att Skatteverket ska ges möjlighet att avregistrera personnummer från folkbokföringen om den registrerade uppgiften är uppenbart felaktig.

För att ge bättre förutsättningar för kontroll i vissa ärenden föreslår vi att Skatteverkets folkbokföringsverksamhet ska få göra besök på den adress där den enskilde är eller kan antas vara bosatt för bedömningen av folkbokföring.

För att markera allvaret med att lämna oriktiga uppgifter vid folkbokföring eller underlåta att uppfylla sin anmälningsskyldighet menar vi att ett nytt folkbokföringsbrott bör införas. Vidare föreslås att det införs en skyldighet för Skatteverket att anmäla brott mot folkbokföringslagen.

Här redovisas endast de lagförslag som denna lagrådsremiss behandlar.

Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

Härigenom föreskrivs i fråga om folkbokföringslagen (1991:481) att det införs fyra nya paragrafer, 22 §, 32 a §, 42 § och 43 §, och närmast före 42 § en ny rubrik med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

Skatteverket får även av andra skäl än de som anges i 19–21 §§ avregistrera ett personnummer från folkbokföringen om den registrerade uppgiften är uppenbart felaktig.

32 a §

När det behövs för bedömningen av frågan om folkbokföring får Skatteverket göra besök på den adress där den enskilde är, har uppgett sig vara eller kan antas vara bosatt.

Straff och anmälningsskyldighet

42 §

Den som uppsåtligen lämnar oriktig uppgift till grund för beslut om folkbokföring döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för folkbokföringsbrott till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 25–27 §§.

Är brottet med hänsyn till att det ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller annars att anse som grovt, döms för grovt folkbokföringsbrott till fängelse i högst två år.

I ringa fall ska inte dömas till

ansvar.

43 §

Skatteverket ska göra anmälan till Polismyndigheten eller till åklagare så snart det finns anledning att anta att brott enligt denna lag har begåtts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

Förslag till lag om ändring i lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

För de ändamål som anges i 1 kap. 4 § får följande uppgifter behandlas i databasen:

1. person- eller samordningsnummer,
2. namn,
3. födelseid,
4. födelsehemort,
5. födelseort,
6. adress,
7. folkbokföringsfastighet, lägenhetsnummer, folkbokföringsort, distrikt och folkbokföring under särskild rubrik,
8. medborgarskap,
9. civilstånd,
10. make, barn, föräldrar, vårdnadshavare och annan person som den registrerade har samband med inom folkbokföringen,
11. samband enligt 10 som är grundat på adoption,
12. inflyttning från utlandet,
13. avregistrering enligt 19–21 §§ folkbokföringslagen (1991:481),
13. avregistrering enligt 19–22 §§ folkbokföringslagen (1991:481),
14. anmälan enligt 5 kap. 2 § vallagen (2005:837),
15. gravsättning,
16. personnummer som personen har tilldelats i ett annat nordiskt land, *och*
16. personnummer som personen har tilldelats i ett annat nordiskt land,
17. uppehållsrätt för en person som är folkbokförd.
17. uppehållsrätt för en person som är folkbokförd, *och*
18. *passnummer.*

I databasen får uppgifter behandlas som den 30 juni 1991 enligt särskilda bestämmelser var antecknade i sådan personakt som avses i 16 § i den upphävda folkbokföringskungörelsen (1967:495), oavsett om uppgifterna är sådana som avses i 1 kap. 6 §.

I ärenden om tilldelning av personnummer enligt 18 b § folkbokföringslagen eller samordningsnummer får även anges grunden för tilldelningen och de handlingar som har legat till grund för

¹ Senaste lydelse 2013:382.

identifiering. I ärenden om tilldelning av samordningsnummer får även anges uppgift om att det råder osäkerhet om personens identitet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

Efter remiss har följande instanser yttrat sig över betänkandet: Svea hovrätt, Hovrätten för Västra Sverige, Malmö tingsrätt, Umeå tingsrätt, Västmanlands tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Förvaltningsrätten i Linköping, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Revisorsinspektionen, Migrationsverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Myndigheten för delaktighet, Inspektionen för socialförsäkringen, Pensionsmyndigheten, Tullverket, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Arbetsgivarverket, Länsstyrelsen i Gävleborg län, Länsstyrelsen i Norrbotten län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Statskontoret, E-legitimationsnämnden, Linnéuniversitetet, Stockholms universitet (Kriminologiska institutionen), Uppsala universitet Juridiska institutionen), Centrala studiestödsnämnden, Transportstyrelsen, Bolagsverket, Arbetsförmedlingen, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Alvesta kommun, Bodens kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Karlshamns kommun, Karlstads kommun, Norrköpings kommun, Skövde kommun, Stockholms kommun, Södertälje kommun, Tranås kommun, Trollhättans kommun, Vilhelmina kommun, Västervik kommun, Stockholms läns landsting, Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO), Delegation för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen, Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR), Landsorganisationen i Sverige (LO), Rekonstruktörs- och konkursförvaltarcollegiet (REKON), Svensk Försäkring, Svenska Bankföreningen, Sveriges advokatsamfund, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Vårdföretagarna Omega.

Följande remissinstanser har avstått från att yttra sig över betänkandet: Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen, Kalmar kommun, Kiruna kommun, Lidköpings kommun, Kalmar läns landsting, Västerbotten läns landsting, Företagarna och Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO).

Följande remissinstanser har inte kommit in med något yttrande: Alingsås kommun, Botkyrka kommun, Falun kommun, Kävlinge kommun, Ludvika kommun, Luleå kommun, Storuman kommun, Timrå kommun, Varbergs kommun, Visby kommun, Ystads kommun, Hallands läns landsting, Centrum för rättvisa, Fastighetsägarna Sverige, Handikappförbunden, Hyresgästföreningen, Lika unika - federationen mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Svenskt Näringsliv och Sveriges domareförbund.

Yttrande har vidare kommit in från: Konkurrensverket, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Polisförbundet, Växjö kommun och Småföretagarnas Arbetslöshetskassa.